

نووسینی: دیان دوکریه

و. شیرزاد ههینی

کودننه‌وه و ئاماده‌کردنی: ښه‌مان نه‌قشی

ژن لە ژيانى دىكتاتورەکاندا

نووسىنى: ديان دوکريه

و. شيرزاد ههينى

ئەو کتیبە (دىكتاتورەکان و ژن) بە زمانى فەرەنسى نووسراوە و بە قەبارەى ٥٠٠ لاپەرە وەرگیردراوەتە سەر زمانى عەرەبى، باس لە پەيوەندى ژن، وەک هاوسەر و دايک و خوشک و دۆست و دولبەر و سۆزانى بە پیاوێ دىكتاتورەکانى سەردەم دەکات، وەک؛

– مۆسۆلىنى – Benito Mussolini

– لينين – Vladimir Lenin

– ستالين – Joseph Stalin

– سالازار – Antonio Salazar

– بۆکاسا – Jean-Bédél Bokassa

– ماو – Mao Zedong

– نیکۆلاى تشاوشيسکۆ – Nicolae Ceaușescu

– ئادۆلف ھیتلەر – Adolf Hitler

بينيتو مۆسۆلىنى – Benito Mussolini

رېتشيونى گەوهەرەكەى دەريای ئەدریاتىكى، سالانە بە نمایشىكى سەیر شپىزە دەكریت و دووبارەش دەكریتەو، ئەسەر كەنار ئاوەكە شەپۆلىك ئە كىژانى شەيدا دەكەونە دواى پیاویك پانتۆلەكەى داكەندوو و بەدواى رادەكەن، ئەو دەمانەشدا بينيتو مۆسۆلىنى ساز بوو مەلەوانى بكات. ئەناو ئاوەكەش رەو كىژىك بە تەمەنى جیاوازهو راوراوى بەدوا دەكەن، هەر

به جلی بهرینه ده دچنه ناو ناوکه، زور به په لهن و نایانه وی جلهکانیان دابکه نن. نهوانه تهنیا ژنه ئیتالییهکان نه بوون پهروشی دیتن و رامانی دوتیشه بوون به جلی مهلهوانییهکه یه وه.

له سهر زاری کینتو ناقارا یه کیکه له خزمه تکاره کان، له کتیبی (به رده سته که ی مۆسولینی) چاپکراوی سالی ۱۹۴۹ نووسراوه:

هر ژنه ئیتالییهکان نه بوون پهروش و شهیدای جهسته سپورته که ی دوتیشه بوون، له سهر نهو که ناره ژنه نه لمان و یوگوسلاف و هنگارییه کانیش جهسته یان بوی دهه ژاند و دهیانقیژاند.

مۆسولینی لهو سانه بو نه وه ی بهر په رچی نه وه بداته وه که نه خوشه و پروپاگنده کان پوچهل بکاته وه، خوی له سهر که ناره که رووت دهکاته وه، هر بو نه وه ش له بهر چاوی خه لکه که چندين نمايشی سوارسالاتی و پانه وانیش نه نجام ده دات. پاش ته و او بوونی مه شته کان دیتنه سهر نه ژنو و به ناماده بووان ده تیت: مه عقوله نهو جهسته یه ی من نه خوش بیت؛ ناکری و نابیت، میلله ت له چالاکي و ههستیاری سهر و که که ی گومانی هه بیت، ژنه کانیش گومانیان له پیاو هتیی هه بیت.

ریتشیون ده که ویتنه ناوچه ی رومانیا زیدی دوتیشه. له وی باش دهیتوانی هرز و بهرنامه کان بلو بکاته وه و گه شتی هاوینه ی تیدا بکات، له وده مانه دوتیشه له سهر بنچینه ی بزاره نوییه که، ههنگاوکی نویی سیاسی ده ست پیکردبوو، چاکسازیی ولاته که ی پیوه پابه ند کردبوو. مۆسولینی شانازی به به هیزی و گه وره یی ماسوولکه کان ده کرد، وای ده زانی میلله ته که ی ههستیان کردوو پانه وانیک، مروقیکي ته وای چالاک رابه رایه تییان ده کات، شانازیش بوو جهسته که ی وهک هاژه هاژه سیاسیه که ی رهونه قی هه یه.

له سالی ۱۹۳۳ راویژکاری نه مساوی نهنگلبرت دولفوس له لایهن و که سایه تییه ک ده گه را له مه ترسیی نازییه کان بیپاریژیت، بویه ده گاته ریتشیونی تا دیمانه ی مۆسولینی بکات و گوی له نیاز و بوچوونه کان رابگریت، له به رده م ژماره یه کی زوری میدیاکاران و له سهر که ناره که هه ردوو سهر کرده کو دهنه وه، میوانه نه مساوییه کورته بالاکه قه میس و ملیچیکي له به ردا بوو، به لام مۆسولینی به شانازییه وه به سینگی رووته وه دانیشتبوو، داگیرکردنی نه مساش له لایهن هیتلر نه گه ریکی زور نریک بوو، دانوستانه که یان به جوش و گه رمییه وه نه نجام درا. لهو دیمانه یه دا دولفوس به جهسته ی مۆسولینی سهر سام ده بیت و هیواخوازه که سی سیاسی وهک مۆسولینی چوارشانه و بالابه رز بیت، سهیری سینگ و مل و گه ردنی بکه ن، نای که زور به رومانیه کونه کان ده چیت، وهک چو ن له په یکه ره مه ره په کان دیارن. هه واداره کان به که لله ی سهر و شه ویلاکه نازداره که ی سیمای ناپلیونی پیوه یه، نه وه ش نهو ده گه ینیت نهو پیاوه سهر ده که ویت یان له پیناوی ده مریت، ئیتر

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

نډو پیاوه باسی لووت و چاو و کهوانهیی برؤکانی و دهم و شان و شهوکه تی زور دهکرا و زوریش شروقهیان له سهر دهکرد.

ژنان زورتر بوونه قوربانیی ناز و شوخییهکانی جهسته و قامه تی نډو پیاوه، زوربان له بهردهم نډو کرنوشیان بردووه و بوی چه ومانه ته وه.

هیچ له ژنانه که له کوشکی قینیسیا له لای نډو دهرچوون ئاسایی نه بوون، هه موو ژنه کان دهتوانه وه. نه کته ری گه وره سیسیل سورالی نه ندامی هه میشه یی له شانوی فهره نسی، له پاش نمایشی شانؤگه رییه که یان ده ئیت: ده بوایه هه موو ژنه ناودارکان سهردانی هوئی نه خشی زهوی مه زنه که و گه وره پیاوه که ی بکه ن له رؤما، بؤ من دیمانه یه کی رووبه روویان له سه عات پینج داده نین، ژنه که پاش دیمانه نووسیویه تی:

دوتیشه چاوه پروانی دهکردم، له ناو هوئه که ی به پیروزیان ده زانی، سهرتا ته نیا چاوه کانی نډو به دی کرد، هه ردوویکیان ده بروسکانه وه، له ناخه وه ناگریکی گهرم که ویستیکی خوراگری دنیا له سهرکه وتن ده گه یاند.

به راستی و یه کسهر سیجره که کاریگه ری خوی کردووه، بویه نه کته ره ژنه که گوتوویه تی:

ههر که دهمی کرده وه و قسه ی بؤ کردم، منیش قسه م له گه ل کرد، ناکاری دهموچاوی منی ورووژاند، نډو به پیوه بوو، خوراگر، ته ماوی، بئ نه وهی هیچی لیوه بدره وشیتته وه و ههستی راده گرت، نډو پیاوه، وهک که سایه تی و ناکاری دهموچاوی هاوکات ده بووه بایه خ و سهرنجی که سی به رامبه ری، رووخوش، سه نگین، سیجراوی یان ناسک و به ویقار دهرده که وت، نډو پیاوکه له ناو هزار پیاو، هزار پیاوی تیدا به رجه سته بووه، ئاسان نه بوو بتوانیت نه وانه کونترول بکه ییت، به لام به جووئه یه کی دهموئیوی و کوتاییه یینان به بزه و پیکه نینیکی شیرین دیمه نه که ی ده فرتاند.

ناکاری نه ویش وهک نه کته ره کان ده گوری، برپاریش ده دات بچیتته نمایشی شانؤگه ری ژنه که، ههر بؤ زانین و خوده ره یینان ژنه که ده یه وئ بزانیته ئیتاییه کان بؤ نه وهنده به جوشن بؤ رابه ره که یان، مۆسۆلینی به رسته یه کی دریشی له رینه وه وه لامی ده داته وه که ماویه کی زوریش ژنه که له سهر زمانی ده یلیته وه:

نه وان ده زانن من سه یریان ده که م... ده زانن من ولاته که م خوش ده ویت. مروقیش ته نیا به نه قین ده توانیت فهرمانه وایی بکات.

ژن له ژيانی دیکتاتور ګاندا

که ژنه که له ناو کوشکه که ددره چیت بزه و خنده جوانه که یی مۆسولینی سهرنجی راده کیشیت، به جوانترین بزه یی سهر لیوی هموو پیاوه ګانی جیهانی پیناسه یی کردبوو.

هر نهو ژنه نه کتاره به سهرسامی و سوزووه لهو کوشکه نه چوویته ددرهوه، زور له ژنه خانه دانه ګانی نهو روپی نازدار پیی سهرسام بوو بوون و هه ستیکی مه زن له ناخیاندا له سهر نهو پیاوه دروست بوو بوو.

شازاده پولاد ده ساکس هوشتاین که دوو جار دوتیشه پيشوازیی دکات، شاد و کامه رانه بهو بونه یی و به شانازییه وه ده گپرتیه وه:

که له گه ته، پیاوی چاک و دیکتاتوریکي باش! نهو پیاوه ده زانیت نهو جوړه بزه یی دکات، ده کړی مۆرالی وا بیت. زور باش ههستم به نیگا ګانی کردبوو که نهرم نهرم ده چووه ناخم، که دوو ده که و تمه وه نیگا ګانی به قووی له ناو دلم په نگی خوار دبووه وه.

هه تا ژنه روښن بیریه کانیش بهو پیاوه سهرسام بوون، ئان فوړست ژنه نوو سهره هو له ندییه که به سوز و دهر برنیکی پرچو شهوه باسی چاوه ګانی مۆسولینی کردوو: چاوه ګانی ده فیکه له بلووری پر له مه یی خهست. نیت پر پیناسه که یی بهو جوړه بووه: شه رابیکه که س ناخواریت یه که دتوپه یی به فیرو بدات، یان نایه ویت هه مووی به یه که قووم بخواته وه، نه وه که زوو ته واو بیت و رووی دکات، ده ته وئ شه رابه که به تامه وه بخویته وه، شه رابه پیرو زه که، به هه موو هه ست و نهسته وه نازداره و هیچ شتیک ناتوانیت که ش و مه زاجه که ت شیلوو دکات.

مۆسولینی وه که چوون له سیاسه تدا به زهر بووه. له سیکس و عیشقیشدا وا بووه

لووتکه یی جوړه ته یی ژنان بو ستایشی مۆسولینی له لایه ن ژنه نوو سهر مارگریتا فازینی بووه، که به ناپلیونی شو به اندووه و نهو به هه موو مۆرال و ئاکار و ویست و خوراگرییه ګانی بوو ته شانشین کورسییه که و ئاسانیش نییه پیگه که یی بهه ژیت. سهروک وه که کونسولی یه که می ژنان، خه لکه که شه یدای بوونه، نهو ژنه گو توو یه تی: ژنان شه یدای ده بن، نه وانه ی هیز و پاوره بو خویان راده کیشن، ژنه سیحراوییه کان، هه موو میینه کان، نه وانه ی ده زان چوون بژاری پیاوان بکه ن.

نیت مۆسولینی بهو هزره سهری ژن و جفاتکه یی کردوو، نهو ده نوو سیت:

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

خه لکیش وهک ژن وایه، ده توانیت ده سترېژی بکھیته سر.

مؤسولینی نارەزووه سیکیسیه کان به سۆز و په رۆشییه وه نما دهکات، وهک چۆن له سیاست و ده سلات و به زهبر بووه، له گه ل عیشقیش وا بووه، له سهره تاي سهدی بیسته م له یه که م نه زموونی سۆزداریدا سهرناکه ویت، نه ویش له گه ل کیژۆنه یه ک به ناوی قیتورینا بووه، نه و خوشکی براده ریکی خویندنی بووه. نامه ی زۆر گهرم و په ریشانه ی بۆ نووسیوه، له گه ل نامه کان وه نه وشه ی جوانی بۆ ناردووه، به لام داوا و تکانی سهر ناگریت و زۆر خراپ ده سکیته وه، که ده زانیت کیژه که چاوه پروانی کوریکه له سهر کاره که ی بگهریته وه، ئیتر له و ده مانه وه مؤسولینی له ناخه وه بریار ده دات ناکرئ هیچ ژنیکی تر ره زیلی بکات و بیشکینیته وه.

یه که م قوربانینی نه و ژنیکی که ساسی داماو بووه به ناوی قیرجینا، له سالی ۱۹۰۱ له گوندی دوقیای زیدی له دایکبوونی، له تهمه نی هه قده سالی دهیناسیت، به یه که م دیمانه ی کیژه هاوسییه که یان دلی بوی لی ده دات، ده رکه وت شووره کانی قه لات ی نه و کیژه باش نه پاریزرابوو، زوو ده گاته ناو دلی کیژه که، رۆژیکیان گونده که که سی تیدا نابیت، به ختی خوی تاقی ده کاته وه، به و شیویه چیرۆکه که ده گهریته وه:

کیژه که م برده سهر په یژه که، سهرکه وت له گۆشه یه که م په ستا، ده رگا کانم داخست، سیکسم له گه ل کرد. کیژه که خوی کۆکرده وه و که ساس و گریاو ده رچوو، ده گریا و ده نوزایه وه و جنیوی پی دام، گوتی تۆ شه ره فی منت برد، نکولی له وه ناکه م، به لام نازانم کیژه که باسی کام شه ره فم بۆ ده کات؟

به و ده سترېژی و سیکسکردنه مؤسولینی پی ده هاویته قوناخی پیابووون و بایه خیش به نارەزووی به رامبه ره که ی نادات. له سه ودا بازارگانیه که ی متمان له ده ست ده دات، که براده ریکی ده بیاته گهرکی فورلی له شفرۆشه کان، له وئ له ناو مائیکی پیس و ناشایسته به په نجا سنت سیکس ده کات. به رامبه ر نه و پاره که مه ی ژنه به ته مه نه که له به ر نه بوونی وه ری ده گریت پرۆسه که ده کات. به و شیویه رووداوه که ده گهریته وه:

منی له سهر نه ژنو دانا، به ماچکردن و گه مه کردن ده یورووژاندام. ژنه که قژی سپی بوو، له هه موولایه کی جه سته ی به ز و گۆشت شۆر بووه وه. مؤسولینی سهرکز وهک سهرخۆشیک له و ماله ده رده چیت، نه وه شی له بیر ماوه و ده گهریته وه:

هه ستم به وه کردبوو تاوانیکم کردوه. نه وه ش یه که م هیرش و په لاماردانی سهرکه وتووی نه و نه ژمار ده گریت، که شانازی

پټوه ناکات.

کازانوفا

له تمهه نى هه ژده سالييه وه مۇسۇلىنى ئاره زوو دهكات زېدى خوى جى بهيلىت، له رۇژى ۱۹ى يوليوى سالى ۱۸۸۳ دهگاته گهړهكى دوقيا له ناوجهرگه رۇماى سۇسياليست، كه سيكى مېياز بووه و بهردهوام له تياتروخانه و ئاههنگ و قاوه خانه كان بهدواى ژناندا گهړاوه، دايكى دهيهوئ بېيسته مامۇستا، بۇيه دهچيسته خانهى مامۇستايان، له سالى ۱۹۰۲ وهك مامۇستا له گونديكى نزيك دادهمه زريت. لهو دهمانه كه ساس دهردهكه ويټ، بهردهوام جلى رهشى پۇشيوه و كلاوى له سهر نه دهكردهوه، ئاكاره دژواره كهى دهبيته هوكارى نه وهى بهرامبهر ژنان سهره نچراكيش بيټ. ههر لهو ماوهيه زور دهخواته وه و بهردهوام مهست بووه و بوويته قه شمه، ئيتر له گوندهكه هاورپيه تىي كه سه سۇسياليسته كان دهكات و زوريش له بهردم كلپساكه دهمايه وه، تا به ره به يانيش ده بخوارد وه، شهوانى كۇتايى ههفته، لاسار و ههرزه كارانه به زم و سهماى ئاههنگه كانى به شهړ و ئاژاوه تيكدهدا، ههركيزيش بى بۇكسى شهركردن نه چوويته وه لهو شوينانه.

لهو به زم و دهره و قتانه ژنيك به ناوى ئاگواى گوليا دايكى منداليك و ميړدهكهى له بهر خزمهتى سهرىازى له ماله وه نه بوو شهيداي دهبيت و نامه بو يه كترى دهنوسن، دهباويه په يوه ندييه كه يان نه ينى بمينيته وه، له يه كه م ديما نهى نه ينيان سوزيكى شيرين له دلى مۇسۇلىنى دهچينيټ:

گوليا له بهر دهرگاكه چاوه پروانى دهكردم، له بهر تاريكييه كه ش ديار بوو بهروانكه يه كهى وه نه وشه يى پۇشيوه، به سهر په يره كه كهوتين، دوو سهعات خوى ته سليم كردم و رامانبوارد، گهړامه وه ماله وه و جهسته م تژى بوو له نه قين و سوزى سيكسى.

ژنه كهى خيانهت له ميړدهكهى دهكات، به لام زوو توڼه لى دهكرتته وه، هاسه ره كهى و خه لكى گوندهكه بهو په يوه ندييه دهزانن، بۇيه ميړدهكه داوا دهكات ژنه كهى له ماله كهى دهرېكه ن، ئيتر ژنه كه له گوندهكه خانويك به كرى دهگريت، مۇسۇلىنى نووسيويه تى:

ئيتر ههر دوو كمان ئازاد بووين و هه موو ئيواره يه كه ده ميبنى. له بهر دهرگاكهى چاوه پروانى دهكردم، بهو شيويه سهرقرازانه چه ند مانگيكمان به سهر برد.

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

مؤسولینی به په یوه نندیکردن به ژنه وه، له هه ژمون و په رښی دسه لاتی دوور له عهقل تیددگات.

ژنه که له بهر چاوی نه واز له میړدکه ی دهییت و ناماده به ته نیا مندا له کله شی په روه رده بکات، له مانگه کانی سهره تا په یوه نندیه کیهان زوریش ریز له مؤسولینی دهگرت، به لام دوا یی زورتر شریان دهییت، تا رژیکیان به چه قو ژنه که بریندار دکات، رژیکیان له بهر نه وهی فهرانه کانی جیه جی ناکات و ژنه که به ته نیا چوویته ناهنگ و ناو سه مایه ک، بویه له سهر شقه قامه که دهیگرت و قه پیکي گه وره له باسکی ددات. مؤسولینی ژنی بو دسه ته مۆکردن و پاوان و مه به سته کانی دهویست و هه رگیز بروای به نامیزی گهرم و نازی گولیا نه بوو بو تیړکردنی ناروه ووه نیړینه کانی.

عاشقوون به ژنه فاشیه جووله ککان

له مانگی مارس سالی ۱۹۰۴ نه جلیکا بالابانوف له لوزان به بونه ی سی و سی سالی حوکی شورشگیزی پاریس وتاریک پيشکesh دکات، دیمانه که بو کریکاره نیتاییه هه لاتووه کانی سهره تای سهدی بیسته می ناو سویسرا له لایه ن حزبی سوسیالیستی ساز کرابوو. ژنه شورشگیزه که ته مهنی سی و شش سال و له بنه ماله یه کی نورستکراتی گه وره ی نؤکرانیا بوو، له زانکوی بروکسلی نازاد خویندنی ته واکو کربوو. ژنیکی کراوی زمانزان و هاویر و هاویری هه لیزاردیه کی ناو شیوعیه کان، ناوهدان و په رښ و نه سهر و هه لگری نالای هزی ژنانه ی سهره تاکانی سهدکه بوو. له یه کیک له ناماده بووانی کوره که نیگه ران دهییت، نه گهرچی که سیکی وهک لینین له وی ناماده بوو، یه کیک به جلی داماوانه، ناکار به دکار به روویکی نارحمت و به بونیکي ناخوش، له ناو هه موو خه لکه که سهرنجی نه و ژنه راده کیشیت، به راستی مؤسولینی وهک که سیکی دهر به دهر و سهر گهردان دهر دکه ووت، له بن پرده کان ده ژیا، مال و هه واری دیاری نه بوو، ژنه که دوا یی له بیر هه وریه کانی گوتبووی هه رگیز که سی و شپره و ناریکم له ژياندا نه دیوو. بویه ژنه که ده پرسیت نه و پیاوه کییه؟ پیی ده لئین: دیاره نه و پیاوه ماموستایه، به لام ده لئین زور ده خواته وه و به رده وام سهر خوشه، خوی به دوا ی گیچهل و نازا ودها ده گهریت، ژنه که به و دیمه نه و پیناسه که نارحمت دهییت، له وده زورتر که ده لئین که سیکی سوسیالیسته به لام زور کهم له هزه که تی دکات و شاره زایی که مه.

مؤسولونی عاشقی ژنیکی مومنان دهییت

له سالی ۱۹۰۲ مؤسولینی بیزاریی خوی له پیشه ی ماموستایه تی دهر دهریت و نایه ویت بییته سهر بازیش، بویه بیر له وه دکات له ولاته که بروات، به ره و فهرانسا و یان نه مریکا تا نه وهی بیري له مه دهغه شقه ریش دکاته وه، به لام دوا یی له بهر نزیکی بیر له سویسرا دکاته وه، دامو و په ریشان بی نه وهی زمانی فهرانسی باش بزانییت دکاته سویسرا، له وی کریکاری

دهکات، کولنه لگر و قاچاچي مه شروب و شاگردی گۆشتفرۆشیکیش بووه، لهو کارانهش سهرکهوتوو نه بووه، به لام دهبيتته نه ندام له ناو سهندیکای کریکارانی بیگانه.

مۆسولینی له ناو هه موو کوو و کووونه وهکانی سهندیکاکه له سویسرا چالاکي و ناماده دهردهکهویت، دهبيتته سکریتیریان و چالاکانه کاردهکات و له بلاوکراوهکانی حربهککش وتار دهنوو سیئت. له دیمانهکاندا گوتبووی له ودهمانه له وحشیته دهژیانوم، دیاره بوونی نهنجلیکا کارگیری له ودهدا هه بووه، سيجری نهو ژنه که به ته مهن پازده سال لهو گه وره تر بووه دهیورووژنیئت، گوئی لی رادهگریت و هه ست دهکات به رامبهری که سیکي لاوازه، دهگه ریته وه سهر مۆرانه سرووشتییه که ی خوی و تاکه که سیش بووه نهیتوانیوه، یان نهیویستوو هه لیخه له تیئیت، چونکه نهو بهردهوام پیویستی به وه هه بوو بیته سییه ر و پاشکوی یه کیک، به لام نووتبه رزییه که ی نهو دی قبول نه بووه. له ستایشی نهو ژنه گوتوویه تی:

دوو باره نهو ده لیمه وه، نهنجلیکا فه زلی زوری له سهر من هه بووه، دهگاته ناستی نهو دی من قه رزارباری نهوم. ژنه که هۆشمه ندیییه کی سیاسی هه بووه، به دتسۆزییه وه کاری بو هزر و به رنامه که ی کردوو، دهستبه رداري هه موو بوون و دهسکه وته برژه واکانی دهبيت، به خشنده یی و هاوړییه تی و رقهکانی نهو ژنه سنووری نه بووه، نهگه ر بکریت سرووش و نزا ناییینییه کان بو سۆسیالیستی دابنریت، نهو نهنجلیکا دهگاته ناستی قه دیسییه کی سۆسیالیستی له جیهانی سیاسه ت و مارکس زهوی و ناسمانی بو داده نیئت. نهگه ر من له سویسرا نهوم نه ده بیینی، وهک چالاکوانیکی ساده ی ناو حربه که و شۆرشگیریکی ناره زوومه ند ده مامه وه.

نهنجلیکا بو مۆسولینی هاوشیوه یی چاک و به خشنده ییهکانی مه رییه می پاکیزه بووه. نهو به قسه ی خوی له هیستیریا و که ساسی و ناو میندییه کان دووری ده خاته وه و ده رگاکانی سۆسیالیزمی بو دهکاته وه، مۆسولینی ناکاره دره که ی نهو ژنه نایورووژنیئت، دوا یی له کن هاوسه ره که ی گوتوویه تی: نهگه ر له ناو بیابانیک ده بووم نهنجلیکا تاکه ژنی نزیکم بیت، ناچار ده بووم ده ستبازی له گه ل مه یموونیک بکه م. ژنه که ی بهو چاوه بیینیوه، بۆیه ده توانیت ماوه ی ده سال په یوه ندیییهکانیان بمیئیت.

نهنجلیکا ته نیا باری دهروونی نهگۆریوه، جلوه ره که کانیشی دهگۆریت، ماوه ی دوو سال له بن دهستی نهو ژنه مه شق و راهیئان له سویسرا دهکات، وهک که سیکي تر دهگه ریته وه ئیتالیا و سائیک له که تیبه یه کی پیاده ده میئیته وه و له بهر ریتماییهکانی نهو دهبيتته رۆژنامه نووس.

وتارەکانی له هەموو رۆژنامە سۆسیالیزمەکان بەزۆری بۆلەو دەکاتەوه، سالی ۱۹۱۲ پۆستیکی بالاش وەردەگریت و دەبیته سەرنووسەری لاقاتی (بۆ پێشەوه) رۆژنامە رۆژانە حەزی سۆسیالیستی ئیتالی. مۆسۆلینی گومانى له بەهره و چالاکییهکەى دەبیته، بۆیه داوا دەکات پۆستەکەى به مەرجى ئەوه وەربگریت ئەگەر ژنه مامۆستاکی له ئۆزان فیتری دەکات بیته یاریدەری دەستەى نووسەران، ئیتر ژنهکە لەسەر داواى ئەو دەگاتە میلانو و هاوکارى دەبیته له روونی و باشى دارشتنه رۆژنامەگەرییهکانى، کۆشش دەکات هزرەکانى له قالب بدات و تیپینییهکانى وردبینیانه بیت، ئیتر بهیهکەوه رۆژنامە گەورەکەى ولاتهکە بهرپۆه دەبن.

مۆسۆلینی له رۆژنامەکە رۆلى پەيامبەریکی سۆسیالیزمی دەبینیت، شیوازەکانى نووسینی رەخنەگرانه دەبیته و ئاماژە به هەموو تاوانەکانى دەسلالت دادەنیت، ئیتر هزره ریشەیه فاشییهکانى بۆلەو دەکاتەوه. مۆسۆلینی زۆر بهخیرایى وهک رۆژنامەنووسیک ناودار دەبیته، بەلام زۆر لەسەرخۆ وهک پەیشدار و قسەکەر دەناسریت، ئەناو کۆنگرەکەى میلانو له سالی ۱۹۱۰ به دەنگە ناسازە ژنانەکەى قسە دەکات هەموو پیتی پێ دەکەنن، لەوێ ئەنجلیکای هاوشان نەبوو پشتیوانی بکات.

لەسەر سەکۆکە کە قسە دەکات، ئیدوانەکانى هاوسەنگ نەبوون، ئەگەرچی ملیچچەکەى خواریش بوو، به سەرە کەچە ئەکەى و ریشە نەتاشراوەکەى و دیمەنە ئەگۆنجاوەکەى قسەکانى نەبوونە مایهى سەرنج، بۆیهش هەموو دەلێن ئەو میزەلدا نە پەندراوه شیتە چ دەلیته.

ئەگەر پیاووەکان به میزەلدا و شیت و کەچەل دەیناسن، ژنهکان به چاویکی تر سەیری دەکەن. ئەوان هەز به شیوازە شۆرشیگرییه بزیووەکەى دەکەن. به شیوهى قسەکانى و هەست و دەرپرینەکانى و بەرگریکردن بۆ فەراهەمکردنى دادپەرورەى له سەرەتای ئەو سەدیه ژنى چەکدار دەخولقینیت. له میلانو و لەو کاتەى ئەو له کۆبوونەوهیهک قسە دەکات، دوو ژنى به پانتۆل ئاماده دەبن و ئەوهش دەبیته مایهى تووڕهیی و ناپەزایى ئامادهبووان.

نازدارەکانى خۆرهەلات

له مانگی مارسى سالی ۱۹۱۳ مۆسۆلینی وتاریکی دەبیته، لەوێ ژنیکی ئاکار سەیر بەناوی لیدا رافانالى به ئەندامانى جەستەى سەرسام دەبیته، بۆیهش وتاریک له پێهەلدا نەبوو دەنووسیت:

ئەو پیاوه سۆسیالیستی زەمەنى پالەوانەکانه، به هەموو هەست و نەستەکانى دیاره پیاویکی بههێزە، ئەدوا دیڕیش

دەنوو سیټ بەراستی ئەو پیاوێ.

مۆسۆلینی بە نامەییەکی کورتی سوپاسی دەکات و داوێتی دەکات، ژنەکەش قەبۆل دەکات بەلام بە مەرجی ئەوێ دیمانەکەیان نەیت بێت و کەس نەزانیت. مۆسۆلینی سەردانی ژنیک دەکات بێ ئەوێ هیچ زانیارییەکی نەسەری هەبێت، بە چاکیتیکێ گەورە درێژ و جەزمەییەکی کورت و شەپقەوێ. ژنە شەهوانییەکەش بە شیوازە ورووژینەرەکی و لێوێ ئەستوورەکانی و جەستە شیرینەکی پیشوازیی دەکات، شیوێ ژیانێ ئەو ژنە دوور بوو لە شیوازی خەلکی ئیتالیای پیش شەرکە. دیارە ژنەکە بووبوو بە موسلمان، بۆیە بۆ روژانە و ناوماڵەکی شیوازیی خۆرەلاتی هەلدەبژیت، ژنیکێ سەر بە دەستمان و دەست بە بازەنی زێو و گوارە گەورە، ناوماڵەکەشی هەموو ئەمیسەرەوێ بۆ هاتبوو، لەگەڵ هەموو ئەوانەش ژوورەکی بۆنی بخوور و قاوێ تورکیی لێ دەهات، بۆیە مۆسۆلینی بەو دیمەنە دەشلەژیت و دەمی پرتەپرت دەکات، بێ ئەوێ لێی نزیک بێتەوێ دەرۆتە دەرەوێ.

پاش چەند روژیک بە نامەییەکی داوای لێبووردنی لێ دەکات، کە لەبەر بۆنی بخوور و جەساسییەتی بە بۆنی خۆرەلاتی لەلای ئەماوەتەوێ، ئەو زووتر چەند جار بەو جۆرە بۆن و بەرامانە بوراوتەوێ، ئە نامەکە چەند دەستەواژێ ناسک و دروست هەلدەبژیت و دەنوو سیټ: سێ سەعاتی شیرین و جوانمان بەسەر برد، هەردوو کمان لەناو تەنیا یی خۆمان ماینەوێ. تۆ ئە ئەفریقیا و منیش لەناو شارێکی جەنجال. بەلام مەبەستمان یەک بوو. هەردەمێک پێویستمان بە ماوەییەکی پشودان هەبوو، سەردانت دەکەم و بەیەکەوێ نیتشە و قورئان دەخوینێنەوێ.

ژنەکە بە بیانووەکە رازی دەبێت و هیچ رق و تۆلەییەکی ئە دەرچوون و بایەخ نەدانەکە هەلناگرت، چەند جارێک رووبەرۆو یەکتەری دەبینەوێ، بۆ رازیکردنی ژنەکە دەستە جلیکی بیابانی دەکرت، بە تەربووش و برنس و بۆن و بخوور سەردانی دەکاتەوێ، بێگومان لەسەر باری کەسایەتی خۆی درۆشی لەگەڵ دەکات و پێی دەلێت ژنم نەهێناوێ، وەک کەسیکی فاسیقی دەرەق هامووشۆی دەکات. بروام پێ بکە هەموو پیاویک دەتوانیت ئە ژیان و گوزەرائی سەختی نائاسایی بژیت پێویستی بە یەکیک هەیه بیدوینیت بیلانیتەوێ، ئیستا تۆ ئە من تێگەیشتی؟ ئەو زیرەکی و شارەزا بوو ئەوێ ماستاو بۆ ژنان بکات، بۆیە گوتبوو: هیوادارم ئە ناخەوێ ئە من حائی بووین، من ژنیکم دەوێ دڵم بۆ بکاتەوێ، بۆ کۆشش و کارکردن هانم بدات، ئامۆژگاریم بکات و هەلەکانم بۆ راست بکاتەوێ، تێگەیشتی؟

بەلام لیدا زۆر جاری تریش ئەو جۆرە قسانە ییستبوو، ژنیکێ ساویلکە نەبوو بەو قسانە باوێر بکات، مۆسۆلینی پێی دەلێت من وەک باهۆز ئازادام، بەپەلە وەلامی رازەکی دەداتەوێ: بە دوو ژن بە شیتیبوون عاشقم بوون، بەلام ئەوانەم

خوشنوايټ، چونکه يه کيکيان جوان نييې، به لام روحی نازداري هه، نه وهی دووهميان نه گهرچی جوانه به لام فیلباز و دروژن و چه په له، نه گهل نه ودهش چا وچنوک، مه سه له که ش ناسايه ژنه که جووله که یه.

یه که میان ژنه د نسوزده کی نه جلیکا بووه، دووهميان ژنيک بوو به پرېسی لاپه رې هونه ری روژنامه که یان (لاقانتي)، نه وه یان له روژنامه که دناسيت، نيتر ده که ويته داوی جوانی و زیره کییه که ی.

(ژنه جوانه چا وچنوک فیلبازده که، به قده ژنی یه که م بوی د نسوز نه بوو، نه ویش نوو سه ر مارگریتا سارقانتي بوو.

ژنی پاريزه ریک؟

به لي، به نه فینه که ی راوی کردبووم، به لام هرگيز نه مده توانی خوشم بووټ. بيژم ليی ده بووه وه، ژنه ده و له مده که نه کوشکی گهری سره شقامی قينيسيا ده ژبا.

که واته نه و ژنه نايته مروقه سوزبه خشه که ی خهونی پيوه ده بيینی؟

”نه خير قبولم نه بوو، ده ست له کاروباره تاييه تاييه کانم وهرېدات“.

ليدا رافانالی ژنه ياخي بووه که زور ماستاوی بو دکات و ليی نزيک ده بيته وه. نيتر به و شيويه بينيتو ژيانه سوزداريه که ی له سالی ۱۹۱۳ ده خه مليت، ژنی پاريزه رکه ده بيته سوز و ئيلهامی نه و، ده پرسين نه و ژنه کییه؟

کيزه جوانه که ی قينيسيا

با بگه رينه وه سالانی زووتری شاری قينيسيا، سالی ۱۹۰۵، نه و ده مانه ناوی نه جلیکا بالابانوف بووه، ژنه بيرمه نده رووسييه، که شورشه که سه رناگریټ، نه و ژنه باسی هه ژاری و که ساسی ميلله ته که ی دکات، له نه وروپا به وه دناسريت. بويه ش کيزه گه نجه نه مهن بيست و پنج ساييه که ی شاری قينيسيا مارگریتا ده يه وي گويی له وتاره به جوشه کانې ژنه په يقداره که ی له خوره لاتوه هاتبوو، ژنه په يامبه رکه، که هه ئويسته کانې نزيک بوون له هاوسوژی بو دوزی ژنان بيټ.

ديمانه ی نه و دوو ژنه، نه جلیکا و مارگریتا بوو و کاروانی ژيانی بينيتو مۆسولينی ده گون، ماموستا رومانييه سه رشيتته که،

دهکه نه سهرکرده يه کی باوه پرداری به توانا. مارگریتا به زمانشیرینی و قه ناعهت پیکردنی نهنجلیکا سهرسام دهییت، هاوکات به دیمهن و جلوه رگی له رز دهیگریت. دیمانه که یان به شیک له غیره ژنانه شی تیدکه ویت، (دهنگه به له رزینه مه رنه که، نارامبه خشه و دهچیته ناو هه ناو، وهک سؤفیزی و هیستیریا که یان کاریگه ریی دهییت)، هه ردوو ژنه که له ساتی یه که می دیمانه که یان رقیان له یه که تر دهییت هه، دوو ژنه که ی خالی هاوبه شی زوریان به یه که وه هه بووه: هه ردوو کیان جوو له که، له بنه ماله ی خانه دان، به رهوشیکی نورستوکراتی و هه ردوو کیان له ناوما ل و ژیان و کومه لکه و ژيانی تاییه تی خویان یاخی ده بن. مارگریتا چهنه سالیک بوو ده سته پرداری سیاسه ته نهرمه لیبراله که ی بارزگانه کانی قینیسیا بوو بوو، شهیدای هزره رادیکالییه شکومه ندییه سؤسیالیسته کان دهییت، وا ده زانیت نه وانه شورشگیره راسته قینه که ن.

نهنجلیکا له وتاره که ی باسی رووسیای دایک دهکات، رووسیای پیروژ که له ژیر باری ژان ده نالییت و په رۆشه ناینده ی میله ته که باشر و گه شاهه ییت. له گه ل په یقه که ی ناکاری ده گوریت، تیکده چیت و ده که ویت هه سهر کورسییه که و ده گرییت، مارگریتا گوتوویه تی: هه موویان له سهر میزه که ده ست ده که ین به گریان، کز و روو زهره کۆ ده یینه وه.

سؤزی دیمانه که ی نهنجلیکا به قوولی ده مینیته وه، بویه به رگری له کریکاره ئیتالییه کانی ناو سویسرا دهکات و له میلانو ده مینیته وه، پاش ماوه یه که وهک نه ندای به رپوه بردنی حزبی سؤسیالیستی ئیتالی هه لده برژدريت، بواری بۆ دهره خسیت دژایه تی مارگریتا بکات.

له سالی ۱۹۱۲ ژنیکی چه کداری تری ناو بزاقی نوی ژنان، به ناوی نه نا کولیسوف ده بییت و قسه له سهر کاری هاوبه ش ده که ن، نهو س ژنه به یه که وه گۆقاری (به رگری له ژنه کریکاره کان) داده مه زینن، ده یانه وی ژنانه ئیتالی بۆ کاری سیاسه ت هوشیار بکه نه وه. مارگریتا به سامان و مو لکه تاییه تییه کانی پشتیوانی پروژه که دهکات.

س ژنی زور به هه ژموونی ناو حزبی سؤسیالیستی ئیتالی کار له و گۆقاره دا ده که ن. هه ر س ژنه که له سهر یه که خال کۆک و هاویر بوون، نهویش به سهرکرده لادییه گه نه که سهرسام بوون: په یشاریکی دهنگ گه وره ی ریتمی سهرکه شانه و جوو له یه کی بزبو. ئیتر به و جوړه مۆسولینی ده بیته که سی گه وره ی ناو روژنامه که! هه ر س ژنه که بریایان به وه هه بوو، نهو که سایه تییه کی به هیزی هیه، هه موو ناماژ و پیناسه کانی چاو و هه ست و ده سته واژه کانی په یقینی نهو پیاوه شیاوه، تا داوا له حزب بکه ن نهو بیته سهرنووسه ری روژنامه که ی حزبی سؤسیالیستی ئیتالی، دیاره نهو کاریگه ریی له سهر نهو ژنانه دانابوو، بویه ش نهوان نهو بریاره ده دن، وهک قوتابییه که له بن ده ستی نهنجلیکا و یارمه تیدهری له پۆسته که ی نوییه که ی و س ژنه روژنابیرمه که هه نگاو به هه نگاو بینیتو گه شه دهکات.

به لّام په یوه نډی نیوان سّ ژنه کەش باش نه بووه، له کۆبوونه وهکانی دهسته ی نووسه ران ده بووه شه ری توند و مملانییان. مارگریتا هیوای ژور بوو وتارهکانی له رۆژنامه که بلّو بیته وه، به لّام دوو ژنه که ی تر هاوسۆزی نه بوون و قبوولیان نه ده کرد، نه گهرچی ژنه که کۆمه کی دارایی رۆژنامه کەشی ده کرد، نه وان قبوولیان نه بوو، بۆ پشتیوانی دهنگدانی ژنان، وتاری توندپوهانه له رۆژنامه که بلّو بکه نه وه، که مارگریتا ژور پیداکری دهکات، نه نا کولیسوف فه رمانی ده کردنی له دهسته ی نووسه ران ده دات، ده نووسیّت: (هه لّمه تیکي ناره وای ناشیرینی دژم به رپا دهکات، له به رده م نووسه رکان ریسوام دهکات، وهک ژنه فه سیه ریکی ده ست به قامچی به رووی جووتیاریکی یاخی، منیش به ناچار ی به باوه شی گهرمی پر له خه بات و کۆشی وردوخا شکراو مائناوایی دهکەم).

پاش نه و مارگریتا له رۆژنامه که ده رده کړیت، کۆشی بّ وچان دهکات، نه نجلیکا له پیگه ی دّ و هزی بینتیو ده رپه ریّت. تيمه بچوکه که یان هه لده وه شیته وه، مملانییه هزییه کان ده گۆریت به سۆزداري، مارگریتا سوور بوو له سه ر نه وه ی وتارهکانی بلّو بکاته وه، بۆیه له ده رگای سه رنووسه رکه ده دات، له کۆتایی سالی ۱۹۱۲ ژنه که به پالتۆیه کی ره شی پانو پۆری سه ر به کلاوی فه روو و کلاویکی فه روو دهکاته باره گای رۆژنامه که، که خوی یارمه تی دارایی ده دا، یه کسه ر دهکاته نووسینگه ی مۆسۆلینی. له ده رگا که ده دات، ده چینه ژووره وه نه ویش خه ریکی خويندنه وه ی وتاریکی پاکنووسکراو ده بیت، که ژنه شۆخه که ده بینیت، یه کسه ر کورسییه کی بۆ دانیشتن بۆ ساز دهکات. ژنه که ده یویست بۆ لا په ره هونه رییه که یان هاوکاریان بکات بۆ پینشیا ریکی نو. دیمانه که سه رووی هیوای ژنه قینسییه فه روو له به رکه بوو. ژنه که باسی رۆئی پیرۆزی لا په رهی هونه ری بۆ دهکات: هونه ر، که ده بینت راز و ده برینی سه رده م، بیته پشتیوانی به رده وای سیاسه ت. به لّام مۆسۆلینی به و قسه یه هه لئاخه لّیت و یه کسه ر قسهکانی پّ ده بریت: هونه ر ئامرازیکی سۆسیالیستی نییه. سه باره ت به وتاره سیاسیه کان نه وانه خۆم ده یان نووسم.

په یقینه که یان به گهرمی به رده وام ده بیت، ژنه که کۆنترۆلی نامینیّت، ده یه وئ وهک نمونه باسی لا په ره هونه رییه که ی رۆژنامه ی (دهنگ) ی سۆسیالیستی بۆ بکات، به لّام نه و دووباره به وشکی وهلامی ده داته وه: من ته نیا وتاری سیاسی و فه لسه فی ده خۆنمه وه. ژنه که ده شیویت، باسی رووناکییه گه ورهکانی نه و پینان سه رسامه دهکات، وهک جوړج سوال و فریدریک نیتشه...

مۆسۆلونی دان به مندالیکي خۆیدا نانی!

مۆسۆلینی سه یری ده موچاوی ژنه برژه واکه ی په لاماری نووسینگه که ی داوه، ده سته واژه سیحرییه که ی ژور ده بینت مایه ی سه رهنج ده لّیت: من نه و پیاوهم کۆش دهکەم و شته کان ده پشکنم.

ئیتیر پیاوکه له سهر چه مکی ژن و چوښه تی به کاره یانی له لایه ن پیاو قسه ی له گهل دهکات، مارگریتا به په یقه که نارجه ت ده بیت و روهی دهه ژنیت، ژنه که ش ده که ویتنه بن هه ژمونی دوو چاوه روونا که زیرینه کانی، که به خیرایی له ناو گوئی چاوه کانی ده خولانه وه، ده مویو که ی هغه یه که له توندوتیژی و به لکه نامه یی نیتشه یی و هیزی خوراگرایی ده نواند. دهسته واژه که دوور نه بوو له هه ژانیک سیکی، که دوا یی و له سهره تای دیمانه که له نیوانیان ده بزویت. مارگریتا فیر بوو بوو قسه ی یه که م و دوا یی بو نو بیت، دیمانه که به و په نده ته ماوییه کوتایی پی دهینیت: حیشه تی ژنانی نازدار به جوانی ناکاره که ی هوشیاری و زانینه که ی ده پیاریت.

مؤسولینی داوای لی دهکات چهند وتاریکی بی به رامبه ر بو بنووسیت، ژنه که ش بی نه وه ی پیلووی چاوه کانی بتروکینیت ده تیت: من به خورایی هیچ ناووسم، بو هر وتاریک سی لیرم دهویت.

پاش چهند روژیک له دیمانه که مارگریتا له ناهه نگیکی موزیکی سهر دهکات، دوو چاوی گه وده ی کراوه به گر و سووتانه وه سهیری دهکات، نیگا که دهیه ژنیت بی نه وه ی بزایت مؤسولینی چاوه کانی له و بریوه. خوشه ویستی مؤسولینی ژنه که ده تونیتته وه، هه ردوو عاشقه که له یه که نزیک ده بنه وه و په یوه نندییه کی هزی ناوازه یان له نیوان ده خولیت. ژنه که کوشش دهکات پیاوکه نهرم بکاته وه، روو به و و زور به دریزی داده نیشن، تا ریبازه که ی پی بگوړیت و هزر و رامانه که ی بکوشیت.

ژنه قینسییه که بیجگه له لاپه ره هونه رییه که هاوکاری مؤسولینی دهکات له به ریوه بردنی روژنامه که کوشش دهکات نووسه رکان هاویری بن. روژانه هاوکاری ده بیت له بلاو کړدنه وه یه که م رامان و هزی مه زه بی فاشیه ت، به لام په یوه نندییه سوزدارییه کان نامینیت، چونکه ژنه که سه فهری زور ده کرد و په یوه نندییه کومه لایه تییه کانی به ربلاو بوو.

ژنه که له پاریس له شفق می کلیبار ده ژی و هاموشوی روونا کبیره کان دهکات و به شداری ناهه نگه گهرم و به جوشه کانیش دهکات، وهک ژنیک هاوره گه ز ده ست له گهل نووسه ر و سه ما که ر (قالاتین ده سان بوان) تیکه ل دهکات وهک دوو هاوژین ده بن، یه کیکیان جلی پیاوانه و نه وی تریان خوی به خشل ده رازیتته وه. که مارگریتا له مؤسولینی دوور ده که ویتته وه، پیاوکه ده که ویتنه ناو چلپاوی سوزداری، ژنی عاشق و هاوړی زور ده بن. له ژنه چالا کوانی جووله که ی رووسی فرناندا ئوس مندالیک به ناوی روبال ده بیت، که به مندالی خوی نازانیت، نه گهرچی دایکه داماوکه زور لیی ده پاریته وه، که منداله که ش له تمه نی دوو سالی نه خوش ده که ویت قبول ناکات یارمه تی مندال و ژنه که بدات، که ده رانیت منداله که ش ده مریت دل به ردرینه که ی ژان ناکات، ئیتیر به خوشیه وه به مارگریتا ده تیت مردنه که بو من ده ربازوونیک گه وده بوو.

کارپگه ریبی له سهر ژنه که دهنوینیت و رهوشی ئالۆز دهیت. نهنجلیکا هاورپی سهره تاکانی په رۆش بوون به سۆسیالیستی ئیتالیا جی دهیتیت و دهیهوی بگاته سهرکردهیه کی تر، که سیکي بههیهت نهویش لینین، نهو کۆچکردنه بۆ مارگریتا وهک خیانه تیک وا بوو، گوتبووی: (نهو گیانیکی بهزم و شیرینی نه بوو، ههستی جوانی تیدا نه بوو - نهوهشی پیروژ بیت - له نزیکتین شوینی خوی فری ده دایه ناو بیریک، نهگه رچی ژنه که زۆر خولیای ناویش نه بوو). له گه ل نهوهش هه رگیز ژنه براده ره که ی که زۆر له یهک نزیک بوون له بیر ناکات. مارگریتا له شه ری خه رنده کان له سالی ۱۹۱۸ کوریکي له دهست دابوو، یه کی که له هاورپی هکانی چهن د تاله موویکی قژی سهری بۆ دایکه که دهنیته وه، ئیتر نهو گۆشه یه وه پرسه ی ئاراسته ده که ن، پانه وانی فرۆکه وانی ئیتالی و رکابه ره سهر که ی مۆسولینی گبریاله دانونزیو له بزاقی فاشیهت به و شیوه یه سهره خوشی کور که ی لی ده کات. ژنه که ده سال ده بوو نهو پیاوه ی دهناسی، ههستی به شاعیریهت و ئازایهتی و ولاتپاریزی به تاییهتی نهو شه ره کردبوو، بویهش دهیهوی نیوان نهو دوو پیاوه بکات، له مانگی یونیوی سالی ۱۹۱۹ رووبه رووی یه کترین ده کاته وه، لهوی دلپسی ده که ویتته نیوان هه ردوو فه یله سوفه که ی شۆرش، به تاییهتی که فرۆکه وانه که به ژنه که ده لیت ههز ده که م له فرینم له نیوان میلانو و تۆکیو هاورپی هتیم بکهیت، واده زانم په رۆشی نهو گه شته ده کهیت، نهوه و رکابه رایه تییه که ی نیوانیان له سهر هه لکشانی سیاسی ده بیت، به لام فرۆکه وانه که پروژهی تری له خه یال بووه و له ۱۱ یه یلول شاری قیومه داگیر ده کات، که به پیی ریکه وتنی قیرسای کۆتایی جهنگی یه که می شاره که ناکه ویتته ناو سنووری ولاتی ئیتالیه کان. بویهش که شاره که ده گرتته وه مۆسولینی یه که سهر پشتیوانی کار ی نه یاره که ی ده کات، له رۆژنامه که ش دهنووسیت ئاماده ی یاره تیی دارایی بۆ کۆ بکه مه وه و له زووترین کاتیش سهر دانی ده که م، به بیانووی سهر دانی نهیتی قیومه یاخییه که ی وهک کۆماریکی سهر به خو راگه یاندرابوو، له گه ل مارگریتا به ده ریادا به ره و قینیسیا به ری ده که ویت، لهوی دوو هاورپی نه که له گه رمه ی په یوه ندیی سۆزداری ده بن، له شاره که ده که ونه ناو به زمی قینیسیه کان، به یه که وه له ناو کوچه و گۆشه کانی شاره که که مارگریتا کۆلان به کۆلان شاره زای بوو ده خولینه وه، مۆسولینی له گه ل ژنه هاورپی نه نازاکه گه مه ی مشک و پشيله له ناو کۆلانه کان ده که ن، بویه سه فه ره که یان به ره و شاره که دوا ده که ویت، چهن دین بیانوو بۆ ده رنه چوون لهو شاره و سهر دانه که ده دۆزیتته وه، داویان لی ده که ن ده توان به که شتییه کی جهنگی بچن، یان به فرۆکه یه کی جهنگی، به لام نهو به بیانووی ناله باری که شه وه وا هه موو به رنامه کان قبوول ناکات، یان ده لیت رینگاکه مه ترسی له سهر هیه، هه مووش بۆ نهوه بوو زۆتر بمینیتته وه و رۆژه کان بکاته مانگی هه نگوینی راسته قینه ی، قبوولی نهوهش ناکات به ئۆتومبیلش سهر دانی دانونزیو بکات، به وهش مه به سته که ی ده گۆریت، سه فه ره که ده بیتته رابواردن و سهیرانی پیتش ده ستیپکردنی هه لمه تی په رله مانی داها توو.

له هه لبژاردنی په رله مانی سالی ۱۹۱۹ مۆسولینی شکستیکی گه وه ده خوات، پاش نهو نسکۆ سیاسییه، بیر له وه ده کاته وه ده ست له پیسی و ئاره زووه کانی وه ربدا ت، وهک بوونی به وه ستا و گوتبووی ته لارسازیکی به توانام، ده توانم به

که مانچې ژهني له هه موو جيهان بخوليښه وه، موزيکسازيکي باشم، چهند نمونډی سادهی شانډم نووسیوه و ده توانم وهک نووسهري شانډنامه کار بکهلم. به لام ژنه که پشتیوانی پیاوه روخواوکه دهکات و له ناو ولات دخیولینیتوه و به یه که وه ویستی پیروزی بو هیلی پانی شورش فاشیهت داده نیڼ، ده چنه ناپولی سهر که ناره که، دووباره دهگه رینه وه قینیسیا. مۆسولینی بو یه که م جار له سالی ۱۹۲۰ به پشتیوانی سهر بازه دیرینه کان و کومه له ی پیداکری بیر له شورش و وهرگرتنی دهسلات دهکاته وه، بیروکه و بهرنامه کانیش هه موو سازی و ناماده ییبه کانی هزی مارگریتا بوو. دوسته شیرینه که ی قالا، بیجکه له پشتیوانییه مهنه وییه که ی بهرنامه ی بو داده ریژیت بگاته رووکاری یه که می سیاسی، ده بویه کوشی زور بکه ن بو بلاوکرده و ی بهرنامه که یان، بویه ش روژنامه ی میله تهی نیتانی و گوڤاری سیاست و توژیښه وه له کوتایی سالی ۱۹۱۴ دهرده که ن، ژنه که به خوی که سه به شداره کان دهستی شان دهکات، کومه لیک هونه رهنه ندی ناینده خوازی وهک ماریو سیرونی هاوبه ش دهکات بو له و ی فاشیهت به هه موو ماناکانی بیته حزبیکی پیشره و. ماشین فاشیهت بو راپه راندنی چالاکیه کانی و به گهرخستنی پیوستی به نیمکانیات ده بیته، بو له و مبهسته ژنه که یهک ملیون لیره به قهرز ده داته حزبی نیشتمانی فاشی.

بو وهرگرتنه و ی به په له و دنیابوون له قهرزه کانی واده زانیت کاته که گونجاوه بینیتو مۆسولینی کاروانیک به ره و روما دست پی بکات. به لام له و نارزووی نه ده کرد له وهرگرتنی دهسلات خوین برژیت، بویه دهخوازیت به شیوه یه کی یاسای و به ناسانی دهسلاته که بگریته دست، به ووش سهرکه و تنه که ی مه زن و سهرتاسه ری ده بیته. حکومت ته که ههره سی هیتابوو، به لام پاشا دوودل ده بیته له و ی دهسلاته که راده ستی دوتیشه بکات. مارگریتا و یاوه ره کانی، مۆسولینی زورتر هان دده ن هه ژمونه که ی زورتر بکات، داوا ده که ن هه واداره کانی له شاره گه و ره کان ریپوانی گه و ره ساز بکه ن، به لام له و ههر دوودل بووه له و ی هیز بو په لاماردانی پایته خت ره وانه بکات، به لام به ولامیکی ژنه نیمپراتوری بیزنتی تیودورا گهرم ده بیته که گوتبوی: روشتن یان مردن، به لام من دنیام تو ناوه ستیت و ده ریوت.

که مۆسولینی تی دهگات شورش فاشیهت هه لده گیسیت، ده یه و ی به ره و دهره و بروات. نیواره ی روژی ۲۶ نوڅمبه ر سهر بازه کانی ده که نه دهره واره کانی روما، ههر دوو دنده رکه ش له و ده مانه له شانوی قارم بوون، له کاتی نمایشه که ته له فونیکی بو دیت، ئیتر له و له لوژه که ی هه لده ستیت و ده لیت (کاتی هات، مائاوا). مارگریتا به دوا ی ده که ویت، به ژنه که ده لیت پاش کوده تا سهر بازییه که له وهرگرتنی دهسلاته که ترسم هیه، توند له باوه شی دهکات و به چریه به گریه کانی ده چرینیت: وهره برؤین بو سولندو و چهند روژیک له سویسرا بمینینه وه، چاوه پروان بکه ین بزانی چ روو ده دات. ژنه قهرزه رده که به شهرمه زارییه وه سه یری دهکات و نایه ویت رابکه ن. خه لکه که شورشه که بو له و ده که ن، له ویش ده یه و ی رابکات و بروات، نای که شهرمه، پیاوه که وه لامی پی نه بوو و نه ی توانی چو و وه لامی نازایه تی ژنه دوسته که ی بداته وه،

دەیزانی دۆتیشە بەوەندە تیر نابیت، بۆیە ئاساییە ئەو پەيوەندیی سۆزداریی تری هەبیت، ئەوەش بۆ ئەو زەنگی مەترسی بوو، چونکە دوور نەبوو پینگە خۆی لەناو دئی سەرکردە نوێیەکی ئیتالیا بدۆرینیت.

مارگریتا دلیسی زۆری لە ژنیکی دەکرد، لەوانە رۆمیلدا روسبی، دەیزانی ئەوەیان دۆستی ئەوە لە رۆما، مارگریتا پشووکی خۆی لەسەر کەناری کستال بورزیانو لەو خانووی پاشا بۆ پشوووان بۆی دانابوو دەباتە سەر، رۆوبەرۆوی قسە لەگەڵ دەکات و دەیهوێ ئەو ژنە بەرەلایە دووری بخاتەو. ئەو گەشتە بەیەکەو مەلەوانی دەکەن، پیاسە دەکەن، دەیهوێ ئەقینە بینگەردەکی، کە بەرپرسیاریەتی و گەورەبوونەکی کالی کردبوو نوێ بکاتەو. بەلام دوو عاشقەکە لەو خانووە بەزمی خۆشی زۆریان کردبوو، ئەوەش مارگریتا سەخەت و شپۆزە کردبوو. شوفیرەکی مۆسۆلینی دەگیریتەو:

رۆژیکیان دۆتیشە لەگەڵ (ر...) مەشغول بوو، پیتی دەلێن وا (س...) لە دەروازەیه و بەرەو کەنارەکی دیت، ئەو بە منی گوت بەئاسانی و بەباشی چارەسەر بکە، لە دوورەو بەرەو ژنەکی رۆیشت، ویستم ژنەکی ئیقناع بکەم دۆتیشە لەگەڵ فەرمانبەریکی وەزارەتی دەرەو، هاتوو مەسەلەیهکی زۆر گرینگ و هەستیاری هیناوه. یەکسەر تیگەیشتم ژنەکی بروام پێ ناکات، ناوی فەرمانبەرەکی پرسی، منیش ناچار بووم دووبارە درۆیهکی تر بکەمەو، گۆتم نایناسم. ئەو گۆتی خاتوو (ر...) لە ژوورەو، بگۆتبوایە نەخیر. توورە دەبوو و پێچی بە ئۆتۆمبیلەکی دەکردەو و جێی پێ دام و دەپۆشت.

مارگریتا حەقی بوو گۆمانی هەبیت، قسەکەم بۆ مۆسۆلینی گیرایەو بە پینگەنێنەو گۆتی: لەبەر چاوی ئەو سیکسم لەگەڵ ژنانی زۆر کردوو، ئەستر لۆمباردۆ و هەروەها لەگەڵ تاسا، بەئێ، ئەوێ لەگەڵیان خەوتوو و ئەویش لەوێ بوو، منی بەرووتی دیوو، مستیک خۆی بە پەنجەرە ژوورەکی مان داکردبوو. ئیتر مارگریتا دەست دەکات بە هێرشکردنە سەر ژنە ناسراو و دیارەکان. لە مانگی ئازاری ساڵی ۱۹۲۳ مائیک بۆ ژيانی مۆسۆلینی دیار دەکەن، هەتا ئەوەمانەش هەر لە هۆتیل دەمایەو، ئەو خانووە ناوازیە شایستەیه مارگریتا ژنیکی دۆسۆز وەک چاودێر و هەواڵگر دەکاتە بەرپۆشەری کاروباری مائەکە، تا بەوردی ئاگاداری هاتنی ژنان بیت، بەلام مۆسۆلینی ئەو چاودێرە سل ناکاتەو و بەردەوام ژن سەردانی دەکەن، ئەویش هەمووی بۆ مارگریتا دەگیریتەو.

مارگریتا بەو جۆرە کۆنترۆلی ژيانی تایبەتی گەورەکی رۆما دەکات. هەنگاو بە هەنگاویش وەک عەشقیق و دۆستی رەسمی ئەویش دەرەکیوت، ئیتر مارگریتا دەبیتە تاکە کەسی هاوبەشی ژيانی مۆسۆلینی.

ژنەکی دەبیتە کەسیکی شاناز و لە کۆشکی پاشایەتی دەناسریت و لەگەڵ شازن ئالانا بەیەکەو سەردانی شۆنە رەسمیەکان

دەکات. مۆسۆلینى پېښوستانى بهوه هه‌بوو يه‌کک ژيانى تايبه‌تى ساز بکاته‌وه، چونکه‌ ئه‌و رۆژانه به‌ کاروبارى حکوومه‌ت ماندوو و شپىزه‌ ده‌بوو، نه‌ياره‌کانى شه‌ريان ده‌کرد، مملانيه‌کان به‌هيز بوون و که‌ سه‌رکرده‌ى ئۆپوزيسيۆن جياکومو ماتيوټى ده‌رفينن و ده‌کوژيټ، ميلله‌ت ده‌هه‌ژيټ و چه‌ندان بۆچوون و رامين ديته‌ مه‌يدان و قسه‌ى زۆر ده‌کړين، دياره‌ مۆسۆليني له‌و ره‌شه‌ تاوانبار ده‌که‌ن، بۆيه‌ له‌و ره‌وشه‌دا روو له‌ مارگريتا ده‌کات، ئه‌و تۆماره‌ ماوه‌ که‌ به‌يه‌که‌وه‌ قسه‌يان کردوو:

- چۆنى؟

- نازداره‌که‌م قالا ده‌ته‌وى چۆن به‌م؟

- چى نوئى رووى داوه‌؟

- نه‌خېر، ئيمړۆ هيج رووداويک نه‌بووه، هيج نه‌بووه، ئه‌وه‌ى ئازارم ده‌دات من نازانم که‌سه‌ نزيکه‌کانم بېر له‌ چ ده‌که‌نه‌وه، دوژمنه‌کانم، ئه‌وانه‌ى خيانه‌تم ئى ده‌که‌ن، نازانم چۆن بېر ده‌که‌نه‌وه!

- نيگه‌ران مه‌به‌، هيج نيبه‌، ئامۆزگاريټ ده‌که‌م ئارام به‌، مه‌شه‌ژي، ده‌ماره‌کانت بگه‌ره‌ و هيمن به‌، ده‌بى تووره‌ نه‌بيت.

- مه‌سه‌له‌که‌ تووره‌يى و ده‌مارگرتن نيبه‌، من رقه‌م له‌ که‌س نيبه‌، دټم بوغزى تيڊا نيبه‌! به‌داخه‌وه، دوژمنه‌کانم به‌ختيان هه‌يه‌، به‌ هه‌ر دوژانيک هيج بوانيک بۆ ده‌ربازبوون نامينيټ.

- دياره‌ تۆ سه‌لماندووته‌ له‌ هه‌موو مملانيه‌کان سه‌رده‌که‌ويټ، تۆش باش ده‌زانيت شکان و نسکۆکان به‌ سه‌رکه‌وتن و ده‌رباز بوون ته‌واو ده‌بن، ياريکه‌رى دووهم ده‌باته‌وه.

له‌ سالى ١٩٢٥ مۆسۆليني ده‌بيته‌ دۆتیشه‌ى فاشيه‌ت، له‌و ساله‌ کار ده‌کات پيگه‌ى خۆى توند بکات و ياساى نوئى به‌بالاى خۆى ده‌ربکات، بۆيه‌ش پيوستى به‌وه‌ بوو له‌ناو ميلله‌ت بناسريټ و زۆر به‌ باشه‌ باسى بکريټ و بگاته‌ ناستى هيو و به‌رنامه‌کانى.

مارگريتا رۆنى به‌رپوه‌به‌رى راگه‌ياندنى بينيتيو ده‌بينيت، کار ده‌کات وه‌ک که‌سيكى خۆشه‌ويست بناسريټ، به‌يه‌که‌وه‌ ئه‌فسانه‌يان داده‌رشت. ئه‌فسانه‌ى ئيرينه‌ ته‌واوه‌که‌، مۆسۆليني ياريکه‌ره‌ به‌تواناکه‌. پياوه‌که‌ رۆژانه‌ پازده‌ سه‌عات کارى ده‌کرد، به‌توانا و به‌رده‌وام و ورد و هه‌ريين و به‌هيز و بېدار بۆ چاره‌نووسى باشتري ولاټى ئيتاليا. پياويکه‌ به‌ رۆح و به‌ گيان خۆى بۆ ولاته‌که‌ى ته‌رخان ده‌کات، مه‌به‌ستى مارگريتا ئه‌وه‌ بوو پياوه‌که‌ به‌و شيوه‌يه‌ ده‌ربخات، بۆيه‌ ژيان و کار و چالاكويه‌کانى مۆسۆليني ده‌کاته‌ کتيب، زووتر خۆى ده‌يوبيست رۆژانه‌ى خۆى بنووسيته‌وه، به‌لام تېده‌گات هيشتا له‌ کاروانه‌که‌ى هيجى نه‌کردوو، بۆيه‌ پرۆژه‌که‌ى زۆر دوا ده‌که‌ويټ.

مارگریتا چەندین وینەى بە ھەموو شیو و شیوازەکانى بلأو دەکاتەو و کۆشش دەکات دۆستەکەى وەک مرقۇڤىكى ناسک و شیاو و دوور لە ھەلچوون و توورەبوون دیار بکات. ژنەکە دەیهوئى سەرەتا مۆسۆلىنى بە جیھانى دەرەو و بناسینیت، بۆیە کتیبەکە بە ئینگلیزی و لە ھەندەن دەرەچیت، لەبەرئەوئى بەرنامەکەى زیرەکانە بوو، کتیبەکەى باش دەناسریت و ھەر زووش وەردەگێردریتە سەر نزیکەى بیست زمان، لەوانە تورکی و ژاپونیش.

بەلام مارگریتا دەبیتە قوربانى بیرۆکەکەى خۆى، دەتوانیت پیاو و مېبازەکە، گیراوە راوناو وەک بکاتە پیاوێک لە ئاسمانەو و ھاتیبیتە خواوە، رەوشت بەرز و مۆرال نازدار، بەلام پیاو وەک لەو رەوشە ژنیکی دۆستى دەبیت، کاردانەوئى باشى لەسەر نەبوو. شوفیرەکە نووسیویەتى مانەوئى مۆسۆلىنى لە شەقامەکەى رازالا و دیتنى ژنان بەدزى ئاسان نەبوو، بۆیە (س...) پێشیار دەکات ھەوارەکەى بگوازیتەو کۆشكى تورلونی. ژنەکە دەچیتە لای خواوەنى کۆشکەکە و لەگەڵ شازادە تورلونی ھەسەر کرێ مانگانە قسە دەکات، کۆشکەکەى مانگانە بە نرخیکى رەمزی ۵۰ سنتیم لى وەردەگرت، ئینجا ژنەکە ھەواری خۆى بەیەکجاری دەگوازیتەو رۆما، ھەموو کەرەستەکانى: تابلۆیە زەیتیەکانى، کتیبە ناوازەکانى، خشل و گەنجینەکانى، کەرویت و فاتولیا گرانبەھاکانى لە میلانو دەگوازیتەو. مارگریتا سەرەتا وا ھەست دەکات ئیتر مۆسۆلىنى لەبن دەستى خۆیەتى: (مۆسۆلىنى سەردانى مائەکەى (س...) دەکرد و بەیەکەو نانى ئیوارەیان لە گازینۆی قالاڤیە دەخوارد و بە ئۆتۆمبیلش لەناو رۆما دەسورانەو.

لە سالى ۱۹۳۴ مۆسۆلىنى لە شارى قینیسیا ھیتلر دەبیت، ژنەکەش دەچیتە ئەمریکا رۆزفلت دەبیت، ژنەکە دەئیت، مۆسۆلىنى زۆر گۆنرايەتم بوو، وامدەزانى قسە و سەربردەى سەفەرەکەم لە وتاریک وەک ئەلماس بېرسکیتەو دەنووسیت. بەلام لەوھیان گویى لى راناگرت و تەنیا گوى لە ھەست و سۆز و خودى خۆى دەگرت، بۆ بیستنى ھەوالەکانى ناو کۆشكى سپی کەر دەبیت، ژنە گوتوویەتى:

(چاوەروان بووم، ھیچ پرسیاریکی لى نەکردم، سوودى نەماوو، ھیتلەرى کاریگەری زۆرى تى کردبوو، ئەو راستەوخۆ و بى پەردە ھوکی دەکرد، ھەر کە قسەم بۆ دەکرد، دەستى دەدایە شەپقە و دەفتەرى بیرەویریەکانى و دەرەچوو). ژنەکە کۆل نادات و قسەى بۆ دەکات: (ناتەوئى ھیچ ئەسەر ئەمریکا ببیستیت، بەلام رۆزفلت زۆرى ئەسەر ئیتالیا دەزانى، قسەى زۆرى کردم بۆت بگێرمەو، بەرنامەى مەزنى لەسەر چاکسازی ئابووری ھەیه) قسەکانى نەرەحەتى دەکات، پەیشى ژنەکە دەبیرت و دەئیت: (بەئى... بەئى زۆر باشە، بەلام کاتەکە تێپەرى، دەبى برۆم، دواى ئەوئەش بۆ من گرینگ نییە. ئەمریکا ھەژموونی سەربازی نییە، نە سوپاکەى، نە ئەستوولە دەریاوانییەکەى سوودیان نابیت) ژنەکە بەو قسانە دەگرت، چونکە باش دەزانیت مۆسۆلىنى زۆر گۆراو، کەوتووتە ژێرى ژێرەو.

سیاست نهو ژن و پیاوه کۆدهکاتهوه، ههر سیاسهتیش نهوانه له یهکتری دووردهخاتهوه، له بهر سۆزه گهرمهکهی ژنهکه بۆ نهو، نهوهنده دهیته کهسیکی فاشی له بییری دهچیتهوه جوولهکهیه. مۆسۆلینی پاش سالی ۱۹۳۸ به سوودوه رگرتن نهو هزری له ئەلمانیا و فهرنسا هاتبوون، دژیهتی جوولهکه دهکات، فهرمان دهکات له دهزگاکان دهریان بکهن، رهگهزنامهیان ئی بستینهوه، ههموو قهرزەکانی ژنهکەش دهکاتهوه و له رۆژنامهکان دهريدهکات و ئیش دهکات ههموو پهيوهندییهکانی بهو ژنهی به ههموو شێوازیکی هزری و پینگه یانندن پشتیوانی بوو بپچرینی، چیرۆکه جوانهکهی ژنهکه داگیردهکات و مایه پووج ئیی دهردهچیت.

لهو رۆژهه نوویهدا مارگریتا هیچی بۆ نامینیتهوه تهنیا کوچکردن و رۆشتن، به یاساکانی دژیهتی سامییهت ههموو ههژمونهکانیشی نامینیت، دهیهوئ بروات پاش نهوئ پهیکه ریکی بهردین بۆ مهزاری کوره جوانه مه رگه کهی بکات، نهوئ له تهمهنی ههقهه سالی دهمریت، پاش نهو واز له بینتیو و ئیتالیا دههینیت و بهرهو ئوروگواي دهروات، بۆ له بییرچوونهوه لهویش بهرهو نه رۆژنتین بار دهکات.

له نیوان نهو ژن و پیاوه سهدان نامه ماون، پاش ده سال ژنهکه بهیه کجاری مائناوایی له مۆسۆلینی دهکات، که نامهکان دهفرۆشیته دکتۆریکی جوانکاری، مۆری سووری سهر زهرفی نامهکانیش ناسریتهوه و وینهی نامهکانیشی له رۆژنامهکان بلاو دهکاتهوه، وینهکانیش دهکهوینته بهر دیدی ژنیکی دلبیسی کۆن نارەحهتی دهکات، ژنهکهی مۆسۆلینی.

مۆسۆلونی کچهکهی دۆستی دهکات به (شینت)!

شهوی په یقه درێژهکه

هه ره شهت ئی دهکهم، راشاله هیشتا مندا له، وازی ئی بینه، نهگهرنا شکایهتت ئی دهکهم و دهگیریت، باشه. ژنهکه له سالی ۱۹۰۹ بهو نامهیه گهف له رۆمانیا له مۆسۆلینی دهکات، بیوه ژنهکه وادهزانیی ئیتر کورهکه واز له کیژهکهی دههینیت که له مهیخانهکهی باوکی کار دهکات. رۆژکیان باوکهکه بوار دهکات کورهکهی له مهیخانهکهیان پيش گهرمبوونی سهماکه په یقیک پیشکەش بکات، کیژهکەش به سۆزهوه گوئ له وتهکانی دهگیریت، له ودهمانه کورپک دهستی کیژهکه بۆ سهمای قالسا دهگیریت، رووبهرووی بینتیو سهما دهکات، بۆیهش بهتوورهی له ناو باوهشی کورهکهی دهريدههینیت و شیتانه سهمای له گهژ دهکات. رۆژ به رۆژ پهروشی کورهکه گهرمتر دهییت و دهگاته ناستی نهوئ رۆژکیان دهمانچهکهی باوکی هه ئندهگیریت و دهچیت بهر ده رگای ژنهکه و پپی ده ئیت دهمانچهکهم شهش گوللهی تیدا، یهکیکیان بۆ خۆم نهوانی تری له ئیوه ددهم،

من نهو کيژهم بهس بو خوم دهويت، نيتر بژارهکه له لای تويه. نهوه رهوت و بهرنامهی مۆسولينی بووه بو راکيشانی ژنان، توندکار بووه، لهو رووبهروو بوونهوه کيژهم قبول دهکات بيهته دهستگيرانی و دهليت من له تهمهني ده سالييهوه نهو کورم خوشويستوه.

پاش بيست سال چيژهمکه بو يهکک له ژنه برادهرهکانی دهگريتهوه:

(کيژهمکه له ناو مائی خويان بوو، ميلاق، له تهمهني گول، تهنديروست و سهلامهت، جوان، دوو مهکي نازداری ههبوو، کيژهم جووتيار بهلام جوان. من بهدوای دهکوتهم، سوزم پي دهدا، نهويش منی دهويست، روژيکیان لهسهر کورسييهک دريژم کرد و بهزور کردمه ژن... نيتر بهيهکهوه ماینهوه تا روژيکیان کوتی بينيتو من دووگيانم، با هاسهرگيري بکهين).

دایکهکه روژهکهی له ترسی دهمانچهکه قبوولی داوای عاشقه شيهتهکه دهکات، بهلام بهيانبييهکهی پهشيمان دهبيتتهوه، کيژهمکه رهوانه مائی خوشکی دهکات، بينيتو روژانه بو ديتنی دۆستهکهی به پاسکيل ده کيلومهتر دهبريت و سهردانی دهکات، لهوئ له گوندی خوشکهکهی دهست له ملی يهکتری دهکهن و ماچی يهکتری دهکهن و شهرم له خهک ناکهن و چهندين سهعات له ناو ميژگ و دهشتهکه تهنيا دهميننهوه. تا روژيکیان به خوشکهکهی دهليت دهمهوي هاسهرهکهم بهم و بهيهکهوه بژين، نهگهرچی خوشکهکه دهگريته، بهلام کيژهمکه ناچار دهکات کهلوپهله سادهکانی کو بکاتهوه و برۆن و دهچنه هوتيک، دواي پياوچاکیک ژووريکیان دهادتی و بی مارهکردن و پيروزيابیکردن بهيهکهوه دهژين.

روژيکیان ژنه مامۆستاکه نهخوش دهبيت، بو پرکردنهوی شوينهکهی، کوره تهمهن ههژده سالييهکهی دهنيترته قوتابخانهکه، لهوئ بينيتو يهک راسته دار له دهستی کيژهمکه دهادت، مامۆستاکه دهناسيت و بهيهکهوه دهن و ده سال پاش ونبوونيشی کيژهمکه ههست دهکات دهستی ههر ژان دهکات. روژيکیان فالنگرهوهيهکی قهرهه دهستی بو دهگريتهوه و پي دهليت: تو ناودار و شگودار دهبيت، رووبهرووی شازنی ولات دهمهستيت، دواي زهوی لهبن پيهکانت دهقه نشيت و دهکوتته ناو خهم و کهسای، ئينجا فالنگرهوهکه توند دهستی پي دادهخات و پي دهليت، توند بيگره و فهرديهک ئارديشم دهوی، راشاله له خوشييان ديهوي بفریت و فهرده ئاردهکهی دهادتی، بهلام خاوون کيلگهکه قسهکهی پي ناخوش دهبيت و بهتوندی سزای دهادت. پاش نهو رووداو کورهمکه به کيژهمکه دهليت به باوکم دهليم وهره له مهخانهکهی ئيمه کار بکه، کيژهمکهش بهخوشيهوه داواکه قبول دهکات.

له مانگی فبرايهري سالی ۱۹۰۹ بينيتو سهفهر دهکات و بهره ترانت دهروات و به ژنه گهجهکه دهليت، من دهروم و

دهگه پرمهوه و توش هاوسهري منی و چاوه پروانم بکه. کيژدهکش پيی ده نيت: نهگه راپايتتهوه؟ نهویش شيلگيرانه ده نيت: بزانه چوڼ دهگه پرمهوه و بهيهکهوه ده نين، بهلام پياوهکه وهک نهوهی مامه له نهگه ل ناژدنيک بکات، بهو شيوهيه هه نسوکهوت نهگه ل هاوسه رکهی دهکات، بهردهواميش لهسهر چالاکیه سياسيیهکانی سهرباز هه لدهکوتنه سهربان، زوريش دهترسا روژيکیان پارچه پارچه بکريت، ژنهکه ده نيت: شهويکیان، تا بهره بهيان چاوه پروانم کرد، دهگريام، سهرم له ناو دهستهکانم دانابوو، دنيا بووم گيراوه يان له ناو مهيدانيکی پر جهستهی کوژراو به جیماوه. گویم له ژاوه ژاويک بوو، ده رگام کردوو دوو کهس قوئی بينيتويان گرتبوو، رهنگ زهره و داماو و چاوکهوتوو هاتهوه، نهوان گوتيان، خاتوونه کهم نيگه ران مه به، هيچ نييه، نيمشه و قسهی زوری کرد و زوری خواردوهوه، قواوه و کونيکی زوری خواردووتهوه. پاش چهند ساتيک له نارامی راشالهی داماو رووبه رووی شيتيکی هار دهبيتتهوه، هه موو شتهکانی ناوما له که ده شکينيت، وهک گه واديک ده قيرتنييت، هه موو شتهکانی ناوما له که وردوخاش دهکات، بويه دهترسييت و هاوسيه کیان ناگادار دهکاتهوه، نهوانيش دکتوری بو دههين، پاش نهوهی ناسايی دهبيتتهوه مۆسولينی باوهر ناکات شهو نهو به زمه ی ناووتهوه.

شهرمن و شکاو سهيري ژنهکه دهکات و گوئی لي رادهگريت که پيی ده نيت: لهوه دنيا به، قبول ناکه م روژيکی تر وهک هاوسهري پياويکی سه رخوش بمينيتهوه، که منداليش بوو، پووريکم هه بوو زوری دهخواردوهوه، زورم لهو رهوشه نارهوايه ديوه، دهزانم تو پياويکی چاکي، نامادم چاوپوشي له مييازيه کانت بکه م، بهلام نهوه دووباره بکه يتتهوه ده تکورم. دياره هه ر بينيتو نه بوو هه ره شهی کردوو. وا کيژه جووتيا ريکی دامویش هه ره شهی لي دهکات. ئيتير پاش نهو رووداوه، نهگه ر له بونهيه کی کومه لايه تي نهگه رنا هه رگيز ليوی له شهراب نه داووتهوه و کابرا هينم دهبيتتهوه و موري لي به دکاريه کانای راست دهکاتهوه. بهلام پهيوه ندييه سوزداريه کانيان کهم نه بوون، نهگه رچی ژنهکه نازدار و بالابه رز و هه ستيا ريش بوو. چونکه بينيتو وای دهزانی ناره زووی سيکسی ده بی نهگه ل زه من بسريتهوه و بگورديت، بويه ش مهيلي سيکسی زور بووه، بهوه ش راشاله له سوز و نارامی بييه ش بووه.

بو نمونه له شاری ترانتي نايدا دالزری نه مساوی ده بينيت، پاش ماوه يه ک ژنهکه ديته ميلانو لهوئ سائونيکی مه ساج و جوانکاري ژنانه داده نيت. له وده مانه شه ره که گهرمه و مله لانيه کان دژواره، بهلام ژنهکه کوشش دهکات پياوه که نارام و خوراگر بکات و روژيکیان دهر نه نجامی ديما نه و مله لانيه کان به چه قو هي رشی ده که نه سهر، بهلام ژنهکه خو ده هاو يتته سهر و ناهي ليت بيپيکن، که مۆسولينی روژنامه ی ميله تي ئيتاليا داده م زرينيت، ژنهکه خشل و ملوانکه ی هه رزانفروش دهکات و يارمه تي ددات، ناماده ش ده بيت بهيه کهوه له شوقه يه کی ساده برين، که مۆسولينی به شداري شه ره که دهکات، له ورژانه ژنهکه کوريکی ده بيت و وهک ديارى هه وانه که ی پنده نيت، بهلام نهو دلي بهو منداله خوش ناييت، چونکه هه ر دلي له کن راشاله ی هاوسهري بووه، له ورژانه ش مۆسولينی دوستيکی تري به ناوی مارگريتا سارفا تي دهگريت، ژنهکه ده بيتته

يارمه تيدهری له روژنامه ګه و هاوکار و پشتیوانی دهیټ. به لّام نهو ژنه داوا دهکات له ګه لّ ژنه جووتیاره ګه ګونده ګه ی بهوه فا بیت و هه رګیز جیګای نهو نه ګریتته وه.

له روژۍ ۱۶ دیسمبره ی سالی ۱۹۱۵ له نه خوشخانه ی تراقیلیو ټاهه ګی هاوسه رګیری مه دهنی له نیوان راشاله ګیدی و بینتیو مؤسولینی ده ګیرن. بهوه یان ئایدا شیت و هار دهیټ و له دادګا شکایه تی لّ دهکات و داوا دهکات پیاوکه منداله ګه ی به کوری خوی بناسیت، دادګاش بری ۲۰۰ لیره ی مانګانه ی بّو ده برنه وه، روژنیکیان ژنه ګه لّی دهچیتته باره ګای روژنامه ګه و منداله ګه ی له باوهش دهیټ و جنیووی پیده دات، بویه ش نهویش به توندوتیژی وه لّامی ده داته وه و له بالکونه وه ده مانچه ی نیشان ده دات، به لّام یاریده ره ګانی دهستی ده ګرن. ئایدا له پوئیس شکایه تی لّ دهکات، نهوانیش به لّینی پّ پرده ګه نه وه نه وه دووباره نه کاته وه، کیسه ګه چاره سر نابیت تا مؤسولینی ده ګاته ده سلات، له وده مانه راپورتیکی پزیشکی بّو ده دهکات ګه ژنه ګه شیتته و رهوانه ی خه ټوه تیکی میلانوی ده ګن و نهویش ده مریت، به لّام بهر له مرده ګه ی ناوی دۆسته ګه ی له سر دیواره ګه ده نه خشینیت. منداله ګه ش له ټاموژګایه کی بّی سه رپه رشتیاران ده مینیتته وه، له شه ریش رهوانه ی چین ده ګریت لهو ی له ناو خه ټوه تګه یه ګ له سالی ۱۹۴۲ ده مریت.

له شه رکه راشاله دلی پیاوکه ده باته وه، به لّام پاش نهو ی ئایدا ی له ګولّ دهیټته وه، مارګریتا سارفاتی ده مینیت، بیوه ژنه ئورستوکراتیبه ګه ی قینیسیا چه ندین ناو و ناتوره ی بّو راشاله هه ټده به ست، ګوتبووی راشاله له باوکه وه خوشکی دوتیسه، چونکه خوی ګوی لّ بوو ګوتوویانه په یوه ندی خوی نیوان ژن و میرد پته و دهکات.

نه ګه رچی نه ی توانی هاوسه رګیری به له ق بکات، به لّام نهو ژن و میرده به یه ګه وه نه بوون، ژنه ګه له ګه لّ منداله ګانی له میلانو ده ژیا، نهویش له شه قام و ګوشکه ګانی رومان رای ده بوارد، بینیتوش ته نیا له بّونه ره سمیه ګانی بایه خی پّ داوه، وهک مینیه یه کیش سه یری ده کرد، نهک وهک هاوسه ر.

له کاتی بوونی مندالی سییه میان به ژنه ګه ده لیت، من له ده ره ودم، نامه وی له خه لک بزانه مندالمان بووه، دهچیتته ده ره وه و نیواره ګه ی به ریوه به ره ګه ی به روویکی شیرین پیی ده لیت کوریکت بووه، نهویش به تووره یی سواری ئوتومبیله ګه دهیټ و ده ګاته کن ژنه ګه ی، سه یری منداله ګه دهکات و به توندی پیی ده لیت:

پییم ګوتی تا من ده ګه ریتمه وه مندالت نهیټ، بّو وات کرد؟

رهوشی په یوه نډییه که روژ به روژ ناوړتر ده بیت، به تاییه تی که دوا مندا لیان ده بیت، نه وه یان بې مامان و دکتور ده بیت، ئینجا ته له فونې بۆ ده کات و پېی ده لیت کچیکم بووه، تو ناوی لی بنی، په یقینه که یان خه مگین و سوزدار بووه، به لام به یانی له روژ نامه کان دهنووسریت دوتیشه مندالیکی بووه و ناوی ناوه ماریا، ژنه که بهو ناوه زور کامهران ده بیت، چونکه به ناوی دایکی خوۍ کردبوو.

ژنه که نه وهی نه ده شارده وه که میرده که له گه ل سې ژن دوستایه تی هه بووه، ئایدا دالزر و مارگریتا سارقاتی و کلارا بیتاشی.

کیژه که ی ده ریا

له روژی ۲۴ نیسانی ۱۹۳۲ بینیتو ئوتومبیلې لی ده خورې، به رهو که ناری ده ریا ده رویشته، کلاریتا و ده ستگیرانه که ی ده یینن، نه گهرچی بینیتو چاویلکه یه کی گه ورده شی له چاو بووه، کیژه که ده ناسیت و لی نریک ده بیت هوه، به فستانه سپیبه به رینه که ی و ناکاره فریشته ییه که ی سهره نجی راده کیشیت و پېی ده لیت: من زور شیعرم بۆ تو نووسیوه، نه بیرته؟ نه ویش به درو ده لی: به لی شیعی جوان بوون. به ره وهی پروات فستانه که ی له لقی داریک گیر ده بیت، نه ویش فستانه که ی بۆ له داره که ده کاته، کیژه که ته مه نی بیست سالان بووه و نه ویش چل و نو سال بوو، به لام به نیگایه کی گه نجان هه سیری ده کات و ده زانیته رازی کیژه که ناسایی و نورمال نیبه.

ئینواره که ی له سهر خوانی مائی دکتوره که ی پاپای قاتیکان قسه ههر باسی مۆسولینی ده بیت، کیژه که قسه ده کات و نایبریت هوه و ده لیت: ئای لهو پیاوه! نه دی چاوه کانی، کی به ختیار ده بیت له گه ل نهو پیاوه بژیت... نهو زووتر به ردهوام وینه ی بینیتوی له ژیر سهرینه که ی داده نا، به یان ییه که ی وینه یه کی بۆ دروست ده کات و بوی رهوانه ده کات، دواي دوو روژ دوتیشه ته له فون بۆ ماله که ده کات و قسه له گه ل کیژه که ده کات و داوه تی کوشکی قینیسای ده کات. کیژه نورستو کراتیبه که وهک دوتیشه له نه خوشی و ژانه کانی ترسی هه بوو، له جیاتی نان و خواردن ههر شوکولاته ی ده خوارد، ناره زووی خویندنی نه کردووه، زورتر شهیدای موزیک بووه و له سهر داوای نه ویش دایکی کینکی بۆ دروست ده کات و له سهر کیکه که به پیتی لاتینی بوی دهنووسیت دوتیشه.

پاش پینچ روژ له یه که م دیمانه یان کیژه که به دلیکی په ریشان ده گاته کوشک، له وی باسی موزیک و نه دهب و نیگار کیشان ده که ن، دایکیشی به نیگه رانییه وه له دهره وه چاوه روانی ده کات، دیمانه که یان نه فلاتونی بووه و زویش دووباره ده بیت هوه،

قسه دهګن و دلی یه کتری دهګنه وه، پیاوکه دهلیت: توش جنيو به به هار دهديت؟ من لهو شاره ژانم زوره، هه ست به ته نيایي دهګم، برادره م نييه. په يوه ندييه کې يان له باسی ناوماډ و يه کترناسين تیده په ریت و کيژه که روژانه نامه ی بؤ ده نوو سيټ.

له روژي ۲۲ فبرایه ری ۱۹۳۳ ده نوو سيټ: توم له خه ونم ديوه، جهسته خاوه که م جوانی و سوز و ژيانی تیدا دهګه ریت، تۆ لهو خه وه قسه ت بؤ دهګرم، ده نګت شیرينه، بزهی تۆ نارامی تيشکی خوره... گله ييم لی مه که، من بير له تۆ ده که مه وه، من هزم له تویه.

دوتيشه پي ده ليټ له نيوان سعات پينج تا شش له ماله وه چاوه پروانی ته له فونم بکه، ئینجا پي ده ليټ: ده مويست بزانه به راستی چاوه پروان ده که يټ؟

نويش ده ليټ به رده وام له وده مانه چاوه پروان ده که م و دوا ناکه وم، پروا بکه، ئای لهو به دکارييه پروا بکه.

به يانيه کې له کوشکی قينيسيا پيشوازی ده کات، باش سلاو و به خير هاتن ده برسيټ:

ده ستګيرانه که ت چونه؟

نوه يان به نده به رامن و بچوونه کانی تۆ.

له سر من؟ نه خير! ده زانی نوه يان مه حاله.

روژانه بينيتو بؤ ماله ووه يان ته له فونی بؤ ده کات، نکولی نوه وشی ده کرد که هيچ په يوه ندييه کې سوزداری له گهل کيژه هه رزه کاره که نييه.

(بوچی هاتوويت؟ مه حاله، لهو به زمه چييه؟)

به لام... لهو هه فته يه به ليټ داوه، دوايی، هيچ، بوچی؟ به راستی نوه جوړيکه له نازار و نه شکه نهجه.

چيت ده وي؟ من پيرم و توش که نجی،

تۆ شووت کردووه؟

نوه يان مه سه له که ده گوریت.

که واته شووت پنده که م و به يينه!).

کيژه که وا ده زانیت پیاوکه قسه کانی قبول ناکات، به لام ده رچوو پي خوش بووه.

- باشه بۆ دهگريتا! ئیستا ئەو گریانەت له چیه؟ ئای ئەو کێژە سەیرە، بۆچی دهگريتا؟ چ رووی داوه، تۆ منت خوش ناوی؟
منت ناویت؟ نازانم تۆ شیتى... یان گەمژەى، من گەنج بم یان کور بم، ئەوانەى هیچ نیه من عەبدم عەبد.

له رۆژى زەماوەندى کێژەکه و دەستگیرانەکهى له ۲۷ یونیوی ۱۹۳۴ له کلێسای سان مارکو دۆتیشە ئاماده ناییت،
ناهەنگەکه به ساردی تەواو دەبیت و پاش دوو ساڵ لەیهکتری جیا دەبنەوه، دۆتیشە داواى دایکى کێژەکه دەکات، به ژنەکه
دهئیت: خانوونەکهم قبوول دهکەیت من کێژەکهى تۆم خوش بوویت؟

دایکهکه داواکهى پى خوش ناییت، بهلام مۆسۆلینى له ۶ ئەيارى ۱۹۳۶ تەنیا ولاتى ئەسیویا داگیر ناکات، کلاراش
دەکاته دوستى خۆى.

کلارا رۆژەکهى بهو رستهیه دەکاتهوه، دایه چ لهبەر بکهه؟ خۆی دهگۆریت و مکیاز دەکات و چاوه‌روانى دوازدە جار
تەلهفونکردنەکهى مۆسۆلینى دەکات. مۆسۆلینى لەناو کۆشکه‌کهى قینیسیا شوقه‌ى سېبو بۆ ئەو تەرخان دەکات. رۆژانە به
گالیسکه‌یه‌کى لاتەنیشته‌ دهگاته کۆشک و ماتۆرى ئاگرینى ئەقین چاوه‌روانى دەکات، دهگاته ژووره‌کهى خۆى و هه‌موو
که‌لوپه‌له‌کانیشى ده‌گوازیتەوه ناو شوقه‌کهى ماله‌ بچووکە‌کهى، له‌نیوان س‌ه‌عات چه‌وت تا نۆ پیاوه‌که ده‌گاته کن کێژە
ناسکه‌که و به‌یه‌که‌وه س‌یکس ده‌کن و تا شه‌و دادیت به‌یه‌که‌وه ده‌بن، کێژەکه گوتبووى من ده‌بوايه له‌قه‌کانى نیه‌گه‌رانى له
نیوچه‌وانى لابه‌رم. به‌لام خوشى و تەمى ئەو کورت بوون، کاتى نه‌بوو ده‌بوايه بگه‌ریتەوه کۆشکه‌کهى تورلونییا له‌وى
راشاله‌ى هاوسه‌رى چاوه‌روانى ده‌کرد.

کێژەکه س‌ه‌عات ده‌ى شه‌و ده‌گه‌یشته‌وه ماله‌وه، رۆژانه‌کهى ده‌نوسیه‌وه و چاوه‌روانى دوا تەلهفونى ئەوى ده‌کرد.

له سه‌رده‌تای سائى ۱۹۳۷ کلارا تەواوى ناوه‌رۆکى رۆژمه‌یره‌کهى پر کردبووه‌وه، کاتى که‌م و دیاریکراو بوو، مانگی ینایر: (۲۰:
سه‌عات س‌ى هات، ویستت به‌یه‌که‌وه بین.. تا سه‌عات شه‌ش به‌یه‌که‌وه ماینه‌وه. ۲۱: پ‌یش نیوه‌رۆ و پاش نیوه‌رۆکه‌ش
به‌یه‌که‌وه بووین. سه‌عات دووى پاش نیوه‌رۆ. ۲۲: تەنیا پ‌یش نیوه‌رۆ. له سه‌عات دووى پاش نیوه‌رۆ، به‌ره‌و رۆما رۆیشته.
۲۳: هاتمه ماله‌که‌ت، س‌یکسمان کرد (...). ۲۷: بۆ یه‌که‌مه‌جار له ماله‌کهى من س‌یکسمان کرد. هه‌رگیز له‌بیرم ناچیت من
چه‌ند تیکچووم. من پ‌یم گوت تۆ وه‌ک گه‌نجیک هه‌لده‌جیت).

کلارا له سه‌رده‌تاوه ده‌یزانى له‌گه‌ڵ دۆسته‌کانى تری مۆسۆلینى سه‌رنیشه و ک‌یشەى زۆر ده‌بیت، چونکه ئەو تاکه دوستى ئەو

نه بوو.

ژنه که دیته روښانه، دهیوې چیر ددور له میړده که و تهنیا نه ژیت، له سالی ۱۹۲۰ په یوه نډیبه کانی سارد و به فرین بوو، دیاره راشاله خیانه تی لی کردووه، بینیتو نه وې بۆ کلارا گیراوه یه وه: بیگومان نه و نکولی دکرد، له بهر مندانه کان لی خۆش بووم، نه مویست نابروومان بچیت و دهمویست بر و به قسه کانی بکه م، به لام ئیت له و ژووه رقم لی دهیته وه، ئیستا رقم لیته تی. هه رگیز ژنه که م به وې نه زانیوه نه و هاسه ری پیاوکی گرینگه، هه رگیز به شداری ژیان منی نه کردووه، له هه موو ره شه کان بایه خی به من نه داوه. به لی، خیانه تی لی م کردووه، هه موو نه و هیان ده زانی، ناکری ژنیک شه ویک پیاوکی بی ه و و ناره زوو بهینیته وه ماله که ی.

پیاوکه کواردو قالوری بوو، نه و سه رپه رشتی کاروباری مندانه کانی دکرد، دیاره مۆسولینی به لکه ی له سه ر نه و گومانه هه بووه: (با نه ووت بۆ بگيرمه وه، شه وې سه ری سالی هه موومان به دیار خوانه که دانیشتبووین، خوشکه که شم له وې بوو، نازانم چۆن یه کی که له مندانه کان ناوی پیاوکه ی هی نا، کواردو قالوری، ژنه که رووی سوور هه لکه را و له به رده م هه موومان زور شپزه و سه خلت بوو).

شوفیره که ی مۆسولینی نارکوله بوراتو گومانی پیاوکه له سه ر ژنه که ی به و په یشه ده گیریته وه: به لکه مان هه بوو، روژکیان بی نه وې ژنه که زانیاری هه بیت ده چینه خانووه که ی مۆسولینی نزیک میلانو، نیوه ی شه و بوو، نه مزانی بوچی به و دره نگه درچووین، به یانی له یه کی که له ژنه خزمه تکاره کان تیگه یشت، ژنه که گوتی به ر له چهند ده قیه که له گه یشتنی نیوه، پیاوکه بۆ نه وې رووبه رووی یه کتری نه بنه وه ده روات. پیاو ده سته که ی به تفهنگی راوی ماله که ده روات و ون ده بیت و زوریش به دوا ی ده گه رین و نایدورنه وه. مۆسولینی نه وې بۆ کلارا گیراوه ته وه:

(تا سه عات نو چاره کی که م، له کن ژنه که م مامه وه، دان به وه داده نیم ناره زووم له و هه بوو، حه زم دکرد، به لام که چووم و بینیم بزانه چۆن بوو، تو بل؟ له ناو بانیوکه بوو، خوی ده شوشت، نه ووم بینی ناره زووم نه ما).

مۆسولینی له بهر ساردی و هه لوه شان ه وې په یوه نډیبه کانی له گه ل راشاله ی ژنی خه می ده خوارد، بویه ش به کلارای گوتبوو: (سالانه جهوت هه شت جار سیکسمان دکرد، واده زانم هه سستی به من نه دکرد، هیچ ناره زوویکی سیکیسی نه بوو، هه ر هیچ نه بی له گه ل من ناره زووی نه بوو، تا راده یه که سیکسمان دکرد سه یری گوشاری قوگی دکرد، بوم قوچ ده بووه وه و سیکسمان دکرد، نه و هه ر چاوی له سه ر گوشاره که بوو، نه وې نیگه ران و ریسوا ی دکردم ژنه که خوینده واریی باش نه بوو).

بۆ بیانوو و سەلماندنێ کردەوهکانی خۆی مۆسۆلینێ نووسیویەتی:

(راستە من بەدکار بووم و هەتسوکەوتەم باش نەبوو، لە دەرەوهی پەییوەندیی هاوسەرگیری منداڵم هەبوو، دۆستی ژنم هەبوو، من باری سووک و گونجاوم هەبوو، پیاویکی وەک من، زۆری بۆ رێک دەکەویت... من چۆن بتوانم وەک پیاوی کۆن بژیم، چۆن دەتوانم؟ هەموو پیاوەکان خیانت لە ژنەکانیان دەکەن، تا منداڵی سەرتاشەکانیش، هەموویان بێ ئەوهی بیانویان هەبێت خیانت دەکەن، بۆیەش من بیانووی زۆرم هەبوو).

دۆستەکە مۆسۆلونی باشی شەوه سوورەکانی دەکات

سۆزداری نیوان کلارا و مۆسۆلینی لە ساڵی ۱۹۲۷ تا مانگی ئۆگستی بەردەوام بوو، کلارا بەوردی رۆژانە خۆی نووسیوەتەوه:

بەیهکەوه نانمان دەخوارد، ماوه‌ماوه دەستی لێ دەدام و ماچی دەکردم، هەتسەتەیهک دەکات و هاوار دەکات (کلارا تۆم خوش دەویت) پاشان بە دەنگی بەرزتر دەتیت: خوشەویستەکەم گۆیت لێیە، من تۆم خوش دەویت؟ نامەوێ بلیت هەفتە یەک جار سێکس دەکەین، ناکرێ وەک برژەواکان سێکس بکەین، من ئەووم دەوێ و وام پێ باشە، هیوادارم رێڕەوهکان بەرهو ئاراستەیهکی تر بگۆریت. ئیتر قسەمان کرد، دواوی شیتانە سێکسمان کرد، بەرلەوهی بروت پیاوەکمان کرد، سەعات بیستی مابوو بۆ چوار یارمەتیم دا جەلهکانی لەبەر بکات و رۆیشت.

مۆسۆلینی تا دەخەوت هەردوو سەعات جارێک تەلەفۆنی بۆ کردوو. بە کێژەکە گۆتیبوو: تۆ دوا لاپەرە ناو دڵی منی، دەتوانی زۆر زیرەکانە کۆتایی بە ژيانی سۆزداری من بهێنیت.

کێژەکە سازشی پێ دەکات، وەک ئەوهی چا بخواتەوه کە جارێ رقی لە چا بوو، زۆریش رقی ئەوه بوو چەپکە گۆل لەسەر میزەکە دابنیت، فێری دەکات گۆل لەسەر میزەکە هەبێت، زۆر کەش و رەوشی دەگۆریت، بۆیەش بە ناوی (بەهارە جوانەکەم) بانگی دەکات. پەیتیینی ئەو دوو عاشقە شیاوی ئەوه بوو بییتە بەشێک لە فیلمەکانی روجیه قادیم، لێی دەپرسیت:

جەستە من پێ خوشە؟ پێیان گۆتووم جەستە من جوانترین جەستەیه لەسەر ئەو کەنارە. منیش لە وەلامدا گۆتم: نەخیر

سینگی من جواتترین سینګه له ئیتالتا. کیرەکه دەپرسیت: کى پىی گوتى. ئەویش له وەلامدا گوتبووی: پیاویک پىی گوتبووم. بەلام هەردوو قاچە خوارەکەم هاوکیشەکەى تیکداوه، مارگریتای گەمژە دەیگوت قاچەکانت ناشیرینه.

کلارا تاکە ژن بوو بۆ سۆز و ئارامى مۆسۆلینى: سەیری دەکردم، گەردەنى ماچ دەکردم، سەری لەسەر شانم دادەنا و چاوهکانى دادەخست.

ئارامى و سۆز بەئى، بەلام دلسۆز نەخیر! مۆسۆلینى پىی دەگوت:

رۆژیک دیت تۆ زۆرتر منت خوش دەویت، رۆژیک دى بەیەکەوه دەژین، زۆریش بروام بە تۆ و بە ئەقینت دەبییت، تا ناستى ئەوهى خیانهتت ئى دەکەم.

نا تۆ خیانهت له من ناکەیت، بە دەمى خۆت بلێ من خیانهتت ئى ناکەم؟

راسته پىویستم بەوه نابیت. تۆش هەرگیز خیانهتم ئى ناکەیت، وایه یان نا؟ نازانم چەند ژن میان خوشویستوو. ئیمرو وادەزانم، کە سەیری دواوه دەکەم، کەسیان خوشەویستییان بە من نەداوه.

کلارا باش له ناخى مۆسۆلینى گەیشتوو:

(ئەو پیاوه بەتەواوى له تەنیاىی و پەراویز دەژیا، برادەرى نەبوو، رقی له ماستاوجییەکان بوو. ویستم بگەمە قوولایى ناخى، دەمویست ئەوهى بەردەوام ژيانى ئىی بیبەش کردوو بیدۆزمەوه... تەنیاىیەکی ناومید و تالییەکی زۆرم ئى دەبیینی چونکە لەناو چوار دیواری ناشیرینی چلکن دەژیا).

له یادی ده سائەى کاروانەکەى رۆما و لەبەردەم جەماوەریکی زۆری کۆبوووه بەردەم کۆشکەکەى، بەشکۆوه گوتبووی: سەیری من بکە، بەلووتبەرزییەوه نائیم من پیاویکی جوانم، سەیری دەم و لووتم بکە، تۆ شانازی کە دەخەویت و وینەیهکی منت لەبن بائیفەکەت داناوه، هیچ ژنیک نییه وەک تۆ بزانییت پیاوی خوش بوویت؟

کلارا پىی دەئیت: من تۆم خوش دەویت.

لهوئ ژنهکه دهزانیت نهو عاشقی پیاوونکی مهزنی دهسلاتی ئیتالیایه، بویه بانگی دهکات و پیی دهئیت: وهره سهر سینگه گهوره بههیزهکهه، پیاوه بههیزهکه له نامیز بگره، خوشهویسته گهوره بچوکهکهه، من بازی تۆم، به بالهکانم داتدهپۆشم و دهتپاریزم.

مۆسۆلینی به ههموو شپوهیهک ههستی خوی بۆ دهبرپوه، گوتویهتی: ئایا تۆ بهردهوام بیر له من دهکیتهوه؟ ههموو سهرسهعاتیک، ههموو چرکهیهک؟ که میزیش دهکیت منت لهبیره؟ مۆسۆلینی وای دهزانی پهیوهندییهکی جهدهلی لهنیوان سیاسهت و میزکردن ههیه: دوور له سیاسهت، پیویستم بهوه ههیه یهکیک رینماییم بکات، پیویستم به ژنیک ههیه پییم بلیت: نهوه بخۆم، خوت داپۆشه، نهوه بخۆروه، برۆ میزیک بکه. نهگهرنا دوو سی سعات میزی خۆم رادهگرم و نایکهه. رابهکهی فاشیهت گوتویهتی: من بهردهوام بیر له تۆ دهکهمهوه. بۆ نموونه، که شهوان بۆ میزکردن له خهو ههلهدهستم، که زۆر ماندووم و میزیش بهسهر زهویدا دهکهم، لهبهر خۆمهوه گوتومه: نهگهر ئیستا نهویش لیره بوايه بهیهکهوه میزمان دهکرد، خوش دهبوو.

کلارا دلسۆزی به نهقینی راستهقینه زانیوه، سهرتا مۆسۆلینی پینی گوتوه: چهندت بهرگه گرتوه؟ سهرتای ماندهوم له رۆما رۆژانه چوار ژنم دهبینی. له رۆژی ۱۲ ئه یاری ۱۹۳۸ رۆژیکیان کلارا دهگاته ناو کۆشک لهوئ له ژووریک کهمهریکی ژنانه ی بۆر دهبینیت، قسه ناکات و ناقیرژینیت و سهیری چاوهکانی بینیتو دهکات، نهویش بهو درۆیه بیانوویهک دهوژیتهوه: نازانم چۆن و کئ نهوهی لیره داناوه به نهتهست نهوهیان کردوه. نهو به ژنهکهی گوتبوو:

نهگهر بۆ من زۆر نازار نهچیزیت، نهدهبوومه کهسی یهکه می تۆ. من ههرگیز خۆم وا نهبینیوووه پیاوی یهک ژن بم. له ماوهی رابردوو دوازه دوستی ژنم ههبووه، یهک لهوای یهک، نهویش بیرۆکهیهکی لهسهر تاقهتی سیکسی منی دهداتی، من هیچم لهوانه خوشنهویستوه بهس بۆ سیکس بووه.

کلارا به خوشهویستییهکهی زۆر مهرجهکانی شیره پیرهکه دهگۆریت و ههموو داواکانی بۆ جیهجی دهبیت. شادی و خوشهویستی دۆتیشه بۆ ساز بووبوو.

بینیتو رۆژیکیان پیی دهئیت:

من دووانهم، ژمارهی دووهمیش درندهیه.

خوښه ويستيبه کي بریتي بووه له فرميسک و توندوتيزی، ددېوايه لهو رهوشه ژيان بکات چونکه نهو: (تا پلهی شيتبوون توم خوښدوئیت... ددهوئ بترووختنم، نازارت بدم، لهگه‌ل تودرندده بم، نازانم بو نه‌قینی من به درنده‌ییه‌وه بده‌نده؟ ددهوئ پانت بکه‌مه‌وه، وردوخاشت بکه‌م، هر له‌بهر نه‌وهی توندکارم، من حه‌یوانیکی درنده و ترسناکم).

کيزه‌که دنئیای دهکاته‌وه: دهستت چه‌پوکي بيچووه شير، بير له شيره ميه‌که‌ی خوت بکه‌وه، بير له گورگه‌که‌ت بکه‌وه. پياوه‌که شاناز بووه به‌وهی پاشای دارستانه، نه‌ک پاشای ميله‌تیک، پاش نه‌وهی سيکس ته‌واو ده‌کن، شاناز هه‌لده‌ستيتيه‌وه و ده‌لیت:

(گا حه‌یوانیکی ترسناکه، باش سه‌یری جووتبوونی بکه‌یت، به‌وه‌ش بيروکيه‌که له‌سهر سروشت وهرده‌گریت... گا له مانگا نزیک ده‌یته‌وه، به‌قاچه‌کانی پيشه‌وهی ده‌چینه سهر پشتی و چوکیک به‌دریژایی باسکیکی تی راده‌کات، هه‌موو پرۆسه‌که به‌چند چرکه‌ییه‌ک ته‌واو ده‌ییت... که ته‌واو ده‌ییت يه‌کسهر له‌سهر پشتی مانگا‌که به‌شهرمه‌وه وه‌ک نه‌وهی لی‌دانی خواردییت، دیته خواره‌وه).

مؤسولینی رووختنهر و دلپیس و درۆزنیس بوو، بو دهر‌بازبوون و گونجانی ژيانه‌ تاييه‌ته‌که‌ی پيوستې به‌وه هه‌بوو له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی و دۆسته‌کانی و نه‌وانه‌ی سهره‌ی دیناسین هاوسه‌نگییه‌ک بکات.

پینچ سال له‌وه‌پیش له‌ماله‌که‌ی خوم بوو، ته‌له‌فونیکی تاييه‌تیم هه‌بوو، له ژورده‌که‌م به‌نهرمی قسه‌م ده‌کرد، هه‌ستم به‌وه کرد ده‌ستی‌ک هاته سهرشانم، ژنه‌که‌م گوتی: به‌سه ته‌له‌فونه‌که بېره‌وه، نه‌و قه‌حیه‌یه، ناته‌وئ سارفانی بخه‌وئیت، لی‌ی گه‌ړی، نیتر ژنه‌که‌م ته‌له‌فونه‌که له‌ناو ده‌ستم دهرده‌هیئت.

پاش نه‌وهی سارفانی ته‌واو ده‌ییت، راشاله‌ی هاوسه‌ری چاودیری ته‌له‌فونه‌کانی شه‌وانه‌ی ده‌کات که له‌گه‌ل بیتاتشی ده‌یکرد.

دوینی شه‌و، راشاله به‌رهو ژووری نووستن روشت، ویستم ده‌ست بو ته‌له‌فونه‌که‌م بېه‌م و قسه‌ت له‌گه‌ل بکه‌م، له‌ناکاو هاته‌وه ژووری. برنسیکی وه‌نه‌وشه‌ی گهرماوی له‌به‌ردا بوو، به‌ختیار بووم هیچم نه‌ده‌کرد، روژنامه‌کانم ده‌خوینده‌وه، راوه‌ستا خوی گوی، گویم له‌شووره‌ شووری ناوه‌که‌ی حه‌مام بوو، پرسیم چ ده‌که‌یت؟ خوت ده‌شوئیت؟ وتی نه‌خیر ناتوانم خوینم هه‌یه. منیش گوتم، باشه‌ دهرۆ، هه‌ستم راگرت تا چووه سهر جیگه‌که‌ی خوی، ناکړی نه‌و بییئت من ته‌له‌فون ده‌که‌م،

یه کسهر ته له فونه که له ناو دهستم دهرده هیئت.

به زمی نهو له گهل ژنان له سنووری شهره قسه دهرده چوو، هندیچار گه شتووته ناستی شهرمه زاری و سووکایه تییه ش، شوفیره که ی دهگیریتته وه: روژکیان دوتیشه له گهل کلارای ناسراو به یه که وه دهن، له ناو شوفیره دیاره ناسراو که ی شازاده (س...) پهیدا دهیئت و دهیئت شازاده دهیه وی دیمانه ی بینیتو بکات، مؤسولینی یه کسهر داواکه ی قبول دهکات و به کلارا دهیئت به په له خوت کو بکه وه برؤ له ناو توالیتته که دانیسه و چاوه پروان به تا نهو دهروات، دیمانه که دوو ساعات دهخانیئت و ژنه که ش بهو گهرمایه له وی دهیئتته وه. شازاده که زوو زوو سهردانی دهکرد، سهردانه کانی سوزداری بوو، دههات پالتویه کی فهروی له بهردا بوو، به لام له ژووره که ی نهو پالتو که ی داده نا و به جلی سهرده ریا دهمایه وه.

ههرده میکلارا ساز نه بویه، مؤسولینی ناماده بوو خوشکه بچوکه ههرزه کاره که ی مهربم بورو و ژنیئت، نهویش زور جار جیگای خوشکی گرتووه ته وه.

ژنه جوانه که ی مؤسولونی ههره ش ی خو کوشتن دهکات

ناو ابونی سوزداری به ک

ته مهنی مؤسولینی به رهو پیری دهروات، ههموو کرده وه سیاسی به کانی بو کلارا بی زاری نه بوون، به لام به گورانه مهنه که ی پیاهو که سهارت به جووله که و دارشتنی بریار و یاسای زور توند به رامبه ریان دئی عاشقه که زامدار دهکات.

(سارفات ی بو دووم جاره بی زارم دهکات، له بهر بونه که ی هزم بهو ژنه نه مابوو، نهوانه پوانمان دهکن، رقیان لیمانه، ولات و خودایان نییه، نیمرو پلونی و به یانی تورک و فهره نسی دهرده که ون. که ی پیان خوش بوو دهرده که ون، فشارت دهخنه سهر، ره گزینی مهنون. من خراپه یان له گهل ناکه م، به لام ده بی دوور له نیمه بژین، وه کسان ی پهرایزکراو بژین).

پاش مانگیک مؤسولینی زمانی له گهل کلارا ده گوریت، پیی گوتبوو: "نای نهو جووله کانه، ههموویان له ناو ده به م، به راستی نهوانه به رازن، ههموویان له ناو ده به م، ههموویان".

کیژکه بهرووی دوتیشه دهو دهستیت و پیی دهیئت: "هله یه کی گهره دهکیت، موری شهرمه زاری به". رقی نهو به رامبه ر

جوولهکه مهسهلهیهکی تاکړهوی نه‌بووه، له ماوهی یهک مانگ زوږم له کسایه‌تیی مۆسولینی ده‌کړیت.

مۆسولینی پیر بووه و به کيژه‌که ده‌لټت، هز به باوه‌شی کورپکی گهنجی به‌تاقه‌ت ده‌که‌یت، منت ناو، به کورپه‌که ده‌لټت، هیچی نه‌ماوه به شهرم و بیزاریی‌هوه ده‌ته‌وئ بمی‌نیت.

شه‌وانه دوتیشه ده‌ترسا، ده‌لهرزی، خه‌ونی به مردن ده‌بینی، ده‌یگوت ته‌قه‌مان ئی ده‌که‌ن، گولله‌یه‌ک دووانم ئی ده‌ده‌ن، که‌وتمه سهر ئۆتۆمبیله‌که‌م، که‌وتم، هه‌ستم به ناگری گولله‌کان ده‌کرد، نه‌وانه مانای چیه‌؟

که‌م ده‌خه‌وت، پیاوه چالاکه به‌توانا‌که سست بو‌بوو، تو‌وپه ده‌بوو، به‌رده‌وام ده‌مه‌قائلی و شه‌ری ده‌نایه‌وه: "بۆ ئیوه‌کان‌ت ده‌کرۆیت؟ من به‌س سینکس له‌گه‌ل تۆ ده‌که‌م، نه‌گه‌ر هز ده‌که‌یت وهره، به‌لام من نامه‌وئ". شه‌قی له کورسییه‌کان ده‌دا، رۆژنامه‌کانی په‌رتوب‌لاو ده‌کرده‌وه. ژنه‌که‌ش نا‌ئومید و که‌ساس سه‌یری پیاوه رو‌وخاوه‌که‌ی ده‌کرد، ده‌لټت: "ده‌مویست ئارامی بکه‌مه‌وه، به‌لام سوودی نه‌بوو، هار بو‌بوو، هاواری ده‌کرد، کو‌ترو‌ئلی له‌ده‌ست نه‌ما‌بوو، ده‌گریام و ده‌ترسام".

کيژه‌که ده‌گه‌رایه‌وه ماله‌وه، شه‌و تا شه‌ری پئ بفرۆشیت‌ه‌وه بۆ ماله‌وه مۆسولینی ته‌له‌فونی بۆ ده‌کرد.

چیت له من ده‌وئ، خۆشه‌ویستی به‌و جو‌ره ناییت، نه‌وه ژه‌هره. من ماندووم، دوا‌جاره نا‌گادارت ده‌که‌مه‌وه، به‌سه، چیت‌ر نامه‌وئ بی‌یت‌ه‌وه کۆشکه‌که‌م. راسته دان به‌وه‌دا ده‌نیم قسه‌ی خراپت به من نه‌گو‌تو‌وه، به‌لام پاش سه‌عات هه‌شتی ئی‌واره ده‌ماره‌کانم ویران ده‌بن و ده‌رووخیم، له‌وده‌مانه ده‌کرئ تۆ بزه‌یه‌ک بکه‌یت، ناسک و نیان بیت، رووت خۆش بیت، من ناتوانم به‌و شی‌وه‌یه بژیم.

له کو‌تایی سائی ۱۹۳۸ کلارا به‌یه‌که‌جاری ده‌رووخیت، پیی ده‌لټت: "هه‌ست ده‌که‌م خه‌میکی گه‌وره ده‌رووخیت، واده‌زانم ده‌رم".

له‌و ره‌وشه ناله‌باره ته‌نیا کلارا ده‌یتوانی بی‌هه‌ژنیت و هه‌ستی بجو‌لینیت، نه‌ویش گه‌وره ده‌بوو، بۆیه پیی ده‌لټت: "ده‌زانم پیم خۆشه‌ وا توش قژت سپی ده‌بیت، بۆیه زۆرت‌رم خۆش ده‌وینت".

نیوه‌رۆیه‌کیان، رادیۆکه موزیکی لا بو‌هام بلاو ده‌کاته‌وه، نه‌و فرمی‌سک له چاوه‌کانی دیت‌ه خواره‌وه، به‌بیان‌ووی خوندنه‌وه‌ی

رؤژنامه‌که که می‌ک دوور ده‌کوه‌سته‌وه، کیژکه لیی نزیک ده‌بیته‌وه، زۆتر هه‌لده‌چیت و فرمیسی زۆر له‌سه‌ر روومه‌تی ده‌بیته‌ت. کیژکه له‌باوه‌شی ده‌کات و به‌یه‌که‌وه ده‌گریین.

له موزیکی زه‌ماوه‌ند بۆ ناوازی به‌خاکسپاردن

له ژووری بروجی ناو کۆشکی فینیسیا، له کۆتایی به‌هاری سالی ۱۹۳۹ چهند رۆژیک به‌ر له هه‌لگیرسانی جه‌نگه‌کانی ئه‌وروپا، کلارا هه‌ست ده‌کات، پیوسته‌ قسه‌ له‌گه‌ل مۆسۆلینی بکات و دلی بداته‌وه، ئه‌ویش فشه به‌ قسه‌ی ژنانه‌ی ده‌کات، به‌لام ژنه‌ دلسۆزکه‌ هۆشیاری ده‌کاته‌وه و پیی ده‌لیت واز له هه‌ست و ئاره‌زووه تاکه‌ که‌سیه‌کانت به‌ینه، ئیتر له‌وده‌مانه ئه‌قینه زۆر نه‌هینییه‌ که‌وره‌که‌ی ئیتالیا هه‌لده‌وه‌شیت و ده‌توتیه‌وه. له رۆژی ۱۰ یونیوی سالی ۱۹۴۰ مۆسۆلینی زۆر نیگه‌رانه، شه‌ویکی سه‌خت به‌ری ده‌کات، کلارا پیی ده‌لیت: "په‌لاماردان و جه‌نگ مه‌سه‌له‌یه‌کی ئاسان نییه. پیش نیوه‌رۆکه‌ی دوو جار به‌ ته‌له‌فۆنی به‌یه‌که‌وه قسه‌ ده‌کهن، یه‌که‌میان شه‌ر ده‌کهن و دووه‌میان بۆ ناشتبوونه‌وه ده‌بیته‌ت، پیاوه‌که‌ پیوستی به‌ په‌یوه‌ندی هه‌بوو، ماندوو بوو. کلارا پیی ده‌لیت: "چییه؟ چ بووه؟ دیاره‌ چیتر منت خوش ناویت؟"

- که‌ی ئه‌وه قسه‌یه، کاتی ئه‌وه‌یه چاره‌نووسی ئیتالیا پیش چهند سه‌عاتی تر ده‌رده‌که‌ویت، کاتی ئه‌و قسانه‌یه.

په‌یوه‌ندییه‌که‌یان ده‌پچریت، کلارا ده‌گریته‌ت، له قسه‌کانی په‌شیمان ده‌بیته‌وه. مۆسۆلینی پاش نیوه‌رۆ ته‌له‌فۆنی بۆ ده‌کات، نیو سه‌عات به‌ر له ده‌ستپیکردنی شه‌ره‌که به‌ره‌می، مریه‌می خوشکی ته‌له‌فۆنه‌که هه‌لده‌گریته‌ت، به‌په‌له و شپزه ده‌لیت پاش نیو سه‌عاتی تر شه‌ره‌که هه‌لده‌گیریستم. کیژۆله‌یه‌که شوک ده‌گریته‌ت، ده‌پرسیته‌ت: شه‌ره‌که کورت ده‌بیته‌ت؟

ئه‌ویش له وه‌لامدا ده‌لیته‌ت: نه‌خیر، درێژ ده‌بیته‌ت.

له‌شکری ئیتالیا په‌لاماری فهره‌نسا و یوگۆسلافیا ده‌دات، به‌ره‌و لیبیا و میسری ئینگلیزی هیرش ده‌کات، هه‌ر ئه‌و رۆژه کلارا پیی ده‌لیت من دووگیانم. سوپاکه‌ی دۆتیشه له هه‌موو به‌ره‌کان ده‌شکین، سه‌ره‌تا شه‌ره‌که نسکۆیه‌کی گه‌وره ده‌بیته‌ت بۆ مۆسۆلینی. کلارا له‌گه‌ل مالباته‌که‌ی له هوتیلیکی گه‌وره دابه‌زیبون، وه‌ک جارێ مۆسۆلینی په‌یوه‌ندی پیوه‌ ده‌کرد، به‌لام ژنه‌که نه‌خۆش بووه، دکتۆره‌کان وتیان مندا‌له‌که له ده‌ره‌وی مندا‌لدانه، هه‌واله‌که جه‌رگی کون ده‌کات، له رۆما نه‌شته‌رگه‌ریی بۆ ده‌کهن، مۆسۆلینی به‌ساده‌یی پیی ده‌لیته‌ت: نوێژم بۆت کردوو. جه‌ماوه‌ره‌که نه‌یانده‌زانی ژنه‌که له‌ کێ شاردراوه‌ته‌وه، رقی زۆریان لیی هه‌بوو، چه‌ندین ناوی ناشیاویان بۆ هه‌لبه‌ستابوو، چاره‌نووسی خۆی ده‌زانی ده‌یگوت: "بۆ

خوشه ویستی دهمرم، خوم دهکوژم یان دهمکوژن، ههموویان خه لکه که به نیگا و رامانی خوښانه وه سهیرم دهکهن، وهک نه وهی وینهی خوم له ناوینه یه کی شپویندراوی بازارې جه ژنه کان داده نرین دهبینم، که مروقی دهشپوینت، باریک و قه له و و شهل و خواری دهکات، من پومبادورم؟ من کیلوپاترام؟ نه وان چ له سر من دهزان؟“.

له و روژانه مۆسولینی قسه ی کهم دهکرد، ته نیا به یهک وشه ی وهلامی ده دایه وه، کلارا که سی نه مابوو پشته پتی ببه ستیت، پیاهوکه بووبوه تیروژیک و به ههنگای خیرا له ناو ژوورهکانی کوشکه که درده کهوت. نه و له سر تاوهری بیز بوو که کوتیان برونوی کوپت مردووه، به مردنی کوپه ته مهن بیست و سی سالییه که ی زور تیکده چیت، نهیده توانی بهرگه ی قه دهر بگریت.

پاش نسکوکانی بهر ی رووسیا ههست به دامای و بی باوهری دهکات، کلارا و نه قینه که ی تهنگای دهکات، نهیده کرا بهرگه ی هاوریته تی و فرمیسک و ههردوو بالیشی بگریت، چهند جار بوو دهیویست له کوشکه که دهری بکات، به لام ژنه که خوی به قه فسه زپینه شینه که ی هه لده واسیت.

له نیسانی ۱۹۴۳ چه پوکیکی لی دهکات که ده لیت: "که سم ناوی، دهمهوی به ته نیا بم". ژنه کهش به ژان و خه فته وه بوی دهنووسیت: "من دوازه سالی ته مهنی خوم به تو به خشی. به سه چیتر فیلیم لی مه که. نه قینه کهم ده بیته گولله یهک و ژیانم دهکوژنیت وه... ده پرسم ژیان نه وه ندی دهویت، ژیان شیاوی چیه، نه قین شیاوی نه وه یه؟".

ئیتالیا ههمو مو لکه کهانی له نه فریقیا ده دۆرینیت. بینیتو به کینتو ناقارا ده لیت: نامهوی چیتر نه و ژنه بیته ناو کوشکی قینیسیا. ئینجا ههمو وینهکانی کلارا ده دړنیت.

ژنه که له کن دهسته خوشکیکی گوتبووی:

به دړنده یی ته ندروستی له ناو بردم. له روژی ۲۰ یولیو ژنه که دهگاته ناو کوشک و نامه ی هه ره شه ی خو کوشتنی ده داتی: "هه ره شه تی ده کهم، بان، به سه، نامهوی چیتر ریسوام بکهیت، ژیان من شیاوند. دووباره ریسوام ده کهیت، جاریکی تر به زیندووی لیره ناچمه دهر وه، له ناو نه و کوشکه به مردووی تا نه بهد ده مینیمه وه".

دوا رۇزەكانى مۆسۈلۈنى و كلارا

بان (مۆسۈلىنى) سى رۇژ دوودل دىيىت، دوايى داواي دەكات. دىمانەكەيان كورت و كارىگەرىش دىيىت. سەركردەكانى
حزبەكەش پلانىان دادەنا يىگۈپن. لە ۲۴ يوليۋى سالى ۱۹۴۳ لە پۈستەكەي دەرى دەكەن. دەگەرپتەوۋە ئۇفيسەكەي و
پەيوەندى بە كلارا دەكاتەوۋە، سەعات چواري بەيانى نەبوۋبوو:

مەسەلەكان چۈن بەرپتە دەچىت؟

وادەزانى چۈن دىيىت؟

تو دەمترسىيىت.

مەترسە، گەيشتىنە كۆتايىپەكەي، بەرەو گەورەترين وەرچەرخانى مېژوو ھەنگاو دەنيىن، ئەستىرەكە ئاۋابوو، ھەۋارىك بۆ
خۆت بدۆزەوۋە.

لە رۇژى ۲۵ يوليۋ تەلەفۇن بۆژنەكە دەكات و مۆسۈلىنى دىيىت، وادەچم پاشا دىيىنم، كلارا ھەست بە مەترسى دەكات و
پىيى دىيىت: مەرۆ. من لە شوينى تو بىم ناچم، وەك مشك لەناو قەفەسىكت دەكەن، نامەۋى يارى بە كەللەسەرت بىكەن.
يىنيىتو پىدەكەنىت. بەلام ھەلە دەكات و يەكسەر دەيگرن.

لە رۇژى ۱۲ ئۇگستى بىنەمالەي بىتاتشى دەگرن، كلارا ھىچى لەدەست نەماۋوو، ئەو چەند دىرە نەيىت:

كلارا، من تۆم، تۆش منى. بان.

كە مۆسۈلىنى رادەكات، ئەۋىش ئازاد دىيىت، لە رۇژى ۲۸ ئۆقۇمبەر لە نىزىك دوورگەي گارد وەك دوو دىل لەناو دەستى
ئەلمانەكان دەژىن، ھەموو ھاورپىيەكانى جىيى دەھىلن ئەو ژنە پىشتىۋانى دەكات، بۆيە گوتوۋىيەتى:

ئەو بونەۋەرە لاۋازە دىسۆزم بوو... من قەرزاربارى ئەوم.

مۆسۆلینى له رۆژى ١٨ى نيسان ١٩٤٥ له زيندانه كەى دەرده چيټ و دهگه ريتته وه ميلانو به كلاراش ده ئيټ:

برۆ بۆ ئيسپانيا. به لام ژنه كه ده ئيټ:

نه خير، من ده مينيمه وه.

كلارا دوانامه دهنوسيت و دهيداته مريه مى خوشكى: نه وهى خوشه ويستى بكتا دهرميټ. من به دواى چاره نووسى خوم رويشتم، نه وهش چاره نووسه كه مه.

وه سبه تنامه كەشى به و جوړه نووسيوو:

هه رگيز ده ستبه ردارى تو نابم، هه ر چى ده يټ با بيټ، ده زانم ناتوانم يارمه تيت بدم.. تكيه راستييه كان له سه ر من بيټژن، له سه ر نه و بيټژن، له سه ر نه فينه جوانه كه مان، شيرينه كه مان، كه زه مه نيش دهر باز ده كات و ژيانيش دهر باز ده كات. كلارا به دواى مۆسۆلینى بووه، بۆيه گوتوويانه سه گ به دواى خاوه نه كهى ده كه ويټ.

مۆسۆلینى نامى مائناوايى بۆ راشالهى هاوسه رى دهنوسيټ:

(خوشه ويسته كه م راشاله،

وا من گه يشتمه دوا قوناخى ژيان، دوا لاپه رى كتيبه كه م، رهنگه دووباره يه كترى نه بينينه وه. بۆيه نه و نامه ت بۆ دهنيرم. داواى ليپووردنت لى ده كه م، مه به ستم نه بووه كه كيشه ي زورم بوټ ناوه ته وه. به لام برۆا بكه تو تاكه ژن بوويت خوشم ويستووه. سويند به خودا و برونووى كورمان له دوا ساته كانم نه وه ده ئيم. ده زانيت ده بى به ره و قالتيلين برۆين، توش له گه ل منداله كان بگه به سنوورى سويسرا، له وى رهنگه ژيانىكى نوئ بۆ خوتان ساز بكن.

نه گه رچى مۆسۆلینى و كلارا خويان له ناو له شكړيكى نه لمان شار دبووه وه، به لام دهناسرين و به يه كه وه ده گيرين و به يه كه وه به پييه كانيان هه لده واسرين و دهرن.

کچیک بۆ گه یشتن به لینین ۸ ههزار کیلومتر دهبرئ

بهشی دووهم

لینین Lenin

فلادیمیر ئیلش ئولیانوف لینین له شاری سانپترسبورگه و دیسان داوای پاره له دایکی دهکات، دهیهوی لهو شاره وهک پارێزهریک کۆشش بکات و پیشهکهی بیژینییت، دایکه داماوکهش دریغی نهکردوو له یارمهتیدانی کورکه، زووتریش خانووی بنه مائهکه دهفرۆشیت و باخیکی پئ دهکریت، بهو هیوایهی کورکهی بهو باخه داوهریتهوه و یاخیبوون و پهڕیشانییهکهی ئارام بکاتهوه، بهلام کورکه بریار دهات بۆ دۆزینهوهی بواریکی نوێ کارکردن و ژیان، روو له نهوورپای خۆرئاوا بکات، لهویش له بهر کتیب کرینی زۆر پارهی نابیت و داوای ناردنی په نجا تا سه د رۆبل له دایکی دهکاتهوه.

لینین که له نهوورپا دهگهڕیتهوه، له لایه ن پۆلیسی قه یسه رییه وه دهگیریت، دایکی بهردهوام چاودیری دهکات، خواردن و کهلوپهل و پیوستیی زۆری بۆ دهئیریت، بۆیه له نامهیه کدا بۆ خوشکی دهئوسیت: "ئه وهنده خواردن و زه خیرم ههیه، دهتوانم دووکانیک بکه مه وه، من که مخۆرم و بهس نان دهخۆم، جلو به رگی ئه وهنده زۆری بۆ ناردووم، شوینم نییه لییان دابنیم".

که له سانپترسبورگ دهییت، خوشکهکهی ئه نا، تا لهو نزیک بیت له مۆسکۆ دهگوازیته وه شاره که، بهردهوام کتیبی بۆ دهئیریت، به دئسۆزییه وه سه ره شتی دهکات تا دهست بهرداری هاوسه ره کهشی دهییت. بۆیه ژنه که دهئوسیت: "رۆژیکان فلادیمیر پرسى، تۆ لهو شاره چ دهکیت؟".

خیزانه که هه موویان پاش مردنی باوکه کهیان، زۆرتر بایه خ بهو کور ه تاقانه یه یان دهدهن. که خوشکهکهی دهگهڕیته وه مۆسکۆ، خه می ئه وهی دهییت، کئ چاودیری برا کهی بکات، چونکه ته نیا کهسی نزیک له خۆی، یان دهستگیرانی دهتوانیت سه ردانى بکات، ئه ویش ئه گه رچی کیژى زۆر دهیانویست، به لام ئه و یه کیکی دیاریکراوی نه بوو.

نادجا کونستنتسنوفنا کروبسکایا به خوشییه وه ئه و رۆژه دهگیریت، به لام ئه و له لایه ن پۆلیسه وه دهناسرا، بۆیه ئه و کیژه

به يه کيکي تری نه ناسراو دهگۆږن، نهویش نه بولیناریا یاکوبوفا بوو، خوښی هزی کردووه نهو خزمهته به لینین بکات و روژانه ی گیرانه که ی نارام و ناسان بکات. ژنه که له گه ل دوو له کیژهکانی له خانوویکی نزیکی بو خزمهتکردنی کوره گیراوه که داده به زیت، دایکه که ش زور له گه ل وهزیری داد کوښش دهکات سزای کوره که ی سووک بکات، به لام دادگا بریاری دوورخستنه وه ی بو سبیریای بو درده که ن. له دارستانه دوورده که، کوره که بیروباوهری شورشیگری زوترتر دهخه مئیت، به ناوی (لینین) بابهت دهنووسیت، نه گهرچی زوترتر بریایه کی له سینداره ش درابوو.

له سبیریا هیج نابیت لینین کاتی پی بکوژیت، بویه خه ریکی راوه ماسی دهیت، که ده گهرته وه رووناکییه که له په نجه رهی ژوورده که ی دهینیت، جووتیاره هاوړییه کی پی دهیت، رهنکه دریک له ژووریکت بیت، بویه ده بی وریا بیت، به لام له جیاتی نه وه ژنیکی گهنج له بهر ده رگا که درده که ویت و به بز و روویکی شیرین پیشوازیی دهکات. ده رکه وت ژنه که نادجدا کروبسکایا بوو، نه وه ی به (نادیا) دهناسرا. زوترتر روئی ده ستگیری لینین ده گهریت.

لینین له کاتی دانوستانه کانیا ن له سهر ئاینده ی میله ته ی رووسی کاردانه وه ی له سهر کیژه که دانابوو، له سهر داوای دایک و خوشکه که ی نادیا و دایکی قبول ده که ن به شه مهنده ر هشت هزار کیلومه تر بېرن و بگهنه سیبیریا و له بهر خانووه ساده که دووباره یه کتری دهینه وه، کیژه که رووی کوره که جوان و شیرین دهینیت. نادیا وهک دوست و هاوړی نهو، دوایش وهک هاوسه ری لینین به ناوی نه بولیناریا یاکوبوفا دهناسریت.

هه ردو ژنه که، کیژ و دایکه که له ژووری دووه می ماله که دهخون، ئیتر کیژه که وهک بووک خو ی بو زه ماوه نده که ساز دهکات، به وهش لینین هه ئیستی کیژه که زور سه رسامی دهکات.

بهر نه وه ی کیژه که به رهو تاراوگه و پیاوه دوورخراوه که له مۆسکووه به ری بکه ویت، سهردانی خه سووی ئاینده ی دهکات، دایکه که ش هندی پیویستی و که لپهل و ژماره یه ک کتیب به دهستی کیژه که بو کوره که ی رهوانه دهکات. چونکه زوترتر کوره که داوای پاره ی له دایکی کردبوو، پاش س هه فته له گه یشتنی نادیا به و جوړه باسی گیانبازییه که ی بو خه سووی دهنووسیت:

"خوشه ویسته که ماریا نه لکسندروفنا، فولودیا له ته نیستم دانیشته وه، من نازانم نامه که م به چ دهست پی به که م. روژه کان وهک یه ک به ری ده که ی، هیج گورانکارییه که به دی ناکه م، واده زانم له نه زه نه وه لیړه ژیاوم، باش راهاتووم، هاوړییه که ی خوشه، ئیواره کان پیاسه ده که ی، زور به پیاده یی دهوین، پیاسه ی ئیړه زور خوشه، به لام نازانم بو نه وه نده میشو له ی

زوره، بۇ خۇپاراستن پەردەمان کردووه، به لام میشلوله کان زۆرتر به فولودیاه ددهن.

نادیا له ۵ - ۲ - ۱۸۶۹ له پتروسبۆرگ له دایک بووه، به تهمەن سالتیک له لینین گه وره تر بوو، چەند سانتیمه تریکیش له و درێژتریش بووه، کیزه که له بنه مائه یه کی پیشکه وتووخواز بووه و هزری جوانی هه بووه، زۆریش په روشی زانیارییه کان بووه، بۆیه گوتویه تی: ئیتر من له و ده مانه وه گویم له گوتاری شۆرشگیره کان ده گرت، ههر له خۆمه وه سۆزداریییم به وانه وه هه بووه.

مامۆستایه کی زیره ک و ئیها توو بووه، که کاری ده ست ناکه ویت، شه وانه وانه ی به کریکاره کان گوتووته وه، به و جۆره باسی پینج سالتی مامۆستایه تی خوی نووسیوه ته وه: "به و پیشه یه، له وده مانه زۆر باش به تویژی زهحه تکیشانه وه ده گیر سامه وه".

ئه و دوو هاوسه ره له کۆبوونه وه یه کی گه نجان مارکسی له مانگی فبرایه ری سالتی ۱۸۹۴ یه کتری ده بینن، کیزه که، به گه نه چه وریایه گوتاره به رزه که سه رسام ده بیت. کیزه مامۆستاکه جوان و بالکیش نه بوو، ناسایی بوو، بۆیه ش ئیلیا ناهزنبۆرگ گوتبووی لینین به بژاری ئه و کیزه ده رده که وت ره گه زی ژنی لا گرینگ نه بووه.

زۆر له که سه نزیکه کانی ده یانزانی کیزه که چه ن دین دیارده ی نه خوشیی هه بووه، وه ک سووربوونه وه ی چاو، کیشی ناسایی نه بوو، هه لچوونی ده روونی هه بوو، ئاره زووی نه کردووه وینه ی بگرن، بۆیه ش به ده گمه ن وینه ی ماوه.

نادیا ماوه یه کی ئارام له وئ ژیاوه، ته ندروستی باشتر بووه. له ویش فولودیا ته نیا بۆ ئه و بووه: (ژيانی ئیستام وه ک پشوودانیکی راستی بوو)، له سیبیریا ته واه له مانگی هه نگوینی ده بن و له ناو سرووشتیکی نازداری لادیی ده ژین، ژنه که به و جۆره نامه یه کی بۆ ماریا نووسیوه:

"هه واکه ی به هارییه. رووباره کان شه خته ن. داره سپیه کان، سه مای پاسارییه کان جووله یه کی خیرای جوانن، مانگا کان له ناو کۆلانه کانی گونده که هاتوچۆ ده کن، مریشکی به رئاگردانی ژنی خاوه ن مائه که به بائه فره و گاراگاری مریشکی خه لکی ئاوییه که ی به ناگا ده بینن، کوچه کان قوو و چلپاون، فولودیا زۆرتر باسی راو و تهنه نگ و جزمه که ی ده کات. من و دایکم ده مانه وئ زۆرترین گۆل بچینن".

هه ووس و ئاره زوو سیکسیه کانی لینین کز ده بیټ و زۆر تر بیر و کاره کانی بۆ کاری شۆرشګیرې ته رخان ده کات. نادیا به ده ګه من میننه یی خوی ژیا بوو، له بهرنه وهی نه خوشیش بوو، بویه ناتوانیت مندالیش بۆ لینین پهیدا بکات.

ژنه که له نامه یه ک بۆ خاتوو ئولیانوف دهنووسیټ و ته ماوی و ترسناکی ژيانی باس کردوو: "من له سه ر ئاسووده یی ه که مان زور دترسم، نیګه رانم، داوا له یه کیګ له که سه نه فییکراوه کان ده کات له ماله که یان بخه ویت، منیشی فیری ته قاندنی ده مانچه ش کردبوو".

ئه ګه ر هاوینی نه و دوو که سه له وئ خوش و جوان بوو بیټ، نه وه زستانه که ی ده بوايه له ناو ماله که به سترینه وه، به یه کجاری له دنیا داده بران، بویه له وئ لینین سه رقائی خویندنه وهی کتیبه هله سه فه یی ه کانی کانت و هیګل بوو، روژانی یه کسه موانیش کتیبه یاسایه کانی ده خویندنه وه.

سئ سائی تاراوګه یی ه که یان ژيانی شادمانی هاوسه رګیری بوو، په یوه ندی ژيان و مردن به یه که وه یان ده به ستیتنه وه، بویه ش لینین نه یه دهنوانی یه ک روژ له و دوو ر بکه ویتنه وه.

له سیبیریا ده ګه ر یتنه وه

له سائی ۱۹۰۰ لینین ئازاد ده کړیت و ده ګه ر یتنه وه کن دایکی له ماله که ی نزیګ مۆسکو، که ده چیتنه ناو شار، هه ست ده کات چاودیریی ده کهن، بویه بریار ددات بروات. سواری شه مه نده فەر ده بیټ و ده چیتنه زیورخ، له وئ روسییه دوو ر خراوه کان پیشوازی ده کهن، بۆ وه رګرتنی ده سه لات شانیه مارکسی بچووک بچووک ساز ده کات و ګو قاری ئیسکراش دهر ده کات، به وه ش ده نگی ده ګاته ناو روسیا، نه نای خوشکی له بهرین سه ر په رشتی چاپه که ی بۆ ده کات، ده پرسین نادیا چیی لی هات؟

ژنه که ده بوايه شه ش مانگی تریش له وئ بمینیتنه وه، بویه له سیبیریا جیی ده هیلیټ، که ئازادیش ده بیټ، ده ګاته براغ، له ویش چهن روژنیک له هاوسه ره که ی ده ګه ر یت، لینین ده بوايه له ژنه که ی و له پۆلیسیش خوی بشاریتنه وه، به لام دوايي ژنه که ده زانیت له زیورخ ده ژیت.

دیانا ده ګاته زیورخ، کوشش ده کات لینین چالاک بکاته وه، بویه نووسیویه تی: که ګه ی شتم، تیګه ی شتم لینین پیویستی به خواردنی باشه، له ژووره که ی خومان خواردنم بۆ ساز ده کړد. ژووره که بی ګه ر ماو و مه تبه خ بوو، هه قتانه به کړی گیرابوو.

پاره‌کە‌ی مانگانە دایک‌ی ره‌وانه‌ی ده‌کرد به‌شی پی‌ویستییه‌کانی ده‌کردن، بۆ ته‌واوکردنی کتیبه‌کە‌ی دیانا کشومات له‌ناو ژووره‌که ده‌بوو:

"لینین له‌ کاتی نووسین له‌ناو ژووره‌که هاتوچۆی ده‌کرد و رسته‌کانی له‌به‌ر ده‌گوتوه، منیش یه‌ک قسه‌م له‌ده‌م ده‌رنه‌ده‌چوو، پاش ته‌واوکردنی پیاسه‌کانی نه‌نجامی نووسینه‌کە‌ی بۆم ده‌خوینده‌وه، به‌رله‌وه‌ی رسته‌کان بخاته سه‌ر کاغه‌ز، وه‌ک چۆن پیویستی به‌ سازکردنی رسته‌کان و دارشتنیان بوو، به‌و جوړه‌ش پیویستی به‌وه هه‌بوو، رسته‌کانم بۆ بخوینیته‌وه."

لینین له‌ خه‌م‌لاندنی هزره‌که پیویستی به‌ نادیا هه‌بوو، نه‌ویش پشتیوانی بووه بۆ گه‌شه و پیگه‌یانندی هزره‌کە‌ی، بۆیه‌ش ژنه‌که ده‌بیته سکرتری نووسینی گۆفاره‌که‌یان. گۆفاره‌که‌یان گه‌شه ده‌کات و زۆر له‌ که‌سایه‌تییه مارکسییه‌کان داده‌م‌زنیته، مارتوف به‌رده‌وام و له‌سه‌ر هه‌موو باب‌ه‌ته‌کان زۆر قسه‌ی ده‌کرد، رۆژانه پینج شه‌ش سه‌عات قسه‌ی ده‌کرد، بۆیه لینین به‌ ژنه‌کە‌ی ده‌لیته، به‌و پیاوه بلێت چیت‌ر ده‌وام نه‌کات، بۆیه‌ش نامه‌کانی بۆ وه‌لامدانه‌وه پیویستییه‌یان به‌ وه‌لامی نه‌و پیاوه هه‌بووه، بیه‌مه لای نه‌و.

ژنه‌که تا پیاوه‌که له‌ بیزاریه‌کان دوور بخاته‌وه، نه‌رکی چیشته‌لیتانی پی ده‌سپیرته، زۆر له‌ پیاوه‌کان به‌ کاری چیشته و کاروباری لاوه‌کی سه‌رقال ده‌کات، ژنه‌کانیش فی‌ری خوینده‌وه ده‌کات، بۆیه‌ش بلاوکراوه‌یه‌ک به‌ناوی ژنی کارکه‌ر ده‌رده‌کات، تا ژماره‌ی پینجه‌میش قبول ناکات لینین هیچی تیدا بنووسیت، هه‌مووی به‌ خۆی ده‌کرد، ژنه‌که ده‌یه‌وی ژنان رۆلی پشپه‌وایه‌تی بگێرن و کاری مینه‌یان ببینن، وه‌ک کاروباری ناوما‌ل و په‌روه‌رده‌کردنی مندا‌ل و هه‌تا قژداهینه‌یان و مکیاژیش. تا سه‌رکرده‌که رۆلی خۆی باش بگێرته ده‌چینه ده‌ره‌وه‌ی زیورخ، له‌وی خانوویکی گونجاو به‌کری ده‌گرن، خیزانه‌که‌ش هه‌رگیز ما‌ل و که‌لوپه‌لیان نه‌بووه، به‌لام ژنه‌که زیره‌کانه کاروباره‌کانی ناوما‌لی راده‌په‌راند. چونکه میوانیان زۆر ده‌بوو، بۆیه ژنه‌که لینینی ده‌برده باخچه‌کە‌ی پشت‌ه‌وه‌ی خانووه‌که. له‌ رۆژیکی سارد و زیران ژن و می‌رده‌که له‌ریگای گه‌رانه‌وه‌یان بۆ ما‌له‌وه د‌لتوند و نیگه‌ران بوون، له‌وی لینین ده‌لیته، واده‌زانم له‌ناو گۆریک ده‌ستبه‌سه‌رم، بۆیه خانووه گه‌وره جوانه‌که چۆل ده‌کەن و دووباره ده‌گه‌رنه‌وه ناو ژووریکی بچووک، له‌وده‌مانه‌ش نادیا خۆی به‌ فی‌ری‌بوونی زمانی فه‌ره‌نسی سه‌رقال ده‌کات، ژووره‌که‌یان سارد و تاریک بووه، بۆیه ئیواران چوونه‌ته سینه‌ما و سه‌یری شانۆگه‌رییه‌کان.

هه‌ردووکیان له‌ ده‌مه‌ته‌قییه‌کان بیزار بووبوون، لینین په‌رۆشی شو‌رش بوو، زۆریش له‌گه‌ل هاوریه‌یه رووسه‌کانی ناکۆک و نه‌یار بوو، له‌و نیگه‌رانییه بریار ده‌ده‌ن سه‌فه‌ری فه‌ره‌نسا بکه‌ن. به‌ر له‌و دوو هه‌فته‌ی سه‌فه‌ره‌که‌یان نامه‌یه‌ک بۆ دایکی ده‌نووسیت: هیوادرم له‌ شاره گه‌وره‌کان د‌لمان بکریته و بکه‌وینه جۆش، بیزار بووین له‌ ژيانی ناو گونده بچووه‌که‌کان.

ژن و میړدهکه له ۳۱ کانوونی یهکه می سالی ۱۹۰۸ دهگنه پاریس، لینین و ماریای خوشکی و نادیا و دایکی. شوقه یهکی باشی گه وړه به کړی دهگرن، سالانه کریهه که ی ۸۴۰ فرنگ بووه، له ویش دایکه که کوره که له بیر ناکات، له گهل پاره به زی به راز و ماسی دووکه لای و خه رده ل و په نیری بو دهنیریت، نه گهرنا له و شاره زلمه له برسان دهمرد.

به هاوینی سالی ۱۹۰۹ نادیا دهیه وی رهوشه گهرم و سازه که ی گونده ئیتالییه که یان له سیبیریا ساز بکه نه وه و دوو پاره سازان بژینه وه، ماوه یه که ده ژین و دوور ده که ونه وه له قسه و دیالوگ و باسی حزیش، له گونده فهره نسییه که نارام راده بویرن.

که خوشکه که ی دهرات، لینین له و شه قامه ده گوازیته وه، ده چنه ناو شوقه یه کی سی ژووری به کاره با و گهرمایي و ژووری راخراو و ژووریکي نووستنی روو له باخچه یه که و مه ته به خیشیان ده بیته، ژوورده که ی په نجه رده ی گه وړه ی تیدا بوو و ده بیته ژووری دانیشتنی لینین، له و رهوشه جوانه نارامه، له و خانوه پارسییه خاوتنه لینین په یوه نندی سوزداری له گهل ژنیکي تر په یدا دهکات.

ئیناسا نارمان، دهیه وی گیان بازییه که بکات و بگاته میړده نه خوشه که ی له نیسی باشووری فهره نسا، نه گهرچی قه دهغه ی دهرچوونی له سر ده بیته، به به سته له کی قنله ندا و سوید دهگاته نیس، میړده که ی دوا ساتی ژيانی بوو، له زیندان دوو چاری سیل بوو بوو، به لام ژنه که بی نه وه ی له نه خوشیه که بترسیته سهردانی دهکات و له باوه شی خوی دهرمیت، ئیتر ژنه که رهش ده پوشتی و نایه وی سیس له گهل هیچ پیایوکی تر بکات، به ره و پاریس هه لده کشیت. نامه یه که بو ده سته خوشکیکی دهنووسیت:

ههرگیز که س شوی نی له و بو من پر ناکاته وه، له و شادمانی ژيانم بوو، ژيانم دهر وازه و بواره کانی سخت ده بیته پاش له و.

به راستی له پاریس به ته نیا ده ژیت، له ناو ناو ره رووسه کانی شه قامی نورلیان کوششی ژيان و خانو په یدا کړدن دهکات، به اختیار بوو چونکه رووسی و فهره نسی ده زانی، بویه ش به ئسانی هاوړیه کانی دؤستایه تی ده که ن و دهگاته ناو مه جلیسی به لسه فییه کان، له و سهرده مه تاریکه پیایوکی دهناسیت.

روژیکیان ده سته خوشکیکی ده بیاته ناو کؤبوونه وه یه کی نیمچه نه یی ناو قاهه خانه یه که، هیشتا داماو و که ساس بوو، له وی گوی له گوتاره کان ده گریته، گوی له پیایوکی ده گریته ناوی یه که می ناوی هاوسه رده که ی بوو، قلا دیمیر.

لهوئ یه کسهر به پیاوړه کله قسه ده کړد سهرسام نابیت، پیاوړه به دله یه کی گه وره تر له جهسته ی خوی له بهر کړد بوو، به جووتیار و پالنه ده چوو، به لام پیاوړه زووتر به ژنه که سهرسام ده بیت، ژنیک ته مه نی چوار سال لهو بچو وکتر، پوښته و کلاویکی په روزه سووری له سهر قتره که ستنا بییه که دانابوو. ژنه که وریا و زورزان بوو، زوو به ههسته شور شگړی به که هه ستیار ده بیت و بو ئیواړه که ژوان له قواوه خانه ی مانبوور داده نین. دوایش زور لهوئ ده بینرین. دایکی ژنه مۆسکوییه که بهرچه له ک ئینگیز بوو، به دوا ی نه قین ده که ویتنه پاریس و لهوئ نه که تریک ده دوزیته وه و دوا یی ده بیتنه باوکی نایناسا، لهو هاوسه رگرییه سی مندائی ده بیت و دوا یی جیا ده بنه وه، به لام پوور و داپیره که لهو کیژره هه لده گرن و به ره و مۆسکو ده گره ننه وه. ئیتر کیژره که له ناو باوه شیک گهرم و باش ده ژیت، پووره که له مائی برژه وایه ک کار ده کات، له ته مه نی حه قده سائی کیژره که لهو ماله داده مزیتیت، لهوئ کور ی ماله که نه لکسندرا زووتر به گچکه یی یاریان کړد بوو، ده دوزیته وه، بویه روژیکیان له نا هه نگی له دایک بووی خوی داوه تی کړد بوو. له ته مه نی هه ژده سائی نامه یه ک بو لهو کور ه سهاره ت به پیاو دهنوسیت، که دوا یی ده بیتنه هاوسه ری: "لهوان وا ده زانن پیاو گه وره ی بوونه وده کانه. به چاوی ناشیرین سهیری ژن ده که ن. به لام ریژی لاوازی مینه یان ده گرن، واده زانن زور شکودار و شانازن که لهو رووانگه وه ریژی ژنان ده گرن، وهک مندال هه لکوه و تیان له گه ل ده که ن. ژنان هه موو شتیکی پیاوان باوه ده که ن و لهوانیش به رده وام درو ده که ن. نه ده کرا بروا به کس بکریت".

لینین به عه شقی ته نیا ژنیک تیر نابیت

دایکی بو دیتنی لهو ده گره ننه وه مۆسکو، به لام دایکی زور نامینیته وه و له گه ل پیاویکی تر راده کات و خانه واده که ی جی ده هیئت. به لام کیژره که لهو کوټ و مه ترسییه ده ره ویتنه وه و شوو به کور ی ماله که ده کات، نه لکسندرا ده بیتنه هاوسه ریکی به وه فا و نازدار. به لام ژنه که ده که ویتنه ناو که شی شورش و یاخیبوونه وه. قلا دی برا حه قده سالییه که ی نیشته جیی گه ره کی هونه رمه ندان و رووناکییرانی مۆسکو، له گه ل هاورییه کانی خه ریکی کوبوونه وه و ریکخستن ده بیت، کیژره که نه گهرچی ده سال لهو گه وره تر بوو، به لام به شداری کوبوونه وه کانی ده کات، چه ن دین سه عات له ماله وه ده رده که ویت، میرده که ی له نیوان نیگه ران و توورپی رمانی ده بیت.

ژنه که به ناماده یی شووبرا که ی باسی دوودنی و نیگه رانیی خوی به گریان وه کړدوه، ئیقانی شووبرای نووسیویه تی:

ژنه که ده یگوت به داخه وه بوومه ته دوو پارچه نازانم چ بکه م!

نېتر مېردهکې نهگهچې ژنهکې لېي دووردهکېوتېوه و خيانه تي لي دهکات، يارمه تيي ددات و کرېي شوقهکې بؤ ددات و درگای مالهکې بؤ دهکاتوه، ژنهکېش سهرقالي ريگخستن و کؤبونوه و هکان دهبيت لهگهل براکې، که بهردهوام خهريکې ژن و مييازيش بوو، دهري، تا نهو روژي دوقي مهزني موسکو له ۴۱ فبرايهري سالي ۱۹۰۵ دهکوژريت، پوليس شوقهکې دهپشکن و چهندين بهلگې تومهتباريکردني ژنهکې دهوژنهوه و له بهر چاوي کيژهکې ژنهکې دهگرن، نهو نووسيويه تي: من فرې ددهنه زيندانيک پر له که ساني بهدکار و مهست، زوريان دارکاري دهکهن، به زامداري و پاش نازاردان فرنيان ددهنه ژووردهکان، که من دهگمه ژووردهکې بهرپرسي پاسهوانهکې زوو پيم دهليت پانتوتلهکات داکهنه، ههموو جهستم دهپشکن و له فردوسهوه دهکومه دوزخ، نېتر نهو شقه ي بهر گوچکهکې دهکوييت من دهباته ناو سيسته ميکې نوي.

بهلام مېردهکې به ليېن ددات يارمه تيي بدات، کوشش دهکات له زيندان نازاد بکريت، بهلام ناياسا قبول ناکات دستبهرداري بهرنامه و بيروباوهرکې بييت. له نامه يهک ژنهکې بؤي نووسيوه:

نای له شيوه و جوري په يوه ندييه که مان، تو دتهوي من نازاد بکريت، کوشش بکه و سل مهکوه، بهلام بؤ نازادکردني ههمومان نهک ته نيا من، من نهووم ناوي. نکا دهکېم نهوه مهکې.

نهگهچې ژنهکې داواش دهکات نيش بؤ نازادکردني نهکات، پياوهکې بهردهوام دهبيت و له زيندان نازادي دهکات، بهلام داوا له ژنهکې دهکات له روسيا دوور نهکېوتېوه و له توندوتيزي ش دوور بکهوتېوه.

قلادي له زيندان نه خوشي سيل دهگريت و بؤ چاره سهرې دهچيته نيس، ناياس نايهوي هاورپيه تي بکات و له زيندان نهوه فير دهبيت دهرچووني خيانه ته، بهلام دووباره به تومه تي هانداني ياخي بووني چهکداري دهگريت، بويه ش لهگهل سياسي توندپوهکان بؤ مزي سهر ديريای نارکتیک دوور دهخريتهوه. بهلام پاش چهن مانگيک به جلي جووتيارانه رادهکات، ناياس نازاد دهبيت، نېتر ژنهکې بهو شيويه دهگاته پاريس و لهگهل لينين له قاهوه خانهکې داده نيشيت و ماوهي شوش سالي شيتانه خوشه ويستي دهکهن.

سهربردهي نه شينهکې ناو پاريس

ژنيکې داروخواي ته من سي و پينج سالي روويه روو لهگهل لينين داده نيشيت، ناياس به شپقه ريشدارهکې له پاريس، ديهوي سهربردهي سالاني رابردووي بسريتهوه و سيري پياوه پانتوتل له بهر هکان، ژنه شپقه گهوره ريشدارهکاني له سهر

سه‌کوی قاوه‌خانه‌کان و عاشقه‌کان په‌کتری ماچ ده‌کهن، ده‌کات. له ه‌اوینی سالی ۱۹۱۰ لینیڼ ناوی نه‌و ژنه وه‌ک میوانی ره‌سمی کونگره‌ی سوسیالیستی ده‌ولی له‌گه‌ل ر‌وزا لوکسمبورگ و تروتسکی و بلیخانوف، بی نه‌وه‌ی په‌کتری بناسن له کونهاگن ده‌نووسیت و داوه‌تی ده‌کات.

پاش س‌ی سال ژنه‌که نه‌ینی د‌لی بو ده‌کاته‌وه، نه‌و ر‌زه‌ی له سه‌ره‌تاکانی په‌کترناسینان ه‌ل‌گرته‌وو:

(نه‌مه‌زانی چ له‌گه‌ل خ‌وم بکه‌م، دلته‌نگ بووم، شپ‌رزه و که‌ساس، ئیره‌ییم به‌و خه‌لکه باشه سادانه ده‌هات، که ت‌ریان ده‌بینی و قسه‌یان له‌گه‌ل ده‌کردی). ژنه‌که به‌دره‌نگه‌وه ب‌روای به‌و پیاوه کردووه، زووتریش نه‌وه‌ی له‌گه‌ل نه‌لکسندرا و قلادی کردبوو. ژنه‌که هیشتا ه‌اوسه‌ری نه‌لکسندرا بوو، له‌گه‌ل ه‌ردوو مندا له‌که‌ی ده‌چیته شوقه‌یه‌ک نزیک له شوقه‌که‌ی لینیڼ، نه‌ویش ه‌اوسه‌ری نادیا بوو، ه‌ردوو ژنه‌که‌ش دوور له س‌وز و دل‌داری، به‌یه‌که‌وه له بزاقی ژنانه کاریان کردووه. به‌یه‌که‌وه له‌بن ده‌ستی لینیڼ نیشیان کردووه. نادیا سه‌رپه‌رشتی نامه‌کانی لینیڼی ده‌کرد، که بو چالاک‌وانه‌کانی ناو رووسیای ده‌نووسی، نایناس سه‌رپه‌رشتی نه‌و نامه‌نه‌ی ده‌کرد که بو چالاک‌وانانی نه‌وروپای ده‌نووسی. ه‌ردوو ژنه‌که زور ه‌اوکار و ه‌اوشان بوون، نادیا نه‌یتوانی له‌گه‌ل می‌رده‌که‌ی خ‌یزان پیکه‌ییت، زورتر نار‌ه‌زووی نه‌وه‌ی ده‌کرد له‌نزیک نایناس و مندا له‌کانی ب‌ژیت.

نه‌نجلیکا بالانوف ژنه شیوعیه پش‌تیوانه‌که‌ی بزاقی ژنان، له م‌وس‌ولینی دوور ده‌که‌ویت‌ه‌وه و ده‌گاته لینیڼ، له‌وی نه‌و ژنه ح‌ه‌ز به دیدی نایناسا ناکات، گوت‌بووی نه‌و له لینیڼ توندتره، ر‌ابه‌ره‌که‌ش له‌وده‌مانه سه‌رقال و ماندوو بوو، پی‌ویستی به‌وه ه‌ه‌بوو پشوویک بدات، نه‌ده‌کرا به‌رنامه‌کانی له‌و ره‌شه‌دا ر‌اپه‌ریتیت. نادیا ش له‌ویدان نیگه‌ران بوو، داوا له خوشک و دایکی ده‌کات ره‌وانه‌ی شوینیکی بکه‌ن بو پشوودان، هر هیچ نه‌بیټ دوو ه‌ه‌فته دوور بکه‌ویت‌ه‌وه، ده‌چنه نیس، به‌ته‌نیا ده‌ینیریت، له نامه‌یه‌ک بو نه‌نای خوشک ده‌نووسیت:

له نیس پشوو ده‌دهم، ه‌ه‌واکه‌ی که‌می‌ک گه‌رمه، خ‌ور و ده‌ریاکه‌م پی خوشه.

ه‌زر و رامانی لینیڼ پی‌ویستی به‌وه ه‌ه‌بوو بخویند‌ریت‌ه‌وه و بلاو بک‌ریت‌ه‌وه، ب‌ویه دیسان هر به یارمه‌تی نه‌لکسندرا، نایناسا له شه‌قامی‌کی گه‌وره‌ی پاریس خانوویک به‌کری ده‌گریټ، نه‌و خانووه ده‌بیته یه‌که‌م قوتاب‌خانه‌ی ک‌ومه‌لایه‌تی مارکسی، شوینه‌که‌ش نیم‌رو بو‌ویته ر‌یستوران‌تیکی تورکی به‌ناوی لینیڼ، شوینی نو خ‌ویند‌کار ده‌بووه‌وه، شوینه‌که ب‌چووک بوو، ب‌ویه کارگه‌یه‌کی ناسنگه‌ری و خانووه‌که‌ی ته‌نیش‌تی به‌کری ده‌گرن، ژنه‌که ه‌ه‌موو که‌لوپه‌ل و پید‌اویستی‌یه‌کان دابین

دهکات و پولهکان دادمه زرين، به ناماده بوونی ههژده قوتابی له روژيکي گهرمی ۱۱ یونیو قوتابخانه که دهکریته وه.

لینین و نادیا له بهشی دووهمی پاریس دهژیان، ئیوارانیش لهکن ئایناس نانیاں خواردوو. ئایناسا له سالی ۱۹۱۴ نامهیهک بۆ لینین دهنووسیت، تیدا سۆزی دروستی دهردهکهویت: ته نیا له لوجومو، لهوئ سهرقائی وهگرانه کانت دهبووم، لهوئ کهمیک له تو راهاتبووم، ههزم دهکرد گویت لی رابگرم، که قسهت دهکرد پهروش بووم سهیرت بکهه، توش نهوهنده سهرقال بوویت ناگات لهوه نهبوو سهیرت دهکهه، لهودهمانه شهیدات نهبووم و بواری نیوان لینین و نادیاام دهرباز نهکردبوو، نهوان مندالیان نهدهبوو، لهجیاتی نهوه مندالهکانی من بوشاییه کهیان پر دهکردوه.

ئیتتر بهو جوړه خیزانه که دروست دهبیته، لینین قهناعهت دهکات نادیا دهستبهرداری نابیت و ههگریز ناروات، بویهش قبول دهکات ئایناسا بکاته ناو ژيانی، شهش سال نهو س کسه بهیهکه وه دهژین.

ژن و پیاوه که و ژنه عاشقه که

به نهزمونه کهی لوجومو، لینین زوترر پهروشی ژن دهبیته، بویه یهک ژن تا دوو ژنیش نهو تیر ناکات. لهودهمانهش پهروش دهبیته هزر و بیرباوهی بگهیه نیته رووسیا، هاوینه کهی لهگهل نادیا دهچیتته کراکوڤ، نهو شاره بهشیک بوو له پۆلندای نه مساوی، لهوئ لینین به نازادی دهیتوانی هزره کهی بگهیه نیته، پۆلیسی نه مساویش نهیده توانی لهگهل پۆلیسی نهیانی رووسی هاوشان بیت، نادیاش زیرهک بوو له سرینه وهی شوین پیی لینین، به ژنه جووتیارهکانی ناوچه که به ناسایی نامهکانی ده نیتریتته ناو رووسیا. نهگهرچی نووسهرهکانی ناو سان پترسبورگ زۆریش گهرم و پهروش نهبوو، به لām لینین روژنامه ی پراڤدا (راستی) دادمه زرينیت، نهگهرچی هیشتا پۆلیس له نایناس دهگهرین، نهو ژنه ی که بۆ رازیکردنی نووسهرهکان ده نیتریتته وه ناو رووسیا.

ژنه که زیرهک و لیزان بوو له خوشاردنه وه، به شیوازی کهسیکی پۆلونی و پاسپورتی ژنه جووتیاریک به ناوی فرنیسکا و به شال و جزمه یهکی کۆن سنووری رووسیا ده بریت، به وهش پۆلیس هه لئاخه لته تین به لām نایگرن. ئیتتر ژنه که بهیه کجاری ده بیته کهسی نزیکي لینین، به لām پۆلیس ههز دهکات نهو ژنه نازاد بیت و له دهره وه چاودیری بکهه و بزانی لینین چ دهکات، بویهش بواری نادهن دهر بیته، تا نه زانی لینین خهریکی چیه. له روژی ۱۴ ی سپته مبهه له ناو کۆبوونه وهیهکی ژنان ئایناسه دهگیریت، دوو ههفته لیپرسینه وهی وردی لهگهل دهکن، به لām نهو دان بهوه داناییت ئایناسه و ههر ده لیت من ژنه جووتیاریکم و ناوم فرنیسکایه. شهش مانگ له ناو ژووری تاکه کهسی ده مینیتته وه، بهردهوام نه لکسندرا سهردانی کردوو و

بهرامبهر ۵۴۰۰ رۋيل به شپوهيه کي کاتي نازاد دهکريت، چاوه پروانی دادگاييکړدنه کهي ناکات، لهوۍ دهربازی دهبيت و دهگاته نه مس، بۍ لينيني نووسيپوو:

نه زيزه کم، وا له نه مسام، بپارم داوه ماوهيه که له چپاکان بم، هور له په نجه ر هکانه وه خوم نيشان ددهن، نای که چهند په شيمانم به گوۍ توم دهکرد.

نه لکسندرا ديسان پلانی دهربازبوونه کهي بۍ ساز دهکات، ناديا باسی نهو زهمانه دهکات و نووسيپوه تي:

زور پياسه مان دهکرد، چووينه سهر دهرباچه ي کزارنيستاو، دهرباچه يه کي زور جوانه، هه موومان هوگري نايانسا بووبووين، بهر دهوام رووخوش بوو، به ناماده يي نهو هه موو شته کان گهرم و تزي بوون له ژيان.

به له نانخواردنی نيوهړو هه موو سهرقائي کارهکانی خوۍان دهبوون، نايانسا سوناتاي بتهوۍقن له بهر تريفه ي مانگ بۍ لينين دهژنه، نادياش به سوز و گهرمايی ژنه که دلوخوش بوو، له کراکوف دوور له خه لک دهژيان.

لينين دهکوه يته نيوان ژنه کهي و دوسته کهي

له جهژنی سهری سالی ۱۹۱۲ شاديپه کان کز دهبن، ناديا ته ندروستي خراپ دهبيت، ژنه که نه خوشي بازدوی هه بوو، له برن و بهي بهنج نه شته رگهري بۍ دهکن، لينين نايه وۍ ژنه که لهو رهوشه ته نيا جي بهيت، بپاريش ددهات سنووريک بۍ په يوه نديپه کانی به نايانسا دابيت، هه ستي به وه کردبوو ناديا زور پيوستي بهو هه يه، نايانسا ناههنگي سهری ساله کهش له پاریس دهکات، زوريش بۍ لينين په رۍش دهبيت، بۍ نووسيپوه:

"نازیزه کم... من له شاری رووناکييم، هه موو دیدگاگان نارده تم دهکات، هه موو شته کان بپارم دهکن. شه قامه کان کهوتوونه ته بن هور، ژنه کان زور دهستکاری خوۍان دهکن... که گه يشتمه شه قامی نورليان هه موو لایه نی بیره ودریپه کانم بهییر دیته وه. تا راده ی ترس خه مگین بووم. مه زاجی جارنم بهییر دیته وه، هه سته کانم، زور به داخه وه نه گهر به یه کجاری برۍیت... واده زانم هه رگیز ناگه ریته وه. ده پرسی نه گهر بپاری جیابوونه وه بدم تۍ تووره دهبيت. نه خیر، بروا ناکم، چونکه من نه وم له بهر تۍ نه کردوه."

دیاره لنین به تهنیا له یه کتیک دانه پراوه، چونکه ژنه که زورتر دهنوسیت:

"له پاریس، ژنی نازدار زور هه بوون په یوه نندیم له گه لیان خوش بوو، له وانه نادیا کرویسکایا، له دوا دیمانه کانا له لای گوتبوی، له و نازیزی ناو دلم بوو، زور لیی نزیک بووم، هر له دیمانه کانی سهره تای خوشمویست، له و زور ناسک و نازدار بوو، که له پاریس، له نووسینگه که سهردانم دهکرد، له تهنیشت میزه که دی داده نیشتم، له و بی کاروباری حزب و بابه تی هه مه جوړی زورمان دهکرد."

که هاوړی ژنیان تامارا خوی ده کوژیت، ئایناسا موری ده شیویت، بویه وا به باش ده زانیت له و شاره پروات، چونکه بیره وهریبه کانی له گه ل لنین له هه موو شونیک دهرده که وت، ناره حه ت و شیرزی دهکرد:

"ده چوموه له و شونانه ی به یه که وه یادگار ییمان تیدایه، پاریس پیگه ی گه وری ناو ژیان من. هه موو چالاکیه کان هزره کان له و بوون. من هه موو کاتیک په روش و شهیدای تو نه بووم، نه خیر وا نییه، تو خوش ده ویست. ئیستاش تو خوش ده ویت. له گه ر بهس بتوانم بتبینم واز له ماچه کان ده ینم. هه ندی جار چند به په یقینه که دی دلم خوش بوو، بی له و دی که شیش بیزار بکه ین. ده توانم ده ستبهرداری له و به یم؟"

له مانگی یونیوی سالی ۱۹۱۴ لنین داوا له ئایناس ده کات نامه کانی بو بگیریته وه تا بیانسووتینیت، ده ویست هه موو هه ست و سوزده کانی به رامبه ر له و ژنه بسریته وه، له پاریسه وه نامه یه ک بو له و ژنه دهنوسیت، به لام ره وانه ی ناکات:

(ئیله جیابوینه ته وه... له و ده زور زامدارم ده کات). له سهره تای شهر به تاوانی جاسووسی لنین ده گریت، به لام ئایناسا له سویسرا پاره بو نازادکردنی کو ده کاته وه. نازاد ده بیت و له برن له گه ل نادیا ده ژیت، دووباره سی عاشقه که یه کتری ده گرنه وه. نادیا له بیره وهریبه کانی نووسیویه تی:

"ئیله هه رسیگمان چندان سعات له ناو دارستانه کان پیاسه مان ده کرد، ئیله به یه که وه پشتمان به داریکی به قه وزه ددا، له وده مانه لنین ده قه کانی خوی بو ده خوندینه وه، من له وده مانه زمانی ئیتالیم ده خوند. ئایناسا ته نووړی له بهر بوو، خوی باش دابوو بهر تیشکی خوره که."

ئایناسا مانه وه ی له و ناوچه شاخوویه به دهره فته تیکی زیرین ده زانیت، بو نووسینی نامه یه کی کراوه له سهر له قینی نازاد،

شیلگېرانه بهرگری له نازادییهکانی ژنان دهکات، له بهر رووداوېک له گهل نه لکسندرا دهمینیتته وه، دووگیان بوو، به لام کلېسا قبولی نابیت بؤ بهر دهکات و پېرؤزیایی به بیانوی پیسی و به درهفتاری بچیتته ناو کلېسا، نه گهرچی ژنه که نیماندریش بوو، نیتر له وی ههست دهکات نه فرهتلیکراو و درکراو و ناشیرینه.

لینین به نامه کی ژنه که ناگوریت و کوشی و هزی ژنه که شل و خاو دهکاته وه، بوی دهنوسیټ:

"ماچی هاوسه رگری بې خوشه ویستی ناوه گره، باشه پیناسه ی تو چیه؟ سوزیکی شلوق؟ نه وه له نه قین داشوراوه، ماچی بې خوشه ویستی مهسه لیه کی سهیره، وا نییه؟"

پیاویک دهکته ویتته نیوان ژنه کی و دوسته کی، دهکری چاره سه ریک بؤ نالوزیه که بدوزیتته وه، بوی دهنوسیټ:

(۱۷) ی کانوونی دووهمی سالی ۱۹۱۵، هاورپیه نازیزه که م، بؤ دارشتنی نامه کراوه که ت ناموزگاریت دهکته به پینی توانا ورده کاری بکه، نه گهرنا مهسه لیه کان ته ماوی و شاراوه دهن، تیرؤزیک تریش ماوه دهمه وی ناشکرای بکه م، ناموزگاریت دهکته برگی ۳ به ته واوی لابه ره، (داواکردنی خوشه ویستی کراوه) نه و بابه ته په یوه ندی به چینی زهمه نکیشانه وه نییه، به پیچپه وانه ویستیکی بؤرؤواپانه یه. باشه له و رسته یه مه به ستت چیه؟ چ مانایه که دهگه ینیت؟

۱- نازادییه کان له بابه تی دارایی و پاره له بابه ته سوزادییه کان؟

۲- سه بارت به بریاری پیشوه ختی ئایین؟

۳- نه وانه ی باوک هه دهغه ی کردوون، هتد؟

۴- سه بارت به کؤت و رینماییه کان ی پیشوه ختی ناو کومه لگه؟

۵- سه بارت به نامرازی راستی له سه ر خوشه ویستی؟

۶- سه بارت به بهر به سته کان ییاسا و دادگا و پولیس؟

۷- سه بارت به دووگیانبوونی ژنان؟

۸- سه بارت به زیناکردن، هتد؟

هممو مانا و مه به سته کان ی نه و، سه بارت به ژنان له سه ر خوشه ویستی نازاد، لینین به قسه ی بې مانا و هیچ و که مژده ییان ده زانیت. لینین داوا ییاسایه کی کردووه بؤ له شفرؤشی! نه وهش مه وایه کی نویی لینینیه ته، زوریش نه ناسراوه و ده بیته

نارادیهک بو نارادیی سیکسی ژنان.

لهو چهند سائهی لینین له نهوروپا و له زیندان بهرینی دهکات، له ناو ژنه چالاکوانهکان دهناسریت: لهو دهبیته سرکه ریکی موگناتیسی، نه دهکرا لیی دوور بکه ونه وه، نه باش بوو لیی نریک بکه ونه وه، رۆزا لوکسمبورگی سه روکی سوسیالیستی له لمانی و بزاقی ژنان له سالی ۱۹۰۷ له کونگره ی دووه می دهوئی له شتوتغارت، هیشتا ژنیکی چالاکي ژور ناسراو نه بووه، لهو دیمانه یه نامارهییهک به لینین دهکات و به ژنه که ی ته نیشت خوی ده لییت:

باش سهیری لهو پیاوه بکه، لهوه لینینه. بیر له که لله سه ره بکه نه وه، قه باره یه که له هه ژموون و ویست و ده سه لاته که ی. که لله سه ری جووتیاریکی راسته قینه یی رووسه، به لام به سووکیش ئاکاری ناسیایي پیوه یه. لهو که لله سه ره ده یه وی دیواره کان برووخینییت، رهنگه برووخیت، به لام ده سه مه مۆ ناکریت.

لینین هه ره له مندالییه وه ژنان پشتیوانیان کردووه، برواشی بهس به وانه کردووه، بویه ش گوتوویه تی: هه رگیز بی ژن هیچ بزاقیکی جه ماوه ری به رپا نابیت... ناتوانین دیکتاتوریه تی پرولیتاریا بی پشتیوانی میونه ها ژن پیاده بکریت.

لینین مه به سستی بووه ژنان له کینگه کان به ره و کارگه کان هه نگاو بنین و بگه نه مه یدانه کان کارکردن، کوپه به نازه کان بن ده سستی ژنان، ده یه وی ژنان له بزاقی رزگاری چینی زه حمه نکیشان به شدار بکات، ژنانیش له هه موو بوو و راسپاره کان پشتیوانی ده که ن.

هزری لینین سه باره ت به ژن هیچ بواریکی بو خه یال نه هیشتیتیه وه، تا راده یه ک گومان له به هره ی به شداریی هه سستی ژنان ده کریت، لهو وا ده زانییت قورخکردنی ره گه زیک بو ره گه زیکی تر، به مه سه له یه کی بی بایه خ و هیچ ده زانییت، نه ک بهس له وهنده به زیانیشی زانیوه:

(من له بیردۆزه سیکسییه کان و هه موو نووسینه کان تاییه تی کوکراوه ی ناو زبندانی کومه لگه ی بۆرژواکان هوشیاران ده که مه وه. من هه موو بیردۆزه کان، که زۆربه یان مه زندهن و سه رچاوه کان پیویستن بو پیاده کردنی ژیانیکی تاییه تی ناسرووشتی و پفدراوی به رده م به هاکانی بۆرژوازیه تن). بایه خدان به مه سه له سیکسییه کان بالاترین رهوشی دژ به شۆرشن: (هه رچه ندی بیی لی ده که یه وه بریتییه له پرۆسه یه کی تیکده رانه، به لام، له راستی نامرازیکی بۆرژوا دیروسته، چونکه پیش هه موو شتیک له لایه ن رووناکییره کانیش نامارّه به وه دراوه).

دیاره لنین زیرهک بووه لهووی که سایه تییه جوانه دیارهکانی ناو بزاقی ژنان دهنه مۆ بکات، لهوانه ئاینا سا ئارمان و نه لکسندرا کولونتا و نهنجیلکا بالابانوف و بهرنامه و کوششەکانی بیته هاوسهنگی نیوان شورش و بزاقی ژنان له سهرهتای سهدی بیسته.

نه لکسندرا کولونتا ماوهیهک یاریدهری لنین بووه، کوشش دهکات بۆ گۆرینی زور له رامن و هزرهکان و پیشنیاری جۆریک له شیوعیهتی سیکسی دهکات، بهوش ویستویهتی بهربهست و کۆسپهکانی بهر ئازادییهکان و کرانهووی تاکهکهسی سهردهمی قهیسەر بهزینیت.

نهگهرچی لنین خوی هاموشوی زوری به ژنانوههه بووه، بهلام پرۆسهی سیکسی و ژيانی هاوژینی به سووک پیناسه کردووه، بۆیهش گوتویهتی:

(تکاتان ئی دهکهم، لهو چهند مانگه باش نییه و پیوستیش نییه، لهگهڵ ژنه کریکارهکانمان باسی خوشهویستی و چۆن خوشهویستی بکهین مهکه؟ ئیستا با ههموو ئاراستهکان بهرو هزری هاوژیهتی و ژنانی زهمهتکیش و ههنگاو بهرو شۆرش کریکاری بهین. بهو بهرنامهیه بنکهکانی نوژنهکردنهووی راستهقینهی بۆ پرۆسهکانی سیکسی دادهپژین. ئیستا قهیرانمان له بهردهمه، کیشهکان له شیوهکانی هاوسهرگیری لهناو رهشهکانی ئوسترالیا و یان لهناو خه لکی سهدهکانی رابردوو گرینگ نییه).

لنین دژی نازادی سیکسی ژنان بووه

له سهرهتای سهدکه، نووسینهکانی فرۆید بیرى زور خه لکی ههراسان کردبوو، دیاره لنین یهکیک لهوانه نه بووه: ناسراوترین کتیبی ئه ودهمانه نامیلکهیهکی سیکسی هاوژیهکی ژن بوو، بهناوی قینا، ئهوش گه مژیه! دانوستان له سهر بۆچوونهکانی فرۆید ئاکاریکی روشنییری و زانستی ده به خشی، بهلام وا نییه هزرهکانی بریتیه له کاریکی بی بایهخی قوتاییهک و بهس.

لنین گهف و هه ره شه لهو گه نجان دهکات ئهوانی بایه خ به رهوشه سیکسیه نوییه که دهدهن:

(بزاقی گه نجان ئهوانیش له مهسه له سیکسییهکان روویهرووی نوییه رایى بوونهتهوه، بۆیه به چری روو لهو ئاراستهیه دهکهن، ئهوش مهترسییهکی گه ورهیه. چونکه ئهوه ده بیته هوکاری هاوژیان تهندروستی و چالاکییهکانیان بدۆرین).

ژن له ژيانی دیکتاتور ګاندا

لینین وک ماموستاګانی سدهی نۆزدههم، داواکاره هوهی و نارەزووه ګانیان سارد بکه نه وه و هه لچوونه سیکسیه ګانیان رابګرن:

"واده زانم نه وه پېشها ته نوییهی ګه نه ګه ګان هه ګاویکه به رهو بۆرژوازیهت و تهواوکه ری قه چیه خانه ګانی بۆرژوایه، دیاره ئیوه بیردۆزه ناسراوکه ده زانن تیرکردنی پیویستی سیکسی له کۆمه لګه ی شیوعی ده بیته مه سه له یه کی ساده ی به رده ست، ئاسانه وک خواردنه وهی ګلاسه ئاویک، هه ر نه وهنده ده بیته و زۆرتر نابیته، بیردۆزی ګلاسه ئاوه که وا ده کات ګه نه ګه ګانمان شیت و هار بن".

په یامه ګانی له لایه ن ژنان له کۆنګره سیاسیه ګان باسیان ده کرد، نه وه به هیچ و ګه مژه یی ده زانیت. به سالکلا را زانکین ژنه بیرمه نده مه زنه که ی بزاقی ژنانی نه ئمانی ګوتوه:

"ده توانی به دروستی دننیم بکه یته وه تۆ له ناو کۆبوونه وه ګانی ژنان که مه سه له ی سیکسی باس ده که یته، له رووی ماتریالیزمی میژووی هاوشانه؟ نه وه یان پیویستی به زانیاری قووی زۆر هیه، نازانم تۆ وزه و توانای له و جوړهت هیه؟".

به رده وام لینین ګوتوویه تی من هه رګیز ژنیکم نه دۆزیوه ته وه باش (سه رمایه) ی خویند بیته وه، یان کاتی ده رچوونی شه مه نده فهره ګان باش بزانت، یان بتوانیت یاری شه تره نچ بکات.

نه وه یان له سه ر مه سه له ی سیکس، به رده و امیش دژی نازادی سیکسیی ژنان بووه و له چه مکی له زهت نه یار و لاسار بووه:

"من هه رګیز پړوای ته وایم به خه باتی ژنان نه بووه، نه وانه ی که سایه تی و خودی خویان به سیاست ئاویته ده که ن. یان نه و پیاوانه ی به دوا ی هه موو جوړه ژنیکه وه ده چن، نه خیر، نه خیر، نه وانه له ګه ل شۆرش ناګونجین!".

تیجه من که سییه که ی قه لات ی کرملین

خیزانه که ی لینین له شاری برن خه ریکی قاپ شووشتن بوو، که یه کیک لییان دیته ژووره وه و موژده ی هه لګیرسانی شۆرشیان له رووسیا پی راده ګه ییت، لینین یه که سه ر ده چیته کتیبخانه ی رووسی له شاره که، له و رۆزه ش ئایناس نووسیویه تی:

"هه موومان خه ولمان به وه دهیښی برؤین". لینین دهیوئ به پاسپورتي پیاوړی لائی سویدی بګاته ناو نه لمانیا، به لام هه والګری نه لمانی به پیناوی هاوړتیه کی سه فهره کی بو ناسان دهکات، لینین بو نایناسا دهنووسیت: "هیوادارم بهیه که وه سه فهره که بکهین" مهبهستی بووه له وده مانه ی ده سلاته که ده گریته ده ست هه ردوو ژنه که هاوشانی بن. بی کیسه بهو شه مهنده فهری بو لهو مور کرابوو ده گاته سان پترسبورګ، نه لکسندرا کولونتای لهو ژنه ی زور به لینین سه رسام بوو، ناسانکاریه کانی کرپی سه فهره کی کردبوو، له ناو ناپوروهیه کی زوری خه لکه که به چه پکه ګوله وه له روژی ای نیسانی ۱۹۱۷ پیښوازیی دهکات.

له حکومته تی پاش سه رکه وتنی شوړشی نوکتوبه ر، لینین ژن و پیاوه کانی خو ی له شوننی دیاری ده سلاته که داده نیت. ماریای خوشکی پیګه یه کی ستراتیژی له روژنامه ی (پراډا) ی به رده که ویت. نایناسا ده بیته سه روکی نه نجومه نی موسکوی سیاسی، حکومته نه نویه که له نویه رانی خه لک ساز ده بیته، که پله یان وه زیر بووه. نه لکسندرا کولونتای ده گریته وه زیری فریا که وتنی گشتی، بویه ش نایناسا به پوستی لهو ژنه نیګه ران ده بیته و بیر له وه ده کاته وه، بوچی لینین لهو ژنه زورتر ده بیته پیته وه، ژنه که ش نه لکسندرا بیره وه رییه کانی به رومانیک به ناوی نه قینه مهنه که تومار دهکات، پرسیاره که ش نه وه به نایا رومانه که خه یال و دارشته یان نووسینه وه ی دروستی په یوه نندییه کانی نیوان هه ردووکیانه، نه لکسندرا و لینین؟ رهنگه رومانه که بیره وه رییه کانی تاییه تی خو ی بیت، چونکه له وان پاش سالی ۱۹۱۵ له سویسرا بهیه که وه ژیاون و که سیش نکوتی له وه ناکات. بویه نایناسا دلګران ده بیته و ده چیته بوشکینو، هیشتا نه لکسندر میړدی شهرعی بوو.

له مانگی سپته مبهری سالی ۱۹۱۸ ژنیکی ناو که مینه ی مهنش فییه کان ته قه له لینین دهکات و به سه ختی برینداری دهکات، له روژانه ی چاره سه ری و مانه وه ی له نه خوشخانه، نایناسا به رده وام له سه ر سه ری ده بیته و دووباره میړده که ی نه لکسندر جی ده هیلیت و پشتگوپی ده خاته وه. به هه قالبه ندی لینین و نادیا و نایناسا په کیتی سوقيه ت دروست ده بیته، به سه رکر دایه تی لینین په که مین ده ولته تی شیوعی داده مزریت، نه خوشی دیانا و بریندارییه که ی لینین ریګر نابن له پیشره وایه تیکردنی ده ولته ته که.

ژيانی سیاسی و کاری ناله باری روژه کان، نایناسا وهک به رپرسی دوسییه ی جووتیاران له لیژنه ی مه رکه زی به لشفی ماندوو و هه راسان دهکات، بویه لینین ژنه که بو پشودان دهنی ریتته سه ر که ناره کانی ده ریای رهش، له وئ ژنه که روژانه ی خو ی دهنووسیتته وه:

نه که رچی ژانه سه رم هه یه، سه رم به درنژایی روژ وهک که ده یه کی لی هاتوو خواردنه کان بو دووباره جوینه وه به نیته وه.

وهک رۇژانى پاريسم لى هاتووتهوه، عازرهکى نهجيلم له بيره، نهوى له ناو مردوو هکان هه لدهستيتتهوه، نيشانهکانى مردنى پيوه بوون، خه لک لى دهرسان، منيش مردوويکى زيندووم، نهوش پيشهاتىکى کوشندهيه.

ژنهکه دتسوزى پياوهکه بوو، خوشى دهويست، له دوا تيبينيهکانى نووسيوويهتى: "هسم پى گرینگ نييه. له خه لکهکه بيزارم. ق، ئاى، و مندا لهکان، نهوانه نهبيت سوزم بۆ کهسى تر نييه، دلم مردوو، هه موو دهمارهکانى ناووهوم وشكى کردوو، دهستبهردارى ويست و ئيرادهى خوم و ق، ئاى، و کارهکانى بووم".

ژنهکه به سوزىکى رومانسى بيره وهرييهکانى دهنووسيتتهوه و شهيداي پياويک بووه، که رومانسى نهبووه، به ويست و وره گهرمهوه باسى نهفينى کردوو و له سهرووى هه موو شتهکانى تر پوليى کردوو.

يهکىک له دهسته خوشکهکانى ئايناسا، پوليىنا فيتوگرادسکيا بهيانى رۇژى ۱۱ ئوکتوبر و له سهعات سى بهيانى له گه ل زهنگى ته له فونهکى له خه وه لدهستيت، لينين پى ده ليت، ئايناسا مردوو و تهرمهکه دهگاتهوه ويستگى کازان. ژنهکه له ۲۴ سپته مبه ر کۆچى دوايى کردبوو. لينين سى کيلومه تر له دواي تهرمهکى دهروات، ناديا و له لکسندر بوى دهگريىن و له ناو ديوارى کرملين ده نيژيت، به کورتى له ريوره سمه که لينين گوتبووى: بۆ هاوړيم ئايناسا له ق. ئاى. لينين.

نهجلىکا بالانوفيش له وى بوو، که ههرگيز قبوولى نه بوو ئايناسا نزيک رابه رى يه کيتى سؤقيهت بمينيتتهوه، ديمه نى لينين و کاتى ناشتنى ئايناساى به و جوړه نووسيوه ته وه:

نهک ته نيا دهموچاوى، هه موو جهسته ي خه ميکى گه وره ي پيوه ديار بوو، به جوړىک منيش نه مده ناسيه وه. دياره دهويست خوى به ته نيا له گه ل خه مه گه وره کهى بمينيتتهوه، پياوهکه قوپابوووه. کاسکيتته کهى نيوه دهموچاوى شار دبووه وه، چاوهکانى له ناو فرميسک خنکابوون زور به زهحه تى رايگرتبوون.

له لکسندرا کولونتاي له وى بوو: به دوو چاوى داخراو نه وه به دواي تهرمهکه دهرويشت، له سه ر کهوتن بوو، زورى نه ما بوو بکه ويت.

ناديا زور بۆ ژنه که دهگرييت، چونکه نه و ژنه هاوړيى خه بات و تیکۆشانى نه وان بووه، ناديا و لينين هه ردوو مندائى ژنه که وهک مندائى خويان دهگر نه خو.

کي څه کي لينی کي کوشت؟

له سهرده می ستالینیش بنه مائهی ئایناسا نارمان جیگای شاناز بوون و باخه کیهان له بوشکینو ده مینیت، ههروه ها شوقه کهی لینین به ئایناسی دابوو، نهویش وهک موک بویان ده مینیت هوه. ناوی ئایناسا وهک دوستیکی ژنی لینین ده مینیت هوه.

له نه یاری سالی ۱۹۲۱ لینین نه خوش دهک هویت، نه خوشی خوینپرژانی می شک ده گریت، نووسین و کارهکانی پی ناکریت و نیوهی جهستهی ده مریت و ناتوانیت قسه ش بکات، سال و نیویک ژنهکانی لینین به زیرهکی و لیهاتووی کاروباری دهولهته سوسیالیسته نوییه که به ریوه ده بن، دکتورهکان بوری نهوه ده دن به نووسین کارهکانی راپه رینیت، به نه مانته و دنیا ییه وه نادیا و ماریای خوشکی و سکریتیره کهی قوتیاقا هاوکاری ده بن، لینین که دهکاته کرملین چهنه ژنیک له خوی کو دهکاته وه، له وانه لیدیا نه لکساندر و فئا سکریتیری یه که م که سهرپهرشتی میوانه بیگانهکانی ده کرد، نادیا نالیویا قا ژنه گه نه که کهی ستالین زورتر کاروبارهکانی بو ساز و ناماده ده کرد، چون بتوانیت سهر و کایه تی ولاتیکی مایه پووچی بی سهرمایه و ناکوک و تری له مملانی بکات. لینین بی هیژ بوو بوو، زور له هاوړییه کان چاویان له پوسته کهی نهو بوو، ترؤتسکی و زینوفیاف چاویان له سهر و کایه تی حزب بوو، ستالین توندرو پروژهی تری هه بووه.

له نوکتوبه ری سالی ۱۹۲۲، به نه خوشی و له سهر لیواری مهرگه وه ده گه ریته وه سهر ده سه لات، لیواری روژی جه ژنی سهری سال، لینین نامه یه ک بو کوئگره ده داته سکریتیره کهی، نهویش وهک وه سیه تی ک بوو: وا ده زانم بوونی نه دنامانی وهک ستالین و ترؤتسکی له لیژنه ی مهرکزی بوونه ته مه ترسییه ک له سهر هیمنی و نارامی. که ستالین ده بیته سکریتیری حزب هه موو ده سه لات هکان ده گریته ده ست. دیار نه بوو ده توانیت به ناگاییه وه ده سه لات هکان به کار به ییت.

پاش چهنه روژیک له نووسینی وه سیه ته که داوا دهکات چهنه برکه یه کی بو زیاد بکات: ستالین تا راده یه ک ناشایسته یه، پینشیار بو هاوړییه کان ده که م ستالین له پوسته کهی دوور بخرنیته وه. به لام نامه که بلاو کرابوو وه و نه ده کرا پاشگه ز بیته وه.

نادیا کروبسکایا پاش مردنی که سی شیاو بوو نامه که بکاته وه، نایا دهیزانی ناوه پوکی نامه ی میرده کهی چی تیدایه؟ نایا ژنه کهی ستالین وهک سکریتیری لینین دهیزانی نامه که چی تیدایه؟

نادیا له پرووی ستالیندا

پاش نهووی ستالین ده بیته بهرپرسی بهرپرېکړدنې رژیمه که، له گهل نادیا به توندی ده بیته شهربان، چونکه ژنه که، میرده که به ژانه وه چی ده بیته و خه ریکی نامه و کاره کانی ده بیته و هره شهی لی ده کات له دادگای لیژنه ی مەرکه زی داوای له سهر تومار بکه ن. په یفه که ی به سوود و شیاو بوو: "باشه نازانم بو من له سهر پییه کانی پشته ودم بو نهو هه لبه ستمه وه؟ چونکه سیکسکړدن له گهل لینین مانای تیگه یشتنی چه مکی مارکسیه تی لینینی نییه؟ بهس له بهر نهووی له گهل لینین یه ک توالیتی به کاره یناوه".

به ناسکیه وه ستالین نه سته نگه کانی پاش مردنی لینین ده خاته روو، دواپی هره شهی دادگا لی ده کات نه گهر زورتر قسه بکات، من بو میژوو پیوه ژنیکی تر بو لینین ده خولقمینم، بو نهویش میردیکی تری ره سمی ده دوزمه وه: نه گهر ده می دانه خات، حزب ناماده یه موچه یه ک بو ژنیک به ناوی ئانا ستاسوقای هاورپی و ده سته خوشکی ئاینا سا، وهک ژنی لینین به ره سمی، له جیاتی نهو ده برمه وه.

نادیا تا هی ئاداری سالی ۱۹۲۳ قسه که له لینین ده شاریته وه و باسی شهره که ی له گهل ستالین ناگیرته وه، لینین نامه یه ک بو ستالین ده نووسیته:

"هاورپی به ریز ستالین.."

تو جورته تی نهوت کردووه، به ته له فون شهرې نادیا ی هاوسهرم بکه یت. نهویش رووداوه که ی له بیر خوی بردووه ته وه، به لام زینوفیاف و کامنای ئاگادار کردووه ته وه، نهو له بیر ناکه م، چونکه نهووی دژ به ژنه که م کراوه، دژ به منه. ده پرسم ناماده ی داوای لیووردن بکه یت و له قسه کانت په شیمان بیته وه، یان ده ته وی هه موو په یوه نندییه کانت به نیمه ببریت".

کلارا زانکین له سانت ۱۹۱۵ له گهل نادیا یه کترین نه دیوو، نهو رهوشه گوتبوی: به قتره خاوه که ی سهر شانی، شپره و ئالوز، به دلّه زور ساده که ی وهک ژنه کریکاریکی ماندوو دیار بوو.

له ۱۰ مارس دووباره لینین نه خوش ده که ویتته وه و توانای نامه نووسینی نامینیته، له وی ستالین نکولی له وه ده کات جیوی

به ناديا داييت و ملکه چي رادهگه يه نيټ، داواش له لينين دهکات پاشگه ز ببيت هوه و وهسيه ته که ي بگوريت، به لام لينين نه وه ناکات.

پاش مردنی لينين له ينايري سالی ۱۹۲۵ ناديا به ناچار ي له گه ل ستالين هاوکار دهبيت، له گه ل کونه هاوريه کانی لونجو مو دهکويته کار، بويه ستالين هره شه ي ل دهکات نه گهر ده می خوی نه گريت، ناشکرای دهکات کي ژنی راسته قينه ي لينين بووه.

ستالينش بؤ مردنه که ي لينين رهش ده پوښيت، له نوښمبه ري سالی ۱۹۳۲ ژنه که ي دهريت. بؤ توله کردنه وهش ناديا نامه يه کی هه ستیاری بؤ دهنو سيټ:

جوزيف فيساريونيتشي نه زيز،

له و دوايه دا بيرم کردوه، هيوادارم بتوانم پشتيواني تۆ بکه م. ئاسان نييه خه نک که سی نزیکي له دهست بدات، هيشتا قسه کانی من و توم له بيره که له نووسينگه ي ئيليتش له کاتي نه خوشييه که ي کردو ومانه. له و دهمانه مني به هيز کردبوو. دووباره دهستت دهگوشم.

ناديا کروبسکيا.

نامه که له بنه وه گانته جاريه کی پيوه بوو: نامه که شيويه ک بووه له بچوو کردنه وه ي ستالين.

به لام ستالين شهن سال چاوهر وان دهکات تا توله ي خوی بکاته وه، به لام له ناديا و خوشکه دتسوزه که ي له سزای له سيداره دان ده بووريت. له نيواره ي ۲۶ فبرايه ري سالی ۱۹۳۹ له يادی هفتا سالی له دايکبوونی، به و قابله کي که ي ستالين بوی دهريت ژه هراوی دهبيت، شه وه که ي رهوانه ي نه خوشخانه ي دهکن، به يانيه که ي دهريت، زووش تهرمه که ي ده سووتين، له کاتي ناشتنه که ي ستالين پيکيک له سهر خوله ميشه که ي هه لده دات.

جوزيف ستالين – Joseph Stalin

بەشى سىيەم

ئاكاتريناي ناسراو بە (كاتو)، له بەيانى رۆژى ۱۳ى يוניۆى سالى ۱۹۰۷ دەزانيت مېردەكەى ئەگەل براكەى پەلامارى بانگىك دەدەن، تىدا ۲۵۰ ھزار رويل بۆ بەرژەوئەندىيى حزبەكەيان دەدەن، كامۆى براى شانازە بە شيرەكەى باوكى، كە سى كەس دەكوژيت، ئيتەر لەورۆژە، ژنەكە دەزانيت مېردەكەى ئويوسيف فيساريونوفيتش دجوگاشفيلى (ستالين) سەركردايەتتى دەستەيەك دەكات، لەو رۆژە دەستەكەى پىنج ژنى چەكدارى ئەگەل بوو، بە جلى ئەفسەرىي شوينەكە داگير دەكەن و چالاكيبەكەيان دەكەن، پۇليس و جۇرجيبەكان بەدوايان دەكەون، ئەوانيش پارەكە لەناو جلى ژنەكان دەشارنەو، سواری شەمەندەفەر دەبن، پارە شاراوەكەى ناو جەستەى ژنەكان و جلى ژيرەوويان، دەگەيەننە لينين و حزبى شيوعى لە مۆسكۆ.

بەيانيبەكەى كاتو، ژنەكە بارگەى دەپچیتەو، بۆ خوشاردنەو بە شەمەندەفەر دەگاتە باكو، شارە رووسىيە جۇرجيبە فارسىيە پارىسيەكە، شارە زۆر پيشكەوتوو، سەرچاوى دەولەمەندىي شارەكە نەوتەكەى بوو، كە دوايى دەبیتە ژەهر بۆ ھاوولاتیانى ولاتەكە.

ژنەكە دەزانيت، ژيان ئەگەل ئەو دزە ناسان و ئارام ناييت، پاش سايك لە ھاوسەرگيرىيەكەيان دەگيريت، ژنە داماوەكە نازانيت چ لە كېژەكەى بكات.

ئاكاترينا ژنە ئەسەره خوشەكە، لە ۲۲ ئەپريلي سالى ۱۸۸۰ لە گەرەككى مىللى تفليسى جۇرجى لەدايك بوو، ئەگەل خوشەكانى لە كارگەيەكى دوورمانى فەرەنسى ئيشيان كردوو، لەوى ستالين چەند جار خۆى تىدا دەشارنەو، بەووش ريزى ھاوړيەتى بە ژنان دەدۆزیتەو. يەكېك لە خوشەكانى ديمانەى يەكەمى ئەو پياو بەو جۆرە دەگيریتەو:

جلى ھەژارانەى لەبەردا بوو، لاواز، رەنگى رووى زەيتونى بوو، شوينەوارى نەخۆشى خورىكە لە دەموچاوى مابوو، بالابەرز نەبوو. ستالينيش بۆ يادى ئەو رۆژە گوتوويەتى: دلى منى تواندەو.

رۆژیکیان دایک و باوکی سێ کیزهکه سەردانی کارگهکه دەدەن، ئەودەمانە ستالینیش لەوێ بوو، بۆ خۆ شیرینکردن و ناسینی زۆرتەر، چەند گۆرانیی رۆمانسییان بۆ دەتیت، ئەوەش هەنگاوێک بوو، ناکارە رەق و ترشهکهی بە مۆرانیکی شیرین بگۆریت. هەر بۆ سەرنج و سۆزی ئاکاترینا شیعی ناسکی گوتوو. یان مەبەستی بوو نەمونهی زاوايهکی باش و شایسته دەربکهویت؟

پاش ئەوەی له رۆژی ۱۵ یولیوی ساڵی ۱۹۰۶ له کۆنگرەى حزبى شیوعى له ستۆکھۆلم دەگەڕێتەوه، ستالین بریار دەدات بەرەو پێشەوه بروت، خوشکهکهی ئاکاترینا شیوعى ناسیتەوه: لەوێ ھاورێیهکانی ناچارى دەکەن بەدله و شه پقهیهکی لباد و پایپیک بکړیت، ئیتر له ورۆژەوه به پیاویکی ئەوروپی دەچیت: یه کهم جار بوو ئیمه ستالین به پۆشتهی ببینن. پاش ئەوەی ستالین چەند پارچهیهک شیعیان بۆ دەخوینیتەوه باش مەبەستهکهی دەپیکت.

ئێوارەى هەمان رۆژ، سوسو هەستی ھەردووکیان بۆ بنەمالەى ھەردوولا دەردەبڕیت، بەیانیهکهی ستالین به ھاورێیهکانی دەتیت: ھاورێیان به بۆنەى بریارى ھاوسەرگیری من و کاتو سفانیدزیه، ئەو ئێوارەیه له مالهوه بانگهێشتان دەکەم. دیارە سوسو پیاویک بوو تاقەتی چاودەروانی نەبوو.

ژنەکه، شەیدای پیاوێک بوو، ھزر و کەسایەتی و لێدوانەکانی خوشیستبوو. ژنەکه دەزانیت پیاوێکە مۆرانیکی بەھیزی ھەیه، دەیتە بەرپرسی ھەموو کێشه و رۆژانەکانی. ژنەکه دتسۆز و رۆشنییر و نازاد و کراوه بوو، زیرەک و لێھاتوو دەتوانیت بۆ سۆسیال دیموکراتەکان پارە و کۆمەک کۆ بکاتەوه، له رووبەر و بونەوهکانیان له گەڵ قەوقازییهکان بریندارەکان تیمار بکات.

ئەگەرچی دەیزانی ستالین دزە گەورە و مولحیدە تەواوێکە، له کلێسا و به فستانی سپی مارەبڕینەکه دەکەن، بەلام کاهینەکان قبوڵ ناکەن، مارەبڕینەکهی بۆ بکەن، چونکە ئەو ناسنامەیهکی ساخته و ناویکی درۆی به ناوی گالیاشیلی ھەنگرتبوو.

زووتر دایکی ویستبووی کورەکهی له قوتابخانەى ئەکلیریکی ئایینی بخوینیت، بەلام تەمەنی لەوێ درێژ ناییت و روو له دزی دەکات، قەشەى ئەو قوتابخانەیه رازی دەبیت مارەبڕینەکهی بۆ دەکات، بەلام نەوێک بگیری تە شەویکی درەنگ ئەو دەکەن.

له شهوری ۱۵ یولیوی سالی ۱۹۰۶ سوسو و کاتو، له بهر رووناکي مومي ناو کليساى قهديسه نينا و به ناماده بوونی نندامانی هردوو بنه ماله که و چهند برادرېک ماره برېنه که دهکهن. ستالین به دله يه کی شايسته له بهر ناکات، هر به جلی شړ و له ناو به زمی ګالته گردن و پیکه نین ریور سه مه که دهکهن، به تایبه تی ستالین ره وشه که و شونه که به شايسته نازانیت.

له مالى خوشکه که ی کاتو، نه لکسندرای ناسراو به ساشیکو، به هاورېیه تی دهسته که ی ستالین داوه تی زماوه نده که دهکهن، روژده که ی ستالین سوزی زور بو ژنه که ی هله ده ستیت، به دنگی بهر ز ګورانی بو ده لیت، له وی شیتانه ده لیت: کوا پولیسه ګه مژه شیته کان؟ هه موو که سه داواکراوه کان لیره کو بوونه ته وه، نه ګه ر نازا بن ده توانن هه موویان لیره بګرن.

دایکی زاواش نانا نیکتینی ناسراو به (کیکیه)، دلی بهو زماوه نده خوش نه بوو: نه وه کوره که بووه خاوه ن ژن و هاورین، به لام له کی و چون ده لیت؟ من ده پرسم و ګومانم هیه. درست وا درچوو، کاتو مانگی هه نګوینی نابینیت. ژنه که دهیه وی میرده که ی کاتی نه وه ی هه بیت خزمه تی بکات، به لام پیاوه که له بهر سیاست زور ناګای له ژنه که ی نه بووه، زور توندیش مامه له ی له ګه ل کردوه، به لام ژنه که خوشی ویستوه. ستالین به شو هیرش ده کاته سر بانکه کان و پیاوانی قه یسه ر ده کوژیت.

له باکو له ناو خانوویکی بنیمېچ نه وی سهر دریا ده ژین، ژنه که خانووه شړه که بو ژیان جوان و ساز ده کات، به دار سیسه میک درست ده کات، په رده ی جوان داده نیت و مه کینه یه کی دوورمانیش په یدا ده کات. به لام میرده که ی به رده وام بو ګرېوونه وه کانی حزبی، له دهره وی ولات ده بیت و ژنه که ش به ته نیا له ناو که سانی بیګانه ده مینیت وه.

نه وان که سی ناسیاریان له وی نه بوو، ستالین زورتر سهر دانی بنه ماله ی نالیلویا قی ده کرد، پیاوه که یان به رېوه به ری ویستګه ی کاره با بوو، خیزانه که له ناو خانوویکی جوان له سهر دریا قه زوین ده ژیان، له و سهر دانه کیژکی ته مه ن شش سانه ی ماله که ده که ویته ناو ناو، بی نه وه ی ستالین مه له وانی بزانتیت، ده چیته ناو ناوه که و کیژه که له خنکاندن رزګار ده کات.

له مانگی نوګستی، ژنه که مندالیکي هیه و تیر نان نییه و له که ش و شاره قه ربه بالغه که ی باکو بیزار ده بیت و بریار ده دات بګه ریته وه ته فلیس. له ناو شه مه نده فهره که ستالین هاورېیه تی ده کات، له ریګا ژنه که ناوی پیس ده خواته وه، بویه نه خوش ده بیت و رهوشی تیکده چیت، به لام ستالین دووباره ده که ویته دوا کاروباری حزبايه تی و ژنه نه خوشه که جی ده هیلیت، له ته مه نی ۲۲ سالیډا ژنه که له ناو باوه شی دهریت، بهو کوچه ګه وره یه ستالین دهر و خینیت.

پاش سائیک له زه ماوه نده که یان، له کلیساکه ی تیدا ماره کرابوون، پرسه که ی دهگیرن، ستالین به سۆزه وه بۆ ژنه که ی دهگری، بۆیه ش برادره کانی ده مانچه که ی به رده وام له شانی بووه لئی وهرده گرن، له ریگای به ږیکردنی تهرمه که بۆ گورستانه که له بهر خوښه وه ده لیت:

ته نیا نهو بوونه وهره نازداره دهیتوانی دله رهقه که م نارام بکاته وه، نهویش مرد به مردنی نهو، هه موو هه ست و نهسته کانم به رامبه ر موؤف نامینیت. دهستی راستی له سهر دلی داده لیت و ده لیت:

لیره هه موو شته کان خه فته تبارن، له ناخه وه خه مگینم، نهو نده خه مبارم تا راده ی نهو ی ناتوانم هه ستم دره بېرم.

داره مه یته که شوړ ده که نه وه، نهو ده چینه ناو گوره که و خوی به سهر دا ده دات و هاوړیه کانی هه لی ده گرنه وه و ده ری ده یین.

له نزیک گوره که چهنه نه ندامی پولیسی نه یینی سیاسی لهو ی ده بن. نهوان چاوه پروان ده که ن بیگرن، به لام راده کات و له سهر دیواریک ناودیو ده لیت و به راکردن دره بازی ده لیت.

له سولقی، خاتوو تاتیانا سوکؤفا له ناو ژماره یه ک پیاوی دوورخراوه، له مانه که ی خوی دانیشتبوو، یه کیک لیان دیته ژووره وه و پیلان ده لیت، ژماره یه کی نۆی له که سانی دوورخراوه که یشتن، له وانه یه کیکیان هاوړیه که له باکووه هاتوه، هاوړیه کی جهره زه و به نه زموونه. نهویش چهنه که لویه لیک که هاوړیه کان ده خوازیت و لئی به ژووری ده که ویت، پیاوه که ی ناکاری قوقازی پیه بوو، ده یینیت.

ستالین میردیک ی دلپس بوو. به لام!

ماوه یه کی کورت بوو ستالین ژنه که ی مردبوو، بۆ دوورخستنه وه ی دانوستان له گهل بهر پرسه کان ده کات بۆ شوینیکی تر نه ک سیبیریا دوور بخریته وه، نهوانیش رهوانه ی شوینیکی ده که ن مه لبه ندی بازرگانیی فهرووی کوئی سهرده می سده ده کانی ناوه راسته. وهره که به هار بوو، شاروچکه که باخچه یه کی خولاوی و نووسینگه یه کی پوسته و کلیسایه کی سده ی شازده ی لی بوو. ده که سی دوورخراوه له ناو یه ک خانووی شاره وانیدا ده ژیان.

ژنه که نه که زور له ژووره که ی سهردانی ستالینی ده کرد، نهویش ده یزانی چون بیته که سیکی بالکیش، وهک هه ژاریک

له ناو سهندو قیځی داری کا و پووش دهخوت، له بهر سهرما پالتوکهی له بهرنه دهکرده و چوارده ورهی ههموو کتیب بوو، نهوانه ریگر نه بوو ژنه که سهردانی بکات و پیځه نن و قسه بکه. له ناکاو ژنه که ههوالی نامینیت و ستالین له سهر پارچه کاغه زیک نهوه دهنوسیت: ”من به لینی زورم بهو دابوو، باشیش نهوم له بیر نه ماوه، کارتیکم بوی نه نارد. من وهک هیوان وابووم! به لام نهوه راستییه ک بوو، نه گهر دتهوی بزانیته، داوی لیبور دنت لی دهکهم... په یوه نندییمان ده بیته“. له گهل نه وهش ژنه که له ژيانی ون ده بیته.

رهوشه پیس و ناریکه که ی نه سته نگ نه بوو ستالین رابویریت، نهو بهر له وهی بگیریته شهوانه پاش دزی و چالاکییه تیکد رهکانی به درهوش تییشی دهکرد، له گهل هاوریه که ی سیاداریان دهچونه ریستورانته باشهکانی باکو، لهوی له گهل دانوستانی راشکاوانه و خواردنی باش و گورانی گوتن، شهوهکانی به سهرده برد بهردهوام ژنیش به شدار ده بوون.

سکرتیری مهکته بی سیاسی بوریس بازهانوف ده بیته: ستالین په روشی پاره و خوشییهکانی تر نه بوو، هزی به وهرز و ژن نه بوو، بیجگه له ژنه که ی خوی په ریشانی ژنانی تر نه بووه. به لام راستییه که وا نه بوو، به پیچه وانه بوو: بهردهوام دانیشتنهکانی ستالین ژنی تیدا بووه، ژنهکانیش به ناسانی بوی دهسته مو ده بوون. لهو سالانه ی زور شر و ناخوشیش ژیاوه، دوستی هه بووه، زوریش له یه کیک زورتری هه بووه. له تاراوگهش که سیکی فاسیق بووه. له کو بوونه وهی پولیس و دوورخواهکان له سونفی، ستفانیا پتروفسکایا ده ناسیت، نهو ژنه یه کیک بوو له به گزادهکانی نو دیسا، ته مهنی ۲۲ سال بوو، په یوه نندییه کی جوان له گهل ستالین دروست دهکات و داوی لی دهکات شووی پی بکات. کیژده که باوکی کاسولیکی بوو، له ناوه راستی شار خانوویکی گه وهی هه بووه، له که شیکی باش په روده ده بوو، گه شت بووه زانکوش. به پیی راپورتهکانی پولیس نهو کچه نه جیبزاده یه، به دوو سال دوورخسته نهو سزا درابوو. که ستالین دهگاته شینه که کیژده که ماوهی مانه وهی ته واو بوو. په یوه نندییه که نه ونده گهرم ده بیته، کیژده که نایه ویت بروت و دوور بکه ویتته وه و چاوه پوانی نازاد بوونی نه بوسیف دهکات. پاش نهوهی ده گهریته وه قهوقاریش کیژده که به داوی ده روات.

نه گهرچی دهموچاوی ناشیرینیش بوو، مؤلوتوف ده بیته نینجا ستالین سهرهنجی ژنانی زور راده کیشا و سهریر بوو. جانیا نالیولیا قیژه دهسته که ی ده بیته: ”سوسو زور سهرنچراکیشه“. پیایوکی لاواز، به هیز، چالاک، قزی زور بوو، ههموو ژنهکان باسی چاوه گه شه ناگرینه که یان کردووه، رهنګ هه نګوینییه که ی، نهوانه باسی رهفکاری و توندکاری و لووتبه رزی و ناگیی و وریاییه که شیان کردووه، که بایه خی به ناکار و پوشتیه ی نه داوه، ژنان زورتر په روشی ده بوون، نه وهش بوو بووه کارتی براوه و سهرنجی خه که که. دهنگی خوش بوو، شیعی گوتووه، دهستمانی ناوریشم و گول و دیارییهکانی بو سهرنج و راکیشانی ژنان بووه، له وهش سهرکه وتوو ده بیته.

ژنان وایانده ژانی نهو بوو یته کازانوځای جوړجیا، به لام که گهرم و زورتر دهیناسن، نیگه ران و سه خلت دهن، چونکه نهو: له بهر خیزانه که ی، ناکاری دهره و ی، که سایه تیبه که ی ههستی به گری و شهره زاری دهکرد. پهرده گوشته که ی سهر په نجه ی پییه کانی نار ه حه تی کردبوو، که دکتوریک له کرملین چاره سهری پییه کانی دهکات، رووی داده پوشیت و ناهییت هیج بیینیت، رووی به پودره و دهرمان چه ور کردوو، بو لابر دنی په له کانی دهموچاوی که دهره او یشته ی نه خوشی خوریکه بوون. شهرمی دهکرد و رووت نه دده بووه تا له ناو همامه رووسییه ناساییه کانیش، شهرمی دهکرد و نار ه حه تی بوو، چونکه دهیزانی دهستیکی له دهسته که ی تری کورته، بویه ش نهیده توانی سه مای سلوی نهرم و له سه رخو له گهل میوانه کانی ناو کرملین بکات، روژیکیان گوتبوو: به ههردوو دهستم ناتوانم باوهش له قه دی ژنان وهریینم.

به ژن و بالاش بهس نییه، ستالین له سهر سیس و ژن رکابه ری له گهل هاوریه کانی کردوو، به تاییه تی که له تاراوکه بووه، چونکه له وی ژماره ی ژنان کمه بووه. پاش شوړش له بهرنامه کانی ژن که ووتو ته وه خانه ی ژیره وه، که میش باسی سه رچلی و نه بهر دیبه سیسییه کانی گیراوه ته وه.

برواشی زور به ژنی زیره کی وهک دایکیشی نه بوو. نه گهرچی ستالین له سهر دهستی دایکی په روه رده کراوه، دایکی ژنیکی نیماندار ی توندی نور سوژکسی جوړجی بووه. باوکی بیناسازیکی سه رخوش بووه، له ناوچه که بو نیشوکار سووړاوه ته وه، هه رگیز نه ندایکی ناماده و پیویستی خیزانه که نه بووه، به پیچه وانه پیایکی توند بووه، په روش بووه پاره په یدا بکات، بویه ش ویستوویه تی کوره که ی له ته مهنی ده سالی له کار که یه ک نیش پی بکات. به لام دایکی زور نویوسی فی کوری خوشیستوو، کوشش دهکات کوره که ی بگه ریته وه بهر خویندنی ئیکلیریکی. ستالین بهر دهوام نهو چاکه یه ی له بهر چاو بووه، زوریش به دایکی و کوشش و قوربانیه کانی سه رسام بووه، نه وهشی به جوړیک له زیره کی زانیووه، نه گهرچی ههستی به پته ویی و گه وره یی نهو جوړه ژنه کردوو، به لام په روشی کیژ و هه رزه کار و ژنه جووتیاره قه له وه کانیش بووه، که ریزی زوریان دهگرت.

ستالین زور دؤستایه تی ژنه هزرمه ند و لووت به رزه کان پی خوش نه بووه، چونکه وای ده زانی ناکری که سی شوړش گیر مندالی بهو شیویه په روه رده بکات.

ستالین له ناو همامه و نادایای ژنی به توره ییه وه ته قه له ده رگا که ده نییت، به سه ریا ده قیر نییت: تو پیایکی که س بهر گه ت ناگریت، که س ناتوانیت له گهل تودا بڑیت. له سالی ۱۹۳۲ نه وه یان نامو نه بوو، زووتریش له بهر ده م وه زیری په روه رده ش سه رزه نشته ی کردبوو، پیی گوتبوو:

تو جه لادی، نهوه که سایه تی تویه، نازاری ژنه که ت ددهیت، کوره که ش نه شکه نهجه ددهیت، هه موو میله تی رووسی نه شکه نهجه ددهیت. ژنه که زور جار به سهر میړده که ی قیژاندوویه تی و گوتوویه تی به سه نه دی مندانه کانت!

نهویش له وه لاما گوتوویه تی:

نهوانه مندانی تون!

له ناو کرملینه سامناکه، ته نیا له ژوره که ی خوی نارام دهبوووه، بویه به راکردن به رهو ژوره که دهچیت.

ستالین له گهل لاساریه که ی که سیکی دپیس بووه، ژیان له گهل نهو ناسان نه بوو. به ردهوام گومانی نهوه هه بووه، هاوریه کوښه که ی بوخارین، شهیدای نادیا یه هاوسه ریبه تی و گومانی لی کردووه، بوخارین له خانووه گوندیبه که یان سهردانی دهکردن و له گهل نادیا ش پیاسه ی کردووه. ستالین هه ردوویان بانگ ددات و پیی دهتیت: (دهتکوژم!)

بوخارین ستالینی باش ناسیوه، وایزانیوه گالته ی له گهل دهکات. بوخارین له گهل کیژیکی گهنج هاوسه رگیری دهکات، شهو به سهرخوشی ته له فونی بو دهکات، پیی دهتیت، نیکولا پیروزیاییت پی دهتیم، وا دووباره غدرت لی دهکه م. بوخارین ده پرسیت: چون؟

نهویش له وه لاما گوتبووی:

ژنیکی جوان، ژنیکی باش، زوریش له نادیا بچووکتراه!

ستالین که سهرخوش دهبوو، به دهنگی گه وره قسه ی دهکرد، بویه نادیا ی هاوسه ری له ژوره که ی ته نیشتی گوی له قسه کان دهیت.

ستالین له بهر نهوه ی میړدیکی دپیس بوو، بویه موری کارانوقایی لی نه دهگیرا، له ودهمانه له سهرکی یه کیتی سؤقیه ت کالینین نریک بوو، له یه کیک له ناهاهنگه کان بو درخستنی نازداریه کانی ژنه که ی گوتبووی:

گویم له کيژیکي ناسک بوو، دهیگوت نادیا زور شیرین له بهرچاوی کالینین دهردهکهوت. ههموو میوانه کانت خستبووه پیکه نین، تو ههژانیکت له ناو دله کان خولقاندبوو.

پاش مردنی کاتوو له سالی ۱۹۰۷ ستالین دلی وشک و تهقیوی خوی نیشان دهدا، به لام دیاره بو ژیکي تریش دلی بواری ده مینیت.

ستالین برای کيژه که دهکاته سکرتری خوی

له رۆژانی شۆرش سالی ۱۹۱۷ ستالین له تاراوگهی به سته له کانی سیبیریا دهگه رستهوه، دهکاته سانپترسبورگ و له ناو خیزانی ئالیولیاچی هاویری به له شهفی دهگیرسیتهوه، له وده مانه ی ژنه که شی ماوو هاتوچوی له و خیزانه ی کردبوو.

له ناو س مندا له که ی له و خیزانه، نادیا ده مینیت، کيژه که ته مهنی شازده سالن بووه، نهک له و مندا له ی له ناو ئاوه که له خنکان رزگاری دهکات، به جوانییه که ی سه رسام ده مینیت، نازدارییه که ی، قژه ساده که ی سه رسامی دهکات، به یه که وه ژیانیکي سۆزداری ساز بکه ن، بیر له وه دهکاته وه، رهنگه له گه ل له و کيژه دووباره ببوورسته وه، له وده مانه ته مهنی چل سال بوو.

نادیا به پهروه ده یی ما له وه، باش هزی به له شهفی تیگه یشتبوو، له و خیزانه پشتیوانی به رده وامی چالاکییه نه یینییه کان بوو، دووباره خیزانه که ناماده یه ستالین بگرته وه خو و پینچ سال بشارنه وه. دوو خوشکه که تا درهنگانی شه وان سه رقانی به خیر هاتن و سه ردا نه کانی بکه ن، ستالین به قسه ی خوش و به زمی گالته جاری یان به خویندنه وه ی دهقی کلاسیکی رووسی، دهیخا فلان دن.

سالی ۱۹۱۸ ستالین تاکه سه رکرده ی شیوعییه کان بوو، هاوسه ری نه بوو، له وهش کیکیه ی دایکی نیگه ران کردبوو، بویه ژنه جووتیاریکي جوړجی ده نیریته مۆسکۆ له جیاتی دایکی له و بابه ته قسه له گه ل کوره که ی بکات. به لام سوسو تیدهگات له و ژنه جووتیاره ساده یه ناتوانیت هاوشانی ژیا نه پشه ییه که ی بکات، له و له ناو کيژی خیزانه ئورستوکراتییه کانی ناو کرملین خوی ده دۆزیه وه.

کيژه نازداره که ی ما له که، ده که ویته بهر خه یال و ویستی له و، پاش سه رکه وتنی شۆرش، لینین حکومه ته که داده مه زینیت، ستالینیش کونسلیه تی نه ته وه کان داده مه زینیت، برای کيژه که دهکاته سکرتری خوی، کيژه که ش وهک تایپیست نیش دهکات،

کيژکه نه شکه نهجه و دوورخستنه وهی رژیمی قهیسهری نه دیبوو، خیزانه کەش شانازی بهو نزیکبوونه وهیه دهکەن، نادیا شیرین و نازدار دەردهکەویت، وهک نمونهیهکی جوان دهکەویت بهر دیدی ستالین، بهناسانیش دهکری دهسته موی بکات، هینشتا فهریک و ناسک بوو، نهویش یهکهم پیاوی ژبانی دهییت.

ستالین کيژکه ساز دهکات و سهر بهخویی دارایی بو دابین دهکات، بهوهش کيژکه شههوهتی ههرزهکارانهی بو پیاوهکی پاکي شیوعیهتی تیدایه گهشه دهکات، بو نهو، نمونهی سوارچاکي نمونهی بوو، نهگهرچی له راستی پیاوهکه بریتی بوو له تاوانباریکی سپیپوش.

ستالین نهوه نیگهران بوو، دایکی کيژکه راپا و نیگهران بوو، چهندی جار له میردهکی دووردهکەویت وهو و تهنیا دهژیت و نایهویت وهک دایک و کابان له مائهکی بژیت. نایا نهو سهر بهخویی لهو بنه مائهیه ههر هه بووه؟

پاش تیپه پوونی چهند مانگیک و شورش دهچه سپیت و ههست بهوه دهکەن شهپهکان چهند نازاری دابوون: له رۆژانهی شورشکه من زور گهوره بووم، بوومه ژنیکی کامیل. دلم خوش بوو، بهلام زور تووره دهبووم، توندکار دهجولامهوه. بهلام نهگه رۆژگار له رهوشهکه راهاتم. کيژکه له ته مهنی حه قده سالی زور کیشی داده بهژیت، لاواز دهییت، ده کیلوگرام دیته خوارهوه، بو راوهستانی ته نووهی بهر بنکراسی زوری له بهر کردووه، بویهش خه لکهکه ههستیان بهوه کردووه کيژکه دلداره.

سهره تاکانی یه کییتی سۆقیهتی، سپیهکانی سهر به کۆشک دژایهتی حکومهتیان کردووه و دلسۆزیان بو نیکۆلای دووم راگه یاندووه، بو کیکردنی یاخیبووهکان داوا له ستالین دهکەن رابه رایهتی دژه شورشکه بکات، نهویش له فارگۆنه گولله نه بره پاریزراوهکی، به هاوشانی نادیا وهک تایپیست دهمیتهوه. فارگۆنهکه وهک کۆشکیکی نازدار بوو، زووتر ههواری ژنه گۆرانیهی قهره ج بووه، لهوئ بریارهکان دهردهکات و نه یارهکان ده دۆزیت وهو و له سیداریان ده دات.

که دهگه رینه وه مۆسکۆ، له ئاههنگیکی زور سادهی دوور له کلێسا نهوان هاوسه رگییهکه دهکەن، خوشکه گه ورهکی نادیا بهوهیان دلگران بووه، بویهش نادیا وهک هاوړیهک لهگه ل براکهی هاوړیهکی ستالین دهکات بو تزاریتسین، باوکی نادیا لهو شهفه مهندهر بووه، له ناو فارگۆنیک لهگه ل ژماره یهک خه لک ده مایه وه، رۆژیکیان سارگای باوکی کيژکه، له ناو فارگۆنهکی گۆی له قیژه و هاواری کيژکه دهییت، به په له دهگاته کيژکه، تیدهگات ستالین دهستدریژی کردوته سهر، بویه کابرا شیت و هار دهییت و ههرهشی کوشتنی ل دهکات. زووتر ستالین له ژیر پاسه وانی و چاودیری نهو ژباوو! بویه ستالین دهکەویت سهر نه ژنو، لپی دهپاریته وه کيژکه ی بداتی و قبول بکات هاوسه رگیری بکهن، دیاره

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

کيژهکه بهراستی ستالینی خوشنهويستوه و دوودل بووه، نهووش له رۆژانهی خوشکهکهی، نهنا نووسراوه.

نهگهرچی ئولگای دایکی کيژهکه پشتیوانی ستالینی کردبوو، بهلام دژي هاوسهگریری کيژهکهی لهگهڵ نهو دهبيت. کيژهکهی ستالین گوتوييهتی دایکم تا رادهيهکی زور نارهحت و کهساس بوو.

ژن و ميړدهکه دهگوازنهوه کرملین، بهرامبهه وهفا و دئسوزييهکهی بنهمالهکهش، ستالین خانوييکی گوندييان له نزيک مۆسکۆ بۆ دادهنيت، ئيتر نهندامانی بنهمالهکه له دهسهلات نزيک دهبنهوه و له نزيکهوه لينين دهبينن.

بووکهکه له ژيړ ههژموون و فشاريکی زور بوو: ژنهکه بهو پهيوهندييه هه موو شيرازهکانی ژيانی بنهمالهکه دهگورييت.

نهگهرچی رقی له ستالین بوو، بهلام له کرملین لهگهڵ نهو دهژيا و تا مندائی دووهميشی دهبيت، ميړده وهزيړهکهی رووبهروويکی بهرين و گهرهه بۆ ژيانی له ناو خانوهکه بۆ دانابوو. ژوورهکان به پهردهی نهستووری بۆر داپوشرا بوون، ژوورهکان راخرا بوون، هه موو که رهستهی ناومائی تيیدا بوو، بهلام ژوورهکان به وايهر و کاميرای دهنگی داپوشرا بوو، پاسهوانهکان هه موو جوولهی ژوورهکانيان دهبينی، خانوهکه دوو بهش بوو، بهشیک بۆ خيژانهکه و بهشهکهی تری بۆ خيژانهکهی و کهلوپهلی مندان، بهلام بهشهکهی خوی بۆ نووستن و ئوقيس بوو، چونکه له ژهراوييکردن دهترسا، بويه چيشتلینه رهکان له بهرچاوی خوی خواردنيان بۆ ناماده دهکرد.

سالهکانی يهکه می هاوسهگر ييه کهيان، نهوان بواريان نه بوو بایهخ به شوقه کهيان بدن، بيرازينهوه، سهيران و گهشتيان نهکرد. رژيمه نوييهکه له هه موو لایهک گه مارو درابوو، دهخکا، پۆلونيا و سپييهکان و ئوکراينا و خورناوا دژايه تييان دهکرد. پاش پينج مانگ له زه ماوه نده کهيان، له سالی ۱۹۲۱ کوری يه کهميان به ناوی قاسیلی له دایک دهبيت، نهووش نهجامی ويستيکی نه خوازو و دهستدریژی بووه؟ پاش مندان بوونهکه، ستالین ژنهکهی وهک سکر تيیری لينين داده مه زرينيت، نهووش پلانيکی ستراتيژی بوو.

ستالین به سه ر ژنه که دا ده قيژ يني ت: بۆ پيک بهرز نا که يته وه و ناخويته وه!

سالی ۱۹۲۷ سالی خۆکوشتنی دبلومات ئودولف ئويوف ساليکی ئاؤز بوو، هه موو ده يانزانی نهو پياوه ترۆتسکييه يه کيک بووه له وانهی ناديا به نمونهی پيروزی خوی زانيوه، بويه برياردان له سه ر کارهکه و ميړدهکه و لایهنگیری يه کيک لهو

دووانه ناسان نه بوو، ژنه که روو له نایین دهکات، نهو هس ستالین تووړه دهکات، چونکه نهو به هیچ جوړیک روو له نایین نه بوو. یه کیک له ژنه دهسته خوشکه کانی سهرده می زانکو گوتوویه تی:

نادیا کردهوه و نه زموونه که له تهمه نی زورتر بوو، وهک نهو و ابوو تهمه نی چل سال بیت. ژنیکی گه نج و میرده که ی زور نهو گه وره تر بوو، به لام ناکاریان له یه ک نزیک بوو، دهچووه کلنسا و زوریش نیماندار بووه، هه موو خه لکه که نهو دیان ده زانی. دهکرا نهو ژنه چالاکي و کاره کانی له گه ل زور له نه دمانی حزب جیواز بیت. بویه ش دهیانووت نه گهر ژنه که ی ستالین نیماندار بیت و به توندیش نهو دی گرتووه، مانای نهو دیه ژنه که که میک ناوهری ته و او نییه و نیوه شیتته.

له گه ل نهو هس ته ندروستی به رهو خراپی دهچوو، به ردهوام ژانه سهریکی زوری هه بوو، دهچیتته نه لمانیا لهو ی چاره سهریبه کی باشی بو دهکهن، نهو هس به دهرهت وهرده گرت سهردانی براهی بکات، که له بهرلین دهژیا، لهو ی ژانه سک دهیگریت، رهنگه له بهر مندال له باربردن بووه، نهو هس زور دیار و زانراو نه بوو، چونکه لهو سالانه نهو پرؤسه یه کی ترسناک بوو، دیاره ژنه گه نه که نه یو یستووه مندالی سییه می بیت و له ناو کرملین گهره ی بکات.

نادیا له ژيانی هاوسه ری و ژيانی تاییه تی دوور دهکه ویتته وه، هیشتا گه نج بووه، تهمه نی ته نیا بیست و نو سالان بوو، نه نا خوشکی شوو به پولیسکی نهینی کردبوو، بوو بووه کونسل کاروباری نازوخه و نوینه ری ستالین له نؤکرانیا، ژن و میرده که زور بابته بو نادیا دهگیر نه وه، که چون ستالین له مه سه له ی دانه ویتله زوئی لهو میلله ته کردووه، له سه ر درکاندنی نهو راستییه، ستالین هه ردو وکیان له ولات دوور ده خاته وه.

دوا سه ما

له شهوی ۸ نوځمبه ری سالی ۱۹۳۲ به یادی پازده سالی سهرکه وتنی شوړش له کرملین ناههنگیک ساز کرابوو. ناههنگه که له مائی قوروشیلوځی بهرپرس و کونسل بهرگری له بائی سوارهکان و له هوئیکی ته سک بوو، ناههنگه که له سه ر ریتم و ناواری جوړجی که سهرچوپییه که ی ستالین بوو، سه ما ی تیدا دهکرت. ناماده بووان له خویشی سهرکه وتن پیک دهنوشن، به لام نادیا پیک هه نادات، بویه ستالین له سه ری دهقیژنییت و پیی دهلیت:

بو پیک بهرز ناکه یته وه و ناخویتیته وه!

نځهگرچې باش دهیزانی ژنهکې ناخواته وه، نهو له گهل ټوځارین بهیهکوه دانیشتبوون و قسهیان له سهر برسیه تی ناو نوکرانیا دمرکد، نهویش دهیزانی نهو دوو کهسه پلانیکیان له ژیر سهره. دهنگی ژنهکه ددات و تونکله پرته قال و قونکه جگهری تی دگریت، بهوهیان سنوورکه دهبهزیښت و هاوار دهکاته سهری و پیی دهلیت دی فر که پیکیک هلهدا، ژنهکه بهر لهوهی بچیته دهرهوه پیی دهلیت بی دهنگه به، بهسه. نهویش پیی دهلیتهوه هدی گهمزه. یهکیک له نامادهبووان دهلیت، من ههرگیز قبول ناکم ژنم بهو جوړه وهلامم بداتهوه. ژنهکې مۆلوتوف هاوریهکی نزیکي نادیا بوو، لهگهل دهلیت دهچیته دهرهوه و بهدریژی ریگاکه ی ناو کرملین قسه دهکهن و ههر منگهمنگیان بووه.

ژنی تاوانبار لهو دانیشتنه، له بهردم خه لکه که، میوانهکان خرم و کهسهکانیان ستالین دهرووژنییت، ژنهکې له لکسندر ناگوروف نهفسهری سوپای سوور، ژنهکه له بهردم خه لکه که سهما لهگهل ستالین دهکات، نهویش له بن گوی ژنهکه دهچرینییت و قسه دهکهن، بهرامبه ریشی دادهنیشیت، له پاش نهو ژنه، نهکتهری سینهمای گالییا ناگورفای به جلی ورووژنه و ههستیاری دهناسریت، ستالین که مهشروب دهخواتهوه و مهست دهلیت، هه لکوهوتی ساده ناشیرینی کردووه، ماوهماوه پارچه نانی له ژنهکې گرتووه، بهوهش ژنهکې تووړه و بیزار دهلیت، بهلام دهسته خوشکهکې دلی دداتهوه و پیی دهلیت هیج نییه سهرخو شه.

چون سهرکی به له شه فییهکان به ژنیکی سوزانی، یان ژنیکی ماکیر و نهکتهر پهریشان و شهیدا دهلیت؟ نادیا سهر بهرز دهژیا، ههموو دیاردهکانی خوده رهیتمان و جوانکارییهکانی نهدهویست، فستانی رهنګ کال و ناشیرین و ساده و دهستمائی ناسای و بهروانکه ی به کلاوی بهکارده هیئا، مکیاژی نهدهکرد... بهلام نهو نیوارهیه، ژنهکه ویستی جیاواز بیت، فستانیکی رهش دریژی نهخشین به پهروازی سوور له بهر دهکات، فستانهکې له بهرلین هیئابوو، نهو شهوه قری نهبریوو، جوان دایهینابوو، گویکی زهریشی له قزه رهشهکې دابوو. نیجا ستالین گورین و پوشین و جوانکاری ژنهکې پی گرینگ نهبووه و سهریشی نهکردبوو.

ههردوو ژنهکه که له ناههنگهکه دهردهچن، بهرهو شوقهکې دهرقون و پولینا قسه ی بو دهکات، شهوهکې لهگهل دهلیت دهمینیتهوه، نارامی دهکاتهوه و باسی روژانه ی خویندنی نهکادیمیا و کوششی دوزینهوهی کاریان کردبوو، لهگهل کازیوه نادیا بهتهنیا دهمینیتهوه و بهرهو نوفیسهکې ستالین دهروات، دهچیته ژووره تیدهکات میردهکې شهو نهگهراودهوه، به قسه ی میکویانی کونسل پیشهسازبی خواردهمهنی گوتوویهتی نادیا به تهلهقون قسه ی لهگهل پاسهوانی ماله گوندیهکې کردووه و له ستالینی پرسپوه، پاسهوانهکه گوتوویهتی به لی ستالین لیړه بووه. له وهلامی لهگهل ک لیړه بووه، نهو گوتوویهتی: لهگهل هاوسهرهکې گوساف بووه.

نادیا که نهو قسه یه دهیستیت، گوله زه ده که ی سهر قتر ی لی دهکاته وه و فری دهکاته سهر زه وی. نامه یه کی توند بو ستالین دهنووسیت.

پیش نانی نیوهر، ژنه خزمه تکاره کی نادیا دهر گای ژووره کی دهکاته وه، دهیستیت تهر می ژنه که له ناو گومیک خوین که وتووه، ژنه که گولله یه کی له دلی خوی دهکات، ویستویه تی دهنگی ته قه که ش دهر نه چیت، بویه بالیفی به سینگی وه ده نیت. ژنه نزیکه کانی ده گه نه سهر تهر مه که و له وی نامه یه که دهنوونه وه، دوا یی نامه که ون دهیست، له بن سیسه مه که ش نامیلکه یه کی به ره تستکاری ستالین ریوتین دهنوونه وه، به وش دیاره ژنه که به دل له گه ل نه یاره کانی ستالین بووه. ستالین له خه وه لده ستینن و دهکاته سهر تهر مه که و ده نیت:

نادیا منت رووخاند، من و مندا له کان زور پیوستمان به تو هه بوو.

ژنه که ی بوخارین به و جوړه کاتی به یرکردنی تهر مه که ده گپرته وه:

به ره له وهی دارمه یته که دابخه ن، ستالین داوای کردو وه که میک بوهستن، سهر ی ژنه که ی بهرز دهکاته وه و ماچی دهکات.

به ره له خو کوشتنه که ی نادیا له کن یه کیک له دهسته خوشکه کانی گوتبووی، له و نزیکانه کاره ساتیک روو دهکات، نه فره تیبه کی گه و ره به سه رمان داده باریت، ژنه که گوتبووی له و روژانه ستالین قیژاندویه تی سه رم و هاواری کردو وه و گوتوویه تی تو له منی، تو کیژی منی. نادیا نهو قسه یه ی به دایکی گوتووه، نه ویش راستیبه که ی بو ناشکرا کردو وه، دوو مانگ پیش له دایکبوونی تو، من سیکسم له گه ل ستالین کردو وه، بویه ش له گه ل روژگار دهر ده که ویت موری نادیا زور له باوکه شه رعیه که ی نزیکه، که ستالینه نه ک باوکی، نه وش راست یان درو بووه زه بریکی کوشنده به ره نادیا که وتبوو.

پاش مردنه که ستالین سی روژ له ژووره که نه هاتووته دهر وه، واده زانیت کوشتنه که دژ به و بووه، له به رده دم دارمه یته که ش گو ییان لی بووه، ستالین گوتوویه تی له و وه ک دوزمن رویش ت. ناشکرایه ستالین به شداری ناشتن و نویژی دوزمنه کانی نه کردو وه، بویه ش بو نه ویش به شدار نابیت، له و دمه و له به ر گه وریه ی زه بر و شه رمه زاریبه که گوتبووی من ده سته ردار ی ده سه لات ده بم، به لام نه وه ی نه کرد.

ستالین شهیدای گالیای هاسه ری بافال نالیلوباف بوو

ژنه نه ناسراو ده کدی یالتا

له ۲۷ ئوکتوبره ری سالی ۱۹۳۸، بافال نالیلوباف، براکهی نادیا، له پشوو ده کدی ده گهرېته وه سهر کار، نهو بهرپرسی به شی زړېپوشه کان بوو، سهر ده کات کهس له هاورېیه کانې کوئی له به شه کدی نه ماون، به ته له فون لیان ده پرسیت، له گهل ستالین ده که ونه گفتوگو، پاش چوند ده قهیه ک لهو هه قهیه یینه بافال ده که ویت و داده وشیت، دکتوره کان نه خوشییه که بو ماندووبوون ده گهر نه وه، به لام بنه مال له که گومانی کوشتن و توقاندنی لی ده که ن، کوره که له گهل ستالین ده که ویت به به ره ره کانې و مله لانی، نه مجاره یان له بهر بوچوونی سیاسی نه بوو، ستالین شهیدای ژنه کدی بوو، گالیای که وتبوو بهرچاوان و هوشی بر دبوو.

له ناو کولانه تاریکه کانې ناو کرملین، ژنه که پاش مردنی نادیا، خوی لی نریک ده کاته وه، نهویش نه کتهر بوو، جوان، خوش، ژنه که هه مان پیشه و کاری نادیا ی کردبوو، به لام شوینه کدی نه گرتبوو وه. ماریا سفانیدریه ی خوشکی ژنی یه که می ستالین کاترینا، له روژانه که یدا نووسیویه تی:

(نایوسیف له گهل جانیا گاته و به زمی خوشی ده کرد، پیی ده گوت قه لهو بوویت، ستالین له گهل نهو زور به نهرم و نیانی هه تسوکه وتی ده کرد، نیستا و تیگه یستم و پاش نهوی چاودیریم ده کردن، تیگه یستم چ ده که ن).

په یوه نندیان گهرم و خوش ده بیت، ستالین پشتیوانی زوری ده کات و به پاره ش یارمه تی ددها، ههر نهو ژنه ش ده یتوانی پاش خه مه گه وره کدی دلی خوش بکات، له سالی ۱۹۳۶ له شاههنگی سالانه ی ده رچوونی ده ستوره نوییه که، هه موو له کاتی ده ستپیکردنی شاههنگه که ناماده ده بن، که سیان دوانا که ون، ته نیا جانیا نه بیت، که ژنه که ده گاته ناو شاههنگه که ستالین سهر له بن گوئی ده نیت و پیی ده نیت، ته نیا تو جور نه تی نهو ده که یت له هاتن و گه یشتن دوا بکه ویت.

ستالین زوو په یوه نندیی له گهل جانیا زور گه شه ده کات، بویه ش جالیا ده ستپیکردنی دکتوره کان بو نه خوشی می ده ده کدی و مردنی به نه خوشی دل باوه ناکات، زورتر گومان له ژهراویکردنی ده کات. چوند روژ پاش مردنی می ده ده کدی، روژیکیان یه کیک له پیاوه کانې ستالین له ده رگای ژنه که ده دات و پیی ده نیت:

تو ژنيکی ناسک و جوانی، دتهوئ ببيت به پړيوه بهری کاروباره کانی ستالین؟

ژنه که دوودل دبيت، نه گهر قبول بکات له نؤفيسه که ی نهو کار بکات، بی گومان دبيت ژنی ناشهرعی ستالین، دیاره ژيان له گهل نهو پیاوه دتړهق و تونده ناسان نییه، گهره ی یه کیتی سؤقیه تیش تووره بکایت ناسان نییه، بویه زوو شوو به نه ندازیاریکی جوو دکات، که زووتر دیناسی.

ستالین بهو پړوسه یه زور تووره دبيت، ناسای نه بوو ژنيک پرسه ی تهواو نه بووه و شوو دکاته وه.

ستالین له ژنه که تووره دبيت و بریاری گرتی ددات، که ستالین دهریت، ژنه که له زیندان وهک شیتیک دهرده چیت و ئیتر ناتوانیت تام له ژيان بیینیت.

له سالی ۱۹۴۷، ستالین به پشوو سهردانی شاره کانی ناو ولات دکات، لهوئ خه لک پیشوازی گهرمی لی دهکن، لهو گشته دا ژنيک به ناوی قانتینا نایستومینای له گهل بووه، ژنه که له سالی ۱۹۳۰هوه به پړيوه بهری ناوماله که ی بووه له کرملین.

ژنه نیمچه خوننده واره چالا که که باش له فیل و دروی پیاوه کانی چواره وهری ستالین شاره زا بووه، ههستی بهوه کردبوو خواردنی که می کردووه، بهر پرسه لؤکالییه کان راپورتی ساخته ی بو دهنین، به دیارییه کان چاویان داخستبوو.

مؤلوتوف سهارهت به په یوه ندی نهو ژنه به ستالین گوتبوو:

قانتینا ژنی ستالین بیت یان نا، گرنگ نییه، مه سه له که په یوه ندی به که سه وه نییه، به هرحال، نه نگلزیش له گهل ژنه به پړيوه بهر که ی ژیاوه.

قانتینا ژنيکی رووخوشی دم به خنده بوو، رومته گونزار، هه موولایه ک ریزیان دهگرت، ناریتوم کوره که ی به ناو کوپی ستالین بوو، ده ئیت:

ژنه که قژیکی کستنای روونی هه بوو، ناکاری تاییه تی ناوازی نه بوو، نه قه لهو و نه لاوازیش بوو، به لام رووخوش و

کراوه و شیرین بوو. ستالین به ټاکلې ژنګه سهرسام بوو، جهسته و رووی ژنګه پې خوش بووهوه. بې دهنګ خواردهمه نییې ګانې داده نا و قسه ی له بابته ګان نه ده کړد، به کورتی، ژنګه بې ستالین شایسته و ګونجاو بووه. پاش مردنی نادیا، ستالین واده زانیت نه و ژنګه هیچ ګه مه و بادانه وه و پلانی سیاسی نییې، خه م و ژانی بې په یدا ناکات.

ستالین به پاکو خاویښی و شوشتنی جلوه رګه ګانې شادمان بوو، سقتلانا ګوتوویه تی: (به به روانګه سپیېه ګه ی و قره ګه شه ګه ی ده بینرا و ژنیکی ساده ی لادیی خاویښ بوو. هر نه و ژنګه له یالتا و ګوبوونه وه مه زنه ګه خواردنې بې ده سه لاتداره ګانې جیهان دانابوو، که سیش نه یده زانی په یوه ندی نه و ژن و پیاوه چونه).

ستالین پاش ته و او بوونی شهره ګه، ماندوو و شله ژاو دهرده که ویت، به لام ژنګه جووتیاریکی قه له وی ناسکی به وه فا به ناوی (بابا) هاوریېه تی ده کات، بې نه وه ی کی شه و ناوژی له ژیان بې دروست بکات، نیتر نیمه دروست نازانین نه و پازده ساه ی دواپی چوڼ له ګه ل نه و ژنګه ساده یه له ناو دیواره ګانې قه لاتی کرملین ژیاوه، باش و دروست نه ییېه ګانیان نه و هواره شاردووه ته وه، به و جوړه ژنیکی ساده ی رووسی له ګه ل پیاویکی به ده سه لاتی هیژیکی مه زن و ولاتیکی ګه ورده دا ژیاوه.

بهرله ودهی بیتته دیکتاتور، به سۆزه وه سهیری کیژه ته مهن ۱۶ سالییه که ی ده کرد

نهنونیۆ سالازار - Antonio Salazar

له رۆژی هی ئوکتوبری سالی ۱۹۰۵ ترینه که له سهر شۆسته که دهووستیت و نهنونیۆ سالازار و مارتای خوشکی و دایکیان ماریا دو راسگات دینه خواره وه، دهسته خوشکیکی دایکیان، به ناوی فیلسمینا چاوه پروانیان دهکات، کورکه به سۆزه وه سهیری کیژه ته مهنی شازده سالییه که بوو، دوو سالییش له و گهره تر بوو، جوان بالابه رز و قژ مسی، ههر دووکیان سهیری یه کتری دهکهن، وهک نه وهی بیانه وی زوو یه کتری بناسن، ژنه که له دهفته ری بیره وه رییه کانی نووسیویه تی:

"دیمانه ی ناو ویستگه ی شه مه نده رفه ره که سهره تای خوشه ویستی یه کترناسین و ژيانی رۆمانسی ههر دووکه مانه".

کیژه که له سالی ۱۸۸۷ له ناو خیزانیکی به ژماره زۆر له دایک بووه، نه و ژماره پینج بووه له نه ندامانی خیزانه نو که سییه که یان، دایکی ژنیکی پاریزگاری خزمه تکار و باوکیشی پاسه وانی ده رگایه کی میری بووه، کیژه که شه وانه نه ده خه وت نه گهر بیر له بوونی خودا له ناسمان نه کاته وه، زیره ک بووه و ههستی شیعی ری بالای هه بوو، بۆیه ش دایک و باوکی له خویندنگایه کی تاییه تی دایه نین، نه ویش به هره دار و زیره ک بووه، بۆیه ش مامۆستاکه ی رقی لی بوویته وه، ژنه کورته بالاکه کورته بییه که. رۆژکیان به داره که ی دهستی دارکاریشی دهکات، کیژه که ی به جۆریک له شه یتان ناسیوه. قژه مسییه که ی وهک ئاگر ده بریسکایه وه، بۆیه ش واده زانیت ئاگریک له جهسته ی هه لده ستیت و ده پرسیت باشه ده بی له کام ره چه له ک په یدا بووم، به که س ناچم، قژ دهکاته ئالا و دروشمی یاخیبوون و له قوتابخانه دوور ده که ویتته وه و ده که ویتته ناو کۆلان و کوچه کان و له ده ستبازی و شه ره دهستی ناو کوران رادیته. فیلسمینا هه له نه بووه، که خوی به نامۆ و ناوازه ی ناو خیزانه که ی زانیوه، وا خوشکه گهره که ی هر مینیا ده یه وی بیتته راهیبه، له ناو دیره کانی دلی ماریا ده مینیتته وه، بۆیه ش نه و ده یه وی کاریک بدۆزیتته وه خیزانه که یان برییتیت، ده ست به دروومان دهکات و شه پقه ی ژنانه دروست دهکات، خوشکه که ی ئامۆزگاری دهکات بگه ریتته وه سهر خویندن، بۆیه ش له دواناوه ندی راهیباتی ماریا وهک خویندکاریکی ئیواران دهوام دهکات، نه گهرچی له وی خویندنه که به خورایی بووه، به لام ناستی خویندنی باش بووه و خیزانه گهره کان مندا له کانی خویان ره وانه ی نه و دواناوه ندییه کردووه، نه ویش له کیژیکی شیتی سهر گهردان ده چوو، ههر گیز قبوولی نه بووه قژی دابه یتیت.

له سالی ۱۹۰۰ بۆ یه که مجار ههست به هه ژانیکي رۆحي و ههست به گريان و سووتان دهکات، نه یه ده زانی بۆ ههست به و ژانه شیرینه دهکات، کیزه راهیبه کان له بهر نه و دیاردهیه لێ نزیك دهبنه وه، واده زانن نه وه داوا و په یامیکی خوداییه، داواي لێ دهکهن بیته نه ندای ناو کومه له که یان، به لام فیلسمینا داواکه یان قبول ناکات و پینیان ده لیت، نه وه کاری خودایه و نامه و بیه نه ندای له هیچ کومه له ی نابینی، به رده و امیش له مه سیح ده پارایه وه له و نزیك بیته وه، ئیتر ده که ویتته ناو جیهانیکي رۆحي و قوربان و سه لاوات و دیالوگ له گه ل جیهانیکي تر.

به لام رهوشه سیاسیه که ی ولات، کیزه که له و که شه رۆحیه دوور ده خاته وه و ده که ویتته بهر شه پوئی ولاتپاریزی. له سالی ۱۹۰۱ پاشایه تی ده ستووری پورتگالی رووبه رووی ئالوز و هه لته کانی زور ده بیته. پاش تپیه پوونی نیو سه ده له سه ر مملانی نیوان حزبی چه پی پیشکه وتووخواز و حزبی چاکسازی راسته وه، کومارییه لیبرالییه کان، به هاوکاری حزبی سۆسیالیست هیرش ده کهنه سه ر پاشای ولات شارلی یه که م، ئیتر ولاته که ده که ویتته بهر هه ره شه، له وانه کومه له ئاینیه کان و نه گه ر هه ژانی کلێساش دیتته ناراه. به لام باهۆزه که هیور ده بیته وه و هه لچوونی کیزه که ش سارد ده بیته وه، چونکه گوتبووی نه وه ی په نجه ی نه فره ت به ره و پاکیزه که م درێژ بکات، ده بی به سه ر ته ره که م بروات. باوکی، کیزه که ره وانه ی خانه ی مامۆستایانی ده کات، له ویش وانه ی تاییه تی به کیزه داماو و هه ژاره کان ده لیتته وه و که میک ده ست به نه ندای و ئاکاری خۆی داده یینیت و قژی جوان ده بیته، ده بیته خویندکاریکی نمونه یی، له ویش کیزیک به ناوی مارتا سالازار ده ناسیت، کیزیکي هه ژاری گوندی سانتا کومب. نه گه رچی مارتا ته مه نی ۲۳ سالان بوو، به لام ئاکاری ده موچاوی کز و که ساس دیار بوو، نه گه رچی زور په رۆشی فیربوون و زانست بوو، به لام باره سه خته نابوو رییه که ی و هه لسوکه وتی فیلسمینا کار له و کیزه میوانه ده کهن: کیزه که فستانیکي به ملی قوئدریژی پوشته ی له بهر ده کرد، هه موومان وه ک ژنیکي به ته مه ن ریزمان ده گرت، زۆریش ئیمه ی ماندوو ده کرد، چونکه ده پیرسی نه وه م فیر بکه ن، نه وه م ده و فیر به م.

نه و دوو کیزه ئاسووده نه بوون، یه کیکیان له گوند و خانه واده که ی دوور ده که ویتته وه، دووهمیان له ناو شاره که خۆی به زیندانی ده زانی، له سالی ۱۹۰۵ مارتا له کن فیلسمینا ده ژیت، به یه که وه ده بنه هاویری گیانی به گیانی، تا رۆژیکیان بۆ پته وکردنی دۆستایه تی نیوانیان، ملوانکه یه ک له ملی فیلسمینا ده کات، دواي و پاش ماوه یه کی زور ده زانیته ملوانکه که زۆره و پاره ی پاشکه وتی خۆی پێ داوه.

له رۆژی ۵ی ئۆکتۆبه ر نه نتونیوی برای بچوکه که ی له گه ل مارتای خوشکی ده بیته، رۆژه که رۆژیکي گرینگ ده بیته بۆ کوره که: پاش هاوینییک له گومان و دوودلی، بریار ده دات بگه ریته وه قوتابخانه ی ئاکلیریکی که تپیدا له سالی ۱۹۰۱ ده وه له و ده یخویند، که کوره که له دایک ده بیته مارتای خوشکی ته مه نی هه شت سالان بووه، دایکیشی چل سالان بوو، بۆیه مارتای

خوشکی هاوشانی براهی رولی دایکی گیراوه. کوره تافانه کاش به ناز به خپو دهکرا و دلیان بهو کوره ژور خوش بووه. کوره که ژورتر گهمه به کهره سته خوشکه کانی کردووه و له بهر لاوازی جه سته که متر چوویتته دهره وه، دایک و باوکه زهحه تکیشه کاش په رۆش بوون، کوره کانیان بخوینیت و بگاته زانکو، به لام کوره که له بهر نه وهی مهیلی ئایینی نه بووه، بویه پاش کوشی ژوری مائه وهیان دهگه ریتته وه قوتابخانه ئایینییه که.

نهو رۆژه ده بیتته سهره تاي نه قینیکی گه وړه، دهکری بلین نه وهش ویستی خودا بووه. خوشکه کهی بو سهردان و بردنی که میک مورده با و که ستنه له گهل ده سته خوشکه کهی چوویتته قوتابخانه که و براهی دیوه، لهو دیمانه هه قتانیه کوره که، نه تنوینو رۆژیکیان نامه یه که ده داته ژنه ماموستا کهی هاوړی خوشکی. که که دهیه وئ بیخوینیتته وه، به لام خوشکه کهی له سهر سهریه وه دهیه وئ سهری ناوهړوکی نامه ی براهی بکات، که بو کیژه ناسکه کهی هاوړی نووسیوو. کوره که نووسیوو من نامادم بهرنامه یه که بو ژیانم دابریژم و هاوسه گیری بکه م، له نامه ی دووم بوو دهنوسیت، بو به خویندنه وهی نامه که م روت سوور هه لده گه ریت و شهرم ده کهیت و بزهی سهر لیوانت نه ما؟ به لام کیژه که وه لامی نامه کانی ناداته وه. دیاره کوره که له بهر ناره ژووه کانی دنیا و ژیان له بواری کلیسا دوور ده که ویتته وه، کیژه کاش نهیده ویست کوریک له بهر نهو، ده سته برداری ژیان کلیسا بیت و له مه سیح دووری بکاته وه، وایده زانی بهر وه ماندوو بوون دهروات نه گهر نه وه بکات.

کوره کاش نه وه نده ساویلکه نه بوو، نهو جاره به دهستی قوتابییه کی قوتابخانه ی نه کلیریکی زه رفیک چهند دهفته ری تیدابوو، بو دهنیریت. نووسینه کان سۆز دروستی کوره کهی تیدا بوو، کوش بوو به یه که وه بژین و بگه رینه وه ناو کیلگه کانی گونده کانی و به یه که وه هاوسه ر بژین.

به لام کیژه که مه به سته نه بوو له ناو باوهشی قوتابییه کی قوتابخانه کهی نه کلیریکی بژی، له بهر خوی نهو سۆزی گوتووه: ئایا من ده توانم نهو په یامه بخوینمه وه، نه گهر سۆزی ناسکی پاکیزه ییم هه ستیار نه بوویت؟ ئایا ده توانم دوور بم له هه موو هه لیه که، یان یه که چرکه ش بیرم نهو نه کردیتته وه من بیه هاوسه ری جووتیاریکی گه نه؟ نهو رووی راسته قینه یی رومان و به سهره اته که یه.

به لام سالازار ناره ویتته وه، بهر دهوام سهردانی کردووه، به ناکاریکی شیاوی نازداری هه ستیاری سهردانی کردووه. کوشکار بووه هه سته کیژه که بوروژیتیت و کیژه که هار بیت به وهی نه گهل کیژیک تری ناو خانوو که چاوبازی دهکات، نه وهش فیلسمینا نیگه ران دهکات، به لام کوره که وا ده زانیت کیژه که بهو کوره ی نامه کانی دهینا ژورتر سهرسامه، زامدار ده بیت.

دیکتاتور هکە ی پورتوغال عاشق بوو یان کچهکە ی فربو ددها؟

له کۆتایي وەرزی خویندن، هاوینهکە ی، بنه مائه ی ئه ننتونیو کیزه که داوه تی گونده که یان ده که ن، نه وهش یه که م جاره کیزه که به ته نیا سه فه ری دوور ده کات، جله ره شه ناساییه که ی له بهر ده کات، هه ندی که لویه لی پیویست له هه گبه ده نیّت، به لام به درێزایی ریگا که نیگه ران و په رۆش بووه، ده گاته وێستگه که، له وێ که س له و خیزانه نه هاتبوونه پیشوازی، ده ترسیّت، ده پرسیت، به لام بهر له وەرگرتنی وه لامه که، سالازار ده ست به چه تر به ره و رووی دیت، باوک و دایک و هه ر چوار مندا لی خیزانه که په یدا ده بن و به گهرمی پیشوازی ده که ن، له و ده مانه کوره که ته مه نی حه قده سال بوو، به لام له و رۆژه وه وه ک که سی گه وره ی مائه که ده رده که وت. کیزه که رۆژ به رۆژ له ناو باخ و کێلگه کان زۆر تر سۆزی بو کوره که ده جوو نیّت: "کوره که به نیاز بوو بیته که هنوت، زیره ک و لیزان بوو، سۆزی زۆری بۆم ده نواند! هه موو پیشینه کانی ئه وم پێ شیرین بوو، به لام نه مه دزانی ئه وه ده بیته ئه قین و خۆشه و یستی هه م".

رۆژیکیان کوره که شیعی ده خوینده وه، دایکیشی له وێ بوو، له کیزه میوانه که نزیک ده بیته وه و ده ستی له ناو قه دی ده نالینیت و توند ده یگوشیت، گوشین و گرته که ئه وه نده توند و به جۆش بوو، نیشانه ی له سه ر پیستی په یدا کرد بوو. کیزه که تا رۆژی دووه میش شه رم ده کات و بیر له وه ده کاته وه، دایکی چاوی له وه بووه، کوره که ی باوه شی تی ده گریّت، ئه و ئیمه ی بینیبوو، به لام خۆی به دروومان خه ریک کرد بوو، سۆزیکي سه یر بوو.

کوره که ئه وه یان دووباره ده کاته وه، واز نه یینیت، کیزه که له ناو باخه که یان میوه ی لی ده کرد وه و لیی نزیک ده بیته وه و ماچی ده کات، ئه گه ر خشی په یه ک، یه کیک نه هاتبوایه، ره نگه کیزه که ماچی کوره که ی ده کرد. دوور ده که ونه وه، مارتا ماچ کردنه که ی بینیبوو، به لام خۆی ده شاریتته وه، به لام نه ده کرا نکۆلی له و راستیه بکریّت. کیزه که نووسیویه تی: (ئه و مه به ستی بوو خۆشه و یستی بۆ من ده ربهریت، به لام من ده ترسام، سۆزی ناو هه ناوم گهرم و به سۆز ده رده که وت، شه رم ده کرد و خه مگینیش بووم، چۆن ده کری من خۆشه و یستی له گه ل قوتابییه کی ئاکلیریکیدا بکه م!).

کیزه که سه یری وینه کانی سه ر دیواره که یان ده کات، وینه ی گچکه یی ئه ننتونیو سه رنجی راده کیشیت، کوره که و به ئه ندیشه دیار بوو.

(بیر له چی ده کاته وه؟)

لهو دونیایه خاتوونیکې تری وهک توی تیدا نییه.

ناخ!

باشه بۆ بهردهوام دهئیت ناخ؟).

هاوینهکه له نیوان غهزه لیکې پاکې ساویلکه و ههستکردن به تاوان تې ده پهریت، که شهکه به ههشت بوو.

کاتی جیابوونه بوو، نهنتونیو دیویست یادهکه به نه مری بهیلتتهوه، کیژکه دهباته ناو باخ و ههواریکې سیجراوی، شونکه له سهدهی هه قدهوه بوو بوو پارکیکې پیروژ و کهس بوی نه بوو دهستکاری بکات، لهوی لهو به ههشته نازداره، زورتر کیژکه کهیل دهکات و دهگاته بریاری کوتهای هاسه رگیری.

فیلسمینا له سهر داوای خوشکی و بۆ چوونه خولی نه خشسازی له لای ژنه راهیبهکانی فرنیسیکان دهگه ریتتهوه، بۆ گه رانه وهکهی نووسی بوو: (به درېزایی مانگی سپته مبه ده گریام، بۆ له دهستدانی به ههشتهکه، به ختیاریه کهی چهند رۆژیک تیدا بووم، رۆژکان خوش بوون، به لام به یه کجاری له دهستم چوو).

دانپیدانان به گونا هه و پلان له سهر نیمان

کیژکه به مکر و داوای خوشکی له گوندهکه دهگه ریتتهوه، به لام به پاکیزهیی و هه مووش خوشیان دهویست. کوردهکه نیگه ران دهیته که کیژکه دهیته ماموستا له گوندیکې شاخاوی دوور، لهوی دهست به نووسینی شیعر دهکات و له رۆژنامه کاسولیکه کان بلاویان دهکاتهوه، هه موو لایهک په سنی شیعرهکانی دهدهن و پشتیوانی دهکهن، نهویش نزا و سۆز بۆ گه رانه وهی خوشه ویسته کهی دهکات. نزا کهی دیتته دی و له جهژنی کریستیانه کان له ناو قوتابییهکانی نه کلیریکی دهیی نیتتهوه.

دووباره کیژکه له پشووی هاوین دهچیتتهوه گوندهکه یان، لهوی به ختیار به یه کهوه راده بوین و له مانگی سپته مبه دهگه ریتتهوه. دیسان خوشه کهی به بیانوی نهوی تۆ په یوه ندییت لهو گونده به کوریکه وه هیه، نامه ی بۆ ده نووسیت و داوای لئ دهکات بگه ریتتهوه، کیژکه نامه یهک بۆ نهنتونیویش ده نووسیت، په یوه ندییه که تان بیچرن.

له و دهمانه دلهکان دسکین، کودهتایهک له ناو بنه مائه پاشایه تی پورتگال دهکریت، له ای فبرایه ری سالی ۱۹۰۸ شارلی یه کهم و کوره گوره کهی له لشیونه، له سهر دهستی ژماره یهک نازاوه چی کوماریه کان دهکوژیت، دهیانه وی سیستمی پاشایه تی له ناو بهرن، به لام مانوالی دووم دهکهنه وه پاشا، کیژکه ش بو پشتیوانی پاشایه تی شیعیک له رۆژنامه یه کی کاسویکی بلاو دهکاته وه و دژ به کوماریه کان هاواریک دهرده بریت. کوره که ش له دوا قوناخه بیته کاهین، فیلسمینا به و هه واله دهه ژیت، به لام بو پشوودان و بهریکردنی پشوکه دهچیته وه گونده که یان، له وی گهرمتر و به سوتر ماوه یه که به سهر ده بهن، له سهر بهردیک دیمانه یان بووه و کیژکه له سهر له و ژوانه نووسیویه تی: (که دموچاوه به سوزه گهرمه کهی دهگه یشته ناستی سینگم، هه ستم دهکرد دهروونم دهه ژیت، بهرله وهی ده ستم لی بدات، ههردوو ده ستم توند گرت و به توندی گوшим).

فیلسمینا له سالی ۱۹۱۰ دهگه ریته وه له و شارهی کوره که تیدا ده ژیا، له قیزو، سهرده می مملانییه کان، رۆژیکیان کوره که ده بییت، چه پکه گونیکی وه نه وشه ی پییه و دهیه وی بیداته خوشکی یه که له کوره براده رهکانی، فیلسمینا له گه ل خوشکه گوره کهی ده بییت و له ویش باسی کیژکه کی گوله کهی بو دانابوو، دهکات. ناتالیا باش سهرنج و رازی کوره کهی وروژاندبوو. ههر له و ساله دا به کاریکی تری دوور له غه زهل سهرقال ده بییت، بو خویندنی یاسا دهچیته کوامبرا، له و سالانه شدا ره وشه سیاسییه که ناوژ بوو، پاشاکه لاواز بوو، بهرده وام کوده تا له دوا ی کوده تا دهکرا، له و رۆژانه ش سالازار دهیه وی بجیته ناودارترین زانکو.

یه کیک له براده رهکانی باوکی خافییه کورتیه ریا، دوا نه وهی بنه مائه پرستراو سالازار پیی ده لیت، کوره که ت هیچ ئاره زوی لاهوتی نییه، بواری بده بخوینیت، له و وهرچه رخانیکی گه وره ده بییت له ژیان کوره که و دهگاته ناو بنه ماله که یان، له وی له ناو که شه نورستوکراتیه که ده ژیت، کیژکه کی ماله که ده بیینن، بو له و ژوانه به دله بو ره خاکیه کان به رهنگی کراوهی شیرین دهگوریت و پهیره ی ژیانیکی کومه لایه تی نو دهکات، کوره که ئاودان و قسه زان بوو، ئاسان بوو ژنان وهک موگناتیس رابکیشیت، سهیرانی زور دهکات و بهرده وام قوئی له قوئی کیژکه گوره کهی ماله که بووه.

له زانکو خویندکاره کونسیرفانتیف و کوماریه کان هاوپه یمان بوون و کاسویکه کانیش ناره زاییان له دژایه تی کوماره کان بو کلیسا دهرده بری، له و دهمانه له نتونیوش دوستایه تی له گه ل کردینالی ئاینده یی لشیونه هه بوو، له تهمه نی ۲۵ سالی وهک ئاکاریکی لاواز، دیدی قوول و شاره وی تیدا به دی دهکرا، له ناو سیاسییه ئاینده ییه کان دهرده که ویت.

ديسان ھاوینه و فيلسمينا دهچيتهوه ګوندهکه، له ګهڼ کورهکه پياسه دهکه، کيژکه ديهوئ سهرچيپهک بکات، بڼ ټهوهی دووډل بیت يان شهرم بکات، دهستی کورهکه دهګریت و لهسهر سمتی خوئ دادهنیت، دهړون و دوور دهکهونهوه، نایا چ روو ددات؟ دياره هه موو شتهکانی لهبیر نه ماوه؟ نه ګهر وایه منیش هه موو شتهکان لهبیر خوځم دهههوه، کهرامه تم ټهوه قبول ناکات.

به لام کيژکه ټهوه ھاوینهش سهرناکهویت و بهشکاوی دهګهړيتهوه. ټهوه سالانهی ټهنتونیو ټه کوامبرا دهیخویند، کيژکه نارحمت و کهساس دهژیا. بیر ټهوه دهکاته خودا بهرپرسه ټه هه موو ژان و خهههکانی، نایهوی چيتر ګوئی ټه وتارهکان، په یامه نایینییهکان بیت، دهکوتنه ناو قهیرانیکی روحي، دهچيته لای کاهینیک و بهو رستهیه رازهکانی بو ددرکینیت:

من وا لیږم. من بروام به کردهوهکانم نه ماوه.

ټهویش پیی دهټیت: بوچی هاتوویت، چیت ماوه بلټیت؟ کيژکه دهټیت من هیشتا بروام بهوه ماوه، ټیمان سهرچاوهی بهختیاریهکانی ټهوه جیهانهیه. کاهینهکه نازانیت چ بهو بزنه سهرګهردانه بلټیت، بویه دهی دهکات. فيلسمينا دهیویست به نینوکه تیژهکانی جهستهی خوئ زامدار بکات، تا نازار ببینیت. ټهوه ټه سالی ۱۹۱۲ و ټه تهمهنی بیست و پینج سالی دهکاته ټووتکهی ګومان و رازهکانی. شهویکیان ټه خهوه دهقیرټینیت و هاوار دهکات:

خودا نییه. خودا بوونی نییه!

بهو شهوه و بهو خهونه، کيژکه وا دهزانیت تهمهنی زور ګه ورهتر بووه، رازهکانی بو ھاوړیهکی سالازار دهګریتتهوه، ټهویش پیی دهټیت کورهکesh ټهوه ګومانه دهژیت.

ټه سالی ۱۹۲۰ سالازار دهبیته ماموستای ټابووری سیاسی ټه زانکوی کوامبرا، فيلسمينا لهسهر داوای دایکی نامادهی جهژنی له دایکبوونی دهبیته، ژنهکه تهمهنی ګهیشتهبووه ۷۵ سال و ټهکن دهسته خوشکیکی ګوتبووی جهزم دهکرد فيلسمينا و کورهکه م بهنهنی هاوسه رگیری بکه ن.

ټه سالی ۱۹۲۲ دووباره ټه ګوندهکهی دایکی کورهکه، ههردوو عاشقهکه یهکتری دهبینن، کيژکه ټهوی ټهبن هیوانیک دانیشتهوه و کتیبیکي ټهناو دهسته، کورهکه دهستی بو درټر دهکات، به لام کيژکه دهستی ناګریت و به شهرم و شله ژان هه لدهستیت و جهستهی به بزماریکي سهر دیوارهکه زامدار دهبیته و خوینی لی دیت، ديهوئ بروات، به لام ټهنتونیو رنگای

پي دهگريټ، رهنګ زهره و شينواو بهو جوړه دردهکه وټت، ژان و کهسريک لهسهر جووټه دمی دیار بوو، له چاوهکانی، نازانم بو وا بوو. له ساتی یهکه موه تیگه یشتم له بهر نه ځینه، بهلام له دوا چرکه دا هسستم بهوه کرد، دیدهکه هه څه له تاندن و چهواشکاری بوو.

سالهکان تیده پهن و نه ځینه که ی نیوان دوو کهسهکه ده مینیت، سالازار ته مهنی ۳۳ ساله و کیژکه ۳۵ ساله، دیمانه یان کهم ده بیټ، کورده کش ده گاته پوستی بالای ده سلات، له نه پرلی ۱۹۲۸ کیژکه نامه یهک بو وه زیری نویی دارایی دهنووسیټ: (وهک هه موو جاریک، دهموئ بلیم توم له بیر نه کردووه، به تاییه تی نه مرو، به یانیش ۴۲ سال! براده رایه تی نیوانمان له بیر، خودا نه وهی پیروز کردبوو، چونکه تو بو و بهرامیکی نازداری دلی من بوویت).

جاسووسه که ی سالازار

بو نه که ده فریت، چونکه زورچار یه کتری رهنده که نه وه. بهلام پیاوه عاشقه کونه که ده زانیت په یوه نندییه که بو قازانجی خوی بقوزیته وه، ژنه که ده بیته یه کیک له وردترین و باشتین جاسووسی گه وری ده و ته نوییه که، سالازاری وه زیری دارایی له سالی ۱۹۲۲ ده بیته سه روک حکومت، فیلسمیناش وهک یه کهم ژن ده بیته پشکینه ری قوتابخانه کان، کهس نهیده توانی بی رهامه ندی نه وه له پوسته که ی بمینیته وه، ده سلاته که شی ده گیشته هه موو بواره کان، سه روکیش له کاته دژواره کان ناموزگاری ژنه که ی ده ویست، به رده وام و روزانه په یوه نندیان ده بیټ، هه ر له سه ر داوای نه وه و له بهر دابه زینی ناستی خویندن خانه ی ماموستانیان داده خن. فیلسمینا ده بیته یه کیک له هه لگری هزی خودا، نیشتمان، خیزان. ژنه که نه وه ندهی بروای به سالازار ده بیټ، نه وه ند بروای به خودا نه بووه.

ژنه که ببوه چاوی ځیزو، فهرانبه ره گه وره کان له چاوی نه وه درباریان نه ده بوو، بو نه تنوئیو دهنووسیټ: کونسلیکی پولیس، پیاوی شهوان و رابواردنه تا کازیوه ده مینیته وه، له تیاتروخانه کان به سه رده بات، هاورپی نژیکی دوژمنه کان ده و ته، پاش ناگادار کردنه وه یان ده یانگریټ. ژنه که چاودیری خه لکی ناو تیاتروکانی ده کرد به تاییه تی شیوعییه کان: تو باش ده زانیت ره و شه که زور ناساییه نییه، ناکری پشت به هیج به ستریت، هه موو لایه نه یهک که مته رخمی تیدایه، گوره پانه که بو دوژمنه کان کراویه. دویټی بیستم گوايه شاری ځیزو، سییهم شاره که و توو ته بن ده سلاتی شیوعییه کان، خو بلین یه که مین شاریشه سه رسام نابم!

سالازار ده سلاتی زور بهو ژنه ده به خشیت و دوژمنیشی زور ده بیټ، له هه موو شاره کان خه لکه که رقیان لپی ده بیته وه.

ماوه ماوه ژنه که داوای لی دهکات بیرمه وریه کانی گهنجی بگيرنه وه: دمه وئ دئم نازاد بکه م، قسه کانی بکات و برادره نه زمه که ی سهرده می مندالیم به بیریتته وه، که زوریش لیم دوورکه وتیتته وه؟ نه وه بوو به نیو سده، هردوو کمان ژيانی سخته به ریده که ی؟ چ بکه م بیرمه وری به ژانه، چونکه نه وه ی به یوئ به بیریتته وه نازانیت چی بو زیاد بکات، یان وابزانیت که س نییه گوئی لی رابگریت، سهارت به بیره اتته وه... بیره اتته وه ش واته گه وره بوون و تهمهن به ریکردن.

فیلسمینا ژيانی خو دهکاته قوربانى سالازار، ده بیته مه سیج، ژيانی تاکه خو سه ویسته که ی. هره وه ها سالازاریش ژنی نه هیناوه، کیزه خوشکه که ی میکاس ده بیته به ریه به ری مائه که ی، نه و گوتبووی روژکیان سالازار له لای من درکاندویه تی به نیاز بووه له گه ل فیلسمینا هاو سه رگیری بکات: نه و یه کیک بووه له و ژنانه ی زور کاری له سه ر کردووه، تاکه نه قینی نه و بووه. پاش نه وه ی له گه ل ژنی تریش زور په یوه ندی هه بووه، ژنی زوری بینووه، به لام نه و تاکه خو سه ویستی بووه.

ژنه کانی ناو هوتیلی بورجی

نه نتوینو سالازار بی نه وه ی ژن به ییت، به ته نیا ماوه ی سی سال حوکم دهکات، هه موو ناماژه کان پاکى و ناسکی و خو سه ویستی بو ولاته که ی ده گه یاند، نه گهرچی فیلسمینا دلسوزی بووه به لام له ده سه لات هاو به شی نه بووه. بو نه و سه ره وری ولاته که ی سه رووی پیکه ینانی خیزان بوو، هه رگیز بو ژن سازشی نه کردووه، سوزداری کردووه و ماوه ماوه تامی له ژن وه رگرتووه، به لام به و مه رج و پرنسیپانه: هه رگیز پابه ند نه بووه، که س ده سه لاتی به سه ردا نه بیته. له ناو که سایه تی نه و ناوازه یی و ناکوکی هه بووه: به شارستانی نه وروپی زور سه رسام بووه، به لام هزی به سه فه رکردن نه بووه، بویه ماوه ی چل سال سه ردانى کولونیییه پورتگا له کانی نه کردووه. نه و گه وری ولاته که بوو، هه رگیز قبوولی نه بووه بیته سه روک کومار، چونکه به یه قینه وه دژی دیموکراسی بووه، ناکوکی له گه ل ویزدانى هه بوو وهک خودای جانوس، که قوتابی قوتابخانه ی نه کلیریکی بووه و نه قینی نازادی کردووه، بی نه وه ی جهنگ هه لگیرسیتیته ناره زووی هه ژموونی سه ربازی هه بووه، له ماوه ی چل سال، وهک دیکتاتوریک له چن دین په لاماری کوشتن و له ناویردن و کوده تای سه ربازی ده ربازی بووه. نه و وهک هیتلر و مؤسولینی نه بووه، نه یده ویست جه سته ی بو وینه گرتن نمایش بکات، له وتاره کانی هه لنه ده چوو و مه به سته ی نه بووه خه لک بورووژنیته. وهک چو خه لکی سه رسام کردووه، ویستویه تی به هه مان به رنامه ش ژنان سه رسام بکات، به لی په یوه ندی به کوپ و کیزان هه بووه، نه و زورتر شه یدای ژنی ناوازه و بالکیش بوو. برادره ی که م بووه، خه لکی دوورخستووته وه، نه وهک کاریگه ری له سه ر بکه ن. ماریو ده فیگارادوی هاوړپی له قوتابخانه ی نه کلیریکی نه و مؤرا له ی سالازار بو لووتبه رزی و ترس ده گیرایه وه. میکاسی کیزى خوشکی، گوتویه تی هه موو که س نه وه ده زانن سالازار سیکسی زوری له گه ل ژنان کردووه، به لام په یوه ندییه کانی نه ده گه یشته ناستیکی به رچاو. هه موو په یوه ندییه کانی سه ریپی بووه، نه و زورتر په روشی دیالوگی هزی و

هاوبهشی و دیدی تایبەت بە ژنان بوو، سەبارەت بە ناسکی و نازی ژنانەش، دایکی و مارتای خوشکی نازیان پێ بەخشیوو.

ئەو بەرگە ی تیشکی هەتاوی نەدەگرت، ژانەسەری هەبوو، ئە ژووڕە سادەکە ی پائەندەکەوت، ئەبەر تەنیا ییەکە ی هەستی بە داوێشان دەکرد. ئە سالی ١٩١٦ پۆستی وانەبیژی وەرەگرت، کەمیک بایەخی بەخۆی داو، عەبا رەشەکە ی کومبرای ئەبەر کردوو، بەس رەشی ئەبەر کردوو و پەنجەوانە و ملیچی ئاوریشمی بەستوو.

ئەو کەشە نوێیە، ئەو سەردانی شانۆ و ئاھەنگە موزیکییەکان دەکرد، ئەو ژانە ی پیاوویان ژەنیوو ئێیان نزیک کەوتوو تەو، ئەوانە گلورنا کاستانھارا، دەنگبیژیکی ناسراوی ئۆپرا بوو، دەست بە چەتر و ببەغایەکی ناو قەفەسی ئەسەرشان بوو، کە پیاسە ی کردوو، دەچوو ئەوانەنگە تایبەتیەکانی ئەو ژنە، کە ئە مائەکە ی سازیکردوو، زۆریش شەیدای دەنگی ژنە سترانیژ ماریا سلسینا کوستاوا ئەماو بوو. ئە سوپاسی بەشداربوون ئە ئاھەنگەکانی بۆی نووسیوو: خاتوونەکەم بۆت دەنووسم، ئە ئاھەنگ و سترانەکان خۆشی زۆرم بینوو، هەموویان شیاوی ریزن و چەشە ی زۆرن، بەوانە بەخشنە بوویت بۆ من، ئەوانە و هەموو هەلسوکەوتە ئاساییەکان، هاورپیەتی تۆ، دیالۆگی نیوانمان، هەموو ئەوانە منیان وروژاندوو.

هەموو سۆزە گەرمەکانی بۆ گلوریا دەبرپوو، ئەلای ئەو گوتوویەتی هەست بە داوێشان و شەژانی زۆر توند دەکەم. ژنەکەش بۆ هیۆرکردنە ی رۆحی شیعەرەکانی هنری باتای بۆ ناردوو، ژنە گۆرانیبیژەکە بەو دیرە باسی کورە هاورپیەکی کردوو: نەمدەزانی ئەو ئەناو چەپکە گوتی ژیان، درکی زۆری جیھێشت.

بەداخەو گلوریا ئەگەڵ ئارەزووی ئەنتونیۆ نەگونجاو، ئەو ئەو پیاوانە بوو، پەرۆشی ژنان خاوبکاتەو. ئەگەرچی ئەو هیچ ژنیکی شەیدای نەکردبوو، بەلام پەرۆشی خۆشەویستی سەرپی و کاتی بوو، سۆزی بەو کیژە بەخشیوو ئەو ی خوشکەکە ی دەیگریتەخۆ و بەناوی کردوو، هەروەها پەرۆشی قوتابیەکانیشی بوو.

برادەرەکانی سەردەمی ئامۆژگەکە ی کوامبرا دەلێن، هەندێجار ئە دانیشتنی ناو یانەکە باسی ژنێیان و مائەدانانی ئەو دەکرا، دەگوترا ئە مائەو سازییەکان دەکەن بۆ ئەو ی هاوسەرگیری بکات. ئە تەمەنی سی سالی، زۆر باسی ژنێیان ی ئەویان بۆ کردوو، وەک ئەو ی پرۆژەکە ی ساز و ویستراو بیّت، برادەرەکانی زۆر بەسۆزەو باسیان کردوو و بە قسە و بەزمی خۆش بەرنامەیان بۆ دارشتوو، بۆیەش زۆر پروپاگەندەیان بۆ کردوو، ئەویش بەناچاری ئە میدیاکان ئەو

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

بلاودهکاته وه: بۆ هه موو خه لکه که نه وه رادهگه ینم، نه وانه ی بایه خ به که سایه تی و کاروباره تایبه تییه کانم دده دن، من که سیکی نازادم و په یوه ندییم نییه، هیچ گوناجیکم نییه، دوستم نییه، خوشه ویستم نییه، هیچ شتیکم نییه، نه و جوړه شتانه زور دوورم.

وه زیږی دارایی هه ز له ژنه وروژینه که دهکات!

ماریا لورا.. وروژینه که ی وه زیږ

سالازار (دیکتاتوری پورتوگال) به هه موو مافهکانی ده بیته ماموستای زانکو له کوامبرا، روژانی پشوودانیش دهگه پرایه وه باخه که ی خوین، روژکیان به شه منده فەر دهگه پرایه وه، کیژکی چاوکه سکی گه وړه له دووره وه سهیری دهکرد، ماریا لورا کامپوس دهیه وی به سهر فارگونه که بکه ویت، نه ویش بۆ سهرکه وتن و یارمه تیدان دهستی دهگریت، کیژکه به سهردان هاتبووه مائی پووری، جاری دووه میش له ناههنگی خیزانی ماله که کیژکه ده بیته وه. دایکی نه و کیژ به له دایکبوونی نه و، دهمریت، به لام ژنه که له سهرمه رگدا داوا دهکات، تا کیژکه بیناز نه بیته، خوشکه که ی شوو به باوکی بکات، نیتر کیژکه دهکته ویت به نازی پووری و جوان په روه رده دهگریت و نه دهب و زمانی فهره نسیش فیر ده بیته.

دیداری دووه میان کیژکه ته مه ن بیست و یهک ساییه که، زور مه یلی بۆ کورکه ناچیت، چونکه یه کیکی تری له دلدا بووه و تازه بۆ کور بازرگانییه که ده ستیشان کرابوو. کورکه به و رته کردنه وه خه مگین ده بیته، زوریش په روشی نه وه ده بیته، که شه که ناسایی بکاته وه. روژکیان کچیکی قوتا بخانه ی رووسی بۆ گوړانی، سترانی بۆ ده چریت، نالین له ناههنگهکانی کوامبرا ی موزیکی، گوړانیی دهگوت، هه ست و سوزهکانی به ته له فون بۆ ده بیته وه، به لام گلوریای پووری ده نوزیته وه، بۆ دلدا نه وه ی ژنه که بوی ده نووسیته:

دهمه وی دنیات بکه مه وه، کیژکی پیانو وژنه، ناکری و نابی بیته ده ستگیریانی من. نه و کیژکی ناسکی نازداره، ناکری دریژی ته نووره بکه ینه پیوه.

نهگه رچی سالازار بیږی له دریژی ته نووره کیژ پورتگانییه کانیش ده کرده وه، نه بوون و بی ده رانه تی هه تیوخانه که ی کوامبرا ش په ریشانی دهکات، بویه داوا له گلوریا دهکات پاره بۆ یارمه تیدانیان کو بکاته وه، نه ویش سوپاسی دهکات که زور بۆ کیژ پیانو وژنه که شه یدا نه بووه. له نامه یه که بوی ده نووسیته: ”نهگه ر قهر زباری تو به مینی مه وه هیچ نه رک و ماندوو بوونیک ناگه ییته و سهرقانیشم ناکات. ژنه که ش به رقه وه بوی ده نووسیته:

"هیچم نییه پیت بلیم، به لام نامه وی تو به زمانی کیژه ساویلکه بمدونیت و به و چاوه سهیرم بکهیت، تا بوچوونیکې خه مباری نادرستت لا دروست نه بیت، که من گالتت پی دهکهم.

نامه و هه رده شه و شه رده کانی گلوریا و سالازار له ۱۹۱۸ تا ۱۹۵۶ به رده وام ده بیت.

حکومته ته که ی منداس کابساداس توندکاره که له سالی ۱۹۳۹ سالازار دهکاته وه زیری دارایی و بانگهیشتی لشنه شی دهکات. به ده ستیکی پولاینی قهیران و ته نگزه کانی بودجه چاره سر دهکات، کاروباره داراییه کان وهک سه رچلییه سوزداره کانی به پړوه ده برد: مووچه ی زور سر دهکات، وه زیفه گشتییه کان ناهیلیت، چینی ناوهند و کریکاره کان برسیتر دهکات، خوشی له ناو شوقه یه کی تاریکی ته سکی شه قامی دوک ده لولیه ده ژیت.

وه زیره که دووباره ماریا لورا ده بییتنه وه، له ویش حوت سال بوو شووی به کوره بازرگانه که کردبوو. میرده میبازه که ی بوو بووه نمایندگی کوپانیایه کی مامی. ژنه که مندالی نه بوو بوو، بویه هه ته و جوان بوو.

سالازار زور شهیدای بونی ژنه که ده بیت، بویه ناتوانیت لی دوور بکه ویتنه وه و چیتر له و قوتایی قوتابخانه ی نه کلیریکی نییه.

ماریا لورا به زوری ده چیتنه وه زارته، تا راده یه ک پیوستی به ناو نووسین و چاوه پروانی نه بوو، له داوای نه نتونیو رووکاری شوقه که شی ده گوریت، چوار بالیفی بهرگ که تان له سر قه نه فکان، بو جوانی داده نیت و وینه ی دلی زامداری خودای خوشه ویستی (کیوید)یشیان له سر ده نه خشینیت، روژیکیان بوخچه یه که له گهل خوی ده باته ژووره وه هه ردوویکان له سر نه ژنو داده نیشن بو کردنه وه ی گریه کانی، له ناو بوخچه که فانووسیکی ناسنی نه خشینیتیدا دهرده یینن، نه خشه کانی هه ر چوار رووی روژیکان ده گه یاند، شین، سپی، پرته قانی و زهره، به یه که وهش فانووسه که به بزمار و چه کوچ له دیواره که ددهن، ئیتر داوا له ژنه که دهکات به دانیشتنه وه چاوه کانی دابخات و پیی ده نیت: ماریا لورا، پیوسته هه ردووکمان نازدار و شاناز بین، دیمه نیکی فردوسی هه ردووکمان به یه که وه بینه بهر چاوه کانت، له وده مانه هه تاو دهر بکه ویت، نامه وی پیت بلیم بجینه کو، به لام خوت شوینیکی نه زیری به ردلت دستنیشان بکه، ئیتر به یه که وه له و شوینه کو ده بیینه وه. دیمه ن و نمایشه که له گهل هه ر چوار رووی فانووسه که دووباره ده که نه وه.

ژنی سه ماکر و سالازاری دیکتاتوری پورتوگال

ماریا زور رقی له هه ټسوکوت و مورانی میړدکهی هه ټدهستا، بویه ش پیی ناسایی بوو له گه ټ وه زیړه که دهریکه ویټ، روژیکیان به یه که وه دهن، پیاویک فیته یان بو دکات. له دمه ته قتیبه کی ناو بازار له سهر کرین و پاره سهر فکرن و هیوای نه وهی ژنه که ببیته هاوسه ری، ژنه که تووړه ده بیټ و توانج له ره زیلیه کهی ده دات و ده پوات.

ماریا میړدکهی ده و ټه مهنه ند بوو بوو، زوریش دوور ده که ویټه وه، تا له توړی سالازار دوور بکه ویټه وه و پیاو ده کهی نزیک بکاته وه، بریار ده دن بچنه سیفیلی، به لام له وی ناسووده نابن و جیا ده بنه وه.

له سالی ۱۹۲۰ سالازار به په له جه ژنی سهری سانه که له گه ټ خانه واده کهی ده کات، ده یه وی زوو بگه ریټه وه لای دوسته کهی، له ده فته ری بیر ه وریه کانی سالازار، ماریا لورا نووسیویه تی:

"زورتر له دوتی و که متر له به یانی. نه وهی به نیمزای یه که م پیتی ناو ده کهی و نازناو ده کهی نووسیوه".

ماریا دووباره شوو ده کاته وه، نه و جاره میړد به مامی میړدی یه که می ده کات، له ناو خانووه که وره کهی له مه درید ده ژنی، به لام نه و پر و سه یه هه ست به که ساسی و خه م ده کات و به ختیار نابیت. ژنه که ماوهی هه نگوینی مانگه کهی ته و او ده کات و ده چیټه لشبونه بو نه وهی نا هه نگه کانی سهری سال له گه ټ نه و به ری بکات. نه ویش له ناو هراستی شیا دوو له هوتیلی بورجس ژووریکي بو ده گریټ، له وی نزیک له بوتیکي نازداری بو و فایشن و مکیا ژ روژانه به سهر ده بات، له سالی ۱۹۳۱ نه و دیړه له ناو ده فته ره کهی سالازار ده نووسیټ:

"هه ر به به رده وامی: زورتر له دوتی و که متر له به یانی". له و هوتیله دیمانه که یان به رده وام ده بیټ، له لاپه ری روژی ۳۱ دیسمبر ژنه که له ناو ده فته ره که نووسیویه تی:

"منډال بووم نویژ و نزام ده کرد، نیستاش دمه وی نویژ ده کانم به رده وام بیټ، هیج که سیک بیجگه له تو، له ناو دلی منډا شوینی نییه، به س تو. نه ی هاو ریټه که م".

سالی دواپی سالازار ده بیټه سه روکی نه نجومهن، بویه نه ده کرا له گه ټ ژنیکی به میړد په یوه ندی به ناشکرای هه بیټ،

ژن له ژيانی دیکتاتور هکاندا

دیمانه کانیان کهم دهیته وه و له نابانگی خوشی دوترسا، ژنه که بوی نووسیوو:

دهزانی دابران و دوورکه وتنه دریژه کان، بوو یته شیوه یه که له شیوه کانی مردن.

سالازار به بیانونوی دهستوره نوییه که ی سالی ۱۹۳۳ دهست دهکات به راوانی نه یاره کانی دهسه لات، داواش له نی تایا دهکهن نمونه ی پولیسی سیاسی دژ به نپوزسیونیان بونیرن، به وردیش چاودی ری چالاکییه کانی خه لک دهکهن، له وهوشه سالازار بوی نه وهی دهیته، دیمانه ی تاییه تی سهری پی بکات، له دهفته ری رژیمره که ی سه عات چواری هوتیلی بورجس نووسراوه، دیمانه که شی دوو کاتژمیر بووه.

له سالی ۱۹۳۴ له گه ل ماریا لورا شوی سهری سال نانیان به یه که وه خواردووه، نه وهش دوا دیمانه یان بووه، نیتر ژنه که ده گه ریته وه مه دریډ، له دهفته ری بیره وه رییه کانی نووسیویه تی:

هیچ شتیک له دابران و دوورکه وتنه وه کوشنده تر نییه... نه وهش ژانیک دژواری ناو دله.

له ته نه ی مه غریبه وه فرانکو وهک سهرته ی شهری دووه می جیهان، هیرش دهکاته سهر کوماره نه سپانییه کان، مه دریډیش بوردومان دهکات، بویه ش ماریا لورا و میرده که ی له وی بار دهکهن و دینه نه شیبلیه، سالازار دهیه وی پستیکی ره می بوی میردی دۆسته که ی بدوژیتنه وه، نه وهش بوی سهره نچراکیش و وروژاندی ژنه که بووه.

ژنه سه ماکه ره که

له ۲۷ یولیوی سالی ۱۹۳۴ و پاش دابران و رویشتنی ماریا لورا، پارچه کاغه زیکی نووسراوی سهر پسووله ی شیرنه مه نی مارکاز هه لگیراوه، ژنیک به ناوی نیملیا نووسیویه تی:

له مائه وه نه چوومه ته دهره وه، چاوه روانی توم دهکرد. ده توانم بوی دیتنت رژی یه کشه مه بیه سهر دانت؟ چیتر ناتوانم چاوه روانت بکه م! قسم زوره بوی بکه م، بابته تی زورم هیه بوی بدرکینم، ده بی به نهرمی و ناسکی بوی باس بکه م. نیملیا.

نډو ژنه نوښه شې له هوتیلي بورجس بینووه، ژنه که کوشی زوری کردووه، مه سه له که به نهیني بمینیتهوه. نډو ته مه نی سی و جهوت سالن بووه، ژنیکی نازاد و سه ربه ست ژیاوه، بویه ش سالازار داوی لی کردووه په یوه نندییه که یان نه گاته ناستی په یمان و په یوه نندی ره سی، هردووکیان زوو و پیښه کی داویان له یه کتری کردووه داوی زورت و قوورستر له توانای خوږیان له یه کتری نه که ن.

زور نه بوو یه کتریان ناسیوو، نیملیا له لای دهسته خوشکه که ی ترازو نه که ته ره که ی لشبونه گوتبووی ده چمه کوشکه که ی ساو بانقو، له وی شه و له لای سالازار ده مینیتهوه، کوره خوشکه که ی ترازو، ته مه نی نو سالن بوو، گوی له قسه کانیان بووه، که ژنه که گوتبووی شه و ماینه وه، نهویش وک هم مو پیاوه کانی تر هر به په له، بی دواکه وتن و هیان و بردن و پیښه کی بوو منی ناو میډ کرد.

نیملیا فیارا کیژه هه ژاریک بوو، باوکی پینه دوز بووه، دژایه تی پاشایه تی کردووه و زوری ش له و خه باته گیراوه، کیژه که نډو گیان بازیه له باوکی فیرو بووه، کیژه که ده بیته وه ستایه کی زیره کی دروستکردنی پیلاوی سه ما که رانی نوپرا و پیا نوژن بووه، وک کیژي خانه واده گه وره کان فیرو زمانی فهره نسی بووه، سواریکی باش بووه، له ناو شاری لشبونه ش سوار ی نه سپ بووه، ناره زووی سه رچلی بووه و یاری زوران بازی کردووه و شهیدای سه مای ولاتانی گهر می نیستوانی بووه.

باوکی نیملیا خولیای مه شروب ده بیته و نیفلاس ده کات، بویه کیژه که بو ژبان پشتی به خوی به ستاوه و وک سه ما که ر له سالونه کانی جاز سه مای کردووه، له سه ر که شتییه کان و هوتیله کان شاهه نگی سه مای ساز کردووه، له کوتاییه کانی شه ری یه که می جیهان به ته نیا ده گاته پاریس، له وی جوړه ها دیدگا و دیمانه ی هه بووه و تا ده بیته ژنیکی شاره زا له ناسین و خوندنه وهی به خت و نه ستیره و که لووه کان.

ژنه که پاش کاروانیکی دوورودریژ ده گه ریته وه ناو خیزانه که ی له لشبونه له هوتیلي فوز سه مای کردووه، له یانه ی پیاوانی به ته مه ن سه ما ده کات. ژنه که تا به هیز بیته روژانه ی شله ی زه ردینه ی هیلکه و شه رابی بورتو و شه کری خواردووه ته وه. ژنه که له سه ما کانی گه مه ی به ماریک ده کرد، بویه ش به ناوی (سه ما که ری به مار) ده ناسریته، له خانوویکی سه ر ده ری به ته نیا ده ژیت و گه نجان رووی تی ده که ن، له وانه گه نیجکی یاساناس و روژنامه نووسیکی یاخیوو، بی نه وهی له ماره که ی سه ر شانی بترسیته، یان دوور بکه ویتته وه، ماوهی بیست سال به یه که وه ده ژین، له روژانی شه ری ناوخو، کوره که بو زانینی ورده کارییه کانی روژه که ده چیتته نه سپانیا و به روح له گال ژنه دوسته که ی ده مینیتهوه.

مرسيدس دە كاسترو فاخۇ... ئىككى زۆر خويندەوار ۋە رۇشنىر

لەو دەمانە سالازارێش بە زەبری ئاگر و ئاسن ولاتەكە حوكم دەكات، پۆلیسیش دەست لە ئیدانی نەیارەكانی ناپارێزیت، هەر لەو رۆژانەش سالازار دەیهوێ جەژنی لەدایكبوونی لە ساڵی ١٩٣٦ بەتەنیا لە كاردینالی سخرارا بكاتەو، شەوێكەى بە دەمامك دەچیتە دەرەو، لەوێ ئیمیلیا دەوۆزیتەو، كە دوو ساڵ بوو ناسیبوو، نامەیهكى بۆ نووسیو: دەمەوێ هاوشانى تۆ بمینیمەو، سۆزە قوولەكەى خۆم دەرەق بە تۆ دەربێرم، سۆز و هەستی پەنگخواردی سالانى رابردووم بە بزاق و سۆزەو بە شیوازىكى سىجراوى و گەرمترین هیوام دەربێرم. ئامین، ئەوێ رووی داو و دەرکەوتوو، هەموویان سۆزى ئەبەدین بۆ تۆ.

شهرکه زبانی به هه‌موو ولاتانی ئه‌وروپا گه‌ياندبوو، به‌لام یورتگاڵ دوور شه‌ر ده‌ییت و ئاشتیانه‌ یی‌ی ده‌رده‌جییت.

"به‌کورتی دهمه‌وی پیت رابگه‌یه‌نم من له‌گه‌ل پیاوکه جیاوومه‌وه، ئیستا که‌ی ویستت من دیمه لات، به‌راستی به‌ته‌نیا ماومه‌ته‌وه".

به بونهی جهژنی فەسح، لهو دله بچووکە به ههستی مهرجانهوه، سلاوم ههیه و هیوادارم تهندروستیت باش بیت، ماچت دهکهم، مرسیدس.

ژنهکه هەر له منداڵیییهوه ههموو دبلۆماتهکانی دهناسی، بۆیهش دهیتوانی زانیاریی زۆریش بۆ سهروک نهنجومهینش بیات، سالازار کارتیککی بێ بهرواری بۆ نووسیوه: "به بروسکهکان ناگاداری رهوشی پاریس و ستراسبورگم، که هاتیته لشیبونه، ناگادارم بکهروهه، من له کاتی گونجاو پیشوازیت لی دهکهم".

ژنهکه شارەزا بوو چون ههلسوکهوت لهگهڵ پیاواندا بکات، شهرمی نهدهکرد و نازایانه وهلامی پیاوانی داوهتهوه، نامهیهکی بۆ سالازار نووسیوه، لهسهر نهوهی کاری نامۆزاکهی جیبهجێ نهکردوهه، نیمچه ههپهشهیهکی لی کردوهه، چونکه نهو خوی به هاوڕێیهکی دلسۆزی زانیوه.

ژنهکه بهردهوام ههمان ژووری له هوتیلی بوجس گرتوهه، ژوورهکه زۆرتر ژنانی مۆده و فایشن لیی دادهبهزین، پاش گهیشتنی ژنهکه، فهرمانبههرهکهی پیشوازی پهیهههندی به سهروکایهتیی نهنجومهنهوه کردوهه، له ماوهی کورتتر له سهعاتیک، ئۆتۆمبیلیکی تاییهت بۆ گهیهاندنی ژنهکه دهگاته هوتیلهکه. ههفتهی جاریک سالازار سهردانی کردوهه.

ژنهکه به فههرههه بۆ پاریسهوه بۆی دهنووسیت: "دیاره لیره زۆر ناسانتتر دهستم دهگاته تۆ، نهک له مائهکته له ساو بانتۆ، تۆ له ههلهی سهر کهفریکی گهوره دهچیت... من بۆ تۆ ترییم له زهوق و شههوت... دهزانی غهڕیبی سیسرکهکانی ناو هوتیلی بوجسیش دهکهم".

تا سههرتای سالی ۱۹۵۰ سالازار وهک جاسووسی ژنهکهی بهکار هیناوه، بهلام دواپی به چهندین بیانوو دوور دهکهوێتهوه، ژنهکه بۆی نووسیوه: "وا دووباره گهپامهوه لشیبونه، لهسهر گهپانهوهه، له هاتوچوکانه بهردهوام دهبم، نهگهر دهتهوی بمبینیت من ههز دهکهم؟ نهگهر نهوه بیزارت نهکات و کامهران دهکات، نهگهر تۆ نهبینم سهفههرهکهم بۆ پورتگال تهواو نابیت، نهگهر تۆ نهبینم سهفههرهکه کیماسیی تی دهکهوێت، نهوهش خههبارم دهکات، نکایه چاک و نیان به، داواي هاتنم بکه".

ژنهکه وهلامیکی توند وهردهگریتهوه: "له دلهوه سوپاسی کارتهکته دهکهم، پاش گهیشتن تۆ لشیبونه داواي شتی ترم لی بکه، من له سان بانتۆ و لهناو قهلاتهکهی سانتۆ نهنتونیو دهتیینم".

خوښه ویستی دوو جار له ده رگا ددهات

فیلسمینا و ماریا لورا و نیملیا و مارسیدس، نایا پیاوه سرکه شهکه قوربانۍ به بهر ژه و ونډییه گشتییه کان ددهات، یان پیاوه که ژنه کان ناویمید دهکات و هیج له نه قین نازانیت؟ بیگومان هه ردو وکیان ته و اووه.

روژیکیان سالازار به سکرتری گشتی پړوپاگه ندهی نیشتمانی نه تنوئیو فارو ده نیت: چهند جاریک به چهنډین نیگا و هه لویستی راسته قینه یی سرسام بووم و میان وروژاندووه! چهند جار هه ستم کردووه راجله کیووم و نه متوانی سوپاسگوزاریه کانم به میله ته کهم رابگه ینم! که دهموئ قسه بکه م و هه ناوم بکه مه ووه، له ناخه ووه راده چله کییم: بیده نگ ده بم. تو له خوټ دهرده چیت... نه گهر دید و نیگا سرپییه کان راتپچه له کیین تو وهک خوټ نامینیت. له وده مانه، واده زانم پاکسیم تیدا نه ماوه و به که لکی ده سلات نامینیم.

ویست و چیرزه سوزداریه کان دوژمنتین شت بووه بو سالازار، دوژمنتیکی سره سخت بووه، نه و گوتوویه تی: بو من، ستایش و ریزگرتن سره ووی خوښه ویستییه. خوښه ویستی دهروات و نامینیت، نای چهند به خیرایی وهرده گهریت! ترسناکه خوښه ویستی! نه وانه ی نیمرو چهلهم بو لئ ددهن، نایا نه گهر ویست و پینشاهتیک تر هاته پیښه ووه، دووباره نه ووم بو ده که نه ووه؟

سالی ۱۹۵۱ سالازار ته مهنی بووه به ۶۲ سال، له ژنه کانی چواردهوری بیزار بووه، دیاره له وده مانه له ناو که شی چیروکی نه قینیکی مه زندا ده ژی.

ژنه روژنامه نووس کریستین گارنیه له پاریس بو دیمانه ی سالازار بهرې ده که ویت، دیه وئ کتیبیک له سهر ژيانی نه و بنووسیت. له لښونه پیاوکی نه مانه تی گشتی نیشتمانی بو راگه یانندن چاوه پروانی دهکات، ژنه که دیه وئ به س روژ کاره که ته و او بکات و ژيانی پیاوکی بنووسیت هوه، بیست سال حوکی ولاته که ی کردووه، به لام به نه نقه ست ژنه که پشنگوئ ده خن، نه ویش هه ره شه ی نه ووه دهکات بگه ریت هوه پاریس، به لام سالازار مه به ستی بوو کتیبیک به فهره نسی له سهر نه و و ولاته که ی بلاو بکاته ووه، چونکه خه لکی زوری ولاته که ی له فهره نسا وهک په نا هه نده ده ژین، به لام نماینده که ی سهر وک واده زانیت ژنه که تووره یه وهک که فی شمپانیا هه لده چیت، ژنه گه نه که ش ماندوو نابیت، کوټ نادات و سرکه شانه دیه وئ نه و پیاوه ببینیت، دهرنه نجام پاش دوو روژ له کوښکی ساو بانتو کاتی بو ده گرن.

ژنه که به شه پقه یه کی ره شی په روازه گه ووه و ره شپوش به پوښاک و نه ته کیتی پاریسی دهرده که ویت، له په رده که

داده به ژیت، پیاوړیک به جلیکی ساده کی که تانی سپی پیشوازیی دهکات، ژنه که به رهرو ژووریک دهبات ته نیا دوو کورسیی تیدا بووه، پیاوړه که بؤ ورووژاندنی ژنان به نه نقه ست به سادهی دهرده که ویت، به و چه که ش ژنان ده به زینیت، ژنه که له بیریه تی گوتبووی:

به و دیمه نه سه رسام بووم و ته نگه نه فس بووم.

هه ردو وکیان بی نه وهی چرپه یه که بکه ن روو به روو داده نیشن، پیش چل سانش به و شیویه، له سه ر شوسته که ی شه مه نده فهری قیزؤ به رام به ر فیلسمینا دهرده که ویت و پیشوازیی دهکات. ژنه که له و ناکاره نامویه دوو چاوی سیکوشه یی و ره شایه تی و سحریک ده بینیت. له نیوان داوه شان و خاوییه کی سارد، خوشه ویستییه کی بروسک ناسا ده خو تفتیت. ژنه که به هه موو شته کانی نه و شوک ده بیت، سه یری پیسته نه سه ره که ی و قژه ره شو سپییه کی و پرشنگی ددانه کانی وه که کانزا ده بریسکانه وه دهکات.

کریستین گارنییه ژنه وریا و چالا که که ی هاوسه نگی و دوو رووی که شه سیاسیه کانی نه ده زانی، بی دوودلی ده بیت:

من زورم له تو بیستووه، به وانه ش دنیا نه بووم که ورم و تیان تو قه دیسی، هه ندیکش ده بیژن تو سه رکرده یه کی بی رحم و هه ست و مرو قایه تییت، و تیان تو نه و نه ده ساده و که مته رخه م و خاکییت، دوودل بووم بون و بویه ی نینوکش به کار به یتم. نه وه که قژم بشیونیت و شپزه بم، که هاتم باهوژ بوو، نه و شه پقه که ورم له سه رم دانا، له ریگام به ره و قه لات که وامده زانی درېژنی ته نه و ره که م شیاوی دیمانه ی تو نه بیت. سه روکی نه نجومه نه که به و پروا بوونه سه رسام و شوک ده بیت. ژنه که ده که ویت ته قسه کردن.

+ هه ندیک و تیان تو ناره زووی هاوړیه تی ژنان ناکه یت.

- دیاره نه و ژنانه ی من نه مو یستووه پیشوازییان بکه م، نه و جوړه قسه و بؤ چونانه یان هه لبه ستاوه. به راستی من نامه وی هه موو که س ببینم، نه و کاته ی بؤ ده ولته کار ناکه م به زیانی ده ولته ی ده زانم. به لام، پروام پی بکه، من تام له هاموشی ژنان ده بینم! دیاره مه به ستم نه و ژنانه ی کار ده که ن!

من برکه ی وتاره که ی توم له بیر، پیشه و کارکردنی ژنان ده بیت ته هوکاری هه لوه شانه وهی شیرازه ی خیزان.

من بچوونه کهم ناگورم، ژنی باش، نهو ژنیه مال و منداډ باش به خپو بکات و خواردن ناماده بکات و بایه خ به پوښاکي منداډه کانی بدات.

+ گه وره دیاره ده ته وې بواړیک بو ژنه نازاده کانی بو سه ربه ستیی ژنانی پورنگال کار ده کهن دابنییت و نازادییه کان به رته سک بکه یته وه؟

- من واده زانم، نهو ژنه نه توانیت باشتو خزمه تی مال و میړده که ی بکات، ناتوانیت له دهره وهش کاره کانی باش راپه ریتیت، بویه کوشش ده کهم دژیه تی ژنانی دایک و خاوهن میړد بکه م.

سالازار بو ته و او کړدنی دیمانه که یان داوه تی ده کات، له روژانی پشوو بچنه سانتا کومبا، ژنه که به هاوړیه تی پیاوانی پوښیس روژانه بو ته و او کړدنی دیمانه که ده گه یشته شوینی دانیشتنی سه روک.

ژنه که وا ده زانیت هه واره که ی سالازار کوشک و مال و باخیکی گه وره یه، به لام له راستیدا مالیکي بچووک بوو، له خانووی گوندی کاهینیک ده چوو، رووکاره که ی به لاولاو داپوښرابوو. ژووره کان ته سک، چهند پارچه که ره سته ی پیوښتی تیدابوو، میزه که ی ناوه ندی ژووره که له میزی لویسی پازده هم ده چوو، له ژووره که کتیبخانه و وینه یه کی ناسای ره شو سپیشی تیدا نه بوو: دیاره نه وه هه واری نهو پیاوړیه به دیکتاتور ده ناسرا، سالازار دوا روژه کانی ژیانی لهو ژووره به تاله بی که ره سته و که لویه ل ده ژیا، من خه مبارم بو ژیانی نهو. په رده و که ره سته کان کون و شر بوون، له سه ر سینیه که په یکه ریکی پاکیزه ی ره نگینی گيچ دانرابوو، ده رگای هه مامه که ی کرابووه وه و دیاره ده ستشوره که ی ساده و بچووک و شانیه کی وه ک شانیه قوتایی به شی ناوخوی له سه ر بوو، نازانم چوون نهو جوش و گهرماییه لهو هه واره شره ساردوسره هه بوو.

له ناو گونده که به یه که وه و ده ست به گوپالیکي هیندی پیاسه ده کهن، گوڼزای ناوچه که ی پی نیشان ده دات، به وهش جووتیاره کانی گونده که هیران ده کات، کیژکه به سه روک ده یت:

دیاره سه روک زور هز به گول ده که یت؟

که ساس ده نوژیته وه: گول تاکه شادیی ژیانی منه.

بهیه‌کوه و هاوشان به‌دیار کانییه‌ک داده‌نیشن و قسه ده‌کن. لهو دیمانه‌یه مکياس کیزه‌کهی سالازار به‌گچکه‌یی له باوده‌شی ده‌کرد، دیمه‌نه‌که ده‌بینیت و باش چاودیری گه‌شتی پیاوه‌که و ژنه بیگانه‌که ده‌کات. کیزه‌که لهو سه‌فهره و دیمانه‌که ده‌گاته لهو نه‌جامه‌ی سالازار، ته‌نیا بهو ژنه پهریشان و سهرسام بووه. ژنه گه‌نجه روژنامه‌نووسه‌که به دیمانه‌که پهریشان ده‌بیټ، پیشه‌یی و راستگوویی پیشه‌کهی له‌بهر چاو ون ده‌بیټ و له‌بیری ده‌چینه‌وه لهو بو دیمانه‌یه‌ک هاتووه.

تازه له لشبونه گه‌راومه‌ته‌وه، نیوه‌ی شه‌وه، دمه‌وئ به خه‌یال بچمه ناو ناهه‌نگ و که‌سیکی سیراوی، له‌وئ ناکاره‌کان رووبه‌رووم ده‌بنه‌وه، ده‌رنه‌نجام له‌گه‌ل ناکاری سالازار رووبه‌روو ده‌بنه‌وه و ده‌که‌مه‌وه به‌زمی موزیک و ناهه‌نگی به‌جوش. چه‌ند کتیبیکی سالازارم له‌بهر ده‌سته، چه‌پکه گوئی نازداری بوټ سازگار به ده‌ستی کیزیک ده‌گاته ژووره‌که‌م، نه‌ویش له‌بهر ده‌سوودی، که ده‌چینه‌ته ده‌روه به‌توندی ده‌رگاکه داده‌خاته‌وه و ده‌روات، به‌لام ژووره‌که‌م پر ده‌کات له بوټ و به‌رام، گوته‌کان دیاری سالازاره بوون. کیزه‌که به سالازار ده‌بیټ:

گوته‌کان جوانترین گوئی جیهانه، سوپاس بو دیارییه ناسکه‌کات، بیرۆکه‌یه‌کی جوانه.

ژنه نیمپراتوره که ناکاری وا دیار بوو. به تاج و ریږه سمه که دلشاد نه بوو

بوکاسا Bokassa

له رږژي ۷۱ ديسمبېري سالی ۱۹۷۷ (کاترين) دهبيته ژنه نیمپراتور، بوکاسای نیمپراتور که ميلله ته که ی رووبه پرووی که ساسی و کاره ساته کان دهکاته وه. بو ډو هاوسه رگيریبه ناماده ییبه کی فراوان ساز دهکریت، له څاهه نگی زه ماوه نده که سه رمایه ی به شیکي زوری ولاته نه فریقیه نیستوانییه که تهرخان دهکات، ستادیومی شاری یانگی ده رازنیته وه، پارچه نه لاسی پرشنگدار له یه خه ی چاکیتی میوانه کان ددات.

رېگا و کاروانه که ی (بوکاسای یه که م) دوورودرېژ بووه، له تهمه نی دوازه سالیدا دهبيته تفه نگییبه کی ناو سوپای فهره نسی، ماوه ی بیست و سالی ده مینته وه، به پله ی نه قیب دهکاته ناو سوپای نیشتمانی ولاته که ی، که دوا یی ده بیته بنچینه ی سوپایه کی گه وړه، بو ډو هوش بیر له ریشه و هیما سه ربازییه کانی ډوان دهکاته وه، که ناپلیون بوناپرت پالنه وانه که ی بوو، ډوهی ده بیته نیمپراتوری فهره نسییه کان.

به دله که ی به ری لاسای به دله که ی (مارشال نا ی) به کلکدرېژي مه خه لی و فه روو کرا بووه وه، که له لایه ن نیگارکیشی فهره نسی (نیزابای) به بونه ی گه رانه وه ی سیسته می پاشایه تی فهره نسا داهینرابوو، له و رږژه دا مه رسووم دهرده چیت بو چونیته یی سه ردان و رووبه پرووبوونه وه ی نیمپراتور. ډوهی سلاو له نیمپراتور بکات، ده بیته شهش هه نگو او له و دوور بوه ستیت، سه ری بو پیشه وه و نه ویش بکات. هه روه ها هاوولاتییان دهسته واژه ی (به لی جه لاله تی نیمپراتور) به کار بهینن، ناکری وشه ی نه خیریش له ده میان دهرچیت، ډوه نه خیره ناکری له ده می ډافره تیش دهرچیت.

ناپلیونه نوییه که ی نه فریقیا له تهمه نی په نجا و شهش سالیدا، وهک (جوزیفین)، (کاترين دنگیاد) ته مهن بیست و هه شت سالی هاوشانی ده بیته، هاوسه رکه ی دایکی (جان بیدل) ی مندا ل، ډوهیش له سه ر سه ری نیکی مه خه لی سووری زېړین وهک ډه فسه ریکی بچووک و وریا و چالاک دانیشتبوو، دهرده که ون.

پوشاکي دایکی له خانه ی لاتقانی فایشن به زېړ بویان نه خشانده وو، هه ر به زېړیش پوه له که ی وردی دره وشاوه یان بو ی

دانابوو، په روزهکې به زېر و یا قووتی سوور نه خشین کرابوو. جلی هردووکیان به ۲۱۷۰۰ دۆلار ساز کرابوون، نه وهش له چاو پینج ملیون دۆلارهکې به سوته جان و چه پکهکې دهستی کاترین و خشلهکې ریژهیهکی کهم بوو. پارچه سهرهکیهکې تاجی بؤکاسا، نمونه ی شیرازهیهکی ئیمپراتوری کلاسیک بوو، وهک تاجهکې ناپلیون، کیشی ۱۳۸ قیرات، تاجهکې کاترینیش زیرینی ساف بوو، کیشی ۳۸ قیرات و داواش کرابوو زیرهکې زور بیگهرد و خهوش بیت، له لای نه خشساز و زیرینگرهکانی پاریس دارینژرابوون، گوارهکانی ژنهکې نه لئاس بوون، ملوانکهکې به نه لئاسیکهوه له گهردهنی هاتبووه خوارهوه. کیژه دهسته خوشکهکانی کلکی فستانه دریزهکیان هه لگرتبوو، نهوانیش فستانی وهنه وشهیی خوازاو له نهکتهرهکانی فیلمی (له گهل با رویشتی) کلاسیکی نه مریکیان له بهردا بوو.

له دانانی تاجهکې وهک ناپلیون خوی تاجهکې له سهر دهکات، کاترین وهک جوزیفین له بهردم ناپلیون کرنوش بو ئیمپراتورهکې دهبات، چه پکهکې لی ودردهگریت، وهک چون ریوره سمهکې له سالی ۱۸۰۴ له کلیسای نوتردام کرابوو، هه موو جووله و چالاکیهکې لاسای دهکهنهوه، به لام بؤکاسا دانی بهودا نابوو که هه ندی گؤرانکاری کردووه، نهو سوودی له شاهنگی دانانی پاشایه تی شاهه نشای ئیران و په نجا سالی شازن ئیلیزابیت له ئینگلترا بینیبوو. بؤکاسا داواي له ریخه رانی ریوره سمهکې کردووه، فیلمه کونهکانی دانانی پاشاکان بینن و فیر بن چون رولهکان بگیرن. بؤکاسا پیاوه سهر بازییهکې، پاش لیكدان و لکاندانی به شه دابراوهکانی به شیکې نه فریقیای نیوان نه فریقیای ئیستوانی و هردوو به شهکې نیوان تشاد و گابون و کونگو برازافیل و نه فریقیای ناوه راست، ولاتیکی دوو ملیونی به ناوی نه فریقیایهکی نوی دامه زینیت.

به ریگردنی شاههنگهکې ناسان نه بوو، بؤگواستنه وهی پاشا و شازنهکې به دهریا شهست ئوتومبیلی مارسیدس له کامیرونه وه دهینن، که به فرۆکه له سهر رووباری ئوبانگی نیشتبوونهوه، چه ندین نه سپیش له دهرهوه دهینن. میوانهکانی ژمارهیان ۳۵۰۰ کهس بوون، که له ۴۳ ولاتهوه هاتبوون، هه موویان به یه کهوه ۲۴۰ تن خواردن و خواردنهوه دهخون، له خوشی ئیمپراتورهکې هه موویان شه رابی مۆتون روئشیلد و شاتولافیت و به رهه مهکانی تری نهو کومپانیایانه هه لدهدن، تا زوتر ئاره زووی خواردنیان بکریتهوه، بؤ نامازه کردن به ناشتی نهو رژیمه دیکتاتوره، له سهر به زایسی قالبی کیک و شیرنه مه نییهکان شهش کوتر هه لدهفرن.

نزیکهکی سی هزار هاوولاتی شاری یانگی به جلی ناسای میلیی رهنگین به ئالای حربهکې، له چوارده وهی کۆشکهکې ناماده بوون، سهروکی فهره نسی جیسکار دیستان، تیمیکی جوقی هه واداری موزیکی ناردهوو، به ژهینی موزیکه میلییهکیان پایته ختیان هینا بووه جوش و خرۆش، وه زیریکی فهره نسیش دیاری فهره نسی هینا بوو، دیستان کۆششی زوری کردوو

هاورپیه ئیمپراتۆرهکەى رازى بکات، دیاربیهکەى سەرۆکى فەرەنساش، بریتى بوو له شیریکى رەسەنى سەردەمى ناپلیون، شیرەکانى بەدەست تیمە سەربازییەکانەوه بوو، بە دانوستانیکى زۆر له کولێژى سەربازى قەرز کرابوو، فەرەنسا تیمیکى دژە چەتە و چەکدارى ناردبوو. جۆن بیدل خەونە دێرینەکەى بەو رێپۆرسەمە هیئەبوو دى، بەلام بۆ ژنەکە، کاترین، بۆساکا بووبوو دىوێزە و کارەساتیکى گەورە، لەبەردەم رۆژنامەنووسەکان گوتبووى، ئەو رێپۆرسەمە هیچ شیاو و پێویست نەبوو، چونکە مرۆف بى قوربانى و کۆشش ناتوانیت میژووێکى مەزن تۆمار بکات. ئاھەنگەکە بیست ملیۆن دۆلارى وێستبوو، ئەگەرچى ولاتیکى بچووک و کەماسى زۆرى رێگاوبان، شیاوى ئەو نەبوو، بەلام مەسەرەفەکان زۆرى ئەلایەن فەرەنساون دابین کرابوو.

بنەمالەکەى برنگۆ

ژنە ئیمپراتۆرهکە ناکارى وا دیار بوو، بە تاج و رێپۆرسەمەکە دڵشاد نەبوو، کاترین دانگیاد لە سالى ۱۹۴۹ لە چاد لەدایک بوو، رۆژانە بە پێیان دەچیتە قوتابخانەى ئامادەیی، رۆژیکیان بۆکاساش بە هەمان رێگا دەپوات، کێژە ناسکەکە دنى رادەکێشیت، بۆیەش گوتبووى: ئیتەر ئەو رۆژووە تیگەیشتم ئەو کێژە رەشتانە بالابەرە بەلکیش و جوانە. پیاوێکە زووتر شەش ژنى تری هیئەبوو، ژنى زۆرى ناسیبوو، بۆیە قسەکردن لەسەر ئەو کێژە بەو شێوەیە نامۆ و سەیر بوو.

جان بیدل، زەوقى جیاوازی لە ژنان بینیوه، پاش کۆتایى شەپەکە لەگەڵ ئەنات قان هەستى بەلژیکى هاوسەرگیری کردوو، دواى ئەو لەگەڵ مارگریت گرین بویانگا، لە سەردەمى شەپەکانى نیمچە دوورگەى هیندى چینیش، دوو ژنى بەناوى مارتین تگوبان تى هو و جاکلین تگوبان ناسیوه، دواى ئەوانە ئەسترید قان ئارپی فەرەنسى و هیلین راشال لاقى جوولەکەى لەدایکبووى قاھیرەى ناسیوه، لەگەڵ ئەو زۆرتر ماوێتەوه، لەبەر ئەوەى ژنەکە منداڵى نەبوو ئەویش جیابووێتەوه.

لەگەڵ کاترین تامى زۆرى ژنانەى لەو بینیوه، لەکن برادەریکى گوتوویەتى: (من ئیستاش و ئەو دەمانە زۆر بۆی پەڕشان و هەیران بووم). پاش چەند رۆژیک لە دیمانەکە، جان بیدل فەرمان بە چەند سەربازیک دەکات، کێژەکەى بۆ بفرێنن و ئینجا داواى کێژەکە لە خانەوادەکە دەکات، دەرکەوت باوکى کۆرى مامى باپیرەکانى بوو، دیارە ئەو دژى داواکە دەبیت، دایکى بە رەچەلەک چادى بوو و بۆ داواکەى ئەیار و دژ نەبوو.

بۆکاسا له و دەمانە نەبوو بوو سەرکردە دیکتاتورەکە.

ئەو سالی ۱۹۶۶ کۆدەتای سەربازیی بەسەر کۆپە مامەکی داڤید داکۆ دەکات، دەبیته سەرکردەیی بالای ئەرکانی سوپاکە. بۆکاسا هاوسەرگیری لەگەڵ کیزەکە دەکات، کیزیکیان بەناوی ران دەبیته، دوايي شەش منداڵی دەبیته، یەکیکیان دەبیته جینشینی بۆکاسا. ژنەکە ئەگەرچی دەبیته ژنە ئیمپراتۆرەکە، بەلام بێ مۆلەت و پێشنیاری مێردەکەي ئەیدەتوانی ئازادانە بچیتە دەرەو، لەکن یەکیک لە دەستەخوشکەکانی گوتبووی، بۆکاسا بواری ئەوەشم نادات، بچمە قەداسی کلێساش. شوفیرە تایبەتییەکەي ئەو ژنە لەسەر هاتوچۆ و سەردانەکانی ئەو ژنە بۆ دەرەوی مائ ئازاری زۆری چێشتوو، لە مانگی یۆلیۆی سالی ۱۹۷۳ وەک جاسووسی بەسەر ژنەکە دامەزراوو، بەلام دیارە باش لە پەيامەکە تینەگەیشتبوو، بۆیە رۆژیکیان لەبیری دەچیت بە سەرۆکەکەي بلیته، ژنەکە سەردانی دەستەخوشکی خۆی کردوو، بۆیە بۆکاسا زۆر توورە دەبیته، گەنجەکە دەداتە بەر گۆپال تا مردنی لێی دەدات.

جۆرجی کۆری گوتبووی باوکم، گومانێ لە هەموو شتیک، گومانێ لە هەموو پیاوەکان هەبوو، ئەوانە کۆرەکانی خوشی، وادەزانی هەموویان ژنەکانی دەرفینن، رۆژیکیان لەناو مائەکەمان دەرچوو، کۆلۆنگۆ قەسەکانی ئیمەي تۆمار کردبوو.

کاترین رۆژانە ژيانی بەژانتر دەبوو، ئەو رۆژەي ئەو پیاوێ ناسیبوو، مێردەکەي زۆرتر لە هەشت ژنی تری هەبوو و منداڵی زۆریان بوو.

دیارە زۆر پەرۆش و شەیدای کاترین بوو، بۆیەش لەناو هەموو ژنەکانی بێرار دەدات، ئەو بکاتە ژنە ئیمپراتۆرە رەسمییەکەي، بۆیەش دەیهوی مارەبێنەکەي لە کلێسای کاسۆلیکی لەگەڵ ژنیکیان کردبوو هەلۆهەشییتەو، تا کاترین وەک ژنی یەکەم و رەسمی بکاتە ژنە شەرعییەکەي. زووتر و لە تەمەنی نیوان چل و پینج و پەنجا سالی لەگەڵ ئاستریدی تەمەن جەڤدە سالی هاوسەرگیری دەکات، بۆیەش قەشەکە نامۆزگاریی دەکات و پێی دەلیته، وا دەزانم ئەو پەیهوئەندییە تەندروست نییە، بەلام کەللەرەقی و ملهوورییەکەي بەرەو لاساری هان دەدات، کە جیادەبنەو، هەمان قەشە پێی دەلیته، تۆ ناتوانیت هاوسەرگیری بکەیتەو، بەلام ئەو تەنیا رازی پەشیمانی بە قەشەکە دەلیته و هۆکاری سەرەکی جیابوونەوەکەش لە کاترین دەشاریتەو. بەلام قەشەکە گوتبووی ئەو ئەستریدی جی نەهیشتوو، ژنەکە جیابوونەوەکەي ویستوو و داوای ئەو بوو. قەشە جوزیف خیریت لە قاتیکیان پاکانی بۆ دەکات و بەرگری لێ دەکات، ئەو وەک ناپلیۆنی نەکردوو، کە کلێسا بەقەرمی جیابوونەوەکەي بە شەری بناسیت.

کاترین زووتر و له بهر روښنایي رازیکردنی موعمهړه له لقه زافي بووېته موسلمان، بویهش هاوسه رګیریه کې له ګهڼ بۆکاسا شهرعی نه بووه، ژنه که نه یوېستووه بېټه ژنی بهرچاو و نیمپراتور، نه ویش به دواى ژنی تردا ګهړاوه، بیرى نه ودهش کړدووه ته ووه ژنه رومانیه کې ګابریلا دریمبى که له نه پرېلى سالى ۱۹۷۵ هاوسه رګیرى له ګهڼ کړدبوو، بکاته ژنه نیمپراتوره کې. له سهردانه کې بۆ رومانیا و دیمانه ی سهرۆک چاوپیسکو، له وى ژنه سهماکه ریکی ناسکی زراف دهینیت و سهرسامی دهکات، له بهر نه ووی دیاری نه لاسی به سهرۆکی رومانیا به خشیبوو، بویه ناسانکاری ګه یشتنی به و کیژدی بۆ دهکات، پاش چهند مانگیک کیژده دهکاته بۆکاسا، له نه فریقیاى ناوهراست ژنه که دهکوهیته ناو خوشی و سهران و ژبانیکی شایسته و سهرتا له کوشکی کولونګوش دهژیت.

بووکه که داوی شاههنگی شایسته ی کړدبوو، بۆکاسا له ریوره سمیکی نهینى و دوور له زانینی کاترین و له بهر باران، داوه تیکی ګه ووه دهکات، تیمی موزیکی ګه ووه ناماده دهکات، بویهش ژنه که نازی زووتر دهکات، ران کیژده کې کاترین و جان بیدلی کورې نوبه رده کې دهټین: ژنه که له نیوهی شهوان داوی کړدبوو بوتیکى بۆ بکه نه ووه تا پسکویتی بۆ بکړن، باوکم به دزی و دوور له نیگا و زانینی دایکم ژنه کې بردووه ته ماله نهینیه کې. ژنه کهش زوړیش دیاریه کانی ریز کړدووه و ویستویه تی بزانیټ کامیان، نه و یان کاترین دیاری و خشی زووتری هیه. خهون و حهزی یه که می ګابریلا نه ووه بوو رکابه ریه تی کاترین بکات، به لام پیاوکه نهیتوانیوه له ګهڼ ژنیکی سهماکه کامه ران بژى، بویه بهردهوام شهربان بووه، زوړیش قاپی سهر خوانه کې له ژنه که گرتووه، که دیاریه کی نازداریش بووه.

بۆکاسا بهردهوام دلى له کاترین پیس بووه، بویهش له ګهڼ ګابریلاش ههر وا بووه، بهردهوام پاسهوانی له سهر بووه، له سالى ۱۹۷۷ بۆکاسا دهزانیت ژنه نازداره کې ګابریلا سى دۆستی پیاوی هه بووه، پاش نه ووی یه کیک له وانه ده دوزنه ووه تا مردن به زنجیر لى ددهن. که رژیته نوییه که بۆکاسا دهگرن، له روژانی دادګایى و لپرسینه ووه کان، پاسه وانه کانی له وى شاهیدى له سهر ددهن و دهټین، بۆکاسا زور تووړه ده بیت که دهزانیت ژنه کې وینه ی رووتی هه بووه، ګابریلا زیندانی دهکات و ده بیت دلی میرده کې.

نیوان ههر دوو ژنه که شېرى ګهرم بهردهوام بووه، بویهش بۆکاسا کوشکه که دهکاته چهند بهش، خوی له به شه سهره کییه که ژباوه، هه واره کهش نزیک مالى کاترین بووه، هه واری سییه م دوور و تایبته بووه به ژنه کانی تری و هه موو ژنه دۆسته کانی، به ودهش دوور له ګومانی کاترین سهردانی کړدوون. هیچ له شوفیره کانیش نه یانده توانی کاترین بباته ناو هه واری ژنه کان!

بۆکاسا ژووری نووستنی بە ئارەزوو و چەشەیهکی زۆر تایبەتی و ناوازه دانابوو، دانیال گولتی سەرپەرشتیی دانانی ستۆدیۆیەکی دەنگی له ژوورەکە ی کردوو، که بریتی بووه له: سیسەمیکي چوارگۆشەیی مەلەوانی سەرناو و بنمیچەکە ی ئاوینەیهکی گەورە ی ئەسەر بووه، فیدیۆ و ریکۆردریکی گەورەشی دانابوو.

لەبەر ئەوەی جیاوازی تەمەنیان هەبووه، بۆیه بۆکاسا و کاترین بەردەوام ناکۆک بوون، بۆکاسا گوتبووی کاترین له منیوک و مۆز پیکهاتوو، منیش پەنیری کاممبار و شەرابی بوجولییەم. بەلام راستییەکە ی ئەوه بوو، پیاوێکە دلی پیس بووه، باری ئەداوه ژنەکە بچیتە دەرەوه، رۆژانە لەناو کۆشکەکە ماوێتەوه، چەند هەفتەیهک له ژوورەوه ماوێتەوه. رانی کیژی گوتوویەتی: باوکم کاترین لەناو مائەکە زیندانی کردبوو، ژنەکە بۆی نەبوو بچیتە سینەماش.

پاش ئەوەی منداڵەکانی گەورە دەبن و بۆ خوێندن دەچنە سویسرا، ژنەکە مافی ئەوەی هەبوو کەمیک بچولیتەوه، لەناو کۆشکە گەورەکە ی ئیمپراتۆر دەرگایەکی دوورمان و بەرگدووری بچووک دەکاتەوه، ئەوێ فستانی تایبەتی بۆ خۆی دەدووێت، پاش ئەوەی پیشەکە ی گەشە دەکات، لەناو بانگی بوتیکی جلوبەرگ دەکاتەوه، بەوەش بۆ هاوولاتیانی ئەفریقای ناوەراست دەسەلمیشت ئەو ژنیکی سەرپەخۆ و نموونە ی ژنی نازادە.

نیرۆس، خودای خۆشەویستی

دەسەلات و فەرمانڕەوایی ئارەزووەکانی ئەقیبە کۆنەکە ی سوپای فەرەنسی، ئەوەی له هەموو نەبەردییەکانی ولاتە دوورەکانی سوپاکە بەشداری دەکات، دانامرکیت، بۆیه زەوقی دەکەوێتە سەر ژنە ئەکتەرە بەناوبانگەکە ی فەرەنسا، بریجیت باردۆ، جاک دوشومانی راپۆرتکاری بۆکاسا و نایندە ی موخابەرانی فەرەنسی بۆمان دەگێریتەوه، کە بۆکاسا بروسکەیهک بۆ بریجیت باردۆ دەنووسیت:

بۆ خاتون بریجیت باردۆ، هونەرەندە گەشاوێکە، شەقامی لان، بە رینگای سەفەرەتی یەکییتی سۆفیەت. بروسکەکە بەو ئەدریسە رەوانە دەکات چونکە ناویشانی ئەکتەرەکە ی ئەدەزانی، بۆی نووسیوو:

ئەزیزەکەم خاتوو باردۆ، ئەسەر ئەرک و پارە ی خۆم بۆ ناو کۆشکەکەم له برنگۆ بانگهێشتت دەکەم، داوا دەکەم له خزمەتکردنی گێانەوهره وردیلەکان بەردەوام بیت، لەناو کۆشکەکە هەواریک لەبن خزمەتی تۆ دەبیت، دەتوانی قسەش لەگەڵ ژنە ئیمپراتۆرەکەش بکەیت، دەمەوێ پارچە ئەلماسیکی نازداریت بکەمە دیاری.

بۇ گەياندى نامەكە، بۇكاسا بانگى سەفیرى يەكيتىيى سۆڧيەتى له بانگى دەكات، داواى لى دەكات ئەو خزمەتە دېلوماسىيە گرینگەى بۇ بكات پىنى دەئيت:

تکايە بفرمون ئەو بروسکەيە بگەيەننە سەفەرەتەكەتان له پاریس، هیچ ئەركیش نییە، تەنیا ئەوئەندى دەوى يەكیک له شەقامەكە پېرېتتەو، نامەكە بداتە دەست برېجیت باردۆ.

دیاره ئەكتەرەكە گوى به داواکەى نادات و قبوونى سەردانەكە ناکات. تا بۇکاسا دئى ئەشکیت، جاک دوشومان بەدیلیكى ستراتیژى دادەئیت: دەرکى يەكیکى تر داوت بکەن، دیاره مەبەستى مارى لافورىە بوو، بەلام لەبەر ئەوئەى ناوى ئەكتەرەكەيان باش نەزانیو، نەکراو داوتى بکەن. دەئین بۇکاسا بۇ دانان و راگرتنى ژنە دۆستەکانى دوو خانووى نامادى هەبوو، بۇ گەيشتن بە کۆشکەكە، ناوى نابوو قەلاتە بچووکەكە، پردیکى هەئاسراوى جولوى بۇ دانابوو، لەناو کۆشکەكە لەسەر شىوازی سويسرى شالیى دروستى کردبوو، له کۆلۆنگۆش له يەكیک له خانووه گەرەکانى سەرۆک دەرپاچەيەكى دروست کردبوو، بەردەوام دوو تیمساح مەلەيان لەناو دەرکە، بەردیکى گەرەشى بۇ قەفەسى شىرەكەى له ناوئەندى دەرپاچەكە دانابوو. ژنە نوئیەکانى بۇکاسا لەو دوو خانووه دەمانەو.

پاش کاترین، بۇکاسا مارى ژووال نابولیا له ۱۹۷۰ له گابون دەبیئت، کیزه تەمەن چواردە سانییهكە بۇ بەخیرەتتى سەرۆکەكە گوى پيشوازی پيشکەش دەكات، دیاره کیزهكە زۆر ناسک بوو، ئیوارەكەى بۇ هەوارەكە داواى دەكات، بەر ئەوئەى بگاتە ژوورەكەى پاسەوانەکان دەرپیتن، کیزهكەى قۇناخی نامادى، بەو شىوازه نازایانە بەجەرگە سەرسام دەبیئت، پاش ئەوئەى کیزهكە پارەيەكى زۆر وەك دیارى وەرەگرت، دەرپیتتەو مائەو، تا داپیرەكەى بەخیوى دەرکە رازى بكات شوو به بۇکاسا بكات، دیاره ئەو چەند رۆژەى لەکن بۇکاسا دەمینیتتەو خوش و سەرەراز بوو، بۆیه پەرۆشى گەرەنەوئەى ئەو ژيانە دەبیئت.

چەند ئۆتۆمبیلیک بۇ بردنى کیزهكە بۇ لای بۇکاسا دەرگەنە بەر خانووى داپیرەى کیزهكە، ئەو لەبەردەميان دەوئستیت و قبوون ناکات کیزهكە ببەن، بۆیه بۇکاسا خوئ بۇ دانوستان دەرگاتە لای ژنەكە، پاش ئەوئەى پارەيەكى باش دەداتە خیزانەكە، رازى دەبن مارى بەپىی یاسایە کۆمەلایەتییهکان، مارە بکەن. پەيوەندییه سۆزدارەکانى بۇکاسا زۆریان بەو جۆره خیرا و سەرپىی بوون، باوکی ئالیان مایانگا هاوړپى سەربازى له نیمچه دوورگەى هیندى چینی، ئەو دەرپیتتەو چۆن بۇکاسا شەیدای کیزهكەى دەبیئت: رۆژیکیان چووومە نامادى کارون بۇ هیئانەوئەى کیزهكەم، پرسیم وتیان له قوتابخانە نەماو، دەستەيەك پیاوانى ئاسایش هاتوون و کیزهكەيان بردوو، زۆر بەدواى گەرەم، پەرۆش بووم وتیان کیزهكەيان

بردووه بۇ برنگو. به يانييهكهى بۇكاسا ئيمهى بانگهيشتى كۆشكهكهى له بانگى كرد، لهوى چەند سەبردهكهى بۇ گيرامهوه، ئينجا داواى لىيوردنى ليم كرد، منيش تووره بووبووم و شيت و هار دهمنه راند، نهويش له سەرخو داواى لىيوردنى كرد، به لام دەرکهوت نه لىيان دووگيانه.

دەر نه نجامى جووتبوونه ناشه رعييهكه، ژنهكه پاش نو مانگ مندا ئيكى دهيتت، بۇكاسا بى شەرمانه ده چيته لاي باوكهكه و پيى دهيتت:

شادمان به، وا بوويت به باپيره! به لام ژنهكه مندا لهكهش بۇ بۇكاسا جى دهيتت و به رهو كۆنگو برازا قيل رادهكات.

له دوورهه جيسكار داستان شاههنگى تاجهكهى بۇكاسا له ته له قزيون دهيتت، لهوى سەرسامى جوانيى كاترين دهيتت، نهوى بۇ ژنه ئيمپراتوره نوويهكه نووسيوه.

وينهكانى بانگى جوان بوون، جوړيك بوون له ويچار و شكۆمەندى، نهگەرچى وينه و شيوازي به دلە و عاره بانه و كەر نه قاله كان جياواز و سەيريش بوون، ئارەزوويكى نه فريقيان پيوه بوو. ژنه ئيمپراتوره نوويهكه، قوتابىي نامادهيهكى ناو دارستانهكه، دهتوانيت رولى جوزيقين به رجسته بكات، زورتيرين ريكپوشي و ئاكارى نايابى دهواند، له پەخشه راسته وخۆكه، بهو ئاميره نوينا، ژنهكه توانى هه ژموون و هه لچوونى سۆز بنوينايت، بهتاييهتى كه چه پكه گولهكه وەر ده گريت.

له كۆشكىكى تر، دوور لهوى له كۆشكى ئاليزى، چاره نووسى كاترين دهگوريت، هه ژموون و سۆز و ورووژاندنهكه بۇ سەروكى فەرهنسى سەريپى و سەير كردن نه بوو، كرمهكه له ناو ميوهكه ده جوئيتتهوه.

شاژنى هاردريكور

كاترين جهزى ده كرد شاههنگى سەرى سانهكان له پارس بكات، بۇ نهو مەبهستهش بۇكاسا له قال دى دواز كۆشكىكى بۇ كرپوو، نهوى له برنگو و بانگى بوى نه دهكرا، لهوى سەربهستانه دهيكرد، لهويش كارپهگرىي زورى له سەر هاوسه رهكهى هه بوو. كۆشكهكه يه كيك بوو له كۆشكهكانى سەدهى هه ژدهم، شايستهى نه وهش بوو ناپليونهكهى نه فريقياي ناوه راستى تيدا بژيت، له هه موو كۆلان و گۆشهكانى كۆشكهكه، باز و ميشههنگوينى تيدا بوو، لهو گهشتانه ژنهكه نازادانه سەيران و بازار و

ناهنگی ساز کردووه، به هیچ شیوهیهک وهک ژنه نیمپراتوریک هه تسوکهوتی نه کردووه، هاموشوی خه لکی کردووه، له گهل ژنی یاریده هکانی گفتوگو و سهیرانی دهکرد. ژنی شوفیره تاییه تییه که ی باشی له بیر، که کترین له پاریس زور سهیره ست و کامهران بوو، له گهل ژنه خزمه تکاره کان چیشتی لی دهنه و و شه به تی گویری هیندی به سه برادران دابه ش دهکرد، جیاوازی ژنه که له و دوو که شه ده گه ریته وه بو بیر خوار دهنه وه که، چونکه بؤکاسا بواری خوار دهنه وه نه ددها، ژنی شوفیره که جوړی باشی بو دهنه، به یه که وه ده که وتنه دهنه ته قی و باسی کاروباری ولات و مندال و خوندنیان دهکرد، به لام کهم باسی سیاسه تیان کردووه، ژنه که ده لیت:

پاش هه موو دیمانه یه کمان بریک پاره ی ددهامی، دهیگوت له منداله کانت سهر فی بکه، پینان بلی دیاری مامه کترین. هه موو ستافه که ی ناو کو شکه که، ژنه که یان خوش دهویست و به رده وام گوینان له دهنه که ناسکه خوشه که ی ده بوو، نه ویش پاره ی زوری سهر ف دهکرد، هه فتانه چهنه جار ده چوووه ناو پاریس و باز نه ی هه شته می شاره که، زوری ش چینی له شکو و نازداری پاریس و ه رده گرت.

هه تا نیمرو ش، شوفیره تاییه تییه که ی ژنه که له پاریس ده ژی، له ماله که ی پیشوازی لیمان کرد، بیجگه له نالای نه فریقیای ناوه راست، هیچ ونه ی تر به دیواره کانی هه نه واسرابوو، پیاوکه باشی له بیر بوو، که چهنه دین سعات له ناو نو تومبیله که ی -رولز سیلفر شادو- چاوه روانی کترینم دهکرد، که له ناو بوتیکه کانی شه قامی شان لیزیه شوپینیگی دهکرد. ژنه که تاقه تی هه بوو هه موو بوتیکه کان به سه ربکاته وه، به لام زور تر له بوتیکی قوینون دهنه یه وه، زوری ش خه لکه که ی دهنارد له جیاتی نه و پیوستییه کانی بو بکرن، هه رگیز پاره ی ورده، یان جیاوازی نیوان گوړینی دراوه کان که پاره یه کی زوری ش بوو، و ه رنه ده گرت ه وه.

جان شارل باشی له بیر که دایکی له و بازار پیکردنانه پاره ی زوری سهر ف دهکرد، روژانه ده گه یشته سه د هه زار فرنگی فهره نسی، له روژی له دایکبوونی جان بیدل سه عاتیکی سویسری داپوشراو و رازاوه به نه لماسی بو ده کرت. پیاوکه له و ماوه یه ی له پاریس ده بوو، زور بو ژنه که شلی دهکرد، بواری ددها به ناره زووی خوی فهران دهریکات، نه ویش له ناو پاریس سه ربه ستانه و بی ترس پیاسه ی دهکرد، چونکه له سالی ۱۹۷۶ زاواکه ی به نارنجوکیک ویستبووی بیکوژیت، نه و شانازی به وهش دهکرد، سه ربازیکی دلسوزی پاریس بووه، نیشانشکینه نه فریقییه که شانازی به هاوولاتیبوونی فهره نسییه که ی دهکرد. له وی ژنه نیمپراتوره که به رنامه ی خوار دنی بو جان بیدل ددهنا، کو ترو لی خوار دنی کردووه. بواری نه داوه زور بخواته وه، چونکه زور په روشی خوار دهنه وه بوو، چهنه جار شووشه شیشازه که ی به رده می لی رشتووه، پیی گوتووه ناکری نیمپراتوره که مان سه رخوش بیت.

دۆستایه تی دوو سەرۆک

رۆژیکیان روژییە دلیای و ئەندریه لومانیان دیمەنیک سەیر لەناو کۆشکە دەبینن، گەواڤیک کێژیک هینابوو، بۆکاسا کێژەکە دەبات، ماوەی نیو سەعات دوور دەکەوتتەووە و دەگەریتتەووە لای میوانەکانی، ئەندریه دەزانیت ئاکاری بۆکاسا تەواو نییە، لێی دەپرسیت:

- پاپا، بۆ دلت خۆشە؟

- دەزانی ئەوەیان منی خۆش دەوێت، هەموو ئەوانە منیان خۆش دەوێت!

بۆکاسا گەمژە بوو، وای دەزانی ئەوانە بە پارە، یان هەر ژنیک بە هەر شیواژیک دیتە دیداری ئەو و دلی خۆشە، خۆشی دەوێت، بۆیەش هەستی بە کامەرانییش دەکرد، دلی بەوانە دەگەشایەووە، لەگەڵ ئەوەش بەردەوام سۆراخی کاترینی کردووە و چاوی لەسەر بوو، تا ئەوانە خزمەتیشیان دەکرد، دلی ئەوانەش پیس بوو.

کاروانی دەرچوونی بۆکاسا لەناو پارێس و دەورووبەرەکە بەو جۆرە بوو، خۆی لەناو ماریسە سپیپەکە بوو، کوشنەکانی بە چەرمی سپی داپۆشراوو، فینکەرەووە و سەلاجە بەو مەشروبەکانی تێدابوو، کاترین بە ئۆتۆمبیلەکە خۆی لەدوای دەرۆشت، پاسیک گەورەش منداڵ و بەردەست و خزمەتکارەکانی هەنگرتبوو، لەدوایان دەرۆشت. کەس بۆی نەبوو قسە لەگەڵ کاترین بکات، رۆژیکیان کاروانەکە بەرەو کۆشکە بۆکاسا ناو پارێس دەرۆشت، دەگەراندەووە ناوچەی رۆمورانتان لە ناوچەی سۆلۆنی، لە رینگ کاترین بە شوفیرەکە دەلیت لێرە لەبەردەم ئەو شیرنەمەنییە رابگرە، با یەکیک بچیتە خوارەووە کیکیک بکړیت، بۆکاسا بەو راگرتنە زۆر لە شوفیرەکە و کاترین توورە دەبیّت، لێیان دیتە خوارەووە و بەرێیان دەکات و ناوەستن تا کابرا لە کرینی کیکەکە بگەریتتەووە، هەردووکیان تێر جێو دەکات، بەتوورەییەووە بە "ئومر" شوفیر دەلیت:

تۆ بۆت نییە ئۆتۆمبیلەکە رابگریّت و کاترینی تێدا بیّت، تێگەشتی!

قالیری تەنیا بەرژەووەندیی تۆی دەوێت

بە تەلەفۆن کاترین بە جان بیدل بۆکاسا دەلیت، ناکرێ لێرە بێنیتتەووە وەرە پارێس، بەسە کەللەرەقی مەکە، وەرە واز لە دەسلەت بھێنە، وەرە پارێس. ئەویش پێی دەلیت:

دەچم قەزافی دەبینم.

کاترین بەنیگەرانییەوه له پاریس پێی دەئیت:

نا، نەخێر پاپا مەرۆ، باش نییە، وەرە ئێرە!

نەخێر بریارم داوه دەچم، ئەو دەبینم.

بۆکاسا دەیزانی قەسەکانی کاترین قەسە کێیە، ئەوان هاوینی سالی ۱۹۷۹ بەیەکەوه سەردانی سەرۆکی فەرەنسی قالییری جیسکار داستانیان کردبوو، سەرۆکەکە، ماما کاترین لەناو کۆشکەکە خۆی لە بازەنە شازەدی پاریس دەبینیت، دەیهوی ئەوی بە ژنەکە بلیت:

با بۆکاسا بێتە ئێرە، ئەوی کاری تەواو بوو.

ئەو ژن و مێردەکە لە رۆژانە لوتکە کێگانی لە رواندا دیبوو، دەییست داوەتیان بکات و کۆتایی بەو پروپاگەندانە بەیئیت کە ئێوانیان تەواو نییە.

کاترین لەسەر داوی سەرۆک بەهاوشانی قیقانی سکریتی تاییەتی بۆکاسا و ئومری شوقیرەکە دەچنە دیمانی سەرۆکی فەرەنسی. ئەوی سەرۆک لە کاریکی لەناکاو و ترسناک هوشیاری دەکاتەوه، داوی لێ دەکات تەلەفۆن بۆ مێردەکە بکات، بە هیله تاییەتی ناوماڵەکە یەکسەر دەستبەرداری کورسییەکە بییت و بگاتە ئێرە، من ئێرە وا دەکەم ئارام بژیت، بەسە کاتی کەللەرەقی نییە، با دان بە شکانی خۆیدا بنیت. بەلام بۆکاسا ئەو بە فیل دەزانیت، سەرۆکی فەرەنسی نیەت و مەرەمەکانی بۆ ئاشکرا بکات، بۆیە بەو جۆرە قسانە جیسکار نادات، پێشیارەکە قبوول ناکات.

پروۆسە باراکودا

بۆکاسا بە فرۆکەیهکی تاییەتی لە بانگی، لە رۆژی ۱۹ سێتەمبەری سالی ۱۹۷۹ بەرەو لیبیا دەفریت، ئەوی قەزافی چاوەروانی دەکرد، لە پاریس فرۆکەیهکی فەرەنسی ژمارەیک سەربازی هەنگرتبوو بەرەو بانگی دەفریت، بۆ ئەو پشتیوانی خۆنەدکارانی یاخیبوو و خۆپیشانداکان بکات، رەوشەکە ناو ولات لە راگرتن و ئارامکردنەوه دەرچوو، بۆیەش شەپۆلی خۆنەدکاران رژیمەکە دەهژنینیت، کەشەکە بە سەرکەوتنی ویستی میللات دەکەوێتەوه. لە ۱۲ یۆلیۆش رۆژنامە فەرەنسییەکان راپۆرتی ریکخراوی لیبووردنی دەوتی بلاو دەکەنەوه، کە ئەو ولاتە مافەکان بەتوندی پێشیل کراوه، بۆکاسا

وهک خوینرژیک رهفتاری کردووه، ده‌لین به جیبه‌که‌ی خوی ژماره‌یهک زیندانی پان کردیته‌وه، ده‌لین وه‌زیره‌کانی نه‌یانزانیوه، به‌ه‌رمانی بۆکاسا گۆشتی کولای برادره‌کانی خویان خواردووه، پاش ته‌واوبوونی خوانه‌که پینان گوتوون گۆشتی به‌رده‌متان جه‌سته‌ی هاوریه‌کانتان بووه، بویه رای گشتی فهره‌نسی و خورناوایی سهرکۆنه‌ی رقتار و سیاسه‌ته‌کانی ئیمپراتوره‌که‌ی نه‌فریقیای ناوه‌راست ده‌که‌ن. سهرنشینه‌کانی ناو فرۆکه‌که‌ش پشتیوانی خوپیشاندهره‌کان ده‌که‌ن و کوره مامه‌که‌ی بۆکاسا، سهرۆکه کۆنه‌که، دافید له‌سهر کورسی وهک سهرۆکی ولات داده‌نینه‌وه.

چالاکیه‌که‌ی باراکودا نه‌وه‌نده بوار بۆ بۆکاسا ده‌هیلایته‌وه، چه‌ند سه‌عاتیک له‌ میوانداری قه‌زافی وهک ئیمپراتور بمینیتته‌وه، سهربازه فهره‌نسییه‌کان به‌رهو کۆشکی برنگۆ ده‌رۆشتن، بۆکاسا له‌وی بوار وه‌رده‌گریت، قسه‌ی دلی خوی بکات: که نه‌فریقیام به‌رهو ولاتیکی سهربه‌خو و سهربه‌ست ده‌برد، هی‌زه نه‌یاره‌کانی ئیمپریالیزم و کۆلۆنییه‌ نوویه‌که، له‌وانه فهره‌نسا و نه‌مریکا به‌ه‌موو توانای میدیایی و هه‌له‌ته‌ی گله‌یی و ریسواکردنی ناره‌وا، هی‌رشیان کردووه‌ته سهر که‌سایه‌تی من.

دیاره به‌وه ده‌زانیت، پلانیکی له‌سهر بووه، گۆتی له‌ داوا و راسپاردیه‌که‌ی کاترینیش نه‌گرتووه، هه‌موو به‌رنامه‌کانی هه‌له‌ده‌وه‌شیتته‌وه، بویه له‌ لیییا ههر نه‌وه‌نده‌ی بۆ ده‌مینیتته‌وه، بلایت:

ئیمپراتوریه‌تی نه‌فریقیای ناوه‌راست بریار ده‌دات، هزر و به‌رنامه‌ی جه‌ماوه‌ری عه‌ره‌بی لیی شۆرشگیر، بۆ نه‌فریقیای ره‌سه‌ن په‌یرهو بکات، که به‌رده‌وام کۆلۆنی فهره‌نسا و نه‌مریکا چاویان تی بربوو. دیاره قسه‌کانیشی ئاراسته‌ی کۆنه هاوریه‌که‌ی جیسکار بووه.

باشه چی نه‌و دوو برادره‌ی به‌یه‌که‌وه ده‌چوونه راووشکار شیواند و گۆری؟ باشه بۆ جیسکار، کاترین له‌ ماله‌که‌ی خوی داوه‌ت ده‌کات، نه‌وه‌ی هه‌رگیز ده‌ستی له‌ کاروباری سیاسی وه‌رنه‌ده‌دا.

کی بجیته‌ راو...

که له‌ نه‌یاری سالی ۱۹۷۴ قالیری جیسکار داستان ده‌بیته سهرۆک کۆماری فهره‌نسا، بۆکاسا هه‌وا له‌که زۆر به‌شادمانیه‌وه وه‌رده‌گریت. نه‌ویش وایده‌زانی بۆکاسا نزیکترین دبلۆمانکاری نه‌فریقیای ناوه‌راسته بۆ نه‌و. که له‌ ینایری سالی ۱۹۶۶ بۆکاسا کوده‌تا له‌سهر دافید داو ده‌کات و ده‌سه‌لات وه‌رده‌گریت، نامه‌یه‌ک بۆ ژه‌نرال دیگۆل ده‌نووسیت، چونکه به‌ سهربازی و سهرۆکی نه‌و سهرسام بوو، بویه‌ش ده‌یگوت: من یه‌کیکم له‌ هاوبیرانی دیگۆل، هه‌موو هاوولاتیانی نه‌فریقیای ناوه‌راست

پشتیوانیې نهو دهکهن. به لام به داخه وه دیگول له ویدان هاوسوژی نهو نه بوو، که نامه که ودره گریټ، له بهردم راویژکاره کی جاک فوکار گوتبووی:

نهو گه مړیه، له گه نهو که سه ناتوانین هیج دهسکه وټیکمان هه یټ. بوکاسای دامو سی سال چاوه پروان دهکات تا دیگول بیبیت، په یوه نډیبه کانی له گه ل جیگره وه که شی جورج بومپیدوش هه ر باش نایت.

بوکاسا ده خوازیت له گه ل کونه برادره که کی جیسکار، نهو هی زور شاره زای ولاته که کی ده یټ، هاوسوژیبه که په یدا بکات.

بنه مانه ی سهروک نوییه که له گه ل میژووی - کولونی ئوبانگی شاری- ی جارن هاوبه ش بوو، باوکی ئادمون جیسکار کیژی به ریوه بهری کومپانیای سانگا ئوبانگی دارستانه کانی هینابوو، بویه ش دواپی کومپانیای -ئو تا ئای- گواستنه وه ی نه فریقی دادمه زیتیت، یه که مین کومپانیای فرۆکه وانیی فهره نسا ده گاته نه فریقیا، ئاموزا که شی ده یټ به ریوه بهری بانکی ناوه نډی ولاتانی نه فریقیا ی ئیستوانی و کامیرون، تا ده یټ به یه که م راویژکاری دارایی سهرۆکی تشادی.

قالیری بو راوی ئازنه کی کیوی زور ده چیته نه فریقیا، که له سهرده می دیگولیش وه زیری دارایی بووه، په یوه نډی زوری به که سایه تی گه وروه هه بووه. هاورییه کی رۆژانی راووشکاره کانی ده یټ:

نهو به سادهی دهاته ولاته که مان، برادر بووین له یه که شوو شه ئاومان ده خواره وه.

که جیسکار ده سه لات ودره گریټ، له نه فریقیا ی ناوه راست خوپیشاندانی ناره زایی نه نجام ده دیت. یاخیبووه کان ژنه زانی ئیثنولوزی فرانسواز کلستر ده فرین، له رهوشی ئالوزدا، دانوستان بو ئازادکردنی دهکهن، بهو بره پاره یه ی بوکاسا وهی ده گرت ده توانیت رهوشی نابووری ولاته که ساز بکاته وه، کومه نه ی پتروکیماویی له ولاته که دادنه یټ. بوکاسا ده ست به سهر چاپه مهنی و ئازانسی فهره نسی داده گریټ و رۆژنامه نووسان ده گریټ، داواش له سهر بازه کانی دهکات بگه ریته وه ولاته که یان و راویژکاره فهره نسییه کانی ش ده دهکات، هاورییه که کی جیسکاری راووشکاره که ش ده گریټ، بویه ش جیسکار به ته له فون قسه ی له گه ل دهکات بو ئازادکردنی، به لام که قسه ی له گه ل کردوه بوکاسا سهرخوش بووه. بوکاسا که سهردانی فهره نسا دهکات، هه ست به وه دهکات ژماره ی ماتورسکیله کانی پیشوازیی سهرۆکیی مهنی وه که نهو دهکهن، که مه، بویه یه که سهر ده گه ریته وه، قبول ناکات بگه ریته وه تا وه زیری ده ره وه ی به دوو ریژ ماتورسکیل پیشوازیی دهکهن و ریگی ده ولی فرۆکه خانه ی ئورلی و هوتیلی ئینترکونټینناتال ده گرن، هه ر نهو رۆژه ش سهرۆک کومار بیبیت، بویه بوکاسا ده گاته

فهره نسا، له لایه ن سهرۆک و وهزیری کاروباری یارمه تییه کان پيشوازی دهکهن.

بۆکاسا یه کسهر به که سایه تی جيسکار سهرسام ده بیټ، په یوه ندی باش به یه که وه سازده کهن، له رۆژی ۵۱ مارس سالی ۱۹۷۵ جيسکار وهک یه که م سهرۆکی فهره نسی سهردانی ولاته که دهکات.

وتاری پيشوازییه که ی جيسکار به سۆز و گهرم بوو: سه لامتان لی بیټ، نه ی خاکی نه فریقیا، سه لامتان لی بیټ هه موو نه فریقیه کان به ژن و پیاوه وه، نیوه که سانی زیندووی ناو دلی منن، ههر کاتی که یوارم هه بوویټ سهردانم کردوون، من سۆز و رووشیرینی نیوه ده ناسم. سهرۆکه هه می شه ییه که ی ولاته که یروام پی بکه، فهره نسا هاوسۆزه تا راده ی هاوکاری نیوانمان، هه مووش له بهر پيشره وایه تی تو ده بیټ، توش کاروانی ئابووری و رۆشنییری و مروقیه تی تا ئاستی که دوور بهر نیوه ده بیټ.

به یه که وه هه ردوو سهرۆک بۆ راو ده چنه ناو دارستانه پاریزراوه کانی ولاته که، به لام جيسکار تام له و راوکردنه وه رنگریت، چونکه سهرۆکه نه فریقیه که راوی به لاند- رۆقزیکی بچووی خیرا ده کرد، نه وانه ی له و ی بوو ده گیرنه وه، بۆکاسا چوار گوله له یه ک نیچیر ده گریټ و ناییټ، هه موو ئاماده بووانیش چه پله یان بۆ ده کوتا، جيسکار له و کاروانه ماندوو ده بیټ، ده پیته لای برادره کانی له ناو بنه مانه ی لابورو، له و ی له هه واره که یان پشوویک ده دات، نه که رچی بۆکاسا هه موو ئاسانکارییه کانی پشوودان و خوشییه کانی بۆ دابین کردبوو.

دوار رۆژه کانی هوکم پانی بۆکاسای دیکتاتور

له گه ل سالی خویندنی ۱۹۷۹ قوتابیانی ئاماده یی خویشاندان ده کهن، سوپاش بۆ کپکردنی دهنگی ناره زاییه کان زۆتر له سه د که س ده کوژن، نیتر بۆکاسا له ناپلیون ده بیته نیرون. له بهر رهوشی پیشیلکردنه کان سهرۆکی فهره نسی بهرنامه ی نوی راوکردنی هه لده وه شینیت وه، نیتر فهره نسییه کان کار ده کهن سهرۆکی تر بۆ ولاته که بدۆزنه وه تا بۆکاسا لایه رن، نیتر دا قید کاکۆ به فرۆکه یه کی فهره نسی ده گاته وه بانگی بۆ وه رگریتی ده سه لات. بۆکاسا که ده زانیټ فهره نسا خیانه تی لی کردوو، ماوه یه کی کورتیان بۆ رۆیشتنی داناوه به سه ره خوشی گوتبووی:

من بۆکاسای یه که م، نیم پراتوری نه فریقیا ناوه راست، تی ده گه م جيسکار مه به ستی چیه، منیش هه موو ورده کارییه کانی پروژه که یان رت ده که مه وه. به لام نه که ر نه وه شم قبول بیټ، بلین نه وه م قبول نه، من مووچه ی خانه نشینی سه د هه زار

فهرنگ نه فریقیم دهویت، که دهکاته نړیکه یهک ملیون فرنگی فهرنسی، نهوډش مووچه ی هابوډشی نهفسهړیکي پيشووی سوپای فهرنسی و دامه زرينهري سوپای نه فریقياي ناوهراسټ و سهړوکی هميشه یی ولات و ژه نرالیکي خانه نشین و سهړکوماريکی پيشوو و دوايی ئيمپراتوريکی پيشوو دهکات، له گهل نهو مووچه یه من مووچه ی هه موو ژنه کان و مندا له کانیشم دهویت، هه مووش به یه که وه دهکاته پينج ملیون فرنگی فهرنسی. پاش هه نهو سته یهک دهلیت:

له گهل نهوانه ش من پاره ی ناو و کاره با و ته له فونیشم دهویت. ئینجا بؤکاسا روو له نوینه رکه ی فهرنسی رینه ژوورنیاک دهکات و دهلیت:

تو، توم خوش دهویت، تو بهس راويزکاريکی، توش هوکاري نهو نیت، به لام نهو، نهو دی ناوی خو ی گوړیوه، قالیری جيسکار داستان... نازانم نهو داستانه چيیه، ناوکه ی فهرنسییه؟ ئینگليزيه؟ نه لمانییه؟ نهو ناو دی له کو ی هیناوه؟ بؤ به سادهيی نالیت دستان؟ قالیری دستان؟ به هرحال، نهو، پاره که ی بردم، ئیستاش دهیه وی دهسه لاتکه م بداته دهسته نهجومه نیکی راسپيردراو؟ بزانه چونی نشان ددهم؟

پاش نهو هه لچوون و رمانه هه رشه کانی توندتر و روونتر ناراسته ی سهړوکی فهرنسی دهکات:

نه گهر هر پلانيکم دژ بگيریت، یا ناژاوه یه کم بؤ بنيته وه، من هه موو شته کان ناشکرا دهکم. بهوډش نهو هه لېژاردنی داهاتووی فهرنسا دهوړنیت. با بزانیټ بؤکاسا له هه موو شوینیک لیی پهیدا دهلیت، خهوی لی حرام دهکات. به دنیاییه وه ئیمړو نهو ډت پی دهلیم، له بهر من هه لېژاردنی داهاتوو دهوړنیت.

بؤکاسا چی جيسکار ناشکرا دهکات، باسی راو و شکاره کانی دهکات، دیارییه کانی لهو وهری گرتبوون؟

لهو دهمانه ی نه بهر دییه که ی باراکودا دهکريت، بؤکاسا له کن قه زافی بوو، کوډه تاکه تهواو بوو، که دهگه رپته وه هه موو شت تهواو بوو بوو. بهر له گه رانه وهی ته له فون بؤ کاترين دهکات و دهلیت دهچمه وه و هه موو شته کان ناسایي دهکه مه وه، من دهروم، نهویش دهیه وی نارامی بکاته وه، به لام بؤکاسا له ته له فونه که دهقيرنیت:

نهو شيتییه، نهو ناتوانیت نهو بکات.

ژنەکش داماو بوو، نەیدەزانی بۆ چارەنووسی مێردەکەى بکات، ئەوەى ھەرگیز نەدەکرا بەیەکەو بەژین.

لە لیبیا چوار سەد سەربازی لەگەڵ بوو، ئەوان بۆ مەشق رەوانەى لیبیا کرابوون، ئەوانەى لەبن دەست بوو. بەلام پیاوی گەمژە ئەوەیە داواى کۆمەک لە یارەکانى بدات، پەنا دەباتەو بەر جیستان، ئیوارەکەى دەیهوێ لە بنکەى سەربازى ناقرۆس بنیشیتەو، تا بتوانیت دیمانهى سەرۆکى فەرەنسى بکات، یەکسەر چواردەورەى دەگیریت و پێى دەلێن: بۆت نییە پێیەکانت بخەیتە سەر خاکی فەرەنسا، ھاوکات بەیانیک دەردەچیت، کە بۆکاسا بۆى نییە لێرە بمینیتەو، ماوەیەک لە بنکەکە دەمینیتەو، سەربازەکان چەند سەندویشیان بۆ خواردن بۆ دەھێنن، ئەوەک لەبرسانا بمرن، بەردەوام بۆ کات بەریکردن خەریکی یاریى کارت و کاغەز بوون، هیچ پەيوەندییەکی بە دەروەش نەماوو، ئیتر بۆکاسا بەو جوړە دیل دەکړیت.

گابۆن و زائیر و کەنداوی عاج داواى ئی دەکەن بێتە ولاتەکەیان، ئەویش ولاتى سییەم ھەلەدەبژێریت، بەردەوامیش بیرى ئەو دەکەردەو ئەو کەوتوو تە ناو پلانیکی گەورە، بۆیە ئەوەى بەسەرھات، دیارە مەسەلەکە لە بەرژەوهندیى لایەنیکی دیاریکراو بوو، دەبێ ئیمرو یان بەیانى ھەر بزانیى پلانیکە چۆن و کێ بوو.

بە فرۆکەییەکی سەربازى فەرەنسى، بەتەنیا و دوور لە کاترین دەگاتە ئابیدجان، سەرۆکى ولاتەکە ھەوارێکی لەسەر کەنار و مووچەییەکی دە ھەزار فرەنکیى بۆ دەبڕیتەو، ئەویش پارەکەى بە چەند رۆژیک تەواو دەکات، رۆژیکیان لەبەردەم خەڵکەکە کارتۆنى پۆستیکی لە فەرەنساو بۆ ھاتبوو دەکاتەو، سەیری دەکات بازیکى زێرى سومبلى ئیمپراتۆرەکەیتى، تەوڕە دەبیت و دەقیزینیى و جانتاکەى دەکاتەو، لەبەردەم حەشاماتەکە پارەکانى پەخشان دەکات، ھەر لەو رۆژەش بەیادی سەرورەییەکانى کۆنە ئۆتۆمبیلیکی مارکەى رۆلر دەکړیت.

لەبەر ئەو ھەنسوکەوتە ناشیرینانە سەرۆکى ولاتەکە رەوانەى گەرەکیکی لاچەپی شارەکەى دەکات. لە کۆتایى نۆفەمبەرى سالى ۱۹۷۹ کاترین دەگاتە لای مێردەکەى، پیاوێکەش لە سەرخۆشى و مەستی بەردەوام دەبینیت. جان شارلى کورەکەیان دەتیت: ئەو دایکم و باوکم بەیەکەو نەدەنووستن، کەشەکە زۆر سامناک بوو. ئەو بۆ بەردەوامیش چارەسەرى وەردەگرت، ئەو ماوەیەدا ۱۳ کیلوگرام لە کیشى دابەزیوو. لە پاریس ھەموو کەلوپەل و ئۆتۆمبیلەکانى دەفرۆشیت، رۆژنامەنووسەکان باسى دیارییە ئەلماسەکەى بۆکاسا بۆ جیسکار دەکەن، بەوێش بۆمبیک لە ژيانى جیسکار دەتەقیتەو. رقی بۆکاسا بەرامبەر جیسکار سارد نابیتەو، رکابەراییەتیەکەش چەند مانگیک پاش لابردنى ئەو دەست پێ دەکات. کاترینیش گوتبوو ئەو دەیزانى من دوستى جیسکارم.

نەندریه لۆمانیان پەيشەكە باش روون دەكاتەوه، كە كاترین بەروونی گوتووێت: ئەو سەرۆك كۆمارە، نازم دەكێشێت، پارەم دەدات، منیش دەست ناكێشمەوه.

بۆكاسا بەو شێوەیە روژانەكەى بۆ نەندریه دەگێڕێتەوه: دەستم دایە تەلەفۆن و قسەم ئەگەڵ جیسكار كرد، ویستم بۆچوونەكەى بزانم، ئەو لە وەلامدا گوتى، گوێ بگرە بۆكاسا، من مەساریفی میزانیەى تایبەتى خۆت دابین دەكەم، تۆش ئازادى چ دەكەیت، پێش ئەوى هێڵەكە بپەریت، بۆكاسا هەرەشە لە جیسكار دەكات ئەگەر داواى لێبووردنى لى نەكات، بەر بەست بۆ پەيوەندییەكەیان دادەنێت.

هەڵبەاردنى سەرۆكایەتیی فەرەنسى نزیك دەبیتهوه، جیسكار ئاسان نەبوو خۆى لەو شەرمەزارییە دوور بخاتەوه، ئەو لەو كەسانەش نەبوو، هەرەشە قبوڵ بكات و تۆڵە نەكاتەوه، بۆیە بەتوندی و دروست كۆشش دەكات بۆكاسا بشكێنێت.

كاترین راپۆرتێكى پزیشكى نیشان دەدات، تا بۆكاسا لێى نزیك نەبیتهوه و لە كەنارى عاج بەیەكەوه نەخەون، ئەوهەش گەورەترین زەبرى شەرمەزاری بوو بەر بۆكاسا بكەوێت.

ئابیدجان لە ۱۰ فەبرایەرى سالى ۱۹۸۰ نامەیهك بۆ سەرۆكى تۆگۆ ژەنرال ئایاداما دەنووسیت، تێدا وردەكاریی پەيوەندییەكانى بە جیسكار دەنووسیت:

لە مانگی ئەيارى سالى ۱۹۷۹ جیسكار بە پێداگرییەوه داواى لى كردم كاترینی هاوسەرم بنێرمە فەرەنسا، ئەوى سەرۆك وردەكاریی پلانەكەى دژ بە من و بە ژنەكەم رادەگەیهنیت، بەرامبەر ئەوەش پارە و دەسكەوتى باشم بۆ فەراهام دەكات، ئێتر بەو شێوەیە و لەو دەمانەوه ژنەكەم دەبیته دوستی جیسكار.

سەربردەى ئەو راپۆرتە پزیشکییە، ئەناو فەرمانبەرە گەورەكان و ئەندامانى هەواڵگریی فەرەنسى كار بۆ راستى و وردەكارییەكانى دەكەن، رانیید پاتریك روژلیه یەكەم كەس بوو ئەماژەى بەو راپۆرتە كردبوو، بەیەكەوه ئەگەڵ جۆرجى كۆرى بۆكاسا باسیان كردوو، ئەودەمانە پێشنیاری ئەوه دەكرا، بە لێگەنامەكانى بۆكاسا بکرن:

جۆرج ئەناو شوقەیهكى هوتیل ناپلیون دابەزیبوو، ئەوى بە لێگەنامەى ئەو راپۆرتەى دەست دەكەوێت.

کەس بۆ نەبوو ئەو راپۆرتەى نیشان بەدات، چونکە بەو هیان قسەکەى بۆکاسا راستى دەرەکەوت و جیسکار تاوانبار دەبوو، نامەکە لە ۸ ئۆکتۆبەرى سالى ۱۹۷۹ لە پاريس و لەلایەن دکتۆرى ژنانەى ناو کلینیکىى بازنەى هەشتەمى پاريس نووسرابوو، تیدا پینشیار دەکات، ژنەکە ئەکن ئەو چارەسەر وەرگیریت و ئەو ماوهیه سیکس نەکات.

کاترین وەک جاسووسى جیسکار لە ئەفریقا ئەلای بۆکاسا ماوهتەوه، لەوێ دەچیتە سوئیسرا، ئومری شوفیرەکەى بەردەوام دەیگوت ئەو ژنە لەگەڵ جیسکار دەژیت.

بەلام ژنەکە بەردەوام ئەبەردەم ئەو پیاوه بەرگریی ئە خۆی کردوو، سەبارەت بە پەيوەندىى بە جیسکار گوتیبووی:

من سویند دەخۆم سەبارەت بە جیسکار هیچ هەتەیهکم نەکردوو. بە بوونی پەيوەندىى ئەو دوو کەسەش هیچ ناماژە و بەلگەیهکى روون نییه، دیار نییه ئەو پیاوه شەیدای نازى ئەو ژنە بووییت.

بۆکاساش گوتیبووی: ولاتى ئەفریقایى ناوەراست موکى جیسکار داستانە، مائ و خانووی لیبریه، منیش وەک هاوسەرى بى وابووم.

کە سەرى کاهۆى ژنى دەپەرینن. ماو نامادەى مەرگى نابیت

پاش دوو مانگ لەسەر هێرشەکەى ماو بۆ سەر شارەکە، کاهۆى دتسۆز لەدەرەوێ شارەوه بەرەو سیداره دەبەن. پاش ئەوهى دتسۆزى بۆ ماو دەرەبەریت، پاسەوانەکان جەلەکانى لەبەر دەکەنەوه، بە جلى ژێرەوه ژنەکە بەرەو لەسیداردان دەبەن، دەگاتە سەر گۆرستانەکە، خەنگى زۆر لەوێ لەسیداره درابوون و کەسیش نەبوو داواى تەرمەکانیان بکاتەوه. ئایا ماو داواى تەرمەکەى دەکاتەوه، یان لەودیوى بەرەکە دەمینیتەوه؟ بە فەرمانى حاکمەکە سەرى کاهۆى ژنەکەى ماو تسى تۆنگ دەپەرینن. پاش ئەوهى لەسیدارهى دەدەن، پاسەوانەکان پیللۆهکانى لەپى دەکەنەوه و تەرمەکەى دوور فری دەدەن. ئەفسانەیهکى کۆن هیه، گوايه تەرمى کوژراو وەک تارمايیهک شوینیان دەکەویت و راویان دەنیت، کە ئەوه دەزانن هەموویان لەسەر قاپى خواردنەکانیان هەتدەستن و را دەکەن و تەرمەکە لە ناوچەکە جی دەهینن.

ماو نامادەى مەرگى هاوسەرەکەى نابیت. پاش هێرشى دوووم و شکانەکەى را دەکات، بیر لەوەش ناکاتەوه هەواریک بۆ ژن و مندالەکانى دابین بکات، ئەگەرچى دوا دەکەویت، بە خەمەوه بۆ کۆچى ژنەکەى نووسیویهتى: "ئەگەر سەد جارىش بمرم

ناگاته مردنی کاهوی!

تا ژنه که ی نه مړیت، بیر له گه وره یی خوشه ویسته که ی ناکاته وه، پاش سی سال له مردنه که ی به و جوړه دلی بو ژنه هاورپیه که ی لی شویی دهکاته وه، وک له وهی تازه مرد بیت:

من دار چناریکم ون کردووه،
خودا که ی سهر مانگ، بو روحه پاکه کان سه ما دهکات و
پلینگه که ده به زیت و
له سهر زه ویش فرمیسی بو ده ژیت.

کاروانه که ی نیمپراتور

(هه ی کوری به راز، هیله که ی کیسه ل، تو پیاوه خوږپیه که ی، ته نیا به دوا ی ژنانی سوزانی ده ژیت! من سزات ددهم، نه گهر به نه ینی بو نوو ستن له گه ل له و ژنه بو ژوا یه بی قیمه ته بیته ئیره، من سزات ددهم).

له نیاری سالی ۱۹۳۷ هه زیرهن تووړپیه، دهستی بهرز کردووه ته وه و دهیه وی شه قیک له و پیاوه سپله یه بدات. پاسه وانه که ش له گوشه یه ک وه ستاوه و سهیری دیمه نه که دهکات، له وه یه که م جار نییه له و شهره بی نییت. ماو ناپارازییه و ده لیت هاتووم بهس قسه له گه ل له یلا بکه م، زیرهن بروای پی ناکات و چیت بهر که ی خیانه ته کانی ناگریت، له بهر نه ویش بو واز له ژنی یه که می یانگ کاهوی ده ی نییت، ژنه که ش شانازی به وه وه ده کرد، نیستاش له بهر له و ژنه نه کته ره سووکه خیانه تی لی بکات، له وه یان نابیت!

توند قژی (له یلا وو) ده گریت و دموچاوی دداته بهر چه په لوک، ماو دهستی ناگریت، شهر ی یه کیتی سؤقیه ت دهکات، به لام ناوېژیوانی دوو ژن ناکات.

هه روه ها ژنه که ده قیژنییت: له ی ژنه نیمپریاله چه په لکه! تو هوکاری، دوو بکه وه له بهر چاوم! زیرهن شه قیک له نه نیاس سیمدلی، روژنامه نووسه نه مریکییه که ددات، که دیمانه ی ماو و ژنه نه کته ره که ی ساز کردبوو. ژنه که شه قیکی لی دداته وه و زیرهن ده کویته سهر زه وی، به لام به و که و تنه نارووخت، روو له ماو دهکاته وه و هاوار دهکاته وه سهری:

له کوتایي تو چ جوړه پیاوړي، چ جوړه شیوعیبه کی؟ چون قبول دهکیت ژنه نیمپریالیبه کی، له بهر چاوی تو شهقم لی بدات! ماو سیری دهکات. به پاسه وانه کی دهکیت ژنه که بهر بکه نه وه، سی کهس ژنه که دوور دهخه نه وه، ماویش سهری کز دهکات و دهروات.

بهر له ده سال، ماو له بهر نه و ژنه واز له کاهوی دهینیت، شه و ماو دهگړیته وه هه واری مائی ژن و میردیکي ناسیاری ژنه روژنامه نووسه که، له یلاش لهوی بوو، تا درهنگانی شه یاری کاغذ دهکن، به لام ژنه که بهدوی ماودا دهچیت هه واره که، ماله که یان ته نیا ۱۵۰۰ مهتر دوور بوو، که دهچیت دهینیت، له یلا دهستی له سهر رانی ماو داناوه، دیاره سهرخویش بوو، ژنی خاوهن ماله که، هیلین، به و جوړه باسی رووداوه کی نووسیوه ته وه: ”ماو زور سهرسام دهیت، به پرونی رووخویشی پیوه دیار بوو، گوتی به راستی سهرخویشم“. لهوی له یلا جورته تی نه وه دهکات دهستی ماو دهگړیت. له یلا ته مهن بیست و شهش سالی، ژنیک ته لاقدر او بوو، حزبی شیوعی قری درېژي بو ژنان قه دهغه کړدبوو، به لام نه و جووته بسکیکی درېژي له سهر شانی هاتبووه خواره وه، به ودهش سهرنجی خه لکی راده کیشا، ژنه که به خیرایی دهیت ته نه سستیره یه کی سینمه ما. ناکار و هه لکوه و ته کانی نه و ژنه مایه سهرنجی زور بوو، خه لکی دهوړوژاند، له وانه ماو، به لام زیرهن ژنیک به هیز و دلسوز بوو، ماو شیعی بو دهنوسی. ژنه که کیژي تیکوشه ریکي شیوعی بوو، کیژه که له باوکی سهر به خوئی فیر بوو بوو، بویه ش به قه ده برزه کی و ناکاره چینیه که کی دهیت مایه سهرنج و ویستی ماو، کیژه که وهک کچانی تری قوتابخانه فنله ندیه که نارام ناییت، ژیان و جوته دهویت، له بهر کانی شه دهچیت ناو سوپا و دهیت شیوعی، ههنگاو به ههنگاو له ناو حزب و سوپا و ژنان پیش دهکویت، له حکوومه ته لکالیبه که شیان پوشت ودره گړیت، به برینی قه درېژه کی دهیت هاوریه کی ناوداری ناوچه که.

له ناههنگیکي ساده له سالی ۱۹۲۸ دهبنه هاوسهر، ژنه که به ناسانی رازی نه بووه، وهک کاهوی نه بوو، ماو نامه ی زوری بو نووسیوه، وای دهرانی ماو به ته مهنه و بو نه و شیوا نییه شو به پیاوړی ته مهن چل و سی سالی بکات، چونکه نه و دلی له لای کوریکي گه نج بووه، زیدان، وهک هاوریبه کی نازدار دهره که ویت، به لام کیژه که دیاره دهیویست له گه ل سهرکرده یه ک بیت له و که شه ناووز بیپارزیت.

پاش ماوه یه کی کورت له پرۆسه که یان قسه یان بو هه لده به ستن، گوايه پیاوه که به ته مهنه، زوریش دوور دهکویته وه، رهنه ژنه که تیر نه بیت، به لام نه و هاوسهریکي دلسوزی بووه، خه ریکي کوره کی دهیت، که زووتر سی مندالی تریان مردبوو، ژنه که بهس کابانیکي دامای ناو ماله کی نه بوو، که به شه دههاتن ژنه که گوتبووی:

نیمه هردوو کمان وهک ناسن و پولا یین، که سمان بو یه کتری شل ناکه یین، نه گهر وا بپرات هردوو کمان نازار ده چیرین.

بوونی مندا لیک، په یوه نندی ژن و میرده که پته و دهکات، ماویش له ناو رژیمه نالوزه شپړه که ی شیوعیه ت ماندوو و هراسان بوو، کوشش دهکات جیگای باش بو خو ی بکاته وه و وهک سهر کرده یه که درېکه ویت. له سالی ۱۹۳۴ ماو کاروانه درېژده که ی ده ست پی دهکات، ده بیته نه فسانه ی میژوو، چاره نووسی شورش که یان به و کاروانه ی درېژیه که ی دوازه هزار کیلومتر بوو و سالی که ده خایه نیت، به ند بوو، تیدا له ژماره ی ۱۳۰۰۰۰ ته نیا سی هزار یان درېزبان ده بیت. له سهره تای کاروانه که ژنه که دوو گیان بوو، بویه ش نه ده کرا هاوشانی نه و بپرات یان سواری ولاخ بیت. له گوندیک ژانی دیتی و کیژیک ی ده بیت، به لام ژنه که نهیده توانی مندا له که بیت، بویه به رامهر بریک پاره و نه فیون مندا له که له لای ژنیک جی ده هیلیت، به رله وه ی بپرات ژنه که به دایکه که ده تی: ناویک له و مندا له بنی و نیجا بری، به لام دایکه که قبول ناکات، زور به خه مگینییه وه دپرات، پاش چهند روژیک دوو باره ماو ده دوزیته وه، چونکه نه و له سهر مندا لېوونه که نه وه ستابوو. دایکه که ده گریت و ماویش پی ده تی:

نیشکی باشت کرد، هیچ چاره مان نه بوو.

پاش شش مانگ له رویشتنی سخت به ره و باشوور، زیرهن وهک په رستار له ناو بریندار و نه خوشه کان نارام و ناسووده ده بیت، به نارامکردن و چاکبوونه وه یان دلی خوش و ناسووده ده بیت، به لام شادمانییه که به رده وام نابیت، که فرۆکه لیان ددات و به راگردن بو نه فسه ریکی بریندار دپرات، ساچمه یه کی به رده که ویت، به لام ماو ناگه ریته وه سهر ژنه برینداره که ی، تا ده زانیت برینه کانی زوره و ژانه که ی گه وره یه، به لام به کوششی دکتوره تاییه تییه کانی ده که ویته قسه کردن و له مردن رزگاری ده بیت، به لام مانده ی ساچمه یه که له ناو سهری، ژانی زورتر دهکات و مانده ی له کاروانه که سخته شپړه ی دهکات و ده بیته شاهیدی دوزه که یان، وهک خاتوونی یه که م شورش که یان ناوی دهرده که ویت، خه لکه که نازایه تی ده گیرنه وه، به تاییه تی ژان و سهربرده ی برینه کانی جه سته ی.

له سالی ۱۹۳۷ دوو باره ژیان ده گه ریته وه به ر جه سته ی زیرهن، له تهمه نی بیست و هشت سالی، له پیاوه که ی که نایه وی هه ست به ژان و خه مه کانی بکات، نیوه مردوو جی ده هیلیت، دوو گیان ده بیته وه، یتیر ژنه که نازانیت روو له کام ده قهر و ناراسته بکات، به لام دواپی بریاری خو ی ددات:

له سهر ریگا و دوور له هه موو نازی پیاوه که ی مندا لی ده بیت، له وی بریاری دوور که و تنه وه له میرده که ی ددات، ده یه وی

نەوهندە دوور بکەوێتە، جاريکی تر ماو نەبينیتهوه، بەرهو خۆرههلات دەروات، دیاره ماو رێگری له رۆشتن و دوورکەوتنەوهکەي ناکات، لهگهڵ منداڵهکەي بەرهو يهکیتی سۆقیهت دەروات، لهوێ دکتۆریک دەتوانیت ساجمهکانی ناو جهستهی دهرهینیت و زرگاری بکات، بهلام له مۆسکۆ ئارام و ئاسووده ناڤیت، منداڵهکەي پيش نهوهی يهک سالی تهمهنی تهواو بکات به نهخۆشیی سیههکان دهریت. لهوێ ژنهکه، چینییهکان کۆ دهکاتهوه و رۆژنامهیان بۆ دهخوینیتهوه، رۆژیکیان وهگرێههکیان وتاری سینهماکاری رووسی روومان کارمن دهخوینیتهوه، که دیمانهی ماوی کردبوو، نووسیوووی ماو لهگهڵ ژنهکەي پیشوازیان کردم، به بیستنی نهو وشهیه ژنهکه دهرووخیت، به شیوهی کاهوی ژنی یهکهمی ماو، ژنهکه رووبهرووی مردن دهییتهوه.

ژنهکه سست و سڤ دهییت، دواي دهکهوێته سهه جیگا و خواردنی نامینیت، بهلام هیوای بهوه ههبوو ماو بگهڕیتهوه و ههڵهکەي چاک بکاتهوه، بهلام لهجیاتی نهوه بۆی دهنووسیت، ئیمه پهیوهندیی هاوسهگریریمان تهواو بوو، تهنیا دوو برادهرین! بۆیه ژنهکه زۆتر بیر لهو منداڵهکانی دهکاتهوه، نهوهی زوو مرد، کیرژهکەي له گوندیک جیی دهییت، بهو رهوشه ژنهکه شیت دهییت، رهوانهی نهخۆشخانهی دهروونی دهکهن، پاش ده سال، ماو دهیهوێ ژنهکه بگيریتهوه، بهلام ژنهکه زۆر نهخۆش بوو، ئاسان نهبوو چاک ببیتهوه، زۆریش بییری لهوه دهکردوه رهنگه دکتۆرهکانی ماو بیانهوێ ژههرای بکهن.

ماو تسه تونگ - Mao Zedong

ماو به قسه ی که سی نه کرد کچه که ی هیئا!

رهنگی خو شه ویستی وهک سیو شینه

له مانگی نوقمبه ری سائی ۱۹۸۰ دادگایی چوار که سه که دهکهن، نهوانه ی ئاگریان له چین بهردابوو، هاوار و قیرته قیرژ بوو، سهروکی دادگا که دهیویست هوله که نارام بکاته وه، زهنگه بچوکه که ی دهستی هه لده شه قاند و بیهوده بوو، نهوان که وتبوونه بهر گیانی یه کتری، ژنه تومه تبار ه که، جیانگ کینگ به هیئز بوو، کوئی نه ده دا، ده ستریتی دهکاته سه ر یه کیک له دادوهره کان.

جیانگ کینگ

سه ریچییه کان، نهوانه ی نه نجامیان داوه... نهو هه موو خائین و جاسوس و خو فرۆشانه تان له سه ر من کو کردووه ته وه، شاهیدییم له سه ر ده دن، نهوان کار له من ناکات!

لیاو موشا دیته بهرده م دادوهره کان، تاکه نووسه ره، له سائی ۱۹۶۰ و له سه رده می ماو قسه ی کردووه، جورته تی نه وه ی هه بوو رووبه روو لیپیچینه وه له گه ل ماو بکات، له ژیاندا ماوه، نهو ژنه که به وه تاوانبار دهکات، ژماره یه کی زوری کادیر و هاوولاتیانی په کین چهوساندووه ته وه، ههروه ها گو تی:

نیوه خه لکی به سته زمان و بی تاوانی زورتان گرتووه، من له ریزهکانی حزب گه شه م کردووه، یهک روژ به قه د داوه موویک له ویست و بهرنامهکانی خو م لاسارییم نه کردووه، نهو ژنه جیانگ کینگ تومه تی بو هه لبه ستووم، به درو منی تاوانبار کردووه، ههشت سال گیرام، دوا یی بو گوندهکان دووریان خسته وه، ویستان بهو شیوازه سزام بدن و گوا یه عاقله م دهکهن، سی سائی تریان بو دریز کردمه وه، له ناو زیندانا زور هو قییانه نه شه که نهجه ده درام، پیاو ه که دهگری ت.

دوو پو لیس به چه که وه دهو ری ژنه که یان دابوو، ئینجا نهو گائته ی پی دههات، سه رکه شانه ده رده که وت. به چاو دهکانی ناو

هۆڼهکەي دهپشکنی، نامادهبووان ٨٨٠ کەس دهبوون، لهسەر سهکۆکەش خهفتا کەسی ياساناس دانیشتبوون، هاتبوون له سهردهمی چینی نۆی شاهیدی بدن، ههموویان دلتیابوون ژنهکه گالتهی پینان دیت!

ژنهکه تووره دهردهکهوی نهگەر دهستی ههباوه توتهی دهردهوه، نهو ژنهی سی سال خهبات دهکات و چاوهروان بووه، تا لهتهنیشته ماو بیهته ژنه شههیدهکەي شۆرش، وهک ژنی پیشووی هه زیرهن، بهنهقهست ژنهکه دهرندهکهوت و له بهر سیبهروهو حوکمی کردووه، دووم کەسی بهر روشنایی ناو دهسهلاتهکه بووه.

له سهرتای دادگاییهکه، حاکمهکان دهیانزانی نهوان شیرهژنیک بهرله دهکەن، تا له بهردهم ههموو کامیرهکان بقیژنیت، نهوان بو ژنهکەي بهناوی سیوه شینهکه، ژنه نهکتهرکه، بوار ساز دهکەن زۆرتیر تهماشاکهري ههیهته، ژنهکەش خهونی بهوه دهبینی، میلونهها کەس لهسەر شاههکانی تهلهفزیۆن بیبینن.

به لگهکانی سهر نهو ژنه گومانی تیدا نهبوو، تاوانی گهوهی دژ به نهیارهکانی حزبهکه کردبوو: پلان و داوی گهوهی بو سهرکردهکانی حزب و دهولت دادهنایهوه، ژمارهیهکی زۆری خهک و کادییری نهشکهنجه دابوو. گوتیان ٢٦٠٠ کەس له بوارهکانی نهدهب و هونهر به دهستی نهو ژنه، ئازاریان چیشتبوو، له بواي فیکردن ١٤٢ هزار کەس، له بوارهکانی تووژینهوه و تهکنهلوژیا ٥٣ هزار کەس و ٥٠٠ مامۆستای تهندروستی و ١٣ هزار چینی دهرهوهی ولاتیش. خویندنهوهی تومهتهکان درێژهی ههبوو، زۆریان خویندنهوه، ههپهشهی نهوهی دهکرد هۆلهکه جی دههیلته و دهروات، له کوتایی گوتی: سهیری "وو فاشیان" بکهن (نهویش تومهتباریکی تر بوو) لهترسا دهریت، بهلام من دیاره باکم نییه.

ژنهکه ناسایی دیار بوو، بهلام پاش نهوهی چاویلکه بازنهیی چوارچیوه پلاستیکییهکەي له سالی ١٩٦٠هوه له چاوی بوو دادهنیت، دهردهکهویت ئاکاری کهمیک شیواوه.

یهکیک له گرینگترین تومهت بهرووی ژنهکه، نهوه بوو، نهو ژنه کۆشش دهکات سهروک ماو تسی تونگ بکوژیت.

جیانگ کینگ بهناوی لوان شومنگ له مانگی مارس سالی ١٩١٤ له ههریمی شاندونگی کشتوکائی له دایک بووه. باوکه سهرخۆشهکەي وهستای دروستکردنی پیچکهی عارهباوه بووه، بهردهوام دار و دهستی لهسەر دایکی بووه و دارکاری کردووه، ژنهکەش بهرپهسی هاوسهري نهبوو. دایکهکه له خهفتهی دلی خوی بهردهوام دارکاری کیزهکەي کردووه. بۆیهش کیزهکه بهرگەي زوتمهکه ناگریت و دهیهته پێشهنگه کیزه یاخییهکانی قوتابخانهکیان. له سالی ١٩١٢ لهگهڵ دایکی له پیاوهکه

دوور دهکونهوه و ژنهکه پیاوی تری تاقی دهکاتهوه.

ګوناھبار و نهکتهر و ګهواد

له تمهه نې پازده سالی کیژکه دهچینه کولیژی هونره جوانهکانی شانۆ، لهویش وهک ژنانی باکوور قژی درېژ بووه، بویهش رولی ژنه خزمهتکاری بسک درېژی ددهنې، پیوستان بهو کارهکتهره ههبووه، لهویش دادمه زړیت، بهلام کیژه لاسارهکه پاش لهووی دادمه زړیت، قژی دهبریت، دهیهوی لهناو کهشه نوییهکهی شاری جینان دهبرکهویت، بیته نهکتهریکی نهکتیف، نهک ژنیکې دامای کساس.

پاش دوو سال له بهر نه بوونی کولیژکه دادمه خړیت و کیژکه ناویمید دهمینتهوه، بویهش بیر لهوه دهکاته شوو بکات، پیاوینکی بازرګان ددهوژیتهوه و شووی پې دهکات، بهلام هاوسه ګیریهکهی تهنیا چهند مانګیک بهردهوام دهیت.

ژنه داماوکه، به ناسینی کونه راګری کولیژکه، له کتیبخانهی زانکو دادمه زړیت، بهلام لهوی لهجیاتی شانۆ و هونهر روو له سیاست دهکات، بهرپرسی راګه یانندی نهینیی حزبی شیوعی دهناسیت. به ناسینی کیو، ژنهکه دهکاته ناو بهری روښنیری شیوعیهکان. لهوی دهیتته نهندام له یهکتی شانوکار و نووسره چه پهکان، ژنهکه زانیاری کهمی لهسهر مارکسیهت ههبوو، جیاوازی زوری نیوان لهوان و ناسیونالیزمهکان نه دهناسی، نهوهندهی دهناسی نیتمه لهسهر حهقین و نهوانیش لهسهر حهق نین! بویه له سالی ۱۹۳۳ ژنهکه دهیتته نهندام لهناو ریزهکانی حزبی شیوعی چینی.

ژنهکه نایهویت لهګهډ پیاوه دوستهکهی بژی و چاوی له ګهورهیی و شکو دهیت، بویه بهرهو شهنګهای دپرات، لهوی بهناوی لان بینګ (سیوه شینهکه) وهک نهکتهر دهناسیت، شوو به رخنهګری سینهمای تانګ یا دهکات، نهو پیاوه، ژنهکه لهناو بازدهی چینی بهرهو جیهان و هونهری نوی شانووی خورنواوی دهبات.

بهلام ژنهکه، زورتر سهیری بهزایی و ناسینی زورتر دهکات، بویهش شوو به بهرپوهبهری شانۆکه دهکات، هونهرمه نديکی ناسراو بهلام ژنی ههبووه، بهلام میردهکهی جارانی که زووتر خیانهتی له ژنی کردبوو، بو نهو جیاوونهوهیه زور زامدار دهیت، دهیهوی خوی بکوژیت، ژنهکه دهیت.

بهیانیهکهی، ویستم برؤم، بهلام پیاوه بهسته زمانهکه دهګریا، ههګیز ناکارهکهم له بهر چاو ون ناییت، بهزهیم پیی

دههاته وه.

رهځنه گرکه، بهو جیابوونه وهیه زور زامدار دهییت و دهه ژیت، نامه یه کی کورتی مائواوی بؤ دهنووسیت و دهرات خوی بکوژیت. ژنه که له ناو تاریکی شه وکه به پرورش وه بؤ دوزینه وهی پهریشان دهییت. داوای لی دهکات بگهړیته وه و پیی دهییت: تو منت خوش دهویت، به لی یان نه خیر! (لای خودایه! روویه رووی پیاویک دهمه وه، دهیه وی خوی بکوژیت و بهو شیوه یه ش قسم له گه ل دهکات) نیتتر فیلمه رومانسییه خراپه که کۆتایی دیت. دووباره ژنه که دهکه ویته وه ناو کوچه و کۆلانه کان، پاش نه وهی تانگ لیی دوور دهکه ویته وه، ژنه که گوتویه تی:

له بواره کانی میژوو و دهرکه وتنی نهو پیاوه، یهک خال لیم دووره.

ژنه که بهره بهره شیوعییه ت له باکووری خورنوا، یانان دهرات، ژنانی زور نه دهست به زور به شوودان و دهسه لاتی باوکسالاری و خویندن، که پاره ی زوری له شهنګه ی دهویست، کارکردن و زانین و رامن بهره نهو هواره رایانده کرد و دهربازیان دهوو. شاره که پیشه نگی پیشکوهتن بوو له چین، روجی کرانه وهی خورنواوی نه مریکی تیدابوو.

نه قینیکی به بروسکه له یانان

سیوه شینه که، له گه ل سهدان گهنجی شیوعی ماو دهیینیت. نهو بلیتی سه فهری بؤ دهزگای مارکس - لینینی ددهاتی، که نه وی وتاری هه بوو، ژنه که پیی دهییت چه پله ت بؤ دهکوتم، توش وهره سهیری نماییشی شانوگه ریبه که مان بکه، نه وی من ببینه. ماو له نماییشه که چه پله بؤ ژنه که لی ددهات و هاوسه ره که ی هه زیزین له هه سوودیان مردن دهخوژیت.

جیانگ کینگ به وتاره کانی ماو سه رسام دهییت، هه موو گوپی بؤ شل دهکن، به شداریی چهن دان دیمانه ی نهو دهییت، وهک ژنیکی بالکیش دهرده که ویت، به ناسانی به هه لسه فکه ی خوی که شه که له قازانجی خوی دهگوریت: سه رده تا سینکس کاریگه ری خوی دهنوونیت، به لام له گه ل زه من مه سه له که دهگاته دهسه لات. نهو دیان ماو بهرگریبه کی زوری نه بووه.

هه ردوویان به ناشکرا دهرده که ون، زوو په یوه ندیبه که یان وهک شه رمه زاریبه که دهرده که ویت، هه موو دیانگوت نهو ژنه نه کته ریکی سه رکه وتوو نییه، زووتر و چوار جار شووی کردووه، یان بلین له گه ل چواری پیاوی جورا جور ژیاوه، نهو دهش له ناو شهنګه ی دهگویه که په یدا دهکات، چونکه دیاره شوینی ژنیکی خوشه ویستی کۆلنه دهر دهگریته وه.

یه کیک له دهسته خوشکه کانی هه زیزهن، له کاتی کاروانه درېژکه گوتوویه تی: هه موو کیژه کانی قوتابخانه که مان پیتیان ناخوښ و دلگران بوون، هه نډیکیان نامه یان بۆ ماو نووسیوو، من سێ نامه م بۆ نارد: سه روک ماو، هیوادارین تۆ نه و ژنه نه خوازیت، دیاره ته ندروستی هه زیزهن باش نییه، ئیوه پینج یان شەش مندالتان هه یه. هه زیزهن خوښه ویستی میلله ت بوو، له کاروانه که نازار و مهینه تی زوری بینیبوو، کۆشکاری دۆزکه بووه.

له ناو حزبی ش گلهیی له ژنه که هه بوو. زووتر ناسیونالیزمه کان نه و ژنه یان گرتبووو، به تومه تی شیوعیه ت زیندانی دهکریت، به لام بۆ نازادبوون نکۆتی له وه دهکات، نه وه ش له دیدی حزب خیانه ت بووه. ده لێن ژنه که له زیندان بۆ ژمیک خواردن له پاسه وان هه کان پاراوه ته وه، قسه ش هه بوو گوايه ژنه که بۆ نازادکردنی سازشی له گه ل حزبی ناسیونالیزمی چینی کردوو، نامه ی زۆر له لایه ن هاوڕێیان دژ به و ژنه نووسراوه، که ناکرێ نه وه ببیته هاوسه ری سه روک و رابه ره که مان.

سه رکرده ی ره سمیی حزبی ش، لو فو، نامه یه ک له سه ر نه و مه سه له یه بۆ ماو ده نیړیت، ماو نامه که ده درنیښت و تووړه ش ده بیت، بۆیه به په یامنی ره که ش ده لیت:

به یانی هاوسه رگیری له گه ل ده که م، با خه لکه که خه می کیشه و کاروباره کانی خۆیان بن، واز له من به یتن.

دروست بۆ به یانی به که ی نه اهه نگی زه ماوه نده که ده که ن، له بژارده کانی ناو یانان بیست و چوار که شیش داوه ت دهکات.

ماو بۆ کیکردنی ناره زاییه کان ژنه که ده شاریته وه، نایه وێ له به رچاوان ده ریکه ویت، کاره تایبه تی به کانی پێ ده سپیړیت، زووتریش نه و نه رک و کارانه ی به یانگ کاهوی و هه زیزهن راسپاردبوو.

تۆله ی ژنه نه سه ره که

ژنه که ی خزمه تی مندا له که ی ده کرد، یه که م که س بوو ده که ویته به ر زه بر و تووړه یی جیانگ کینگ، نه وان له سالی ۱۹۴۰ کیژیکیان ده بیت، ژنه که ده بوايه قزی ژنه که ی ماو بشوات، له و شووشتنه گله یی هه بوو، بۆیه روژیکیان به ژه هراوکردنی شیر ه که ی بۆ خواردنه وه بۆ بنه ماله ی ماو داده نیت، تۆمه تبار ده کریت، نه گه رچی شیر ه که ی شیر ی مانگا که ی خۆیان بووه، له مه یدانی هیزه کانی ناسایش ده له وه را، به لام ژنه که تاوانبار ده که ن، چونکه هاوسه ره که ی ماو سکی ده چیت، پاش نه وه ی قسه له گه ل کابانه که ده که ن، فه رمان ده دن ژنه خزمه تکاره که بگرن، پاش نو مانگ له گیرانی و کاری به رده وای رستن و

چینی ناو ګرتووخانه ګه نازادی دهکهن.

جیانګ کینگ، بواړی نه بوو کاری نواندن بکات، بویه دهویست کار بکات تا سیما و ناوی کونی بسپړته وه، تا بیپته هاوسه ری سهروک، بویه زوربه ی کار و نووسین و بابه ته کونه کانی دهسووتینیت. ژنه که کوشش دهکات بیپته هاوبه شی ژيانی ماو، به لام بوی ناچیته سهر، به ودهش تووشی هیستیریا دهییت، بو دوورخستنه وه و بو چاره سهری کانسهر، ماو ژنه که ی بو روسیا دوور دهخاته وه، به ودهش ژنه که له روژانی سهره تاکانی کوماری چینی میلی هاوشانی بووه، دوور دهخاته وه.

له نوځمبه ری سالی ۱۹۴۰ ماو دهسه لات وهرده ګریت، ژنه که ش پوستی نه ندام له لیژنه ی به ریوه بردنی پیشه سازی سینهمایی وهرده ګریت. خهونی ماو له وهیان نه وه بوو، له ماوه ی پازده سال پیشه سازی چینی له پروژنه که ی به ناوی (ههنگاوی ګه وره بو پیشه وه) بخاته ناستی پیشه سازی پولا و ناسنی به ریتانیا، نیتر بو نه ودهش ههنگاوی باش دهنریت، به لام نه نجامی نابیت، به رهه مه کانیان ههر له کینگه کان دهسووتیندرا، چونکه شیاوی بازار نه بوون.

له سالی داهاتوو لیو شاوکی، دهیپته سهروک دهو لهت، به ودهش ژنه که ی نه وه دهیپته خاتوونی یه که م، ژنه که ی ماو رووبه رووی شان و نسکو دهیپته وه، رقی ګه وره ی به رامبه ر ژنه که ی لیو نیشان دهکات، خوراګری نیشان دهکات بو ګه رانه وه و بیپته که سی ګه وره ی له بهر دیدی میلیت. جیانګ ژماره یه ک دلسوز و پشتیوانی نوی باوه ری شیوعیه ت کو دهکاته وه، له وی ماو به رنامه یه کی نوی راده ګه یه نیت تا دژایه تی لیو بکات. ژنه که کوشش دهکات بګه رپته وه سهرده می دهسه لات، ستراتیژی ته خوراګری و هیوری په یرو دهکات.

ژنه که دهیه وی له بواړی شانو دهستکاری دهقه کان بکات، به لام له وهیان سهرناګریت و نه کته ر و نووسهر و دهرهینه ره کان به چاوی ری ز سهری به ره و تواناکانی ناکهن، بویه دهلیت نه وانه سه ګن، ری ز ی هونه ره که ی من ناګرن، زوری ش مان دهګرن و داوا دهکهن فیلمه کانی نه شوردرینه وه و موری سووری لی دهه دن. له سالی ۱۹۶۰ به رنامه کانی ژيانی دهګوریت، دهیه وی وهک خاتوونی یه که م دهره که وی و به رده وامیش ترسی نه وه ی هه بوو روژانی شهرمه زارییه کانی زیندان و هاوکاری حزبی دهسه لاتی ناشکرا بکریته وه، بویه ش زور له هاوړی و ناسیاره کونه کانی دهګریت و دووریان دهخاته وه، زوریان دهکوژیت و له ژماره یه کی که میان دهبووریت، له مانگی نوګستسی سالی ۱۹۶۶ ته رمی زور دهکاته ناو کووره کانی سووتاندنی په کین و به رده وامیش دهییت.

سالی ۱۹۶۶ سالی پاكتاوی

ژنهكه دهست له عاشقه كونهكانى ناپاريزيت، له سالى ۱۹۵۸ پاش ناكوكى و شهريكى توند لهگهل ماو، بهتوورپيى نامهيهك بو وينهگريكي سينه مايى هاوريى كوني دهنوسيت، داواى نه دريسى ميړده كونهكهى تانگ نا له پارسى لى دهكات. ناشكراكردى ناوهرپوكى نهو نامهيه، كاره ساتى لى دهكويتهوه، ژنهكه داواى نامهكه دهكاتوه، وينهگره بهسته زمانهكه دهگرن، نهو و چهند برادرپيكي هاوبهش لهو كار، ماله كانيان تالان دهكهن، وينهگرهكه له ژير نه شكه نجه دهرپيت، بهلام بهس نهوه دهركيپيت كه نامهكه ناسك و ههستيار بووه.

سالى ۱۹۶۶ سالانى زور ورووژينه رن له ژيانى جيانگ، پاش نهوى دهبيتته راويژكارى روشنييريى سوپا، نهو له بوارهكانى نوپرا و موزيك و نهدهب و سهما رينمايى سوپايهكى شەش مليون سهرپازى دهكات، لهو دهمانهش بهدلهى پياوانهى سهرپازى له بهر دهكات، ههلمهتى سهر داپلوسيني مالى رووناكبيرهكان دهكات و كتيبه كونهكانيش هيچز دهكات، جيانگ دهبيتته خورى شورشه روشنييرييهكهى چين.

ژنهكه لهو دهمانهى ماو وتارى پيشكەش دهكرد، لهتهنيشتى دهوستيت، دهستى بو جهماوهرهكه ههدهشهقينييت، بو ماو هاوولاتى و ميللەت و بو ژنهكهش خهلكى ناسايى بوون، بويهش دلى بهوه توند دهبوو كه دهگهيشته ناو خهلك، له روژى ۸ يوليۆ ماو بهرنامهى (نازاوهيهكى كهوره له ژير ناسمانا) بو ژنهكهى ناشكرا دهكات، دهيهوى سياسهته نوييهكهى رابگهيه نييت، ژنهكه نهوه به ههنگاوپيكي بويرانهى باش دهزانييت، گه نجان هان دهكات به رووى فهرمانبه ران بوهستن، دهسهلات بگرته دهست، ئيتر بهو شيويه شورشى روشنييريى دهست پى دهكات.

له هاوينه گهرمهكه، ماو، ليو شاوكى له دهسهلات دوور دهخاتهوه، له روژنامهى (ميللەت)ى روژانه، رژيمهكهى به سهرمايه دارى ناپاك پيناسه دهكات، ژنهكهش دهكات هياريدهرى سهروكى تيمهكانى شورشه روشنييرييهكه، دهستهى سهروى ناو شورشهكه، نهوهش دهبيتته حكومەتيكى ئيمپراتوريهتى نهيني. ژنهكه هاوشانى نهندامانى مهكتهبى سياسى دادهنيشت، دهبيتته كهسايهتبييهكى رهسى، نهدهكرا پشتگوى بخريت.

پاش نهوى ليو شاوكى لادهبردريت، ههلمهتيكى سى ههزار كهسى دژ به ژنهكهى بهرپا دهبيت، نهو ژنهى فهرهه نسى و ئينگليزى و رووسى قسهى دهكرد، له زانكوى پهكين فيزيائى ناوهكى خويندبوو. تۆمهتهكانى بو ژنهكه ههلبه سترابوون،

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ژنه‌که‌ی هاوسه‌ری سه‌رکرده‌ی شو‌شه‌که‌ بوو، جلی پو‌شته‌ی ئاسایی له‌به‌ر کردووه، پانتۆلیکی بۆر و که‌وایه‌کی گونجاوی له‌سه‌ر قه‌میسێکی سپی ئاوریشمی له‌به‌ر ده‌کرد، وه‌ک خه‌ڵکه‌که‌ پیلای لاستیکی سپی له‌پێ ده‌کرد، پیلایه‌که‌ش هاوشێوه‌ی جانتا سبیه‌که‌ی بوو، هه‌رگیز لێی جیا نه‌ده‌بووه‌وه، به‌لام گانگمای ئه‌و سنووره‌ی به‌زاندبوو.

ليو شاوكى و ژنهكهى دهگيرين، به مانهوهى مالهوه و دهرنهچوون سزا دهردين، رۆژنيكان كيژكهى گانگماى بهگريانهوه تهلهفون بۆ دايكى دهكات و پيى دهتيت، خوشكم بهر ئۆتۆمبيل كهوتووه، بۆيه ژن و ميردهكه به پاكردن بهرهو نهخوشخانه دهرۆن، مهسهلهكه به پلان بووه، پاسهوانهكان چاوهروانيان دهكهن، به پيى فهرمانى ژنهكهى ماو، نهوهيان دارشتبوو، كه سهريپچى كردووه، ژنهكه به گيرانى شۆرشگيرى سزا دهدهن. له رۆژى دادگاييكردهكهش بۆ سووكکردنى ژنهكه داواى لى دهكهن فستانهكهى بۆ نيشاندان و دهركهوتن له بهردهم سهروك سوكراتۆ له بهر بكاتهوه، به لام نهو قبوول ناكات، دهتيت لهوى كشهكه گهرم بوو، بۆيه نهو تهنوورهم له بهركردووه، نهگهر توندترين سزاشم بدهن نهوه له بهر ناكهم و جلى تهسك و ناشايسته له جهستهه ناوهشيتتهوه، ژنهكه له ناو زيندانهكه سزا و نازارى زۆر دهچيژيت تا له سالى ۱۹۷۹ ئازاد دهبيت، ميردهكهى و ههنديك له مندا له كانيشى له سيداره دهدهن. جيانگ كينگ، ژنى يهكيك له كوئه ميردهكانى يو كيواى، له نيوارهيهكى ساردى ديسمبهرى سالى ۱۹۶۶ له ناو هوئيكي گهرى ستاديو ميگ به دهستى دوو سهرباز راپيچى لپيرسيينهوه دهكات، ژنهكه تامى لهو ديمهن و لپيرسيينهوانه دهكرد، ژنهكه ناوى فان جين بوو، سهرنوسهري رۆژنامهى (پكين ئاقيننگ نيوز) و جيگري سهروك شارهوانى شارهكهش بوو، تاوانى نهوه بووه پيش دهسهلاتى ماو، شيعيرى بۆ ههور و باران نووسيوه، دياره نهو دوو ئامرازهش له نهدهبى چينى نيشانهى سيكس و زهوفه، مهبهستى شيعرهكهش نهوه بووه گوايه جيانگ، وهك ژنكى سۆزانى هاتووه ته ناو جتگهى نووستنى ماو.

گوناھي ٺھو ڙٺھش ھەر ٺھوھندھ ٻوھ ٺھ ٻاھشي ڪۆٺھ مڙدھکھي ٻوھ، ديارھ ٻياھکھي ھەر خۆشويستوھ، ٻوھ رقي ٺھو

ژنه بووه هاوسەری بێت، بەلام پاش نەمانی کۆنە مێردەکە، ژنەکە شوو بە ئەفسەرێک دەکات، داوا لەویش دەکەن تەلەقی بدات.

لە ساڵی ١٩٦٩ تیمە تایبەتییەکە یاریدەری ماو بوون دەگۆڕن و پۆستەکان هەڵدەوهێنن، بەلام ژنەکە، پۆست و ژيانی تایبەتی هەر دەمینیت، لەناو باخی بایه‌ای ناو پەکی خەریکی پەرودەکردنی ئازەلی مائی و ئەسپ بووه، یان لە مائەوه سەیری فیلمی کردووه، ئەوهش پاره و خەرجیی زۆری ویستووه، ژنەکە ئارەزووی فۆتۆگرافی هەبووه، لەناو کەشتیی تایبەتی سەربازی بۆ دۆزینەوهی دیمەنی بەلکیش لەناو دەریادا گەراوه، بەردەوامیش مەلەوانی لەناو گۆمی ئاوی گەرمدا کردووه، جا ئەگەر بە دووری چەندین کیلۆمەتریش بێت، بە بۆری ئاوی گەرمیان بۆ حەمامی ئەو گواستووتەوه، بۆ گەرمکردنی ژوورەکە بە رەژووی بەردین چەندین کرێکار لەبن پەنجەرە ژووری دانیشینەکە ئەو، خەریکی ئاگرکردنەوه بوون، لەبەر ئەوهی مائەکە نێزیک پرۆژەییەکی سەربازی بووه، دەستە تەقینەوهی دینامیتی قەدەغە کردووه، بۆیه پرۆژەکیان بە دەستی و تەور و بەردشکاندن تەواو کردووه، نەهەک خانم بە دەنگی تەقینەوه‌کان هەراسان و سەخەت بێت، بەردەوامیش ویستوویەتی کاروبارەکانی بە فرۆکە بۆ راپەرێن، ئەگەرچی جلی ئاسایی شیوعییەکانی لەبەر کردووه، بەلام ناوقەدی بە پشێن کوشیوه تا سمت و ناوقەدی نازدار دەربکەوێت، شەپقەکەشی لار کردووتەوه بۆ دەرکەوتنی ئەگریجە قژی.

ئەگەر ئەوهش ژنەکە نەیتوانی ژنە دۆستەکانی ماو رابگریت و دەسلاتی نەبووه، هەموو ئەندامەکانی ناو کۆشکەکە ئەوهیان زانیوه و لەژێرەوه گالته‌یان پێی کردووه.

دایک

جەژنی ٦٥ ساڵی ئەدایکبوونی، ماو نەخۆش بوو، لەناو جیگاکی کەوتبوو، لەجیاتیدا ئەو ژمارەیه‌ک کەسایەتی پلە یەکەم بەشاریی یاده‌کە دەبن، دکتۆرەکە نووسیویەتی:

دەبایه من وەک هەموو جارێک راپۆرتی خۆم بنووسم، خۆنەکە گەوره و چەور بوو، پارە زۆری بۆ تەرخان کرابوو، هەموو دەیانخوارد و دەیانخواردەوه. من ئەوه‌ندە زۆرم خواردبوو، نەمتوانی راپۆرتەکە بۆ ماو بنووسم، بەلام پاش گافیکی کورت بۆ سەفەرکردن بۆ پەکی مێیان ئە خەو هەڵساند. بۆچی وا بەپەله سەفەرکە ساز بوو؟

جیانگ کینگ، شەو ژانەسەری دەبیت و داوای تابلیتی خەو و ئاو دەکات، کە پەرستارەکە لەوی نابیت، خۆی هەڵدەستیت و دەچیتە لای پاسەوانەکان، لەویش نەبووه، بۆیه دەچیتە ژوورەکە ماو، دەبینیت پەرستارەکە لەناو باوێشی ماوه.

ژناني زور پېشېرکېيان دهکرد بؤ گه يشتن به ماو، به لام ژماره يه کي کم له وانه ده گه يشتنه ژووره کي نهو، سيکسکردن له گه ل سهروک بؤ ژنه کان شانازی بووه، سهرووي هه موو خه ونه کان بووه، نه وانه ش کپزه هه ژاره کان بوون، نه وانه ي دلسوزي حزب بوون.

مانه وي چهند سعاتيک له ژووره کي ماو بؤ نهو کپژانه شانازی بووه، نه زمونيک بووه له بير ناکريتا، ديتني ماو بؤ چينييه کان له سهر سه کوي تيانانمن نارامي بووه، ده سکه وتيکي ناوازه و چرکه ساتيکي روحي بووه. له کاتي شوړشه روښنيرييه که ماو وهک ديارى، ميوه ي منگاي به هه ر يه کيک پيشکه ش کردبوايه، نزا و په رستن بووه، ناوي کولاي نهو ميوه يه ش ده رمانيکي سيحري بووه، نه دي نووستن و سيکس له گه ل ماو ده بي چ بيتا!

به لام نه وده ش نه فاس و که سيکي به هيژي ويستووه، چونکه ماو که سيکي پيس بوو، بايه خي به خوشوشتن نه دده دا، هه رگيز دداني نه شوشتووه، به يانيان ده ي له گه ل چا خوار دده وه ته ر ده کرد، زور پي ده تين با ددانه کانت پيشکني قبوولي نه بووه، وه زيري پيشووي به رگري و يه کيک له کاديره پيشکه وتوووه کان، بانگ ديه وای گوتووويه تي: ددانه کاني ماو تويزيکي که سيان له سهر نيشتبوو.

نهو خوشوشتني به کات به فيرودان ده زاني، هه موو نيواران کاتي سه يکردني پوست و به لگه نامه و خويندنه وي روژنامه کان، يان کاتي دانوستان له گه ل يه کيک و قسه کردن ياريدره کاني، پشتيان به خاوي و ناوي گهرم ده سرييه وه، يه کيک له دکتوره کاني گوتبووي: ماو چووکي خوي پاش سيکسکردن نه دده شوشت. بويه ش گوتبووي من له ناو جه سته ي ژنان خوم ده شوم.

ماو که سيکي به زه وق بووه، زور حه زي به کپژان نه کردووه، زورتر مه راقی ژنه سه ما که ره کان بووه، سکر تي ره تاييه تيه که ي له ناو ريکخراوي هونه ري شيو عيه ت ژني بؤ هه لده بژراد، به نه يني بوي ده برده ژووره کي و هه ر به و شيويه ش ژنه کاني ده شاردووه، چونکه ماو نه يويستووه ژنه کي به وه بزانييت و تافه تي ده مه قاني نه بووه.

کپزه سه ما که ره کاني ناو سالوني پيشوازييه که، به سه دان کو ده بوونه وه، شانازيان به وه ده کرد ماو يه کيک له وانه بؤ رابواردن هه لېژي ري تي، نه ندamani حزب هيناني کپزه کانيان، يان خوشکه کانيان بؤ رابواردني ماو به شه رهيکي مه زن و شکويان زانيوه.

ماو بؤ نه وده ش تيبي تاييه تي سه ماي دانابوو، له وانه به دي خوي يه کيکي هه لېژاردووه، له ناو سوياش تيمي تاييه تي

داناه، تا ماو بتوانیت له ناویان دوستیک دهستیشان بکات. شهو هه بووه ماو تا دووی به یانی سه مای له گه ل کردوون.

ژنه که ی جیانگ کینگ به دکتوره که ی گوتووه: تو سه روک باش ناسیت، دکتور شاره زانیت، نهو له ژیان سیکسی زور نازاده، شه هوتی و له زه تی جه سته یی جیاوازه له چالاکیه هزییه کانی، به رده وام ژنان نامادهن بینه نیچیری نهو.

پاش روودای ژنه په رستاره که، ژنه که هیچ گومانی نامیتیت و یه قین ده زانیت ماو له گه ل ژنان سیکسی ده کات، بویه ش هه ست به شهره زاری ده کرد، چونکه نهویش پیاوی زور نهویان ویستووه و چاویان تی بریبوو، روژیکیان دکتوره که ده بییت ژنه که دانیشتووه ده گرییت، داواش ده کات به که س نه لیت منی به گریاوی دیوه، وهک چو س ستالین له سیاست دره قه تی نایه ت، دلی نهویش له لایه ن هیچ ژنیکی تریش داگیر ناکرییت. هه ر چه ند ماو زورتر په ریشانی کیژولان ده بوو، ژنه که زورتر له وه دهرسا له و دوور بکه ویتوه.

ژنه که نه خوش ده بیت و له نه خوشخانه ده بیت، ماو سه ردان دیکات، له و دیمانه یه، ژنیکی سپی و چاوپه شی نه برو که وان ده ناسیت، ژنه که ده لیت من له میژ به رگری له هه لویسته کانی ماو ده کم و له سه ر نه وه سزاش دراوم، نیتر ده بینه برادر و شه و روژ به یه که وه ده بن، تا سه فهری شانگهای ده که ن، نهو یه که م دوست بووه ماو له ژنه که ی نه ده شارده وه، به وه ش ژنه که زور زامدار ده بیت، ژنه که ش سه ربه رزانه و بو نه وه ی نازاری ژنه که بدات خوی در ده هیئا و زویش به یه که وه در ده که و تن، بویه ش ژنه که هیچ ده سه لاتی نه بووه و ملکه چ بووه.

له سالانی ۱۹۷۰ جیانگ کینگ به دزی سیکسی ده کات، ماو له و ده مانه ش دوستیک به ناوی زهانگ یوفینگ هه بووه، ژنه که له هیلی شه مهنده فهر چاودیر بووه، ژنه که ش پالنه وانیک یاری تینسی چین ده ناسیت و هاوپنیه تی ده کات، به وه ش کوره که خه لات ده کریت و ماوه یه که ده کریته وه زری ورزش، بویه ش روژیکیان له به رده م خه لک گوتوویه تی: بوچی ژنیش به ناشکرا دوست و پیاویان نه بیت؟

ماو و جیانگ کینگ له بژاره ی خوشه ویستی جیاواز بوون، ماو که پیر ده بیت نایه و ژنی زیره ک و به توانا بناسیت، ده یه و ژنی جوانی ساویلکه بدوژیتته وه، به لام ژنه که ی دوستی ده ویست زورتر چه شه و زه وقی سیکسی پی بدن، چاو له پیاوژن و شاعیر و نووسه ری گهنجی هه لکه و توو ده گرییت. نیتر به و شیویه ژنه که پاش سه بر و چاوه پروانییه کی زوری بیهوده، شه رده سیکسییه که ده باته وه، له روژانی شوړشی روشنبیرییه که ژن و میرده که سیکسیان به یه که وه نه کردبوو، به لام ماو له گه ل کیژولان که مته رخمی و بیدلی خوی نه کردبوو، هه ر له وده مانه ش چووکي هه لنه ستاوه، بویه پؤدری شاخی

حوشتریان بۆ نووسیوه، به لām دکتۆریکی رۆمانی رۆژانه دهرزییهکی تری بۆ دهنووسییت، دکتۆرهکه ده ئیت نه گهر به سی مانگ چاک نه بیتهوه دیاره چاره سهری نییه. ژنه که دهسه لاتی فراوانی به کارهیناوه و نه گهرچی له گهل نه نداده گه ورهکانی حزب ناکۆک بووه و براده رهکانی خیانه تیشیان لیی کردووه.

له رۆژی ۸ دیسمبهری سالی ۱۹۷۶ شو ئانلای دهریت، جیانگ کینگ وهک دوا پلان کۆشش دهکات بۆ دارشتنی بهرنامه یهکی نوی، بۆ نه وهش دهسته یهک راویژکاری بۆ داده ئیت. سهرکردهکان له ژووری چاوهروانی دهبن، یهکیک له یاریدهره به ته مه نهکانی به ژنه که ده ئیت:

به سه زۆرت نازاری خه لک داوه، دیاره بهردهوام ده بییت؟ له بیرته له یانان له گهل ماو هاتنه لām و داواتان له من دهکرد رهزانه ندی له سهر هاوسه گرپییه که ت دهریبرم، تۆش به ئیت دا دهست له کاروباری سیاست وهرنه دهیت؟ ژنه که بهو قسانه بیدهنگ ده بییت، پیره میرده که په یه که ی بهوه کۆتایی پی دهه ئیت:

دهزانی تۆ مروقیش نه بویت!

بۆچوونی پیره میرده که نیشانه ی تیکچوون و شیتبوون نه بوو، خه لکه کهش وایان دهزانی سه رۆک وهریانه که پیاویکی باش بوو، بۆیه ش کاره تیکده رهکانی ژنه که ی راده گریت، زۆریش بهر په رچی ده دایه وه. خه لکه که بۆ پشتیوانی شو ئایلی دینه سهر شه قامهکان، ژنه کهش له بهر به دکارییهکانی خۆشه ویستی خه لکه که نه بوو.

له گۆره پانی ده رگای ناشتی ئاسمانی درۆشمیک دژ به جیانگ کینگ نووسرابوو: ژنه که، تۆ به راستی گه مره و شیتی، خهون بهوه ده بینیت بیته ژنیکی ئیمپراتۆر، ئاوینه یهک بگره دهست و سهیری ده موچاوت بکه، خۆت بیینه، تۆ سه رۆکهکان هه لده خه له تییت، خه لکه کهش ده چه و سی نیته وه، به لām رۆژه خۆشهکان کۆتایی هات، چیت بهردهوام نابیت.

ژنه که دهست به کاری نارهوا دهکات و مه دالیای نازایه تی له سهر سینگهکان داده گریت، چه پکه گوئی رهحه تیش دینیته خواره وه، به لām خۆپیشان دانی بهر یکردنی مردووه که به ئاسانی کۆتایی نایهت، فیتنه که چواره سه عات بهردهوام ده بییت، ژماره که دهکاته سه د ههزار کهس و چهندان ئۆتۆمبیل ده سووتیت و ژماره یهکی زۆریش ده کوژین و برینداریش زۆر ده بییت.

فیتنه که به رهو نه وه ده شکیته وه یهکیکی تری نه یاری ژنه که دینگ شیاوینگ تاوانبار بکهن، ژنه که هاوار دهکات: دینگ

شیاوېینگ ديهوئ له ناو دۆزهخ چه پسم بکات! نهو زور له خرؤشؤف پيستر و خراپتره! نهو پياوه ديهوئ ببيته پاشا، ببيته ئيمپراتور!

ژنهکه قبول ناکات دینگ له جياتی شون نانلاي ببيته سهروکی حکومت، بويه ماو به قسهی دهکات و پياوهکه دوور دهخاتهوه. ماو نهخؤش بوو له شوقهکهی نهدههاته دهرهوه، بويهش ژنهکه زورتر له شوقهکهی تهنیشتی کاریگهري لهسهر برپارهکانی دهکرد، وهرگيرهکان دهگوریت و چاودیري دهخاته سهر تهلهفونهکانی و کهسه نزيکهکانی دهگوریت.

ئيتر ژنهکه بو جيگرتنهوهی ماو کار دهکات، له پارچه شيعریک ماو، دان بهوهدا دنیت، له هاوینی سالی ۱۹۷۶ نووسیوی: کاری خراپهت کردووه، هردووکمان له دوو جيهانی جياواز دهژين، هیوادارم به ناشتی بژين. لهو ده سالي دوايی ويستم شؤرش بگهينمه نووتکه، بهلام نهمتوانی، تو رهنکه بيگهينيتته نووتکه. دياره کهسش نهبوو ريگای لی بگريت.

پاش مردنی ماو له روژی ۹ سپتيمبهري سالی ۱۹۷۶ جيانگ کینگ بو جيگرتنهوهی بواي بو دهرهخسیت، بهلام دوو رکابهري دهبيت: هوا گيوفينگی که لهلايهن سهروک بهرهمی بو جيگرتنهوهی سهروکايهتی دهستنيشان کرابوو. دووهميان دینگ شياوېینگ بوو، نهویش لهناو سهربازهکان ناو و کهسايهتييهکی بههيزی ههبوو. ژنهکه قسه لهگهل کهسی يهکه دهکات بو نهوهی دانوستان لهگهل مهکتهبی سیاسی بکات بو دهرکردنی کهسی دووهم، بهلام هوا داواکه قبول ناکات، چونکه دهيزانی شهر هلهدهگيرسیت، ژنهکه بهدزی لهگهل برازاکی قسه دهکات، نهویش به ده هزار چهکدارهوه له باکووری خورههلاتی ولاتهوه دهگاته پهکين.

هردوو تيم و لايه خويان بو روويهرووبونهوه ساز دهکهن، هردوو پياوهکه هوا گيوفينگ و دینگ شياوېینگ، لهنزيک شووره گهورهکه و له دهرهوهی پهکين، تيمي زريپؤشی بلاو دهکهنهوه، بهرنامهی دوو کودهتا دادهريژن، چاوهروان دهکرا کاميان سهردهکهن.

بهلام ئيوارهی ۶ نوؤمبهري جيانگ کینگ دهگرن، زووتریش يهکيک له ياريدهرهکانی دهگرن، شهقاميش بو نهوه يهکسهر هلهدهستنهوه، له ههمو شوينيک وينهی ژنهکه بهناشيريی دهکيشن، لهجياتی ناوهکهی به فلچه بنووسن، ئيسقانی جهستهی مروؤف دهکهنه پيتی نووسینی ناوی نهو، بيوهژنه داماره تهمهن شيست و دوو سالييهکه، به شيوهی ناشيرين و گالتهجاری دادهينن، زمانی به دريژی دهرچووه و دهستيکی جانتای به دهسته، دهستی دووهمی درؤکانی هلهگرتووه. وينهی ژنيک لهسهر شيوهی حوری ناو دهکهن، دهی کراوتهوه و چووکي پياوینکی لهدهمه و دهيمژيت، خه لکهکه لهناو شهقامهکانی

په کین هاوار دهکهن:

ده هزار چه قو له جه سته جيانگ کينگ!

خه لکه که به کلوفه و چاوه پوانی دادگایي ژنه خائینه که دهکهن، له سالی ۱۹۸۰ دادگاییه که دهست پښ دهکات، ژنه که به جنيو و قسه ناشيرين رووبه پووی دادوهره کان ده پيته وه. ژنه که به دريژي بيانووی گرتنی ليو شاوکی و وانگ گانگمای ده پيته وه، له ناوهراستی قسه کان داوا دهکات بچيته تواليت. له ناو تواليت که ده رگا له سهر خوی داده خات، چاره که سه عاتیک ده مينیته وه، هردوو پوليسه که نيگه ران ده بن: بير له وه ده که نه وه ژنه که خوی کوشتييت؟ دووباره ده گهریته وه سهر سه کوه.

ژنه که روو له سه روکی دادگاکه دهکات و پيی ده پيی: تو به رده وام قسه کانم ده بریت، ده ته وی سهرم بيریت!

به و جوړهش به رگری له خوی دهکات:

من هيچ روژیک به رنامه يه کی تايبه تی به خوم نه بووه، ته نيا بريار و داواکانی ليژنه ی مه رکه زبی حزبم جيبه جی کردووه، نه وهی من کردووه به رنامه کانې سه روک ماو، به رنامه ی شورشيگري کريکارييم جيبه جی کردووه... نيوه وهک نه وهی له سي به رکه ی بگه رين! چون جورته دهکهن بکوژ و قوربانیه کان تيکه ل بکه ن! له بيرتان بيت نه وهی بوويته قوربانیه که ژنه که ی ماوه، نه و ژنه ی سی و هشت سال هاوسه ری بووه، روژ به روژ هاوړی بووه! نه وه و سالانی پيش هاوسه رگيري به که ش به يه که وه بووين! له خوشی و ناخوشيه کان به يه که وه بووين. له سانه کانې شهر و مملانیيه کان، من تاکه ژن بووم هاوړييه تی سه روک ماوم کردووه، له و به ره بو به رکه کانې تری شهره کان! هاهه نه و ده مانه نيوه له کوې خوتان شاردبووه وه؟

له به رده م ۳۶ قازی و ۶۰۰ کهس له روژي ۲۵ ينايري سالی ۱۹۸۱ فهرمانی له سي داره دانی جيانگ کينگ ده رده چيت. برپاره که له لايه ن دينگ شياو بينگ ده رده چيت، نه وهی ده سه لاتی گرتبووه ده ست. بو بيرکردنه وه مؤله تی دوو سالی ده دهنی: نه گهر ژنه که توبه بکات، نه وه سزاکه جيبه جی ناکهن. به لام ژنه که توبه ناکات، به لام دادگا سزاکه ده کاته حوکی نه به دی، بو نه وهی روژيکیان بير بکاته وه و بگه ريته وه و توبه بکات. به لام جيانگ کينگ شاناز ده چيته ده رده وه. له روژي ۱۴ ی نه یاری سالی ۱۹۹۱ خوی ده کوژيت. تا ريوره سمی شاناز بو ژنه که نه کهن، دينگ شياو بينگ هه واکه که پاش دوو سال له مردنه که ی ناشکرا دهکات.

نایلانا تشاوتشیسکو

روژی کریسمیسی سالی ۱۹۸۹ له بوخارست باره گای و وزارتی بهرگری، ده بیته باره گای دادگایه ک و داواکاری گشتی برپاری کونایي ده خوینیته وه:

تاوانی دژ به مروقیه تی، کرده و کاننتان دژ به کهرامه تی مروقیه تی و هزی کومه لایه تی بووه. تاوانبارانه هه تسوکه و تان کردووه. نه و میلله ته ی گوايه رابه رایه تی ده کهن ویرانتان کرد، بویه به ناوی قوربانیه کان داواکارین هه ردوو زورداره که له سیداره بدرین.

زووتر داواکاری گشتی ژن و میرده که، نیکولا و نایلانا تشاوتشیسکویان به تاوانی سازکردنی ناههنگی گه وره له ماله که یان تاوانبار ده کرد. هه موومان نه وه ده زانین، داوه تی گه وره و جل و پوشاکي گرانبه های هاورده کراوی دهره وه، زوریش خراپتر له روژانی مه لیکی پیشووی رومانیای هیناوه، نه گهرچی له دهره وه ش، له پشت شوورده کانی کوشکه ک، خه لکه که بو بریوی روژانه یان ته نیا ۲۰۰ گرام خواردنیان بهرکه و تووه.

داواکاره گشتیه که ی دادگا له سه ر تومه ته کان بهرده وام ده بیته:

هه موو هاوولاتییه کی شه ریف نه وه باش ده زانیته، نه وان دکتوریان نه بووه، نیوهش به هه مان شیوه مندا ل و گه وره تان کوشتووه، خه لک هیچی نه بووه بیخوات، کاره با نه بووه.

هه ردوویان له ناو گو شه ی ژووریکی بی نه خشه و ساده په سترابوون، ژنه که پالتو چه رمه نه ستوورده که ی له بهر دا بوو، هه موو جونکارییه کانی پوشاکه که ی بریتی بوو له پارچه ده ستمالیکی شینی گه رده نی، دیاره قژی په شوکا و شیوا و بوو، داماو و که ساس دهرده که و ت. به لام دیمه نی دیکتاتورہ روخواوه که زور له و ناوژتر و شیرزه تر بوو، به دله یه کی س پارچه که ی له ژیر پالتویه ره شه نازداره که ی له بهر دا بوو، له ناکاری پیاوه که دیار بوو ره وشه که ترسناکه. زورتر تاوانباریان ده کهن و پییان ده لین:

کې فرهنگي کومه لکونکېه ته ټیمیشوارای دابوو؟ نیکولا نایه وې ولام بداته.

کې فرهنگي ددهات تهغه له خه لک بکهن؟

ژنه که ده لیت:

له بیریان بکه. موسته حیل بوو بتوانیت قسه له گه ل نهو جوړه خه لکه بکهنیت.

داواکاره که ده لیت:

وا ده زانین ۲۴ کس نهو گولله بارانه ده کوژریت.

ژنه که دهنوزیته وه: دیاره ده تانه وې ناو نهو بنین کومه لکونکې. سهری به توورده ییه وه ده له قنیتیت.

ناییه که ده یه وې ژنه که نهو دتیا بکاته وه، نیمړ و له وده مانه کس نییه پشویانی نیوه بکات:

ده زانی نیستا کس ناماده نییه هیچ شتیکتان بو بکات. ژنه که چرپه یه ک به گوئی میړده که دی ده کات. دووباره قازیبه که ده لیت:

دیاره نیلانا به رده وام ژاوه ژاوی ده کرد، نهو زیاتر هیچی تری نه زانیوه، وا ده زانم باشیش نازانیت بخوینیته وه، نه گهرچی خوی ده لیت من دهرچووی زانکوشم.

پیاده که ده یه وې ده می ژنه که بگریت، به لام ژنه که دهستی دوور ده خاته وه، وهک نهو ی بیه وې بیریزیه ک به رامبه ر دادگا نیشان بدات، که له لایه ن (خاینه کانی خوړناوا) بویان ساز کراوه.

ژنه که ده لیت: نیوه دادگاییمان ده کهن، نه گهرچی بژاریکی زوری روشنییرانی ولاته که، گوئی له قسه کانمان راده گرن.

قازیبیه که ده ئیت: هه موو جیهان ده زانیت ئیستا ئیبه لهو دادگایه چ ده کهین.

نیکو لای په نجه له قازیبیه که هه لده شه قینیت:

من وهک هاوولاتیبه کی ناسایی قسه ت له گه ل ده کهم، پیتان ده ئیم، من سه روکی رومانیا م... من سه روکی میلیه تم، قسه له گه ل که سانی هاندرای دهمش ناکه م، هه روها من قسه ش له گه ل که سانی کوده تچی و چلکاو خور ناکه م.

ژنه که ش ده ئیت: من ناتوانم نهو بابه ته بروا بکه م، نهو چیه دوزیوتانه وه، بابه تیکه بروا ناکریت.

نیکو لای: نایا بروا ده کریت ئیوه بهو جوړه ریسوامان ده کهن؟

قازیبیه که: ئیبه باسی پاره ی ئیوه له بانکه کانی سویسرا ده کهین؟ چ به لگه تان هیه نیشان بدهن.

نیکولا ده ئیت ئیبه هیچ جوړه حیسابیکمان له سویسرا نییه، که سیش لهو حیسابی بو ئیبه نه کردیته وه. بهو ده ش دیاره ئیوه چ هه لیه کی مه زن و گه وړه ده کهن. ئای لهو ناو زه راندنه، ئای لهو سووکایه تیبه! دیاره کوده تایه!

وهک نهو دیایکیک هه رده شه له مندا له که ی بکات، ژنه که بهو جوړه په نجه ی راده وه شاندا، زه رفه داخراو ده که ی به رده می نیگه رانی کردبوو، هزی لهو بوو. رهنگه ژماره ی کوئتو و پاره و حیسابه که ی تیدا بیت؟ یان ناوی خائینه کانی ولاتی تیدا بیت؟ قازیبیه که روو له ژنه که ده کات:

تو به رده وام که سی په یقدار بوویت، وهک ژنیکی زانا دهرده که وتی. تو یه که م یاریده ری نهو بوویت، که سی ژماره دووی ناو حکومته بوویت. نایا تو زانیاریت هه بووه له سه ر کو مه لکوژیبه که ی تیمیشوار؟ ژنه که ده ئیت باسی چ کو مه لکوژیبه که ده کهن، من وهلامی نهو پرسیاره ناده مه وه.

قازیبیه که ده ئیت، تو وهک زانیه کی کیمیا، دیاره ته نیا بایه خت به جهسته چره خسته کان داوه؟ تو ژنیکی زانایت، نایا نهو ده زانیت؟ حاکمه که بهو ده ماری ده گریت، چونکه نهو زور شانازی بهو نازناوه کردووه.

داواکاری گشتی: ئایلانا کی نامهکانی بو دهنووسیت؟

ئایلانا: لهو بیریزیه! من نه نامی نه کادی میای زانسته کانم، ناتوانیت بهو زمانه قسه له گهل من بکهیت!

داواکاری گشتی: دیاره تو ناگاداری کومه لکوژییه که نه بوویت؟ نیت بهو جوره رهفتارت کردوو و بهو جوره ناگات له میله ته کهت بووه؟ باشه کی فه رمانی ته قه کردن و گولله بارانی به تو دابوو؟ وهلامی نهو پرسیاره بده ره وه!

ئایلانا: وهلام ناده مه وه. سهرتا گوتم وهلامی نهو پرسیاره ناده مه وه.

نیکولا: نیوه نه فسه رن و باش ده زانن حکومته نهو جوره فه رمانانه دهرناکات، تیرورسته کان گه نه کانیان گولله باران کرد.

ئایلانا: تیرورسته کانن ناسایشی ده و تهت بوون.

داواکاری گشتی: تیرورستانن ناسایشی ده و تهت؟

ئایلانا: به ئی. به لام په نه که کی وهک جنیو نیشان ددها.

داواکاری گشتی: نایا تو زووتر نه خوشیی دهر و نیت هه بووه؟

نیکولا بهو قسه یه تو و ره بوو، هه ردوو چا وهکانی پر خوین دهن.

نیکولا: چی؟ چ ده پرسیت؟

داواکاری گشتی: ده پرسم پیشت نه خوشیی دهر و نیت هه بووه.

ئایلانا: وازم ئی بیته!

داواکاری گشتی: رهنګه نهوویان بو بهرګریکردن له خوت سوودی دهییت، نهګر زووتر نه خوشی دهروونییت هه بووییت و دان بهوودا بنییت، تو وک بهرپرسی کارهګان تومه تبار ناییت.

نایلانا: کس نهو جوړه قسانه بو خوۍ هه لده به سیتی؟

هردوویان دان به شهرعیه تی دادګاکه نانین، نایلانا دهییت نیمه له بهر دهم نه تهوویه ګرتووهګان قسه دهکین، به درېژایی ژبانمان بو میله ته که مان خه باتمان کردووه، لیر نه نامانه وی خیانه ت له میله ته که مان بکهین.

داواکاری گشتی بهند به بهند بهندهګانی یاسای سزادان دهخونیتهوه، ژنه که خوۍ له ګیۍ ددات... دادګاکه به دزینی یهک ملیار دولاړ تاوانباریان دهکات. بویه ش داواکاره له سیداره بدرین. غه لیه غه لیک له ناو هوته که پهیدا دهییت، ژنه که سهیری نیکولا دهکات:

سهیری نهو خه لکه بکه، نهوانه مندائی خومانن، نیمه نهوانه مان په رورده کرد. بهرګری ملکه چی بریاره که دهییت.

ژنه که، به پاسه وانه که ی دهستی له پشته وه ده به سیتیته وه دهییت: کورم دهستم ژان دهکات. ژنه که خوۍ به دایکی میله ته که دهزانی، دایکی خاکی رومانیا، چون مندالنه کان جورنه ت دهکن، دهستیان له سهر دایکیان بهرز بکه نه وه، ویستی دهنگی بهرز بکاته وه، له جه لده کان ده پاریته وه. نیکولا روومه تی به فرمیسک ته ر دهییت. به لام هردوویان داوا دهکن بهیه که وه بهرن.

په یقه که ی نایلانا دهیته په ییکی ناسراوی نه فسونای که ګوتی:
نیکول، نهوانه ده مانکوژن؟ له ناو ولاته که مان رومانیا ده مانکوژن؟

به رله وهی سهر بازه کان ته قه بکهن. نیکولا هاوار دهکات:
بژی کوماری رومانیا ی سوسیالیزمی سهر به خو!

ژنه که ده موچاوی به دهستم لیک داپوشیبوو، ده قیژنییت:
نایا من دایکی نیوه نه بووم؟ ده ته قه من لی بکهن، دهی کوره کانم!

لهو روژه نیکولا که تازه له زیندان نازاد کرابوو، نه دهکرا لهو نمایشه دهریکه ویت، چونکه پولیس چاودیری دهکرد، نهگه رچی نهو گیرابوو، به لام هه نندیک ده لئین گیرانه که ی له سه ر چالاکیی سیاسی نه بووه، به لام لهو کادیره چالاکه شیوعیه کان دهناسیت و ناشنای نهو بزاقه بووه.

نیکولا له ۲۶ ی ینایری سالی ۱۹۱۸ له دایک بووه و له تهمه نی ده سالی بو کریکاری و ئیشکردن هاتوو ته بۇخارست.

له به هاری سالی ۱۹۳۹ نلوتا ده بییت، هاوبهش ده بن له هزری رووخاندنی رژیمه که، به لام نیکولا له لایه ن پولیس هوه داواکراو بووه، به س سالی زیندانی ش سزا درابوو، خوی رادهستی پولیس ناکات، به لام دهگیریت، له زیندان دهکوهیتته نزیک سه رکرده یه کی به توانای بزاقه که جورجیو داج، که سؤقیهت ولاته که دهگیریت، جورجیو له زیندان رادهکات، به لام براده که ی ناو زیندان له بیر ناکات. له بهر نهو ی له سؤقیه تییه کان نزیک ده بییت، ده بیته پیاوی ده سه لاتدار و به هیزی ولاته که، ئیتر نیکولا ده بیته سکریتی یه کیتی لاوانی شیوعی، نهو ی هه رگیز زووتر یه ک کۆبوونهو ی جه ماوه رییشی نه کردبوو.

نیکولا کیژمه که ده دوزیتته وه، له ۲۳ دیسمبه ری سالی ۱۹۴۷ هاوسه رگیری ده که ن، لهو روژه وه ناوی نلوتا که مانای ناسک و نیان بوو، ده گۆریت به ئایلانا، چونکه ناوه کونه که ی شیای ری زگرتن نه بووه. تا ژنه که تهمه نی له پیاوه که بچو وکتر بییت، قهیدی نفووسه که ی ده گۆریت و ئایلانا تشاوتشیسکو مه والیده که ی ده بیته ۱۷ ینایری سالی ۱۹۱۹.

له مانگی یونیوی سالی ۱۹۷۵ ژن و میرده که میوانی شا حوسی نی ئوردن بوون، له سه ر به له مییک، له سه ر که نداوی نه له قه به ی ده ریای سوور، به ناو ناوه که دا گه شتیک ده که ن، ژنه که یه که مجار بوو سواری به له م ده بییت، ئیواره که ی ئایلانا له به رده م میرده که ی بو پهیدا کردنی به له مییک ده گرییت و ده نوزیتته وه و ده لیت: من بی به له م ناگه ریمه وه. تشاوتشیسکو بیر له وه ده کاته، بوونی به له م و دیارییه کی وا ساده بو نازداره که ی چییه، ئاساییه ده ولته تیکی شیوعی سه رۆکه که ی به له می تاییه تی هه بییت، بویه به نه رمی به وه رگی ره که یان ده لئین، به شا حوسی نی بلیت با به له مه که بکاته دیاری بو ئایلانا، به لام نهو پییان ده لیت ببوووه، زووتر به له مه که کراوته دیاری عه لیا، کیژ نه نازداره که ی شانشینی ئوردن، نهگه رچی نهوان دئسارد و نا ئومیدیش ده بن، ده یانه وی بریاری ساردی و برینی په یوه ندییه کان یان بده ن، به لام شا حوسی نی زوو له هه لۆیسته که تی ده گات و پییان ده لیت:

خه م مه خۆن و نا ئومید مه بن، ده نیرم له نه مه ریکا یه کیکی وه ک نه وه تان بو بییت، ئیتر پیتش نیار ده که ن به له مه که ناو بنین

بەلەمى دۆستايەتى.

پياوۋەكە ھەموو داوا و رېنمايىيەكانى ژنەكە جىبەجى دەكات، بەۋەش ژنەكە بەنازىر دەيىت، بۆيەش راشكاۋانە گوتبۇي:

با بەو چاۋە سەيرى مەسەلەكان بىكەين، رۇمانىي ئىمىرۇ زۆر لە بورجى ئىقلى ئەۋرۇپاي خۇرئاۋا ناسراۋترە، زۆر لە شاژنى ئىنگلتراش بەرېزترە، ھەموو ئەۋانەش بە كۆشش و خەباتى من و ھاۋرېيەكەمە.

لەو دە سائەى نىكۇلا سكرتېرى يەكەمى حزبى شيوعى بوۋە، سەردانى دېلۇماسىي دەرەۋەيان دەكرد، خانەخوييەكان، خاۋەن مائەكان پەرۇش و كۆشكار دەبوون دلى ژنەكە، بە ديارىيەكان رازى بىكەن. ئايلانا مەبەستى بوۋە دۆلابى جەكانى زۆرتىر و گەرەتر بىت! ژنەكە دەيوست مندا ئەكانى ئۆتۆمبىليان ھەيىت! ئەۋەش بە ناسيارى و نىكېۋونەۋى لە راۋىژكارى فەرەنسى و ئەلمانى دەستبەر دەبوون، چۈنكە ژنەكە، ئارەزوۋى جلى فەرەنسى و ئۆتۆمبىلى ئەلمانى كىردوۋە. رۇژىكيان لەبەردەم ژەنرال ئايون پاسىبى، راۋىژكار و بەرپىسى ئاسايشى تايىبەتى نىكۇلا بوۋ، گوتۋويەتى:

بەبىر ئەلمانەكان بەيئەۋە، بەس وشەى ئۆتۆمبىل بلى، ئەۋەش ئامازىيە. دەرزانى بەو شىۋەيە چەند ئۆتۆمبىلمان بە ديارى ۋەرگرتوۋە؟ لىمۇزىن مارسىدس ۶۰۰ بۆ ھاۋرې و يەككىكى ۴۵۰ بۆ (...) و كوبيەيەك بۆ زويا (كىژەكەيان) و ئاۋدى بۆ نىكۇ و مائىكى سەفەرى دە مەترى ۋەك ئۇفېسى سەفەرى بۆ ھاۋرې.

ژنەكە بەۋانەش تېر نەدەبوۋ: ئەزىزەكەم لەبىرتە، حوسىن چۈن بەلەمەكەى بۆ دايىن كىردىن؟

پاش تىپەرېۋونى سائىك بەسەر سەردانەكەيان بۆ ئوردن، بەلەمىكى نوئ دەگاتە ئەستانبۇل، بەنھىنى و بە پاسەۋانى تەۋاۋ دەگاتە مانگاليا. ئىمىرۇش يەككىك لە كۆمپانىياكانى گەشتىيارى رىكلام بۆ گەشت و سەيران لەسەر ئەۋ بەلەمە دەكات. لە مانگى مارسى ۱۹۷۵ تشاۋتشيىسكۇ، دەيىتە سكرتېرى گشتىي حزب، ژن و پياۋەكە دەيانەۋى بىنە سەردارى ھەموو بابەت و لايەنەكانى ۋلاتەكە، نىكۇلا دەيەۋى بۆ رۇمانيا پەنجەرەيەك لەسەر مەيدانى دېلۇماسىي دەۋلى بىكاتەۋە، ژنەكەش بېچىتە ناۋ بۋارەكانى ھزر و زانست.

نىكۇلا دەيوست ھاۋشانى ھزرى سەرىبەخۇبى خۇرئاۋايىيەكان بىكات، ئارەزاى ھىرشى سۆقىيەتتەكان بۆ كېكردنى سەرھەلدىنى براگ دەرەبىرت، لەگەل تىتۆ و يۇگوسلاۋيا پەيوەندىي پتەۋ دەكات، دۆستايەتى لەگەل چىنيىيەكانىش خۆشتر دەكات.

ژنه کەش، دەیەوێ چیتەر کێژە شەرمەنە کە، کرێکارە کە ی کارگە ی چنن نەبیّت، لەو بوارەدا کار دەکات، دەبیّتە سەرۆکی بەشی کیمیا لە نەنجومەنی نابووری و گەشە پێدانی سۆفیه تی و رۆمانی. بەوەندە ناوەستیت و دەستی لە هەموو پلان و بەرنامە زانستییه کانی بوارەکانی زانست و تووژینه وه دەبیّت، بەلام زۆریش لەو بوارە گائته ی پـیـ دەکەن و هەله ی زەق لە تووژینه وه کان دەکات، بەلام ئەو سل ناکاته وه، دەگاته پله ی دکتورا لە بواری کیمیا، لە سالی ۱۹۷۵ نامە ی دکتوراکە ی لەسەر چەسپاندنی لاستیکی پیشە سازی بووه، بۆیه ش خە لکیکی زۆر چاوه پوانی رۆژی گفتوگۆکە ی دەکەن، کە بەرپرسە کە ی گائته بە نامە و تووژینه وه کە ی دەکات، دەیگۆرن و لە پۆستە کە ی دووری دەخەنە وه، یه کیکی تر نامە کە ی قبوول دەکات، نامە کە ی بە سەرکە وتوویی وەر دەگرن، بۆ خە لاتکردنی مامۆستا کە دەبیّتە سەرۆکی زانکۆ.

ژن و پیاوه کە، تا سالی ۱۹۷۱ بەیە کە وه کەم دەر دەکە وتن، نیکۆلای رابەر و پیشه وای نیشتمانی و شیوعی رۆمانیای یه کگرتووی سەر به خۆ، نایلانش نیشانه ی پیشکە وتنی زانستی و پیشە سازی. لە گەل هەموو ئەوانە ش، ژنه کە زۆرتر وه ک سومبلیکی شەرە فی بووه، کە میش له ته نیشته مێرده کە ی دەر دەکە وت. لە ۲ یونیوی سالی ۱۹۷۱ سە فەرێکی دوورودرێژی ئاسیا دەکەن، دەر چنه چین و کۆریای باشوور، لە پە کین ماو و ژنه کە ی پیشوازییان دەکەن. لەو گە شته ره سمیه، گوێ له رینمایي سەر کردە ی ولاته کە دەگرن، نیکۆلا مە به ستی بووه له شکۆ ی پارێزەرە کە ی مۆسکۆ دوور بکە ویتە وه، دەیانه وێ بوارێکی تر بدۆزنە وه رۆمانیا زۆرتر بە رهو نوێگه ری سۆسیالیزی ببه ن، بۆیه ش نیکۆلا، نیگا له دیدگا و بۆچوونه کانی ماو و سیاسه ته کە ی دەکات. بەلام گە شته کە بۆ ژنه کە زۆرتر سوودی ده بیّت، تا وه ک ژنی سەر کردە یه کی شیوعی دەر بکە ویت و جیانگ کینگ رینمایي ده کات، گوێ له ئە زموونه کە ی کۆماری چینی میلی رادە گرت، چۆن وه ک رینبەرێک دەر دەکە ویت.

رۆژنامه کانی چین و رۆمانیا به شکۆ وه باسی سە فەرە کە دەکەن، ژنه کە ورد ورد گوێ له نامۆزارییه کانی ژنی ماو رادە گرت، بۆ ئە وه ی ولات بە رهو گۆران ببه ن و دە ست له ناو دە ست، لە گەل نیکۆلا بوه ستیت و دەر زانیت وه ستانی هاوشانی مێرده کە ی چ جۆره شانازییه کە، بپار دەر دات زۆرتر له سە ردانه ره سمیه کانی هاوشانی بیّت.

کە ژنه کە ده گه ریتە وه بۆ خارست، خە لکی ولاته کە ژنه کە ی نیکۆلا به ئاکار و پۆشاکي نوێ ده بینن، سە یر دە کەن ژنه کە قژ و دیمەن و ئاکاری گۆریوه، زۆرتر به دیار کامیرا و ستۆدیۆکان ده وه ستیت، دوور له ژيانی و کە سایه تی مێرده کە ی ریکلام ده کات.

له مانگی ئۆگستدا یه کەم جار و دوور له نیکۆلا، ژنه کە له ناو جه ماوه رێکی زۆر ده وه ستیت وتار پیشکە ش ده کات. رۆژنامه ره سمیه کە ی ولاتیش، شیوازه نوێیه کە ی ژنه کە دیار دەکەن، بیجگه له هاوسەری سەرۆک و هاوړی ئایلانا، به ناوی ئە ندازیار

و دکتور و سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانی زانست و تەکنەلۆژیای بەرێز ناوی دەبن. هەنگاوێکە سەرەدەوێت، پاش سائیک، ژنەکە یەکەم پۆستی حکوومی لەو بەرنامەیدا وەرەگرت.

شۆرشە سیکسییەکە یان رۆشنیریەکە؟

تساوتشیسکۆ زۆر بە کەسایەتیی ماو سەرسام دەبێت، بەتایبەتی زێرەکی و لێهاتوویی سیکسی و ورووژاندنی رەگەزی مێینە، بۆیە بۆ گۆڕینی رۆمانیا بێر لەو دەکاتەوێ ژنی نوێ بخوێنێت. زووتر نیکۆلا وای دەزانی ژن لە رۆمانیا، تەنیا دەبێت بێتە دایک و منداڵ بەرھەم بھێنێت. ئەو و هیچ مەبەست و بەرنامەی تر بۆ ژنان گونجاو نییە. بۆیە دەخوازێت ژنان وەک ژنی چینی ئازاد بێت، ھەموو کەمەسییەکان دەرباز بکات، رەوشتە سیکسییە ئالۆزەکانی نەمینی: ژنانی چین وەک رۆمانییەکان مکیاژ ناکەن، سەرەنجراکێش و ورووژنەر نین، گوارە لە گۆی ناکەن، رۆمانییەکان بۆنی فەرەنسی بەکار دەھێنن، ئەوانە یارەیان نییە بەناچاری بۆنی ھەرزانی بولگاری بەکار دەھێنن، نیکۆلا ئەوانە بە شەرەزاری دەزانێت و دەیهوێ سنوورێک بۆ ئەو ھەتسوکەوت و مۆرالە دابنێت. ھەرۆھا ئەوێش دەبێت ژنە چینیەکان ناسک و لاوازن و زۆر ناخۆن.

پڕۆسەکە ئاسان نەبوو: ماو دەتوانێت ژمارە منداڵ لەناو خێزانی چینیەکان سنووردار بکات، ژنان بۆیان ھەیە تەنیا دوو مندالیان بێت. بەلام نیکۆلا نەتەوێکی گەورە دەوێست، ھانی مندالی زۆرتەری دەدا، بەلام ژنانی رۆمانی لەژێر کاریگەری ژنانی ئەوروپی، کەم ئارەزووی منداڵ و دووگیانی دەکەن، زۆریش بەنھێنی مندالیان لەبار دەبرد و ھەبی راگرتنی دووگیانیان لە بازاری رەش و دەرەو پەیدا کردوو، نیکۆلا و ژنەکە، کۆشش دەکەن ژنان لە رەوشتی سیکسی لە ئەوروپیەکانیان دوور بخەنەو، بەتایبەتی کۆمەلگەی سەرمایەداری.

ژن و مێردەکە، ھەفتانە سێ تا چوار جووتبوونی ژن و مێرد بۆ رۆمانییەکان بە باش و گونجاو دەزانن، ئەوێش پەيوەندییەکی سۆزداری گەرمە، لە مانگەکانی یەکەم ھاوسەرگیریش دەتوانن، زۆرتر جووت بن و سەرچیی بکەن، بەلام سەرۆکی ئەوانە دەبێتە مایە هیلاکبوون و ناپەچەتی و پەککەوتن و ھتد. سەرۆک و ژنەکە، پشٹیوانیی جووتبوونی تەواونەراو ناکەن، چونکە ئەو دەبێتە مایە شپرزەبوون و سستبوونی سیکسی.

لە ئۆکتۆبەری ساڵی ۱۹۶۶ سەرۆک تساوتشیسکۆ، بە یەکەم بڕیار، دۆخی ژنان لە ولاتەکە دەشیوینێت، چونکە منداڵ لەباربردن بە کردەوێکی ترسناک بۆ گیانی ژنان ناو دەبات، وا دەزانێت ئەو، کار لەسەر گەشەیی ھاوولاتیانی ولاتەکە ی

دهکات. بهو بریاره، ژن دهگیرپتهوه بازنه یه که می جارن: منداآبون. لهو بریاره تاکه ریزپه دهستدریژی و سکیکردنی بهزور بووه. لهو بریاره دهبیته سهرتهای داپلوسینی توند و ترسناک له سدهی بیستم، نهووش بهشیکه له سیاسهتهکانی ولاتانی چین و نهلمانی نازی. نهگهرچی شیوعیهکان له سالی ۱۹۵۷ لهباربردنی ئیدارییان پهسهند کردبوو.

بهلام ژنه نهفرهتلیکراوهکان، ناچار بوون و مندالیان لهبار بردووه. له سهرتهای هشتاکان، جهستهی ژنان پشکیننی بو دهکرا: رژیم تشاوتشیسکو ژنانی ناچار دهکرد، بهردهوام سهردانی ریکخراوهکانی تهندروستی ژنان بکهان، بو دنیابوون لهوهی ژنان بهنهنی مندالیان لهبار نهبردووه، ژنان مانگانهش له ئوفیسهکانی کارکردنیان پشکینیان بو کراوه. بویه ژنان بو گهشهی ولاتهکهیان، به مندالی زور چوار تا پینج منداآل، ژیانیان کهوتووه ته مهترسی.

روژیکیان نیلانا، له بهردهم ژهنرال نایون پاسپا له یه کیک له دبلوماته گهجهکان دهپرسیت:

هاوړی چهند مندالت هیه؟ نهویش له وهلامدا پیی دهئیت:

هاوړی نیلانا یهک منداآل.

ژنهکه له وهلامدا پیی دهئیت: بو حزب و ولاتهکهمان پنیوسته زورتر له چوار مندالت هیهیت. ژهنرال بیر لهوه بکهوه، نهگهر وا بکهین له سالی ۱۹۸۴ سهرژمیری ولاتهکهمان دهگاته سی ملیون کهس، من کوشش بو لهوه دهکهام.

ژنهکه له بهئینهکهی دوا ناکهویت، بویه ماموستاکان به کیژه ههرزهکارهکان دهئین:

بایهخ به هزری پاشکهوتی مائهوهتان مهدهن، گوئیان لی رامهگرن، کیژان له سیکسکردن مهوهستن، نهگهر دووگیان بوون لهوه نیعمهته، بهوه خزمهتی ولاتهکهمان دهکهان، نهگهر بهنهنی دووگیان بوون، به دایکوباوکتان مهئین، ناگاداریان مهکه نهوه، باش خوتان بشارنهوه، پشتیوانی نیوه دهکهین، چونکه له مائهوه پیتان دهئین کورپهکان لهبار بهرن، با نیوه مندالتان بییت، دهولت خزمهتیان دهکات و سهرپهرشتی نیوهش دهکات. ئیتر بهو جوړه، ههتیوخانهکه پر مندالی بی سهرپهرشتیار دهبیته.

له سهردهمی نیکولا، کهس بوی نهبوو هاوسهرگیری نهکات، چونکه باجیان خستبووه سهر نهوانه ی بهتهنیا و بی هاوسهر

دەژيان، بۆيەش ھەموو لايەك پەرۆش بوون يەكێك بدۆزنەوه، بەيەكەوه بژين و خۆيان لە باج دەرباز بکەن. بەو پېرۆزکردنە ژن دەبێتە نامرازی سەکردن و دووگیانی و بەشدارى سەرەكى لە كۆشى ھاوولاتیانی نەتەوهیی، ژنانی دوور لەو بەرنامەیه، لادەری یاسا بوون، لەبەر دۆخی قورسی سزای پینج تا دە سالی دەینالاند و دەمانەوه.

لە کاتی روودانی ھەر پېشھاتیکى نەخوازراو، ھیچ دکتۆرێك نەبوو بۆ منداڵ لەباربردن گیانبازییەك بکات، نەخۆشەكە دەرباز بکات، بۆيەش زۆر لە ژنە داماوەکان، بە دەرمانی پیرەژنانە و شیشی رستن بۆ چارەسەرکردن ژيانیان خستووتە مەترسی، بە بەندەکانی یاسا سزای ئەو ژنانەش دراوه، ئەوێ منداڵی لەبار بردووه یان ئەوانەى یارمەتیی لەباربردنیان داو.

لەگەڵ ئەو زۆنمە گەورەییە لە ژنانیش کراوه، لە دەستووری ولات بەروونی ناماژە بە یەكسانی و مافەکانی ژن و پیاوان لە رۆمانیا دراوه. ژنەكە بووێتە وینە و نیشانەى سەر پول و گۆڤار و تابلۆ رەسمییەکان، ئەوێش ناماژە بوو بۆ رەمزی شیوعیەت، بەلام نەك ھەموو ژنەکان، ژنە سەرکردەكە. شاعیرەكان بەو شیوہیە شاناز، باسی ئایلانا دەکەن:

تۆ پېرۆزی ئەو ژنە داھێنەرەكە!

تۆ بە ئامیژی میلەت دا پۆشراویت،

تۆی زانا و كەسایەتیی دبلومات و دایكى،

تۆ نموونەى سەرنج و ھۆشمەندییت

ھەموومان ھەستی بە ئەرک و ماندووبوونی تۆ دەکەین،

بەختیار بە تۆ بووێتە رەمزی ئەمری، ھەموو ژنە پالەوانەکانی رۆمانیا

تۆ ھاوشانی پالەوانەكەى ولاتی

رۆمانیا بەرەو داستانى گەورە دەبەیت!

یەكێك لە گەورە میژوونووسەكان، كۆرنیلو قادیم تودور بەو شیوہیە شانازی ژنەكە دەنووسیتەوه، بۆيەش گومانى عیشق،

یان دلدارییەكى ئارامى سادەى ئى دەکەن:

ھەرگیز ژنی لە تۆ مەزنتەرمەن نەدیوه

لەناو ھەموو نەتەوهكەمان،

تۆ لە ئاسمان، ئەستێرە زۆر پرشتگدارەكەى ئیئمەى

كە لەسەر مۆدەى رۆمانى دەپازیتەوه

ئەو ژنە ئايلا نا تشاوتشيسكويه،
ژنيكي پاكە و زوريش بهرو هيو ههنگاو دهني
باشترين داكه بو زرگاركردرمان
چونكه ميشكي زانايه كي ههيه،
به رهه مهكاني گه و ره و مه زني
ئەو بهردهوام چاوی له بهرزاييه كانه، ژنه رابه رهكه مان،
ژنه كه پشتيواني رابه رهكه مانه
شاناز له ته نشتيه وه دهو ستن.

دائمی

ئايلانا دروست وانه كانى له سالى ۱۹۷۱ له جيانگ كينگى چينى ودردهگريټ و په يرهو دهكات، به لام ژنيكى تريس دهكات ه سهرچاوه و ويناى دهكات: ئيزابيل پيرون، له سالى ۱۹۷۳ سهردانى بوينس ئايريس دهكات، له وى به كه سايه تىي ئه و ژنه زورتر له ژنه كه ي ماو تسى تونگ سهرسام دهبيت، چوڼ له ژنيكى سه ماكه ر دهبيت ه جيگري سهروك و پاش مردنى سهروك دهبيت ه سهركو مار.

ئايلا نە سالى ۱۹۸۰ دەگاتە پۇستى كەسايەتتىى دوودى ناو حكومەتە سۇسياليزمەكە، بىر لەوۋ دەكاتە چۇن سۇزانييەكى تياتروخانىيەكى كراكاس ئەوۋە بكات، بۇ ژنە زانايەكى وەك ئەو، پۇستى بالاي نەبىت؟ بۇ ژنەكە پاش مردنى مىردەكەى بوويىتە سەرۆك ناسايىبە، بۇ ئەويش ئەگەر نىكۇلا بىرئت وەك ئىزابىل يىرۇن نەبىتتە سەرۆك؟

نايلانا به ژنه كهې كار تر ده لټ: ژنه كهې فستق: نايه وي ديار به كم يو بڼرټ

پیاوئیکی زیرهک و به‌توانا له‌ناو حکومه‌ته‌که‌ی نیکۆلا به‌ناوی کۆرنیلیۆ مانیسکۆ، له‌ سالی ۱۹۶۱ تا سالی ۱۹۷۲ وه‌زیری کاروباری ده‌روه‌و ده‌ییت، ژنیکی ناسک و نازداری هه‌بوو، به‌یه‌که‌وه‌ له‌گه‌ڵ سه‌رۆک سه‌ردانی تورکیا ده‌که‌ن، له‌وێ سه‌رۆکی تورکیا وا ده‌زانیت ژنه‌که‌ی وه‌زیر، هاوسه‌ری نیکۆلایه‌، به‌ دیدی ئه‌و ناکرێ ئایلانا به‌ هه‌یبه‌ت و سیمای ژنی سه‌ره‌کۆمار بییت، پێشوازییه‌کی گه‌رمی شیاو به‌ سه‌رۆکیایه‌تی له‌و ژنه‌ ده‌کات، ئه‌مه‌ش سه‌رۆک و ژنه‌که‌ی تووڤه‌ ده‌کات، پاش چه‌ند روژ له‌ گه‌رانه‌وه‌ی شانده‌که‌، به‌کسه‌ر فه‌رمان ده‌دن، وه‌زیره‌که‌ بگۆرن!

ستيشان نه ندرایي گه وړه دېلوماتي حکومته، هاوسه رگيری له گه ل نه کته ريکی گه نجي جوان به ناوی قیولتا کړدبوو، جوانيپه که ی مایه ی نېره یی نایلانا دهییت، ناوی نابوو، بووکه شوو شه که ی رهننگراو، به ناکار و هه ل سوکه و ته کانی نیگه ران و خه مبار دهبوو، بویه ژهنرال سپیا چاودیږی ده خاته سهر قسه و په یوه نديپه کانی ژنه که، تا روژتيکیان دهنگی توماری ژنه جوانه که، له گه ل گه نج و قوتایيپه ک بؤ ناماده دهکن، نایلانا به و دنی خوښ دهییت و به قاقاوه دهییت: هه ی رووروش! حزب جوانترین کور و پیاوې پيشکesh کړدوو. نهویش ته نووړی بؤ خه لکی تر بهر ز دهکاته وه، نه گهر هات من دهزانم چوڼ زمانه درېژه که ی دهېرم. پاش نه وه میږدی ژنه که له پوسته که لاده دن و نایلانا ژمیږیاره که ی خوی له پوسته که داده نییت.

نووسینگه نهینيپه که ی نایلانا، به ردهوام و به هه موو توانا و هیژیکه وه، به زیره کی و لیها تووی پاسبیا، جاسووسی زوری له سهر پیاوې گه وړه کانی ناو دهو لته دهکړد و شهرمه زاری زوری له ناو رومانیاه دهوژیه وه.

جوړج پانا یه کیک بوو له وه زیره کان، چالا کوانیکی لادی، زیره ک و به توانا بوو له نووسینی شیعی پیداه لدان به سه روک و ژنه که ی، روژتيکیان هه لیه کی بچووک دهکات، بویه زور له شانازیپه کانی لی ودرده گرنه وه، به لام نهو زور په روشی شیعه کانی دهییت و پیویستی پیی دهییت، بویه داوای دهکاته وه، تا نیازپاکي به رامبه ر شاعیره که دربخات، نایلانا له ناوچه یه کی باشی پایته خت خانوویکی جوانی پی ده به خشیت، به لام دارودیواره که ی به مایکرو فون و دهنگ تومار کړدن دهچییت، دهیه وی شتيک له سهر ژنه که ی بدوژيته وه به جاسووسه که ی دهییت: دهه وی توماری رووتی نهو ژنه م له بن یه کیک له پیاوېکان بؤ بهییت، به لام پاش ته و او بوونی مو لته ی سی مانگه که ش، ناتوانیت نهو توماره بؤ نایلانا تومار بکات و ژنه که به رووتی بگریت.

پاسبیا ژهنرال هه که ی جاسووسی بؤ نایلانا دهکړد، کاری توماری ژنه سوزانیپه کانی رومانیاه نه بووه و بهس، نایلانا دوسییه ی نهینی له سهر نه ندرای غاندي و گولدا مایر و ژنی سه روکی نه مریکی جیمی کارتری ش دهکړد، چونکه خوی له وانه به شانازتر دهزانی.

نایلانا، دهیه وی له زانکویه کی نه مریکی بروانامه ی دکتورای شهره ف ودرگریت، به لام سه روک جیمی کارتر داواکه ی رهفر دهکاته وه، به ودهش ژنه که ی نیکولا رقی نه ستوور له سهر سه روکی نه مریکی هه لده گریت، دهییت ه مایه ی نه مانی په یوه نديی سیاسي هردوو دهو لته، که نایلانش داوای پالتوی فهرووی فیزون دهکات، ژنه که ی سه روکی نه مریکی، له جیاتی نهو ده کتیبیکی میږده که ی و چهن د وینه ی وهرگیراو به مانگی دهستکړدی ولاتی رومانیای بؤ ره وانه دهکات، نایلانا به ودهش تووړه دهییت، به ژنه که ی کارتر دهییت: ژنه که ی فسته ق، نایه وی دیاریپه کم بؤ بنیږیت، دیاره له ناو سه به تیک فسته ق نهو ده بؤ

دەنیریت. ئەو هوش ئاماژەیه کە کارتر زووتر بازرگانی فستەق بوو.

ئەلکساندرۆ داگیسی، ماوەی بیست ساڵ رکابەری یەکمەمی سەرۆکایەتی نیکۆلا بوو، بۆیە ئە کاتی یاری فووتبۆلی دوو تیمی هەردوو سەرکردە رۆمانیا، تیمی تشاوتشیسکو دینامو و تیمی ئەلکساندرۆ سی سی ئا، دەبیته شەری نیوان هەردوو ژنەکە، بۆیە خەڵکەکە لەجیاتی سەیری ستادیۆم و یارییەکە بکەن، سەیری شەرەژنەکە سەر سەکۆکە دەکەن.

زویا، کچەکە تشاوتشیسکۆش ئە دەست ملهوورییەکانی دایکی دەینالاند، کە کێژەکە دەگاتە تەمەنی عیشق و دلداری، ورد لەلایەن دایکی دەخریتە ژێر چاودی. چونکە دایکەکە دەزانیت کێژەکە ئەگەڵ رۆژنامەنووسیکی گەنجی نووسەر ئە گوڤاری لومیای کاروباری سیاسەتی دەرەوی رۆمانی، پەيوەندی هەیه. بەرلەو کۆرەکە داوای کێژەکە بکات، بێتە پێشەو، دایکەکە دۆسیەیهکی گەورە لەسەر بنەمالە کۆرەکە دەکاتەو و زانیاری هەمەجۆری لێیان دەزانیت: ئە فیلمە فیدیوییەکان و وینەکان سەیری رۆژانە بنەمالەکە دەکات و دەلیت: سەیر کە چۆن بە ریگادا دەپۆن، سەیری قاچە خوارەکانیان بکە، سەتە گەورەکانیان و پێیان ئە پێی کۆتر دەچیت.

دایکەکە دەلیت: نامەوی ئەو کۆرە چەپە ئە بەدوای کێژەکەمان بسوویتەو، وەک کێچ دەیکوژم. بە کارەسارتیک لەناوی دەبەم، رووداوی ئۆتۆمبیل، یان شتیک ئەو جۆر، کێژەکەم سەیر، بۆیە دەمەوی کۆرەکە ئە ولات دوور بکەوێتەو، با ئەوی برز بێت و بۆگەن بێت. لەبیرتانه کە چوونە کوناکری ئە گینیا، ئەوی سەفیرەکەمان گوتی لێرە یەکیک ئە گەنجەکانمان سەری پر کرم بووبوو، سەری وەک گندۆرە تەقی و مرد، با ئەوە بنیڕینە ئەو ولاتە.

ژنەکە چەند هەناوی رەش و بۆگەن بوو، ئەوێندە خۆی بێگەرد و خاوین دەرەهینا و جلی سپیی پاکێ لەبەر دەکرد، وینە لەگەڵ منداڵ و کۆتر بلۆ دەکردەو، ئەو جۆرە فۆتۆیانە، لەناو ولات بەزۆری بلۆ دەبوونەو.

ئە سەردانە تایبەتییهکانی، بۆ شارەکان، گارکە و دامودەزگاكان، منداڵان دەست بە نان و خوی پێشوازییان دەکرد، ژنەکە وەک قەدیس سەیری دەکرا، ئایلانا بووبوو دایکی نیشتمان و منداڵ.

ژنەکە، چەند دید و ئاکارەکانی بە جوانی و نیانی لەناو ولات بلۆ دەکردەو، زۆرتر ئە دەرەو کاری سەیر و ناوازی شەرمەزاری دەنواند.

نەگەرچی ئایلانا زمانى فەرەنسىي نەدەزانى، بەلام له ديداره دېلوماسييهكان و سەردانهكانى داواى مينهى خواردنى به زمانى فەرەنسى دەکرد، ژنەكه له كولتوورى فەرەنسى تەنيا شارەزاي پۆشاكه شل و فشهكانى بوو، دۆلابى جلهكانى پر كړدبوو، لهو جلوبه رگانهى له كارگه نوښهكه بۆ ساز دهكرا، كه مېردهكهى دروستى كړدبوو، بەلام كه لهو مۆده خۆمالىيه بېزار دهبيت، داوا دهكات له پاریس جلى بۆ بهيئن، تا ژنەكه سەرەنچراكيش و نازدار دەرېكه ویت، پۆشاكى رازاوه به گوڼى دهپۆشى، پښه وشكهكانيشى به پښلاوى گونجاوى شايسته دهشاردهوه.

له ههفتاكانا ئایلانا له سەيران و گهشتهكانى دەرەهوى، به مۆرال و ههتسوكهوتەكانى نەك به چالاكى و شانازییهكان دەرەكهوت. كارمەندهكانى دەرەهويان، به پاره و دياريهكانى نازناو و ريزلینانیان بۆ وەردهگرت، بهوهش لهبەر چاوى ميللەت شاناز و مەزن دەرەكهوت. ژنەكه وهك زانايهكى گهوره و سوبلنى زانستى ولاتهكه دەرەكهوت.

ژنەكهى ههشتاكان

له رۆژى ۷ى ينایرى سالى ۱۹۷۹ يهكه مين قەداسى نيشتمانى له يادى لهدايكبوونى ئایلانا ساز دهكریت، رۆژنامهكانيش، بهناوى شكودارى لهلايهن حزب و ميللەت بۆ ژنەكه ههوالهكه به مانشيتى سوور بلاو دهكه نهوه، وهك زانا و ژنە گهورهكهى ولات و كيژى نازدارى نيشتمان ناوى دههينن. نامۆزگای كيمياش، وهك ريزگرتن بۆ هاوړيهكهيان ئایلانا باسى دهكەن و يادى دهكه نهوه. له يادى چل سالى خەبات و شيت سالى لهدايكبوونى ژنەكه وهك ژنى رۆشنبيير و مەزن يادى كراوتهوه، رېپورسەمى مەزن و گهوره بۆ (ژنە رۆشنبييره مەزنهكه) ساز كراوه، تيبدا نهستيرهى پلهى يهكه مى كۆمارى رۆمانيای سۆسياليزمى له يهخه دراوه.

له لاپهريه يهكه مى رۆژى دووه مى يادهكه، له رۆژنامهكان نووسرابوو، ئيستا نهو ژنە دهبيتە پالەوان، وينهى كاتى وەرگرتنى دكتورا له كيميا، له له نەدن له رۆژنامهكان دادهينن، له ههموو گوشه و دهزگا و نهكاديمياى ولات و دهزگاكانى تويژينهوه پيرۆزبايى ناراسته دهكریت، له لاپهريهكانى ناوهوى رۆژنامهكانيش ميژووى ژيانى شاناز دهنووسن، كه خاوهنى ههقه دكتورايه و له كۆتاييهكانى ژيانى ۷۴ ناسناوى لهلايهن زانكۆكانى رۆمانيا و جيهان پى بهخشاوه، نووسينهكانى بۆ ۱۹ زمانيش وەرگيردراوه، دوا دهقى نهو ژنەش به زمانى يونانى له نهسينا بلاو كراوتهوه.

له نۆمبەرى سالى ۱۹۷۹ پەرستن و شانازکردنى ژنەكه ههنگاويكى تر دهبيت، يهكه م جاره لهسەر ئاستى ميللى شانازى بهو ژنە دهكەن، كۆنگرهى دوازهى حزبى شيوعى سوپاسى چالاكيبه شۆرشيگيرييه مەزنهكانى ژنەكه دهكات، چونكه نهو ژنە

دهبیته مایه چه سپاندنی بنچینه کانی زانستی له ولات، ده لاین هه موو شانازییه کانی نهو پیشکوهوتنه دهگه ریته وه بو نهو ژنه. ههر بهو بونه یه، یه که مین به لکه نامه ی پهیره وی زانستی رومان ی و پیشه سازی رومان ی داده مه زریته: نه خشه ی پینج ساله داده نین تا دهگاته سالی ۲۰۰۰.

له سالی ۱۹۸۰ نیکولا بو هه تاهه تای جله و دهسه لات دهگریته دهست، بهوهش ژنه که وهک زانا و پسیوری زانستی، له سه ر ئاستی جیهان ناو ده دهکات. نیتر له ورژه وه ده ده که ویت نهو ژنه، ده توانیت بیته سه رکرده و رابه ری ولات و رکابه رایه تی میړده که ی بکات، قسه ی نه وهش هه بوو، ژنه که له گه ل نیکوی کوری نه خشه ی لاهردنی نیکولا داده ریژن.

نایلانا، هیج بهرنامه ی سیاسی نه نووسیوو، چونکه خوینده واریه که ی باش نه بوو، له قسه کانی نه وه ی به بیر خه لکه که ده هیئایه وه، نهو له گه ل هاوسه ده که ی به یه که وه له روژانی کاری ناشه رعی خه باتی شورشگرییان کردوو، له وه وه فیبر بووه سل نه کاته وه بو سه رکه وتنی چینی کریکاران و حزبه که یان.

دایکه نایلانا، نامه یه کی روون و زه لال بلاو دهکاته وه: تا نیکولای هاوسه رم له ژياندا بمینیت، من له دوا ی ده روم و له خه باته که م به رده وام ده بم.

ژنه که له کوربه ندی نه کادی میای زانسته کانی بوخارست له سالی ۱۹۸۱ له بابته ی زاناکان و ناشتی، هه نگاوی نوی پهیره و دهکات، داواکاره هه موو جیهان له چه که ناوه کییه کان دوور بکه ونه وه و جیهان لهو چه که کوشنده یه پپاریژن، داواکاری و رووی ناموژگارییه کانی له ولاتانی سه رمایه داریش دهکات. بویهش نازناوه که ی وهک ژنیکی نمونه یی دهبیته دایک، دایکیک جوش ده به خشیت و زاناکان و هه موو میله ت هان ده دات.

له دیسمبه ری سالی ۱۹۸۳ گو قاری (ژن) له بونه ی ۶۴ سالی ته مهنی، ژماره یه کی تاییه تی ده دهکات، تیدا هیج ناوی نیکولای تیدا نه بووه، نه وهش یه که م جاره ناوی ژنه که، دوور له میړده که ی بیته باس و ناوه یان.

له سالانی دوا یی، ژورتر باس له وه دهکرا، ژنه که ده یه وی دهسه لات بگریته دهست و هه ژموونی فراوانتر ده بیته، ناوی وهک پالنه وانی ولات ده بن. روژانهش له قوتابخانه کان، ده بویه ماموستاکان له به رده م قوتابییه کانیان ناوی نهو ژنه به شکو و شانازییه وه به بن، ژورتریش له نیکولا ناوی هاتوو.

سالی ۱۹۸۷ و له یادی ۲۳ ئۆگستی سالی ۱۹۴۴ رزگارپوونی رۆمانیا، له رۆژنامهکەى حزب، وینەى ژنەکە بەتەنیا بلۆ دیکەنەوه، ئایلانا بەو بۆنەیه و بەناوى خۆى سوپاسى سوپای سۆفیەتى دیکات، بۆ لهناوبردنى رژیمی فاشى ماریشال ئەنتونسکو، ئەگەرچى مێردەکەى بەردەوام، سەرپەخۆیى ولاتەکەى له رژیمی سۆفیەت رادەگەیاندا.

دیاره ئەو پەيامەش بى مەبەست و بەرنامە نەبووه، دەیویست پیگەى رۆمانیا لەسەر ئاستى جیهان پتەوتر نیشان بدات. بۆ؟ تا ژنەکە خەلاتى نۆبىل وەرېگریت! بیگومان! کۆشى بۆ ئەو خەلاتە دیکرد، بۆ خۆى یان مێردەکەى.

دەیویست ولاتى رۆمانیا، بە سازکردنى بواری دانوستانى عەرەبى ئیسرائیل بکاتە مەیدانى خۆرهەلاتى ناوهراست، زۆریش خۆى وەک هاوڕێى یاسر عەرەفات نیشان دەدا. هەموو کۆشى و خەونى ئایلانا بۆ بەرزکردنەوهى پیگەى ولاتەکەى، بۆ ئەوه بوو تا کورەکەى، نیکو، خەلاتى نۆبىل ناشى بەدەست بهێنیت.

کۆشى دیکات وزەى ناوهکى و مووشکى هايدروجینی کەم بکړیتەوه، ئەگەر هەموو ئەوانەش، ئینجا دەستەى بالای خەلاتەکە، ژنەکە، یان کورەکەى بە شیاوى خەلاتەکە نازان.

ئەگەرچى ژنەکە، له بوارهکانى دۆزینەوهى زانستى هەنگاوى بۆ خەلات و پیگەى زانستى دەنا، بەلام رۆمانیای تشاوتشیکۆ، نەبوو بە خاوهنى هیچ برۆانامە و ریزلینان و زاناکانى ناگەنە ئاستى گەورەى زانست.

خۆشگوزەرانى و رابواردن

گرینگ نیه جیهان چ بەو ژن و مێردە دەلین، گرینگ ئەوهیه هەردووکیان شانازن بە یەکتەر، بەیهکەوه ئارام و ئاسوودە دەژین. خانووه سپییهکەیان بە دارى کاژ داپۆشراوو، دەریاچە گەورە تایبەتییەکەى ناو خانووهکە، مایهى سەرنج بوو، کۆشکەکە بە پۆلیس و ناسایش دەورى گیرابوو، بى وەستان، پاسەوانەکان لەزىک کۆشکەکە و ناوچەکە بەچەکەوه دەسوورانەوه، دەروازە زېڕینەکەى لەدوورەوه بۆ رېوارهکان دەبریسکایهوه. کۆشکەکە پاک و خاوین بوو، هەموو پیتویستییەکانى سیستم و پاکى تێدابوو، کەس بۆى نەبوو ئارامى نیکۆى کوربان بشیونیت، کەسایەتییى ئابوورى و سیاسى ئەلاکساندرۆ بارلادیانۆ گوتویهتى:

ئەو ژنە، وەک ئاژەلە درندەکان، له دوورەوه هەست بە نەیارەکانى دیکات. ئەو ژنە دژى کحول بوو، نەیدەیویست مێردەکەى

لیتی نزیك بکه ویتته وه.

کۆشکه که له سهر شیوازی خوره لاتی رازابووه وه، دیواره کانی به مافووری گرانبه ها دا پوشرابوو. ئایلانا زور بایه خی به دیکووری ناوما له کهش دابوو، شیردی ناوی ناو خانوو که زیرین بوون، شیوهیان له قاز نزیك بوو، زوریش ناره زووی ده کرد قاز و مراوییه کانی ناو ده ریاچه کهیان، نان بدات.

خانوو که ده پروانییه ده ریاچه ی سناگوف، تیدا که شه که نارام و خاوین بوو. هه موو خه ئکی بۆخارست، بۆ نارامی روویان له که ناره کانی ده ریاچه که ده کرد، خانوو مه مه مه که له دووره وه ده بریسکایه وه، بهیه که وه سه روک و ژنه که به به له مه کهیان، له ناو ئاوه که و به جلی سپی ده مانه وه.

کۆشکه که نیشانه ی شیتبوونی هه ردوویان بوو، بیرۆکه ی کۆشکه که ئه وه بوو، بیکه ن به مه ئبه ندی هه ر چوار ده زگا سه ره کییه کانی رۆمانیا، سه روکایه تی کۆمار و کۆمه له ی نیشتمانی و ئه نجومه نی وه زیران و ئه نجومه نی دادوهی، وه ک هیمایه کی شیوازی رۆمانی کۆن، کۆبوونه وه کانیان له وئ ساز بکه ن. کۆشکه که پاش پنتاگونی ئه مریکی گه وره ترین کۆشکی جیهان بوو، بۆ دروستکردنی ئه و کۆشکه تشاوتشیسکو ۴۰ هه زاری که سی له ناو خانوو کانی ناوچه که ده رده کات و سی کلێسا ده رووخییت، گه ره کیکی کۆنی سه ده ی هه ژده ده رووخییت. له سالی ۱۹۸۳ ده ست ده کریت به دروستکردنی کۆشکه که، تیدا بیست هه زار کریکار نیشی تیدا ده که ن، پاش سال و نیویک ۴۵ هه زار مه تر چوارگۆشه له ژیر زه وی ده رده هیئن، ئیتر تشاوتشیسکو و ژنه که ی ده توان، خانوویک له مه مه ری رۆمانی دروست بکه ن، به مه رجیک به کتیرا و هه وای پیس نه یگریته وه، زوریش بایه خ به گه رماوه کانی جاکوزیه که ی ده دن، که به سیرامیکی شین و وینه ی گولزار دروست کرابوو، گه رماوه تورکییه کانی به نه خشی فارسی، گۆمه ئاوه کهش به وینه ی تاوس و بالنده ی ره نگین ده نه خشین. ئیتر به و جوړه له خه ئکه که دوور ده که ونه وه و ئاسوده ده ژین.

نیکولا له دروستکردنی کۆشکه که، لاسای کۆشکی بوکینگه امی کردووه ته وه، بۆ ئیمزاکردنی پروتۆکۆلی پاشایه تی کرینی چه کی بریتانی به سوپای رۆمانی، له ویش نیکولا له ترسی پیسبوونی به به کتیرا دهستی کهس ناگوشیت و دوور ده که ویتته وه، به رده وامیش بۆ خاوینکردنه وه ی ده سه ته کانی، شله ی سپرتوی لی نزیك بووه. له کاتی پێشکهشکردنی گول و دیارییه کان، ده بوایه هه موو گه نه که کانی میوانی ده بوون، پشکنینی خاوینیان بۆ بکه ن نه وه ک ئه و نه خوشییه ک بگریته وه.

دکتۆره تاییه تییه که ی ئایلانا، رۆژیکیان له لای وه زیری ته ندروستی گله یی ده کات، که ئایلانا عه قلی ته و او نییه، ده بی

له لای دکتوری د پرووناس پشکینی بو بکریټ، به یانییه که دی دکتوره که به کوژراوی ددوژنه وه، پاش نه وهی له په نجه ره دی
نؤفیس ه که دی ناو نه خوشخانه که ده که ونټه خواره وه.

له ناوچه که تاکه رژیمی شیوعی رومانیا مابوو، سنوره کان کرابوونه وه، نه ئمانیای دیموکراسی و پۆلونیای نه مابوو، له
تیمیشوارا خویشاندان ده ست پی ده کات و ده گاته سنووری ههنگاریا، هه واله که به په له ده گاته ولاته نازادکراوه کانی
ناوچه که، نازانسه کانی هه وال، له یوگوسلاویا و ههنگاریا و نه ئمانیا وینهی قوربانییه کانی و ناره زاییه کان بلاو ده که نه وه،
دهنگی خویشاندهران ده گاته هه موو گوشه یه کی جیهان، ده گوترا ژماره ی کوژراوه کان گه یشتوو ته هه زاره ها که س، ده ولته
نه وهی به کاری تیکده رانی که سانی نه ناسراو و به ره لاکان ناو ده برد، له وه ده مانه سه روک دۆخه که به ناسایی ده زانیټ و بو
مؤرکردنی په یمانیکی بازارگانیی گرینگ له گه ل کوماری ئیرانی ئیسلامی، سه فهر ده کات، پاش دوو روژ و گه پانه وهی سه روک
دۆخی ولات نارام نابیته وه، پۆلیس به هه موو کۆشش و به رنامه کانی ناتوانیت کۆنترۆلی ولات بکه ن. تشاوتشیسکو بو
نارامکردنه وهی ره شه که، ده چیته سه ر سه کو ی لیدوان و ده یه وی په ییگی نارامکردنه وه بو خه لکه که بکات، به لام خه لک
زۆتر روو له گوړه پانی بوخارست ده که ن، بوار ناده ن سه روک قسه کانی ته واو بکات، گی له لیدوانه که ی ناگرن. له گه ل
قسه برین و ده نگه دهنگی ناو گوړه پانه که، دهنگی ته قینه وهش ده بیستریټ، ئیتر به هه موو شیوه یه ک نازاوه ده نوینن،
خه لکه که له داخی کومه لکوزییه که ی تیمیشوارا، زۆتر دهنگی ناره زایی و تووړه یی دهرده برن، له وده مانه ش یه کییک له
راویژکاره کانی به چرپه پیی ده ئیت: ناسایش ناماده یه و ده توان کۆنترۆلی ره شه که بکه ن، به لام دیکتاتوره که له وه یان
دوودل بووه، ژنه که ش له پشته وه نیگه ران و شپزه نوزه ده هات، خه لکه که به رده وام قسه یان به سه روک ده بری، گوینیان
له وه نه ده گرت که پیی ده گوتن نارام بن.

منداله کان، بریار ده ده ن دایک و باوکه که یان بکوژن. دیمه نه کان راسته وخو له ته له قزیون نیشان ده درا، نه وهش
به پیچه وانیه ی داوا و رینه یییه کانی سه روک بوو، ئیتر میله ت، له وه تیده گات سه روک ده سه لاتی به سه ر ولات نه ماوه.

که سه نزیکه کان، شاعیره کانی شیعیان بو دهنووسین، خو یان ده شارنه وه و شوینه واریان نامینیت، شه و درهنگ، سه روک و
ژنه که ده چنه سه ردانى مندال و خوشکه کانیان، کو ده بنه وه بو روو به روو بوونه وه و دژه هیرش، به لام هیچیان پی ناکریټ.
به یانییه که ی زوو، ده زگای ناسایشی له ژهنرال نه یولیان قلا ده رمانی ته قنه نه کردن له خه لک وهرده گرن، روژی ۲۲
دیسمبه ر نیکولا ده سه لاتی به سه ر ولات نامینیت، کریکاره مانگرتوو ده کانی ش ده گنه نه گوړه پانی شار. سه عات نو و نیو هه والی
خوگوشتنی وه زیری به رگری بلاو ده کریته وه، که سه دلسوزه که ی سه روک، دوا کۆشش، هه ر دوو کونسلی سه ربازی چینی و
رووسی ده بینیت، به لام دهره به گه کان گو ی له قسه کانی کوئله که ی ناگرن، لیی دوو ده که ونه وه. له شوینی مانه وهی دیکتاتور

خه ئیککی زۆر کۆ دهبیتهوه، ژماره‌ی ئاماده‌بووانی به‌رده‌م باره‌گای لیژنه‌ی مه‌رکەزی ده‌گاته‌ نزیکه‌ی ده‌ هه‌زار که‌س.

سه‌عات دوازه‌، ژن و می‌رده‌که‌ ده‌یان‌ه‌وێ به‌ کۆپته‌ریک بفرن، به‌لام سه‌ربازه‌ یاخییه‌کان ریگای فرینیان ناده‌ن، که‌س‌یش نه‌بوو رایان‌بگریت، له‌ دوا دیمانه‌یان له‌گه‌ڵ سۆقیه‌تییه‌کان مایه‌ پووج ده‌رده‌چن، کۆماره‌ دیموکراسییه‌کانی ناوچه‌که‌ش رووخابوون، که‌س نه‌ما‌بوو هانای بۆ به‌رن و ژێرزهمینه‌ دوورودریژه‌کانی ژێره‌وه‌ی شار‌یش سوودی نه‌ما‌بوو.

ئایون نه‌لیاسکۆ سه‌عات چواره‌ و نیو له‌ ته‌له‌فزیۆن، وه‌ک رزگارکه‌ری رۆمانیا ده‌رده‌که‌وێت و کۆتایی دا‌پلۆسین و چه‌وسانه‌وه‌ له‌ ولات راده‌گه‌یه‌نی‌ت و بریار ده‌دات، دادگاییه‌کی سه‌ربازی بۆ دادگاییکردنی نیکۆلا و ئایلانا دا‌به‌زریت. له‌ کاتی دادگاییکردنه‌که‌، سه‌رۆکی دادگا‌که‌ وه‌ک گانته‌کردن پێی ده‌نی‌ت:

بۆ له‌ ئیران گه‌رایته‌وه‌؟ هه‌ردووکیان به‌ پیکه‌نینه‌وه‌ ده‌نی‌ن:

نامانه‌وێ له‌ ولات رابه‌کین، ئێره‌ مائی خۆمانه‌ و ئێره‌ نارۆین.

نادولف هیتلر - Adolf Hitler

نرین گون کتیبیکي له سهر نه فینه که ی هیتلر، ئیفا براون نووسیوه، له سالی ۱۹۶۸ چاپ کراوه، له وی نووسراوه: ”ژنان، خویان بو پیاوینک که خوشیان دهویت جوان دهکن، به لام دوايي به پیچه وانه نه ووه هه لسوکه وت دهکن، به جوردها نامراز بو رازیکردنی دلیان کار دهکن، شهیدای موده و مودیلهکانی جوانکاری دهبن، تا به پرووی ژنه دوستهکانی پیاوهکان بوستن“.

هیتلر بو سهرنج و وروژاندنی ژنان توند بووه، دهکری بلین له گه ل رهگه زی می نهرم و کامه رانیس نه بووه، لیره بایه خ به سستی دۆخی سیکسی، نهو که رویشکه سارده دهدهین، چون نهو گه نهجی له سالی ۱۹۳۰ ده بیته نمونه ی بهرچاوی کچانی نه لمانی، دوايي دهگوریت و سارد ده بیته؟

هیتلر له گوندی لینزی سهر سنووری نه لمانیا و نه مسا، له سالی ۱۹۰۵ له ته مهنی شازده سالی نه زمونیکی سهرکه وتوو لهو په یوه ندییه په یوه ناکات، لهو ده مانه کیژیکی هاوپولی به ناوی ستافانی نازاک خوش دهویت، دهیه وی له کیژکه بیته پی شهوه، به هه موو شیوازیکی کوشی دیمانیه دهکات.

نوکست کوپیزاکی هاوپری گهنجی، له کتیبی (هیتلری گهنج بهو شیوه ناسی)، نووسیویه تی: ”رۆژکیان له سهر شه قامه که، کیژکه مان بینی دهستی له ناو دهستی دایکی بووه، هیتلر کیژکه ی پیشان دام و گوتی، ده زانی نهو کیژم خوش دهویت“.

کیژکه به راستی جوان و زراف و ناسک بوو، له بنه ماله یه کی دیاریش بوو، هیتلریش لهو ده مانه گهنجیکی بهرچاو و شیوا بوو، که کیژکه ی ده بینی، رۆژانه له سهر که ناری رووباره که پیاسه یان دهکرد. به لام ههردووکیان جورته تی نه و هیان نه بوو قسه له گه ل یه کتری بکن، شهرمیان دهکرد، به لام رۆژکیان برای کیژکه ی پی دناسینن، نیجا هیتلر زور په روشی ناسینی نابیت. به لام هیتلر شیعی بو نووسیوه و بو کوره برادره که ی خوتن دیته وه. به لام روو له کیژکه ناکات و دلی خوی بو ناکاته وه و پیی بلیت:

من ناوم نادولف هیتلره، هیچ پیشه یه کم نییه... نهوه به پروژ و بهرنامه ی مایه پوچ ده زانیت. پروژکه دوا ده که ویت، تا ده بیته هونه رمه ندیکی نه کادیمی، به لام دلنیاش ده بیته کیژکه هیچ رامانی نابیت، تا رۆژکیان کوره که خوازی بینی دهکات. به لام بو گه یشتن بهو کیژ، هیتلر رووبه پرووی نه زمونیکی ئالوز ده بیته وه، ههست دهکات کیژکه شهیدای سه مایه،

له بهر دهم کورنۍ که مژده سهای قالس دهکات، نهویش رقی له سهایه، سهماکردن له ناو هوئیکی جهنجال و ژاوه ژاوی موزیک، به کاریکی شیتانه دهزانیته. به براده دهکای دهلیت:

”نه خیر، هرگیز نا، من سهما ناکهم تیناگهیت، دیاره کیژدهکش له بهر خه لکه که یه سهما دهکات، نه گهر بیته هوسه ری من، ده بی نارده زوی سهای له بار بچیت“.

هیتهلر دهیه وی کیژدهک برفینیته به لام بیبانه کو، له کو بهیه که وه بژین، نهویش زیاتر ناو میدی دهکات، بویه نه م رووداوه وا له هیتهلر دهکات که به درژیایی ژیانی هوسه رگیری نهکات.

دوا بهشی نه قینه بیردوژییه که، له قیستفانی سالانه ی گوئی گونده که یان دهیته، کیژدهک له ناو عاره بانیه که بوو، خونچه یه کی پیشکش دهکات، بویه به شادمانی گوتوویه تی: ”دیاره منی خوش دهویت! بینیت؟ نه و منی خوش دهویت!“ هیتهلر وهک زه خیره یه که، خونچه گوته که هه لده گریته، بهر له وهی بو خویندن هونه له پایته ختی نیمپراتوریه تی نه مسا له سالی ۱۹۰۷ پروات، جورته تی نه وه دهکات نامه یه که بو کیژدهک بنووسیت. به لام دووباره ناگه ریتته وه گونده که یان، له قییه نا ژیانیکی دربه دهری به سهر ده بات. کیژدهک نامه که وهرده گریته و تیده گات کوریک دهیه وی بیخواریته، به لام ناو میدیش دهیته، چونکه نامه که ناوی له سهر نه بووه، هیتهلر نیمزای له سهر نه کردبوو، بهیه که وهش له گهل کیژدهک هیچ بیرده وری و یادگارییه کیان له گونده که نه بووه، هرگیز له سهر شه قامیش له کیژدهک نریک نه ده که و ته وه. بویه دوا یی گوتوویه تی:

من به خاوینترین و پاکترین خه ونه کانی ژیانم، قهرزای نه و کیژده بووم.

هر له و ساه، هیتهلر دایکی به کانسهری مه مک دهریته، بویه ش پیاوکه له هه موو نازه کانی ژن، بیبهش بووه، چونکه دایکی تاکه ژن بووه، زور نازی کیشاوه.

که کلیسای کاسولیک، سیکس، وهک به شیکی سرووشتی مروقی پیگه یشتوو پیناسه دهکات، نه و نه وه دوور له پرؤسه ی هوسه رگیری، به شهرمه زاری دهزانیته، بویه له کتیه که ی، خه باتی من نووسیویه تی:

”گه نجه کانی لاشه و که سایه تی و دهروونیان سووک و لاوازه، که سانی هه لوه شاوون، که له شاره گه وره کان، هوسه رگیری له گهل ژنه سوزانییه کان دهکن“.

به لّام هیتلر ناتوانیت، له بازنه ی سۆزانییه کان خوی دوور بگریت، چونکه کونبیزاکی برادهری گویه تی، هیتلر له سالی ۱۹۱۸ له قبییه نا، منی بردووته ناو گهرکی سۆزانییه کان، له وی لئی دپرسیت، نهوه چیه بۆ منت هیناوده نهو شوینه گالته جارییه، نهویش له وهلامدا گوتویه تی:

دهبی هه موو کس بۆ جارنیکش له ژيانی، نهو شوینانه بیینیت. بۆیه ش سهربازدهکی چوار سال له بهرکانی شهر بووه، به سهردانه که رازی ده بییت.

شوفیره که ی ئیمیل موريس له سالی ۱۹۲۰ ده ههستی بهوه کردووه، هیتلر له ژن ترساوه و له وهش راهاتووه. به لّام زووتر که له شوقه ساده کی، له شاری میونشن ژیاوه و چووه بۆ دیتنی سهمای بالیه کان، له وی گولی پيشکهشی کیژه ناسکه کان کردووه، نه گهرچی یهک فلسیشی نه بووه. نهوان بۆ دیتنی ژنه مۆدیه رووتهکانی بۆ نیگارکیشان داده نیشن، چوونه ته گه له ریه کان، هیتلر له وانه چه شه ی زوری بینیه، له گه لّ نه وانه ش په یوه ندیی سهرپی هه بووه، به لّام نهو قه ناعه تی ته وای هه بووه، رۆژیک ده بیته سیاسیه کی پيشه نگ. بۆیه په یوه ندیی هاویه شی نه وانه به هیتلر چ بووه؟ کیژه جوانه ناسکهکانی به هزی هیتلریش سهرسام بوون.

هیتلر، لهو ده مانه سهربازیکي ناسایی بوو، دیداری بهو ژنه رووتانه سوودی نه بووه، ده زانیت به وانه ناگاته پله و مه رامیکی شایسته، بۆیه ده وایه بجیته ناو کۆر و کۆبوونه وه کان، ههستیش ده کات هیچ که ماسیه کی نییه، بۆ نه وای بیته رابه ریکی جه ماوه ری، دلّ و هه ناسه نهو ژنانه ی سهربازدهکی ناو سوپا، هاندەر ده بیته خوی پچ بگه یه نیت.

نارنست هانفستانگل وهک سهرۆکی ده زگای رۆژنامه وانی، یه کیک له نه ندانه یه که مهکانی حزبی نازی هاوشانی بووه، بیرۆکه یه کی پوختی له سهر گه لّ له کردبوو، ده رنه جامی چاودیری که سایه تی نهو، گوتویه تی:

هیتلر که سیکی نرجسی و خوویست بوو، جه ماوه ده کاته نه ته رنالیقی ژن، که نه یده توانی بیان دۆزیته وه و ناشنایه تییان بکات، نهو په یف و قسه کردن ده کاته نامرازیکی رازیکردن و به رده وای. نیتر لهو ده مانه وتاریژی نهو ده رده که ویت، ههشت تا ده دهقهکانی، دوا وتارهکانی چه شه و سۆزی گهرم بوون.

لانی ریافنستاھل له دانیشتنه که ی ۲۷ فبرایه ری سالی ۱۹۳۲ له بهرلین به شدار بووه، له کتیه که ی به ناوی بیره وه ریه کان له پاریس، له سالی ۱۹۹۷ چاپ کراوه، پاش دیمانه ی هیتلر، نهو وهک ژنیکی دوور له سیاست، دوور له رامانی ژنهکانی

تر دهنووسیت:

"لهو دهمانه، ههستم بهوه دهکرد، دیدیکی کارهساتباری سهیر، دهچیته ناخم و ههړگیز لیږم جیا نابیتتهوه: ههستم بهوه دهکرد زهوی وهک پرتهقائیک شق دهبیټ و لهناوهوی، نافوورهیهکی ناوی بههیزی تیدا ههئدهقوئیت و دهگاته ناسمان، زهوییهکه لهژیرهوه دهلهرزیت. دهستهواژهی نهو نووسینهت تژییه له مانای زوری شراوه".

بههلهوهی نهو پیاوه، لهناو نهئمانیا ههئبقوئیت و دههیکهویت، دهبویه لهناو ژنه برژهواکانی خانهواده دیارهکانا گهشه بکات. وایمار، ژنه نوروستوکراتی و دیاری بروسییهکان، ناومیدانه و لهناکاو ههموو سامان و گهوههر و تابلوکانی وهک یارمهتی پیشکesh به حزبی نهتهوهی سوسیالیزم دهکات. لهو دیمانانه دهسکهوتی زوری دهبیټ وهک: ملوانکهی پلاتینی رازاوه به نهلماس، زومرد ریزبهند به پلاتین، ژمارهیهک نهنگوستیلهی ناوک به سهفیر و نهلماس، نهنگوستیلهی تاکی نهلماسی، نهنگوستیلهیهکی عهیار ۱۸ی نهلماسی ریزکراو به زیو و مافووریکي قینیسای کونی سهدهکانی رابردوو، سهړپوښکی ناوریښمی سووری پهرواز زېړی کونی نهسپانی. نیتر بهو جوړه له مانگی مارس سالی ۱۹۲۰، هیتهلر ژنیک له بهرلین ددهوژیتتهوه، نهویش ههموو ژيانی دهگوړیت، هیلین باشتاین، ژنه دهولهمندهکهی خاوهنی نامیرهکانی پیانو، لهوانه نامیری ژهیننی موزیکسازي ناسراو لیسرت، نهویش پشتیوانی روژنامهکه دهکات و یارمهتی ددات. ژنهکه سهړپهرشتی ههموو کاره تاییهتییهکانی دهکات و کیلی ههموو دهړگا فراوانهکانی جیهانی بو دهخاته سهړ پشت، لهو روژوهه پوښاکه سهربازییهکهی، دهبیته سمکینگی رهش و کلاوی داپوښراو به ناوریښم، لهگهټ ملیچي پهپولهی. هیلین فیړی دهکات چوڼ جلهکانی لهگهټ بونهکان بگونجیټیت، چونکه تا نهو روژانهش، هیتهلر وهک جووتیاریکی نهمسای دهردهکوت، پانتوئیکي چهرمی له ههموو بونهکان لهبهړ دهکرد. لهوروژوهه قاتی رهشی کراوهی هاوشیوهی ملیچ و پیلاوی چهرمی لهبهړ دهکرد.

نهو ژنه نهوهشی فیړ دهکات، چوڼ له پیشوازییهکان دهستی ژنان ماچ بکات، لهسهړ خوانهکان چوڼ نان بخوات، بهتاییهتی لهسهړ خوانی نوروستکراتییهکان، ژنهکه ناهنگی پیشوازیی له میونشن بو ساز دهکات، که دیمانیهی لهگهټ چینه روښنیر توندپوهکهی پاڅاری دهکات. پاش نهوهی ژنهکه دهزانیت پیاوهکه له ههموو شیوازهکانی نهتهکیت و پیشوازییهکان شارهزا و لیزان بووه، چالاکی کؤکردنهوهی کؤمهکی یولیوی سالی ۱۹۲۱ی پی دهسپیټیت، بو کؤکردنهوهی یارمهتی روژنامهی حزبی نازی، که بهنیاز بوون بهناوی (چاودیړی میلهت) دهری بکن.

ژنهکه بهوهش ناوهستیت، دهیهوی هیتهلر بکاته زاوی و شارلوټی کچه تهمن حهټده سائییهکهی بداتی، کورهکesh بهوه

ئيقناع دهکات. به لام ناتوانيت قه ناعهت به کيژدهکي بينيت، چونکه نه يده زاني ماچي بکات، به لام نه وه کار له په يوه ندييه کاني له گه ل ژنه که ناکات.

ويني فراد وليامز له نينگلتر له سالي ۱۸۹۷ له دايک بووه، له بهر نه خوشي و بو چاره سهری ده گاته نه لمانيا، به ناسيني ناسياره کاني، ده گاته ناو بنه مالهي موزيکسازي ناسراو فاگنر، له ناو بنه مالهي که، له سالي ۱۹۱۵ کوریک ده ناسيت و شوي پي دهکات، فريديندي کيژي ده گيژي ته وه که دايکي تاي نازييهت ده گرييت، نه وهش بو نه وه ده گيژي ته وه، که هيتلر جاري کيان سهر داني بنه مالهي فاگنر دهکات، له وي به دوو چاوي جواني هيتلر سهر سام ده ييت، زور له وانه ي هيتلر يان دييوو به پوشاک و هه لسوکه وتي پي ده که نين.

کيژده که له رقي بي مروه تبي هيتلر ويستي به گوريس خوي بخنيکيني

کيژده که فريديندي، په کهم سهر داني هيتلر به و جوړه ده گيژي ته وه:

نه و پانتوليکي چهرمي شينوازي باقاري له بهر دا بوو. گورييه خورييه کاني نه ستوور، قه ميسه که ي چوارگوشه يي سوور و شين بوو، چاکيته شينه کورته که ي به سهر جهسته لاوازه که ي هاتبووه خواره وه. دوو پارچه ئيسقاني وشک به سهر نيوچه وانييه وه ديار بوون، چاوه شينه کاني ده بريسکانه وه. نه گهرچي رووقايم درده که وت، به لام ديار بوو زوري برسي بوو. وه لي هيتلر نه وه هنده مه ناساييه ي، به که سايه تبي پياوي نازاد و باوه ردار زانيوه. مارتن بورمان، له کتيبه که ي په يقه کاني هيتلر سهر خواني ناخواردن، سالاني ۱۹۴۱ تا ۱۹۴۴ نووسيويه تي:

نه وه ي زور ناساييه نه و جوړه پانتوله چهرمه کورخانه، پيلاو و گورييه ي خوري، سه لامهت و خوشه. من له پيکردني پانتولي دريژ به ناره حهت ده زانم. من له پله ي گهرماي ده و که مريش، ناره زوو ده کهم پانتولي وا کورت له بهر بکه م، به وه زور نازاد ده بم، گهره ترين قوربانيم داوه، که ده ستبه رداري پانتولي کورت ده بم. نه وه شم بو ريژگرتني خه لکي باکووري نه لمانيا کردووه.

له شاهه ننگيکي تاييه تي ناو بار يکي ميونشن، پولييس ته قه له دهسته نوييه که ي نازييه کان دهکات، له وي وينيفريد به جوشه وه باسي نه و روژه شيتانه يه دهکات: له وي کيژده که هه لده ستيه ته وه سهر ميزيک، به دهنگي بهر ز ستايشي هيتلر دهکات، به ناشکرا سهر سامبووني به که سايه تبي نه و، به روژنامه يه کي لوکالي راده گه يه نيت، ده ييت، به لي ي بيت به رده وام که سي

بهوهفا و دټسوزی نهو دهمینهوه.

وینیفرید، بۆ رابهره رۆحیهکه به دټسوزی دهمینهوه، بهتایبهتی وتاره گهرمه پر جوش و خرۆشهکانی، نهووش وا دهکات رۆژانی زیندانهکهی ئاسان بهرې بکات و کهتر ئازار بچیریت، بهردهوام پاکیتی خواردن و نامه ی بهسوزی بۆ نووسیوه و ناردوه:

تۆ دهزانیت ئیمه به هزر پشتیوانی تۆ دهکەین. کیزهکه به قهټم و پیوستییهکان بۆ نووسین هاوکاری کردوه، تا بنووسیت، نهووش دهیت به لاین و پهیمه گهرمه به جۆشهکهی، دوايش دهیت به نامهیهکی سیاسی و کتیبی (خهباتی من)، ههروهها هیلین باشتاین، فونوگراف و قهوانی بۆ ناردوه، وهک ئاوازهکانی قالس و مارشه سهربازییهکان و بهشیکی زۆری بهرهمهکانی فاگنر، بۆیه هیتلهر وهک کهسیکی بهزیوی ناو زیندان، یان نهخۆشی تاعون له زیندان دهرناچیت، به پیچهوانهوه، ئوتۆمبیلێک به شوقیرهوه له جۆری مارسیدس به شهوقهوه پیشوازیی دهرچوونی دهکات، هیلین له مالهوه به پهروشهوه چاوهروانی دهکات.

هیتلهر به پهیهوندی به ژنهکهی، دهیویست دهست به سههر سامانی فاگنر دابگریت، بهلام رۆژیکیان، فاگنر نهگهرچی پهیهوندی ژن و میردهکهی باش نهبوو، بهلام رۆژیکیان له بهردهم میوانهکانی و له سههر خوانهکه به ژنهکهی دهیت:

وینی، زۆر خواردن مهخۆ. پیاوهکه کۆشی دهکات، پاش مردنی نیوان ههردوو عاشقهکه له یهکتری جیا بکاتهوه، بۆیه بهئاشکرا دهیت:

ژنهکه تۆ دهیت تاکه میرانگرم، به مهرجی شوو نهکهیتهوه، بهلام نهگهر شوو بکهیتهوه وهسیهت دهکهم، سامانهکهم بگهریتهوه بۆ مندا لهکانم، پارهکشم بۆ چاکسازییهکانی موکلهکانم تهرخان بکریت، ئیتر بیروکهی هاوژینی نهو کهسه دهرهویتهوه، چونکه ماوهیهک بوو قسه له سههر نهوه کرابوو، بهلام هیتلهر شینگیرانه گوتبوو، من له نهلمانیا هاوسهگریریم کردوه. به دولتهرهکهی گوتبوو، نهگهر تۆ وهک شارژی من بهمینیتهوه، من ههرگیز هاوسهگریری ناکهم و ژن ناهینم. بهلام هیتلهر له سالی ۱۹۲۷ به ژنیک سههرسام ببوو، رهنکه یهک ژن نهیت، دوو ژن له ژيانی نهو دا بوونیان ههبووه.

له باقاریاوه ماوهیهکی زۆر بوو، ماریا چاوهروانی ههوائیکی هیتلهری کردوه، له دووکانهکهی باوکی خهریکی چینی گۆرییه بووه، که بۆ یهکههجار نهو دهینیت، نامهیهکی بچووک له ناو دهستی کیزهکه دهیت:

نهدی مندا له نه زیزه کهم، زورم هزم ده کړد له جياتی نهو نامه یه، روى توم بهرام بهر بوايه، رووبه روو و به دنگی زیندووی خومه وه قسه ت بؤ بکه م.

هیتله ر له ژنان زور فیر ببوو، چون ناخاوتن له گهل ره گزی مینه بکات، بویه ش دتوانیت نهو کیژه تهمه ن هغه سائیبه پهرشان بکات، بکه ویته بهر سحری ویت و نارو و و رومانسیه ت، بؤ نووسیوه:

په روشم و دهموئ زور لیم نریک بیت، تا سهری هردوو چاوه کانی خوشه ویسته کهم بکه م، ههمو و خه لکیش له بیر بکه م. گورگه کت.

هیتله ر، کیژه که ده باته سهر رووباره که، لهوئ ماچیکى ده کات، له تهنیشتی داده نیشت، ساته که سوزداری و شیرین بووه. پیاوکه نه زمونی هیه، تهمه نی ۲۷ ساله، کیژه که ۱۷ ساله. کیژه که له سالی ۱۹۵۹ به روظنامه ی شتارنی روظانه ی گوتوه:

نهو فشاری ده خسته سهرم و دهیگوت، ده تر ووخینم. نهو لیشاویک بوو له سوز و هز. نهو هوش بؤ کیژه که ماریا رایت، ترس و هزیش بوو.

بؤ دننه وایی، دوو دانه له کتیبه که ی خه باتی منی بؤ دهنیریت: داوا ده کهم بیخونه وه، له سهره تاوه تا کوتاییه که ی، وا ده زانم بهو کتیبه، تو له من تیده گه ی. دیاره شیوازه ناگرینه که کیژه که ی نارام کردووه. به لام کیژه که نه یده توانی بیره وهریبه کانی بهرجه سته بکات، ناسانیش نه بوو تیایان بکات، ناتوانیت که سایه تی شاراوه ی پیاوکه ی خوشیده ویست تی بکات، بویه ش نابه دحالیبه ک له نیوانیان دروست ده بیت.

به رده وام ده پرسیت، نیمرو پیدا ده بیت؟ به لام پیاوکه دهرناکه ویت. نیا نامه یه کی بچو وکیشی بؤ دهنیریت؟ نه خیر، نهو له گهل خه لکی تر سهرقال بوو.

له هاوینی سالی ۱۹۲۷ پروپاگهنده یه که له سهر ژيانی تاییه تی هیتله ر سهره لده دات، گوايه نهو له گونده که ی ژنی هیناوه، کیژه که بچووک بووه، رهنکه نهو هوش تاوانباری بکات و به وهران دووباره بگیریته وه. بویه هیتله ر یه کییک دهنیریته لای ماریا، تا به نووسین نهو ه رت بکاته وه، که هه رگیز به یه که وه نه خه وتوون، هاوسه رگریبان نه کردووه. نهو هوش ده بیت

ژن له ژيانی دیکتاتور ګاندا

ناټومیدیه کی ګه وره بۇ کیژکه. مائناوا، مانګاکه، ګولکهکه، ئادولف مائناوا!

بویهش کیژکه زور خه مبار ده بیټ، دهیه وی به ګوریسی هه ټواسینی جله تهرهکانی مائه وه خوۍ بخنکینیت، به لام باوکی رزګاری دهکات، لهو کردهوویه دووری دهخاته وه. کیژکه تا نهو له بیر بکات به په له شوو دهکات، له تهمه نی هه ژده سائیدا شوو دهکات، نارام و ناسووده له ګونده بچوکه که یان ده ژیت. ژيانی شیرین و تال ده بیټ، به لام بی ئادولف ته واو ناییت. به دزی نامه ی بۇ هیته لر نووسیوه، به لام نهو وهلامی نه داووته وه، چونکه پیاوکه به کاروباری سیاسی و گیانبازییهکانی سهرقال بووه. به بونه ی سهره سالی ۱۹۲۸ دیارییه کی بۇ ده نیړیت، پیاوکه کوشی زور دهکات، بۇ نهو دی وهلامی بداته وه، بوی دهنووسیت:

نه ی منداله شیرینه نه زیزه که م:

نیستا ده زانم من چهند هه له بووم که نامه م نه دهنووسی، که دوا نامه به سوزه کی تو ده خونه وه... پیش نهو دی باسی ناوه رۆکی دوا نامه که ت بکه م، دمه وی بۇ دیارییه جوانه ناسکه که سوپاست بکه م، به وهش سوپرایز بووم. به پیشه کی دیارییه که ت ده سه لمینیت، تو براده رایه تی به سوزت به رامبه رم هیه، دنیا به من ناتوانم وهک تو سوزداری بنوینم، به لام نامه وی خه م، سهره جوانه بچوکه که ت ګران بکات. هه رچند خوشه ویستی تو خوشیم پی به خشیټ، له دلوه داوات لی ده که م ریژی دایک و باوکت بګریت.

نیستاش، ګه نجینه زور ګرانبه ها که م، له ګورګه که ی خوته وه، ههستی خوشه ویستی وه رېګره، نهو دی به ردهوام بیرت دهکاته وه. ئادولف هیته لر.

ماریا له ګه ل هاوسه ره که ی ناسووده ناییت، له تهمه نی بیست سالی و له سالی ۱۹۳۰ جیا ده بنه وه. ژنه که ده توانیت دووباره په یوه ندی به ګورګه که ی بکاته وه، نیتر فیږ بووه، چوڼ پیاو ده سته مو بکات. ماریا به رۆژنامه نووس ګوتتر پایسی ګوتووه، لهو ده مانه یه که م په یوه ندی سیګسیمان بووه.

نهو شه وهش داهاتووی نه بووه، له کوتای شپره که، به دوا نیګای ناو بر دووه و ژنه که له ژيانی ون بووه: سه د دانه ګوئی سووری بۇ دۆسته کونه که ی، دوو چاوی نهرم و سهریکی بچوکی ناشیرین، یان رهقی هه بوو، ده نیړیت.

نه جالیکا راوبال، کيژه خوشکه که ی ته مهنی نوزده سال بووه، که بو خویندنی پزیشکی ده چیته میونشن، لهوی له گه ل هیتله ری خالی ده ژیت، به ووش له فرمانه کانی دایکی دهریازی ده بیټ، باوکی مردبوو، بویه ش دایکه ماموستا که ی به مورا لیکي پولا یین، ده یویست کيژه که ی په روره ده بکات، به لام کيژه که، که دوا یی ناوی ده بیټه گالی، واز له خویندنه که ی ده هیټ و له خالی نریک ده بیټه وه. نهو سی سال پيشت خالی دیوو، دایکی و داپیری، بو سهردانی نهو له زیندان کيژه که یان له گه ل خویان بردبوو. کيژه ههرزه کاره به سوز و قه له وه که، ته مهنی شازده سالان بوو.

له سالی ۱۹۲۷ ماموستای میژوو قوتا بییه کانی به سهردانی قوتا بخانه، ده باته میونشن، ماموستا که ده زانیټ گالی کچه زای هیتله ره، داوا ده کات بچنه نهو شاره ی هیتله ر تیډا ده ژیت، چونکه ماموستا که زور خویای سیاست بووه، به لام گالی، زورتر به که سایه تی خالی نهک به رنامه سیاسیه که ی سهرسام بوو، نه لفرید مالاتا، نه ویش له گه شته که هاوشانیان بووه، دوا یی ده بیټه سه روکی نه نجومه نی نه مسا، ده ټیټ: کيژه که هیچی نه ده زانی، هیتله ر ته نیا خالیکی شیرین بوو، نهک وهک دبلوماتیکي گه وره ی نه ده بیټی.

هی لین باشتاینی ژنه هاوړی هیتله ر، کيژه که لهو گه شته ده باته لای خوی، لهوی کيژه که، به ژيانی خوشی خالی و هه بوونی ئوتومبیل و شوفیری تایه تی سهرسام ده بیټ، بویه ش پاش نهوی ئاماده یی ته واو ده کات، ده چیت له گه ل خالی بژیت.

نه جالیکا زور به خالی سهرسام نه بوو، نه وه ندی به نیمیل مور یسی شوفیره که ی سهرسام بوو. کوره که به ره چه لهک فهره نسی بوو، لهو ده مانه مارسیدسیکی به ره ونه قی سهرکراوه ی لیده خوری، به یه که وه ده چوونه دهره وه ی شار و له سه ر چیمه نه که نانیان ده خوارد، شوفیره که ش گورانیی ده گوت و گیتاری ده ژنه ی. یه کیک له وانه ی جاروبار هاوړیه تی کردووه، کيژی فوتوگرافه ر هاینریس هو قمان بوو، هنریات نووسیویه تی: "نیمه کيژه کان، له وان دوور ده که وتینه وه، له پشت ده غله کان خومان رووت ده کردووه، له بهر تیشکی خوره که مه له وانیمان ده کرد، جاريکیان ره وه یه ک په پووله له سه ر جهسته رووته که ی گالی نیشتنه وه."

کيژه که ش هه ست به سوز و جه زی زور ده کات، که هه ست ده کات دوو پیاوی جیاواز سوزدارانه مللانیی له سه ر ده کن.

هیتله ریش نهو روژانه به سهرده میکی شیرین و شاناز ده زانیټ:

ژن له ژيانی ديكتاتورەکاندا

(من ده توانم له نتيوان چندان ژني ناسک، وهک به فر سارد بميييمه وه. من ناوړو ژيښتن، به پيچې وانه هه راسانم دهکن. به لام کيژيکي ناسکي پچووکي وهک گالي، له گه لي چالاک و شادمان ده بووم. يهک سه عات به يه که وه قسه مان ده کرد، نه گهرچي قسه کان زور بي سووډيش بوون، بهس له بهر نه وه بوو لهو نزېک يم، بهو که شه، هه موو خه م و سستيه کانم دهره وينه وه).

٢٣ ی ئه‌پرێلی ٢٠١٧ تا ١٧ ی دێسه‌به‌ری ٢٠١٨

شیرزاد ھەینی وەرگىرو پۇمانوس، خاۋەنى نىزىكەي (۱۰۰) كىتەبى دانىستەيە، تا ئىستا (۱۱) پۇمانى لەسەر ھەولير
 نووسبودەد،

کۆکردنه وه و ئاماده کردنی: په حمان نه قشی

جۆزهردانی ۲۷۲۵ ی کوردی = جوونی ۲۰۲۵ ی زایینی

سیاس و پیرانی

بۆ نووسەر و وەرگیر شێرزاد ههینی بۆ وەرگیران و ئاماده کردنی ئەم بابەتە به نرخه.

دهستان خوش و ههروا قهلههه رهنگین بن بۆ گهه و نیشتمان.

رهحمان نهقشی

